

Σχοδιασμός

**ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ
ΤΗΣ ΜΟΖΑΝΤ**

**ΕΣΣΔ:
ΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΕΣ
ΣΤΗΝ ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΗ**

**ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ**

**ΤΑ ΣΥΝΟΗΜΑΤΑ
ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ**

66**2** Πολιτικά σχόλια**4** Γ. Ιωάννου: ΚΡΑ

- 5 ΜΟΣΑΝΤ, ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ:** Ακόμη και οι πράκτορες της CIA πολλές φορές ζηλεύουν την αποτελεσματικότητα των Ισραηλινών συναδέλφων τους. Με αφορμή την πρόσφατη δολοφονική επίθεση στην Τυνησία κατά του Αμπού Τζιχάντ, ο Τάσος Κωστόπουλος, η Μάνια Μπαρσέφσκυ και ο Μαουρίτσιο Φολίνι γράφουν για τη λειτουργία και τη δράση των επαγγελματιών δολοφόνων της Μοσάντ

11 Γ. Βότσης: Κύμβαλα και Σουρντίνες**13** Ο Α. Μπριλλάκης και ο Γ. Μπανιάς για την ενότητα**15** Χ. Μαχάρας: Ενότητα και πάλι;**16** Χ. Μαχάρας: Χθεςινή - Scripta manent**18** Γ. Μητραλιάς: Οι εξελίξεις στην ΕΣΣΔ**20** Φιλοξενούμενος: Ο Φραγκλίνος Παπαδέλλης**21** Σ. Βαρβαρούσης: Συνέντευξη με τον Ντ. Ασουλίν**24** Τ. Κωστόπουλος: Αφγανιστάν, η αποχώρηση

- 26 ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΡΥΘΡΑΙΑ:** Για 27 ολόκληρα χρόνια, ο λαός της Ερυθραίας διεξάγει έναν ένοπλο αγώνα ενάντια στην αιθιοπική αποικιοκρατία. Ο Γιώργος Δεδεγγίκας και η Γιάννα Κούρτοβικ, που ταξίδεψαν πριν λίγο καιρό στην Ερυθραία, γράφουν τις εντυπώσεις τους γι' αυτή τη χώρα που αποτελεί πια σύμβολο μέσα στην πολύμορφη αφρικανική πραγματικότητα

- 29 Ο ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ:** Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων που μπορείτε να παρακολουθήσετε αυτό το δεκαπενθήμερο, Κλαμπ, Ελληνικοί και ξένοι Δίσκοι, Βιβλία, Έντυπα, Σινεμά, Θέατρο, Ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές επιλογές, Εκθέσεις, Παρουσιάσεις συγκροτημάτων...

41 ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ - ΜΙΚΡΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ**45** Σχόλια των αναγνωστών**47** Γ. Χατζάκος: Τσόντες

- 48 GATE 48, ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ:** Αυτή τη φορά οι αθλητικές σελίδες του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ δίνουν τη θέση τους στους άμεσα ενδιαφερόμενους. Μια και πλησιάζουν οι εκλογές, φιλοξενούν την ευρηματική συνθηματολογία των γηπέδων, που θα χρησιμοποιηθεί σύντομα και από τους οπαδούς των κομμάτων

50 Σ. Κακουριώτης - Β. Πατσός: Ειρήνη, ναι αλλά πώς;**51** Τ. Κωστόπουλος: Τουρκία, Απρίλης '88**54** Κοινωνικά Σχόλια**56** Τ. Κατιντσάρος: ΓΣΕΕ, καβγάς για το πάπλωμα**58** Ν. Βενετσάνου: Συμπαράσταση στη Β. Βογιατζή**59** Α. Γιαννόπουλος: Η κατάληψη της Δροσοπούλου**60** Σ. Παπασπύρου: Η ιστορία της Liberation**63** Αρκάς: Ο Παντελής και το Λιοντάρι**64** Πολιτιστικά Σχόλια**66** Ρ. Πόλε: Τα φτερά του έρωτα**68** Ι. Ραλλίδης: Μ. Τζάκσον, η τρέλα του μεγαλείου**69** Θ. Δρατζίδης: Ο κόσμος της περιπλάνησης

Οι Φιλιππινέζες στην Ελλάδα

Συμπόσιο με θέμα τις «Φιλιππινέζες μετανάστριες στην Ελλάδα — πραγματικότητα, οράματα και προοπτικές» οργάνωσε στην Πάντειο την Κυριακή, 24 Απριλίου, το Συμβούλιο Φιλιππινέζων Μεταναστών στην Ελλάδα (KASAPI) με τη συνεργασία της Ένωσης για τα Δικαιώματα και την Απελευθέρωση των Λαών (Επιτροπή Γυναίκων).

Θέμα του συνεδρίου ήταν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Φιλιππινέζες σε εργασιακό, κοινωνικό και νομικό επίπεδο και ήταν η πρώτη φορά που οι ίδιες οι εργαζόμενες πήραν το λόγο και ανέπτυξαν τις απόψεις τους για την υπερεκμετάλλευση που υφίστανται, την κρατική αυθαιρεσία, την ουσιαστική έλλειψη κοινωνικής πρόνοιας και νομικής προστασίας.

Σε ψήφισμα που εγκρίθηκε κατά τη λήξη του συμποσίου, οι οργανωτές ζήτησαν την εφαρμογή των νόμων και του συντάγματος, την υπαγωγή τους στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, εξίσωση με τους Έλληνες εργαζόμενους, δικαίωμα συνδικαλισμού, δικαίωμα οικογενειακής επανασύνδεσης, κι ακόμη, τη δημιουργία κοινωνικών δομών που να εξασφαλίζουν τη διατήρηση της ταυτότητάς τους, παράλληλα με την κοινωνική τους ένταξη, την ισότιμη με τους Έλληνες πρόσβαση στους θεσμούς της κοινωνικής πρόνοιας, την αποσύνδεση των αδειών παραμονής και εργασίας από τη βούληση του εργοδότη και τέλος τη νομιμοποίηση όλων όσων βρίσκονται στην Ελλάδα χωρίς άδεια παραμονής.

Α.Ψ.

Σ.

Η άλλη μισή στην Κίνα βρίσκεται

Ο υπουργός Παιδείας ήταν στην Κίνα. Και λοιπόν; Η πράγματι πρωτοφανής μετά από 64 χρόνια από ίδρύσεως της ΟΛΜΕ απόφαση είναι εξ αρχής υπονομευμένη. Οι 11 της ΟΛΜΕ (4 της ΝΔ — 4 του ΠΑΣΟΚ — 3 του ΚΚΕ) που κάτω από πίεση του μεγάλου ποσοστού της τελευταίας απεργίας και δέσμοι προηγούμενων αποφάσεων πήραν την πιο πάνω θέση, φαίνονται να αδυνατούν να την πραγματοποιήσουν.

Η Ν.Δ., με εκφρασμένη θέση του προέδρου της στη Βουλή, τάσσεται μαζί με την κυβέρνηση εναντίον της απεργίας στις εξετάσεις. Τα δυο κόμματα που κατ' εξοχήν εκφράζουν και υλοποιούν τον κατανεμητικό ρόλο του σχολείου δεν μπορούν βέβαια με απεργία να χτυπήσουν το μηχανισμό εκείνο που τον παράγει. Τα συμφέροντά της είναι άλλα. Η μεν Ν.Δ. ελπίζει να κερδίσει την ηγεσία της ΟΛΜΕ για να τη χρησιμοποιήσει μετά από πιθανή γι' αυτή νίκη στις βουλευτικές εκλογές. Η πρακτική του ΠΑΣΟΚ το '80-'81 φαίνεται να διδάσκει, γιατί είναι δοκιμασμένη.

Το ΠΑΣΟΚ από την άλλη στην ΟΛΜΕ φαίνεται να μην ικανοποιείται με Τρίτη υπουργό Παιδείας.

Το ΚΚΕ, παρόλο που τη σχολική χρονιά που πέρασε ήταν ο κύριος μοχλός όλων των απεργιακών κινητοποιήσεων, τώρα φαίνεται να μην μπορεί και να μη θέλει να βρεθεί στην πρωτοπορία των εκπαιδευτικών αγώνων. Η συμμετοχή του στις καταλήψεις των Τεχνικών Λυκείων και η στάση του στις φοιτητικές καταλήψεις έχουν φαίνεται ξεχαστεί. Ο Ριζοσπάστης, με καθημερινά άρθρα μετά το Πάσχα, κάνει ό,τι μπορεί για να αποφύγει σύγκρουση με την εκπαιδευτική κυβερνητική πολιτική. Με τίτλους όπως «Ο αγώνας δεν τελειώνει με τις εξετάσεις» ή «ελεγχόμενες απεργιακές κινητοποιήσεις και στην περίοδο των εξετάσεων που δεν θα οδηγούν στη ματαιώσή τους» αποδυναμώνει οποιαδήποτε απεργία πριν καν αρχίσει.

Έτσι, το κίνημα των καθηγητών του δημοσίου, εκτός από την κυβέρνηση και τη Ν.Δ., έχει να αντιμετωπίσει και τις προκλητικές υπαναχωρήσεις της ΔΕΕ (παράταξη του ΚΚΕ στους καθηγητές), που υπονομεύουν έναν κλάδο όταν για πρώτη φορά μετά από χρόνια φαίνεται να ξανακερδίζει τη χαμένη του αξιοπρέπεια με τις απεργίες που έχει πραγματοποιήσει. Οι συνδικαλιστές της ΔΕΕ στην ΟΛΜΕ έχουν υποστεί τις θέσεις τους κάτω από την πίεση του κάθε Μασσαβέτα και Αურიανής.

Έτσι μόνο μπορεί να ερμηνευτεί η τελευταία εισήγηση της ΟΛΜΕ προς τις πρωτοβάθμιες ενώσεις. Μια εισήγηση που προτείνει μετάθεση των γενικών συνελεύσεων, που δεν μιλά για απεργία στις πανελλαδικές εξετάσεις. Μια εισήγηση αποτέλεσμα συμβιβασμού των ΠΑΣΚΕ-ΔΕΕ.

Αυτό που μένει να αποδειχτεί είναι αν η θέση της ΔΕΕ όπως εκφράστηκε σε επίπεδο ΟΛΜΕ θα περάσει χωρίς αντιστάσεις στους συνδικαλιστές της. Ακόμα, αν άλλες δυνάμεις που εγγυώνται τη σύγκρουση, θα μπορέσουν να ανακρέψουν την απόφαση της ΟΛΜΕ. Οι μυστικές ψηφοφορίες σε κάλη, που προβλέπεται να γίνουν στις περισσότερες ΕΛΜΕ, πιθανότατα θα βοηθήσουν-σ' αυτή την κατεύθυνση.

Ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές, παίρνονταν θεαματικές πρωτοβουλίες. Ο Α. Κουτσόγιωργας, με τον τσαμπουκά που διαθέτει, ανέλαβε να βοηθήσει την κατάσταση. Το διαπραγματευτικό ατού του αντιπροέδρου της κυβέρνησης είναι οι επιτροπές «ειδικών» παρά τω υπουργείω με στόχο τα προβλήματα Π.Δ. Το ατού αυτό είναι ισχυρό. Γιατί η Ν.Δ., που ποτέ δεν ήταν αντίθετη με τη συμμετοχή της ΟΛΜΕ στις επιτροπές, φαίνεται διατεθειμένη να ενδώσει. Η ΠΑΣΚΕ βλέπει σαν σανίδα σωτηρίας μια «αξιοπρεπή» διαπραγμάτευση με επικεφαλής τον υπεράνω τάσεων υπουργό της. Η ΔΕΕ, μέχρι στιγμής, τηρεί σιγή ισχύος. Πόσα από τα μέλη της θα δουν στις πρωτοβουλίες Κουτσόγιωργα την επαλήθευση της γραμμής περί «μη ματαίωσης εξετάσεων»;

Μαρίνα ΠΑΠΑΔΑΚΗ

■ Ευνόητη η γοητεία που ασκεί ο «Κυρίαρχος του παιχνιδιού» σε τέως «αριστέρο» και νυν δημοσιογράφο του συγκροτήματος, ενόψει μάλιστα ανασχηματισμού: «Όσο υπάρχει Αντρέας Παπανδρέου, και Συνέδριο και ισχυρές κυβερνήσεις μπορεί να κάνει, όπως και όποτε το θέλει». Εντάξει, αποδίδει το γλείψιμο, στην υπερβολή όμως καταντάει εμετικό...

■ «Σε κόκκινο φόντο» θα λέγεται το περιοδικό που θα εμφανιστεί μετά την Πρωτομαγιά στο χώρο της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς. Στο πρώτο τεύχος θα υπάρχουν κείμενα για την εκπαίδευση, την κρατική καταστολή, τα ελληνοτουρκικά αλλά και για τις εκλογές στις ΗΠΑ και τα παλαιστινιακά. Για περισσότερες πληροφορίες στα περίπτερα.

Λεπέν: Pourquoi pas?

Εκπληκτη δείχνει η «διεθνής κοινή γνώμη» μπροστά στο φαινόμενο Λεπέν. Μα πώς είναι δυνατόν, αναρωτούνται οι αναλυτές, οι Γάλλοι με τη δημοκρατική ευαισθησία και την αντιφασιστική παράδοση να είναι τόσο ευάλωτοι στα κηρύγματα της μισαλλοδοξίας, του ρατσισμού, της ξενοφοβίας;

Πώς είναι δυνατόν, αντί να γοητεύονται οι ψηφοφόροι από το πρωτοποριακό διαφημιστικό σποτ του προέδρου, να δίνουν βάση στον αγροίκο πρώην βασανιστή; Η απάντηση δεν είναι, δυστυχώς, δύσκολη.

Γιατί την πόρτα στην ξενοφοβία την είχε ανοίξει η γαλλική Αριστερά ήδη πριν από δέκα χρόνια, όταν ο Λεπέν μετά βίας πλησίαζε το 0,7%. Θυμίζουμε ότι το Δεκέμβριο του 1980 ο κομμουνιστής δήμαρχος του παρισινού προαστίου Βιτρώ και ο κομματικός γραμματέας της περιοχής έστειλαν τις μπουλντόζες της «ανάπλασης» να ισοπεδώσουν τις κατοικίες Αφρικανών εργατών.

Λίγο αργότερα, στις αρχές του 1981 και στα πλαίσια της προεκλογικής εκστρατείας του Μαρσέ, το ΚΚΓ συνδύασε μια καμπάνια κατά των ναρκωτικών με διαδήλωση εις βάρος μαροκινής οικογένειας εργατών.

Αλλά και μετά τη νίκη της Αριστεράς στις εκλογές του '81, λησμονήθηκαν οι υποσχέσεις του «Κοινού Προγράμματος» για παραχώρηση ίσων πολιτικών, κοινωνικών και συνδικαλιστικών δικαιωμάτων στους μετανάστες.

Όταν μάλιστα ο Κλοντ Σεϊσόν δήλωσε στο Αλγέρι τον Αύγουστο του '81 ότι η σοσιαλιστική κυβέρνηση εξετάζει την περίπτωση παραχώρησης ψήφου στους μετανάστες για τις δημοτικές εκλογές, οι πρώτες διαμαρτυρίες προήλθαν από την Αριστερά!

Δεν είναι λοιπόν μόνο ο Σιράκ που ετοιμάζεται να κάνει παραχωρήσεις στην ακροδεξιά για να εξασφαλίσει την υποστήριξη του «ρεύματος Λεπέν». Ούτε τα παραδοσιακά κόμματα της Αριστεράς έχουν διατυπώσει μια ριζικά διαφορετική απάντηση στην κοινωνική κρίση απ' αυτή που προπαγανδίζει ο Λεπέν. Είναι λοιπόν ήδη αργά για τη Γαλλία; Την Πρωτομαγιά θα έχουμε μια πρώτη απάντηση.

Επιχείρηση Νταβός

Η καθοριστική σημασία των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών για το «πνεύμα του Νταβός» επιβεβαιώθηκε για άλλη μια φορά κατά την πρώτη συνάντηση στην Αθήνα των Επιχειρηματικών Συμβουλίων Ελλάδας - Τουρκίας στις 18 και 19 Απριλίου.

Παρόλο που η συνάντηση αυτή σχολιάστηκε ανάλογα με την απόσταση που θέλει να διατηρεί η κάθε εφημερίδα ή η κάθε πολιτική δύναμη από την κυβερνητική πολιτική στον τομέα των ελληνο-τουρκικών, δεν ακούστηκε ούτε μια φωνή αγανάκτησης που να καταγγέλλει τη «συνθηκολόγηση των Ελλήνων επιχειρηματιών».

Ο αριστερός εθνικισμός, που γνώρισε κάποια άνθηση μετά το Νταβός, δεν έχει προφανώς το κουράγιο να φτάσει ως την αμφισβήτηση του οικονομικού διεθνισμού των

δύο αστικών τάξεων και της κοινής τους επιθυμίας να δράσουν στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο.

Τα βήματα που γίνονται προς την κατεύθυνση της οικονομικής και επιχειρηματικής συνεργασίας των δύο χωρών δεν είναι θεαματικά, αλλά είναι πραγματικά. Η εξέλιξη αυτή συμβάλλει, ακόμη περισσότερο από τις πολιτικές πρωτοβουλίες, στη διαμόρφωση συνθηκών μη επιστροφής σε προηγούμενες καταστάσεις.

Και όμως είχαμε ξαναγράψει στο Σχολιαστή αναλύοντας τη δυναμική αυτής της τάσης, οι πιέσεις που δέχεται το εθνικό φιλότιμο δεν είναι τίποτα μπροστά στις πιέσεις που θα δεχτούν τα εργατικά κινήματα των δύο χωρών, χάρη στην καπιταλιστική συναδέλφωση που έχει ξεκινήσει.

Π. Α.-Ρ.

■ Μια επανόρθωση και μια συμπλήρωση στο σχόλιο και στο κείμενο του Ρολφ Πόλε που δημοσιεύτηκαν στο προηγούμενο τεύχος.

Στο «Καλό Πάσχα» που υπήρχε στις σελίδες των Πολιτικών Σχολίων, η σωστή διατύπωση ήταν: Τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης ασχολούνται κυρίως με τις Ερυθρές Ταξιαρχίες, γιατί κανείς δεν μπόρεσε ποτέ να τους προσάψει παρόμοια λουτρά αίματος με αυτά που έκανε ο Λίτσιο Τζέλ. Αντίθετα, όταν αναφέρονται σ' αυτόν, το κάνουν μόνο εξαιτίας οικονομικών και πολιτικών σκανδάλων στα οποία είναι αναμειγμένος.

Στο άρθρο «Πανηγύρι ή Πάν-

τειος», θα πρέπει να προστεθεί, ότι η απονομή για την κυρία Αρβελέρ στην Πάντειο κόστισε όχι μόνο 5 εκατομμύρια, αλλά 11. Με αυτό το δεδομένο, οι απονομές στους κυρίους Μπραντ και Γκένσερ πρέπει να έφτασαν πάνω από 15 εκατομμύρια για τον καθένα. Στο άρθρο αναφερόταν, επίσης, πως ο απλός πολίτης δεν πρόκειται να μάθει τα παρασκηνακά παιχνίδια που έγιναν ή γίνονται. Αν αληθεύει η πληροφορία του ΒΗΜΑΤΟΣ, ο λόγος για την απουσία της ακολουθίας των δημοσιογράφων, που συνοδεύει συνήθως τον Γκένσερ, ήταν να αποσιωπηθεί διεθνώς η συνάντησή του με τον Ιρανό ομόλογό του στην Ελλάδα.

ΚΛΙΚΟΛΗΡΗΜΑ:

Νέα Εποχή ή Νέα Δεξιά;

«ΚΛΙΚ, το περιοδικό μιας νέας εποχής. Προσέξτε. Αυτή η φράση δε σημαίνει αυτό που νομίζετε». Έτσι ξεκινάει το εντιγόριαλ των τελευταίων ΚΛΙΚ, που αποφάσισε να διαθέσει ένα ολόκληρο (διπλό-επετειακό) τεύχος στην προσπάθειά του να απαντήσει στο αφιέρωμα 24 ΟΡΕΣ-984-ΚΛΙΚ του τεύχους 63 του Σχολιαστή. Παράλληλα αφαίρεσε από τις διαφημιστικές του καταχωρίσεις και τα ραδιοφωνικά σποτς τη φράση «το περιοδικό μιας νέας εποχής», προτιμώντας πια να παίζει με τον ηχομητική πρόελευσης τίτλο του. Όχι, δεν σταμάτησε να διεκδικεί τα ήνδια της σχετικής κουλτούρας. Όμως, προσπαθώντας τεχνικά να ξεκαρφωθεί από το δεξιάστροφο χαρακτήρα του, προτίμησε να αφήσει στην πάντα το σλόγκαν που πρώτος

υιοθέτησε ο κ. Έμπερτ. Η νέα διαφημιστική του πολιτική δεν χαράζεται πλέον στην τύχη, αλλά στηρίζεται σε στέρεες θεωρητικές βάσεις που αναπτύσσονται εκτεταμένα στο προφητικό τεύχος Απριλίου: πολιτική του 2000 (εδώ δεν γινόταν διαφορετικά, βασικός αναλυτής ο κ. Έμπερτ αυτοπροσώπως), Ελλάδα του 2000, κόμικς του 2000, σινεμά του 2000, ντιζάν του 2000, διαφήμιση του 2000, ρεπορτάζ στο μέλλον και μουσική (τι άλλο;) New Age.

Σπ. Π.

Υ.Γ.: Σκέφτηκαν αλήθεια οι συντάκτες του ΚΛΙΚ (που τόσο αποζητούν νέο ηλικιακό αίμα στην πολιτική) πόσων χρόνων θα είναι το 2000 ο κ. Έμπερτ; Εκτός πια αν τον θέλουν πρωθυπουργό εδώ και τώρα.

PAN, ΜΠΕΛΕΤΥ PAN

Το συνέδριο της νεολαίας της ΕΑΡ

Τα προβλήματα αποχώρησης και διαφοροποιήσεων που δημιουργήθηκαν στο ιδρυτικό συνέδριο της PAN, της νεολαίας της ΕΑΡ, που έγινε το περασμένο Σαββατοκύριακο, ανάγκασαν το κόμμα να το αποκηρύξει. Ζητήσαμε από τον Νότη Ανανιάδη, μέλος της γραμματείας που συγκάλεσε το συνέδριο, να μας πει τη γνώμη του για όσα συνέβησαν.

■ Το ιδρυτικό συνέδριο της νεολαίας της ΕΑΡ, της PAN είναι νομίζω χαρακτηριστικό της παθολογικής κλίσης για διασπάσεις που διακατέχει την ανανεωτική Αριστερά.

Εξαιρουμένων μερικών ελάχιστων «γραφικών» ανένταχτων, όπως ο υπογραφόμενος, στο συνέδριο συμμετείχαν 3 ομάδες — τάσεις θέλουν να λέγονται — που όμως ούτε καν φράξιες δεν είναι, αφού ο ενοποιητικός ιστός της καθεμιάς πολύ λίγη σχέση έχει με πολιτικές συμφωνίες. Αντίθετα, τόσο οι «δεξιοί» και οι «κεντρώοι» όσο και οι «αριστεροί» (ή Τσουτσουβήδες όπως τους αποκαλούσαν οι υπόλοιποι), αποτελούσαν —και αποτελούν— παρέες που φέρουν την κληρονομιά αντιθέσεων του πάλαι ποτέ ενιαίου Ρήγα.

Βέβαια, δεν αρνούμαι τις ιδεολογικές διαφορές ανάμεσα σε συνέδρους που αρνούνταν να θεωρήσουν π.χ. τα ψυχιατρεία φορέα της κρατικής καταστολής ή δίσταζαν να υπερψηφίσουν κείμενο που ζητούσε 8 ώρες ημερησίως ανώτερη απασχόληση για τους φαντάρους και άλλους που με πάθος υποστήριξαν αυτές τις θέσεις. Το πρόβλημα όμως βρίσκεται ακριβώς στο ότι οι «τάσεις» δεν συνθέτονταν αναγκαστικά πάνω σ' αυτές τις διαφορές.

Έτσι, ήταν απόλυτα φυσιολογικό να έχουμε την αποχώρηση, την τελευταία στιγμή, όσων έτσι κι αλλιώς δεν ήθελαν οργάνωση αλλά επιτροπή νεολαίας στο πλαίσιο του κόμματος. Εξήγησιμη εξάλλου ήταν η αποχώρηση και εκείνων που, όπως τους καταλογιζόταν, ήθελαν —κατόπιν συμφωνίας με το Ε.Γ.— η οργάνωση νεολαίας να συμμετέχει στα συνέδρια της ΕΑΡ και να μεταφέρει τη («συνδιαμορφωμένη») γραμμή του κόμματος στη νεολαία, αφού κάτι τέτοιο δεν έγινε δεκτό από το συνέδριο. Και τέλος ήταν κατανοητή η ακαμψία που επέδειξαν οι σύντροφοι της «Αριστεράς», αφού επιτέλους (μετά τόσα χρόνια στον Ρήγα) είχαν τη σχετική πλειοψηφία και απαιτούσαν από τους άλλους να γίνουν δεκτές οι απόψεις τους.

Το αποτέλεσμα ήταν να ληφθεί η πρωτοφανής, όσο και αναγκαία, απόφαση να εκλεγούν 14 σύντροφοι στο... 31 μέλες Κ.Σ., αφήνοντας 17 θέσεις κενές για όσους δεχθούν να αναθεωρήσουν την απόφασή τους για αποχώρηση και μη συμμετοχή στα όργανα.

Και τώρα τι; Θα ρωτήσει ίσως ο καλοπροαίρετος αναγνώστης. Ένα χρόνο μετά την ίδρυση της ΕΑΡ ιδρύθηκε —όπως ιδρύθηκε— η PAN, που φιλοδοξεί να έχει ένα ζωτικό χώρο ουσιαστικής αυτονομίας απέναντι στο κόμμα, που έτσι κι αλλιώς την ίδρυσαν μέλη της ΕΑΡ (τα περισσότερα ιδρυτικά και αυτή). Που αριθμεί όχι πολλά μέλη πανελλαδικά σε αναλογία με τα μέλη της ΕΑΡ. Μα που πιστεύει ότι μπορεί να μιλήσει σ' ένα ευρύτερο πολιτικό ακροατήριο.

Από αυτή την άποψη, η τακτική των προκλητικών πολιτικών πρωτοβουλιών, όπως για παράδειγμα η εκλογή γραμματέα του Κ.Σ. που θα δήλωνε αντιρρησίας συνείδησης (πρόταση που καταψηφίστηκε στο συνέδριο), ίσως αποτελεί ακόμα μια λύση. Αν φυσικά θέλουμε να μην κάνουμε πολιτική για τους εαυτούς μας, αν θέλουμε να βγούμε από τους τέσσερις τοίχους των γραφείων, αν κάποτε θέλουμε να μας ακούσει η κοινωνία.

Νότης ΑΝΑΝΙΑΔΗΣ

Δικαίωμα... η απεργία

Συνεχίζει να χρησιμοποιεί η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ το στρατό ως απεργιοσπαστικό μηχανισμό. Τελευταίο παράδειγμα, η απεργία των εργαζομένων στον Οργανισμό Αστικών Συγκοινωνιών της Θεσσαλονίκης, όπου τα στρατιωτικά καμiónα αντικατέστησαν τα λεωφορεία.

Ακόμα, στην τελευταία απεργία των εργαζομένων στην ΕΡΤ, μετά από αγωγή της διοίκησης, τα δικα-

στήρια αποφάσισαν ότι η απεργία «δεν πρέπει να εμποδίζει τη ροή του προγράμματος» γιατί, απ' ό,τι φαίνεται, «πολλοί Έλληνες έχουν άμεση ανάγκη απ' την παρακολούθηση των ειδήσεων στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα».

Απ' τη μια, λοιπόν, ο στρατός κι απ' την άλλη τα δικαστήρια για να συνεχίζει η απεργία ν' αποτελεί... δικαίωμα των εργαζομένων.

Τ.Κ.

ΟΙ ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΣΙΩΝΙΣΜΟΥ

Στις 11 Γενάρη 1986, όταν η αμερικανική κυβέρνηση σήκωνε γη κι ουρανό για να εξασφαλίσει το πρώτο πακέτο οικονομικών, πολιτικών κι ενδεχομένως στρατιωτικών «αντιπάλων» κατά της Λιβύης μετά την επίθεση της οργάνωσης του Αμπού Νιντάλ στα αεροδρόμια του Φιουμτσίνο και της Βιέννης, ο Ισραηλινός στρατηγός Γεδεών Μαχαναΐμ, σύμβουλος του τότε πρωθυπουργού Σιμόν Πέρες για θέματα «αντιτρομοκρατίας», εκδήλωνε δημόσια την αντίθεσή του σε κάθε είδους μαζική στρατιωτική επιχείρηση, θεωρώντας την αναποτελεσματική και αντιπροτείνοντας τη χρήση μιας επιλεκτικής πολιτικής δολοφονιών.

«Ο καλύτερος τρόπος, ή μάλλον η επιτυχής μέθοδος, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας», δήλωσε, «είναι η φυσική εξόντωση των ηγετών της (...) Οποτεδήποτε στο παρελθόν μπορέσαμε να δολοφονήσουμε κάποιον ηγέτη των τρομοκρατών, αυτό μας παρείχε μια περίοδο ανακούφισης».

Φυσικά, δεν χρειάζεται να υπογραμμιστεί εδώ ότι σαν «τρομοκράτες» η ισραηλινή κυβέρνηση κι οι μυστικές υπηρεσίες του Τελ Αβίβ αντιμετωπίζουν το σύνολο των ηγετικών στελεχών και μαχητών της παλαιστινιακής αντίστασης, ανεξάρτητα από τις οργανώσεις που αυτοί ανήκουν και τις μεθόδους που χρησιμοποιούν.

Η πρόσφατη δολοφονία του Αμπού Τζιχάντ στην Τύνιδα, δυο μόλις μήνες μετά τη βομβιστική ενέργεια κατά του «Πλοίου της Επιστροφής» και την ανατίναξη τριών στελεχών της PLO μέσα στο αυτοκίνητό τους στη Λεμεσό, επανέφερε στην επικαιρότητα το θέμα της (υποβαθμισμένης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης) κρατικής τρομοκρατίας που ασκεί το σιωνιστικό κράτος στην προσπάθειά του να τσακίσει το παλαιστινιακό κίνημα.

Κρατικής τρομοκρατίας που — όπως αποδείχτηκε και από δημοσιεύματα που ήρθαν στο φως μετά τη δολοφονία του Αμπού Τζιχάντ — ασκείται σε στενή συνεργασία με τη CIA και τις μυστικές υπηρεσίες πολλών άλλων δυτικών χωρών. Κρατικής τρομοκρατίας, τέλος, που ξέρει καλά να επιλέγει τα θύματά της: τουλάχιστον πέντε από τα ηγετικά στελέχη της PLO που δολοφονήθηκαν από τη Μοσάντ την τελευταία δεκαπενταετία ήταν οι υπεύθυνοι για τη διεξαγωγή του αγώνα στα κατεχόμενα. Ας σημειωθεί, επιπλέον, ότι ο Αμπού Τζιχάντ, ως στρατιωτικός υπεύθυνος της PLO για τη Δυτ. Όχθη και τη Γάζα, ανήκε στους υπέρμαχους μιας κλιμάκωσης της πάλης που θα αξιοποιούσε κάθε δυνατό μέσο.

Είναι αυταπόδεικτο ότι η συγκέντρωση πληροφοριών για τη δράση οποιασδήποτε μυστικής υπηρεσίας, πολύ περισσότερο της Μοσάντ, είναι δουλειά κάθε άλλο παρά εύκολη.

Αναγκαστικά «ρεαλιστές», λοιπόν, σ' αυτό το τεύχος περιοριζόμαστε σε μια παρουσίαση της ιστορίας και των αρμοδιοτήτων των ισραηλινών μυστικών υπηρεσιών, στην καταγραφή ορισμένων από τις πιο «εμφανείς» δραστηριότητές τους καθώς και στη δημοσίευση μερικών — άγνωστων, απ' ό,τι ξέρουμε, στην Ελλάδα — λεπτομερειών γύρω από την εκτέλεση ενός ανθρώπου της Μοσάντ στον Πειραιά από Παλαιστίνιους αγωνιστές.

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Μάνια ΜΠΑΡΣΕΦΣΚΥ

■ Το σιωνιστικό κράτος αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην κατασκοπία και στις μυστικές του υπηρεσίες. Οι μηχανισμοί αυτοί παίζουν σημαντικότατο ρόλο στη λήψη των αποφάσεων, τόσο σε στρατιωτικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Το Ισραήλ είναι φυσικό να στηρίζεται στους μηχανισμούς αυτούς, γιατί οικοδομεί την ύπαρξή του σε εχθρική βάση και θεωρεί τον εαυτό του ότι βρίσκεται μόνιμα σε εμπόλεμη κατάσταση, είτε πρόκειται για κλασικό πόλεμο είτε για τον αγώνα που διεξάγουν οι λαϊκές μάζες κατά της κατοχής και της ύπαρξής του.

Οι μηχανισμοί αυτοί φροντίζουν να ενημερώνουν έγκαιρα και να προειδοποιούν το σιωνιστικό κράτος για τους κινδύνους που το ε-παπειλούν, έτσι ώστε να μπορεί να στρατολογεί και να κινητοποιεί έγκαιρα τις εφεδρείες του. Είναι γνωστό πως η δυνατότητα του Ισραήλ να διατηρεί μόνιμο στρατό δεν ξεπερνά τους 80.000 στρατιώτες, όμως, σε κατάσταση ετοιμότητας αυτός ο αριθμός φτάνει τις 400.000. Επειδή, λόγω του περιορισμένου πληθυσμού του, το Ισραήλ δεν μπορεί να διατηρεί και τις 400.000 σε διαρκή κατάσταση ετοιμότητας, γιατί κάτι τέτοιο θα σήμαινε παράλυση της οικονομικής και κοινωνικής ζωής του, του είναι απαραίτητο να γνωρίζει καλά πότε θα πρέπει να κινητοποιήσει τις εφεδρείες του και πότε να τις κατευθύνει στους άλλους κοινωνικούς και πολιτικούς τομείς.

Επίσης, η οπισθοδρόμηση αυτών των μηχανισμών έγκειται και στο ρόλο που εκτελεί το σιωνιστικό κράτος σαν προκεχωρημένη βάση της συνεργασίας των μυστικών υπηρεσιών του Ισραήλ και του ιμπεριαλισμού.

Η δημιουργία μυστικών υπηρεσιών αυτού του είδους προηγήθηκε της ύπαρξης του Ισραηλινού κράτους και συνδέθηκε με την ίδρυση του παγκόσμιου σιωνιστικού κινήματος σαν πολιτικό κίνημα που αποσκοπούσε στην ίδρυση του «εβραϊκού κράτους».

■ Το 1907, αποκαλύφθηκε δίκτυο σιωνιστικής κατασκοπίας που δρούσε κάτω από την εποπτεία του σιωνιστικού κινήματος για λογαριασμό της Μ. Βρετανίας.

■ Το 1917 αποκαλύφθηκε ένα άλλο δίκτυο 40 ατόμων, με καθοδηγητή τον Haron Ahnson και την κόρη του Sarah. Αυτοί αναγνώρισαν ότι η δράση τους άρχισε πριν το 1917. (Δρούσαν στους οικισμούς που έχτιζε η Αγγλία στην Παλαιστίνη). Το 1920 ιδρύθηκε η Εβραϊκή Αντιπροσωπεία, με παραρτή-

Από ερηνιστική διαδήλωση στο Τελ-Αβίβ

ματα στην Ιερουσαλήμ, Ν. Υόρκη, Γενεύη, Λονδίνο, Κάιρο, Βερολίνο, Παρίσι. Επίσης, ιδρύθηκε τότε και το «Πολιτικό Γραφείο», το οποίο διηύθυνε ένας Βρετανός σιωνιστής πράκτορας, με στόχο τη στρατολόγηση και την οργάνωση δικτύων σιωνιστικής κατασκοπίας.

■ Το 1937, η «Εβραϊκή Αντιπροσωπεία» ίδρυσε το επίσημο κατασκοπευτικό όργανό της που ονομά-

στηκε ΜΟΣΑΝΤ, στο οποίο δούλευαν οι περισσότερες προσωπικότητες του σιωνιστικού κράτους, μεταξύ των οποίων και ο Λέβι Σκολ. Αυτός ο μηχανισμός συμμετείχε στις υπηρεσίες των συμμάχων κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, πράγμα που πλούτισε τις εμπειρίες του.

Στην αρχή, η ΜΟΣΑΝΤ περιλάμβανε 3 τμήματα:

Μας συγχωρείτε, λάθος

■ Μπορεί ο επαγγελματισμός των πρακτόρων της ΜΟΣΑΝΤ να προκαλεί δέος στους συναδέλφους τους της CIA και των άλλων ομοειδών υπηρεσιών, κανείς ωστόσο στον κόσμο δεν είναι τέλειος, όπως τουλάχιστον αποδεικνύει η παρακάτω ιστορία.

Στις 21 Ιουλίου 1973, σε μια εποχή που διάφορα ηγετικά στελέχη της παλαιστινιακής αντίστασης έπεφταν χτυπημένα απ' τις σφαίρες της ΜΟΣΑΝΤ ή ανατινάζονταν στα σπίτια και τα αυτοκίνητά τους σε μια σειρά δυτικοευρωπαϊκές πόλεις, μια ομάδα κομάντος δολοφόνησε στο Αϊλλεχάμερ της Νορβηγίας τον 30χρονο Αχμέτ Μπουσικί, Μαροκινό υπήκοο που ζούσε για χρόνια στη Νορβηγία και δεν είχε καμιά απολύτως πολιτική δραστηριότητα. Σύμφωνα με δημοσιεύματα του νορβηγικού Τύπου, η δολοφονία του ήταν έργο πρακτόρων της ΜΟΣΑΝΤ που τον πήραν κατά λάθος για τον Αλί Χασάν Σαλαμέχ, ηγετικό στέλεχος της PLO που —τέσσερα χρόνια αργότερα— έμελλε να τιναχτεί στον αέρα μαζί με τους σωματοφύλακές του και κάποιους περαστικούς σ' έναν πολυσύχναστο δρόμο της Βηρυτού.

Τις επόμενες μέρες, η νορβηγική αστυνομία προχώρησε στη σύλληψη έξι ατόμων, ανάμεσα στα οποία βρίσκονταν και δύο Ισραηλινοί. Οι τελευταίοι κατηγορούνται ότι, ως πράκτορες της ΜΟΣΑΝΤ, υπήρξαν οι φυσικοί αυτουργοί του φόνου. Στις 26 Ιουλίου, το υπουργείο Εξωτερικών του Ισραήλ διαφώνησε ότι υπάρχει οποιαδήποτε σχέση ανάμεσα στις ισραηλινές υπηρεσίες και τους συλληφθέντες, αλλά τρεις μέρες αργότερα ζητά την απελευθέρωσή τους. Καθώς η ανάκριση προχωρά, στις 14 Αυγούστου η νορβηγική κυβέρνηση ζητά την απέλαση του Γικάλ Εγιάλ, αξιωματικού ασφαλείας της ισραηλινής πρεσβείας στο Όσλο, ο οποίος αποδεικνύεται στέγασε στο σπίτι του τους δολοφόνους του Μπουσικί.

Επτά απ' τους οκτώ κατηγορούμενους καταδικάζονται την 1η Φλεβάρη 1974 σε ποινές φυλάκισης 1-5 1/2 χρόνων (!!) για απλή συνέργεια στην επιχείρηση: ένας απ' αυτούς, ο Δανός Εβραίος Νταν Άιρμπελ, αφήνεται στις 7.2.75 ελεύθερος για «ψυχολογικούς λόγους». Λίγο αργότερα, στις 24 Απρίλη 1975, η νορβηγική κυβέρνηση απονέμει χάρη στους δύο εναπομείναντες φυλακισμένους, τη νοτιοαφρικανή Εβραία Σάλβια Ράφαελ και τον Ισραηλινό Άμπρααμ Γκέχμερ.

α) Το HABALA, υπεύθυνο για τη μετανάστευση στην Παλαιστίνη, β) Το RAYKSEN, υπεύθυνο για την ανεύρεση όπλων και τη λαθραία αποστολή τους στην Παλαιστίνη, γ) Το BRASHA, υπεύθυνο για τη φυγάδευση των Εβραίων από τα ναζιστικά στρατόπεδα και το κυνήγι των ναζιστών μετά τον πόλεμο.

ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΜΥΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΣΙΩΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τον Ιούνιο του 1948, μετά την ίδρυση του σιωνιστικού κράτους, οι σιωνιστές ηγέτες με επικεφαλής τον Μπεν Γκουριόν αποφάσισαν τη δημιουργία τριών μηχανισμών κατασκοπίας:

α) Στρατιωτική κατασκοπία της γενικής διοίκησης του στρατού. β) Πολιτικό τμήμα, που ανήκε στο υπουργείο Εξωτερικών. γ) Τμήμα εσωτερικής ασφαλείας, «Σην Μπετ».

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΘΕ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ

α) ΜΟΣΑΝΤ (Γενική Διοίκηση των μυστικών υπηρεσιών και της Ασφάλειας):

1. Σχηματισμός και διοίκηση κατασκοπευτικών δικτύων σε όλο τον κόσμο, ιδιαίτερα στις αραβικές χώρες, με στόχο τη συλλογή πληροφοριών.
2. Εκπαίδευση-προετοιμασία των πρακτόρων και κατανομή τους σε διάφορα κατασκοπευτικά δίκτυα.
3. Αξιολόγηση όλων εν γένει των πληροφοριών από διάφορες πηγές.
4. Συντονισμός και συνεργασία με τη CIA και τις διάφορες υπηρεσίες των ιμπεριαλιστικών χωρών, κυρίως σε θέματα συνωμοσιών, δολιοφθορών και υπονόμευσης.
5. Εκτίμηση της πολιτικής, οικονομικής, αλλά και της ψυχολογικής κατάστασης των λαϊκών μαζών στις αραβικές χώρες, σε συνδυασμό με την υποβολή προτάσεων για την πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί με βάση τις πληροφορίες και τις εκτιμήσεις αυτές. Πρόεδρος αυτού του μηχανισμού είναι συνήθως ο πρόεδρος της Γενικής Ασφάλειας του Ισραήλ.

β) Στρατιωτική ασφάλεια ΑΑΜΑΝ: Υπάγεται άμεσα στον πρόεδρο του Γενικού Επιτελείου του στρατού. Αποτελείται από μηχανισμούς που καλύπτουν όλα τα τμήματα των ισραηλινών ενόπλων δυνάμεων. Καθήκοντα:

- 1) Συλλογή πληροφοριών για την κατάσταση του στρατού στις αραβικές χώρες, δηλαδή για τις προθέσεις του και το βαθμό

ετοιμότητάς του για επίθεση, 2) Συλλογή ειδικών πληροφοριών γύρω από την παλαιστινιακή επανάσταση, δηλαδή για τις μυστικές δομές της, τα στηρίγματά της, τα κέντρα καθοδήγησης της πολιτικής και της στρατιωτικής της δραστηριότητας, 3) Στρατιωτική αξιολόγηση του βαθμού ετοιμότητας στις χώρες που συνορεύουν με το Ισραήλ σε σχέση με μια πιθανή επίθεση και εκτίμηση της πολιτικής θέσης των χωρών αυτών, 4) Εκτέλεση ειδικών επιχειρήσεων πίσω από τις «γραμμές επαφής» των ισραηλινών συνόρων, με στόχο τον ηθικό επηρεασμό ή την κλοπή ντοκουμέντων και πολεμικής τεχνολογίας, 5) Εποπεία της ασφάλειας των απορρήτων των ενόπλων δυνάμεων και των στρατιωτικών εξοπλισμών, 6) Διεξαγωγή στρατιωτικών επισημονικών ερευνών και χρησιμοποίηση όλων των μέσων για την απόκτηση ντοκουμέντων για τον εκσυγχρονισμό της πολεμικής τεχνολογίας του Ισραήλ.

Πρόκειται για τον κυριότερο μηχανισμό που αποφασίζει για τις επιθέσεις του Ισραήλ.

γ) Το «Σην Μπετ» αποτελείται από τέσσερις μηχανισμούς:

- 1) Τμήμα καταπολέμησης της αραβικής κατασκοπίας.
- 2) Τμήμα καταπολέμησης της ξένης κατασκοπίας και ιδιαίτερα εκείνης των χωρών του Συμφώνου της Βαρσοβίας.
- 3) Τμήμα παρακολούθησης του α-

Ο Μπεν Γκουριόν παραδίδει στον Χάρυ Τρούμαν την επτάφωτη λυχνία ως ένδειξη ευγνωμοσύνης για το «ισραηλινό σχέδιο Μάρσαλ»

ραβικού πληθυσμού που ζει μέσα στο Ισραήλ από το 1948.

4) Τμήμα καταπολέμησης των Παλαιστινίων ανταρτών και των μυστικών οργανώσεών τους. Το τμήμα αυτό ιδρύθηκε μετά το 1967, με αρμοδιότητες παρακολούθησης, σύλληψης, ανάκρισης, ακόμα και παρακολούθησης των σκέψεων των παλαιστινιακών μαζών, καθώς και μελέτης των ηθών, εθίμων και της νοοτροπίας τους.

δ) Τμήμα ερευνών του υπουργείου Εξωτερικών

Στόχος του τμήματος αυτού είναι

η στρατολόγηση ξένων διπλωματών μέσα και έξω από το Ισραήλ, μέσω των πρεσβειών και των διπλωματικών του αποστολών. Για να λειτουργήσει το τμήμα αυτό χρησιμοποιεί τις κάθε είδους σχέσεις του Ισραήλ με τις διάφορες πολιτικές δυνάμεις στον κόσμο. Ο μηχανισμός αυτός συλλέγει πληροφορίες για τις διεθνείς σχέσεις και τη διεθνή πολιτική κατάσταση. Επίσης, καταρτίζει ειδικές πολιτικές και οικονομικές μελέτες για τις κάθε είδους δραστηριότητες παγκοσμίως (συνέδρια, συναντήσεις

κλπ.). Διερευνά τον τρόπο δράσης αυτών των φορέων και τις ενδεχόμενες αντιδράσεις τους σε περίπτωση πολιτικής και στρατιωτικής κινητοποίησης του Ισραήλ.

ε) Υπηρεσία των Εβραίων της διασποράς.

Η υπηρεσία αυτή μελετά την κατάσταση των Εβραίων σε διάφορες χώρες του κόσμου, τους στρατολογεί για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με την εσωτερική κατάσταση των χωρών στις οποίες ζουν, καθώς και για την οργάνωση και την ενθάρρυνση της μετανάστευσης των Εβραίων στην Παλαιστίνη.

Η υπηρεσία αυτή συνδέεται άμεσα με τη Γενική Ασφάλεια, πράγμα που δείχνει τον ιδιαίτερο ρόλο που παίζει σαν μοχλός προώθησης των σιωνιστικών συμφερόντων σε παγκόσμιο επίπεδο.

Τα διάφορα τμήματα των μυστικών υπηρεσιών του Ισραήλ συντονίζουν τη δράση τους μέσω ενός κεντρικού οργάνου που συμπεριλαμβάνει τους επικεφαλής του κάθε μηχανισμού. Είναι η λεγόμενη «Επιτροπή των Ισραηλινών Υποθέσεων Ασφαλείας», της οποίας πρόεδρος είναι ο αρχηγός της ΜΟΣΑΝΤ.

Η επιτροπή αυτή στέλνει τις εκθέσεις της απευθείας στο γραφείο του πρωθυπουργού, το οποίο εποπτεύει όλες τις δραστηριότητες της ισραηλινής Ασφάλειας και κατασκοπίας.

Η υπόθεση Αγγελοπούση

■ Στις 22-7-81 ανατινάσσεται με βόμβα το ναυτιλιακό γραφείο της Αγγελοπούς, στον Πειραιά. Από την έκρηξη, που συγκλονίζει τη γύρω περιοχή, σκοτώνονται η ίδια η Αγγελοπούς κι ένας υπάλληλός της.

Λίγο καιρό αργότερα, στην «Ελευθεροτυπία» δημοσιεύτηκε η είδηση ότι την ευθύνη για την ενέργεια αυτή ανέλαβε το Ρ.Φ.Λ.Ρ., το οποίο κατηγορήθηκε την Αγγελοπούς και τους ανθρώπους της σαν πράκτορες της ΜΟΣΑΝΤ με συγκεκριμένη στην Ελλάδα δράση.

Ας δούμε λοιπόν την προϊστορία της υπόθεσης αυτής, με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνά μας και που στηρίζονται σε σχετικό δημοσίευμα εκείνης της εποχής έγκυρου αραβικού περιοδικού:

Στις 19-8-78 το δίκτυο της Αγγελοπούς δολοφόνησε τον αγωνιστή Μπασίρ Ιμπραήμ Τζιμπρίλ, γνωστό

σαν «Σαμίρ Ελ Άσμαρ», στέλεχος του PFLP, ενώ αυτός βρισκόταν στην Αθήνα. Η δολοφονία του έγινε στην οδό Πρίγκηπος Πέτρου 46, στη Βούλα. Το γραφείο της Αγγελοπούς, που ήταν προκάλυμμα της ΜΟΣΑΝΤ, ανακάλυψε ότι ο Σαμίρ, για τον οποίο η ΜΟΣΑΝΤ είχε σχηματίσει φάκελο λόγω της δράσης του στα κατεχόμενα εδάφη, βρισκόταν στην Αθήνα και ήταν υπεύθυνος για την αποστολή φορτίου του PFLP μέσω θαλάσσης.

Το PFLP γνωστοποίησε στην ελληνική κυβέρνηση τα στοιχεία που είχε γύρω από τη δολοφονία του Τζιμπρίλ, ζητώντας της να τα συμπεριλάβει στις έρευνές της. Ωστόσο, παρατηρήθηκε ότι από τον ανακριτικό φάκελο έλειπαν τελείως οι αναφορές που είχε στείλει το PFLP Παρ' όλα αυτά, το PFLP συνέχισε τις επαφές του με την ελληνική πρεσβεία στη Βηρυτό, επισημαίνοντας τις πληροφορίες που είχε σχετικά με την υπόθεση αυτή.

Η ελληνική κυβέρνηση όχι μόνο δεν τις έλαβε υπόψη της, αλλά προχώρησε στη σύλληψη του φίλου και συγκατοίκου του Τζιμπρίλ στην Αθήνα, τον οποίο ταλαιπώρησε με πολύμηνη κράτηση στις φυλακές της. Συνέλαβε επίσης δύο Άραβες που έμεναν για επαγγελματικούς λόγους στην Αθήνα, επειδή ήταν αδέρφια ατόμου που είχε σχέσεις με το PFLP. Οι δύο αυτοί Άραβες κρατήθηκαν στις ελληνικές φυλακές για ενάμιση χρόνο και κατασχέθηκε όλη η κινητή περιουσία που διατηρούσαν στη χώρα μας, σημαντικής αξίας, χωρίς ποτέ να τους επιστραφεί.

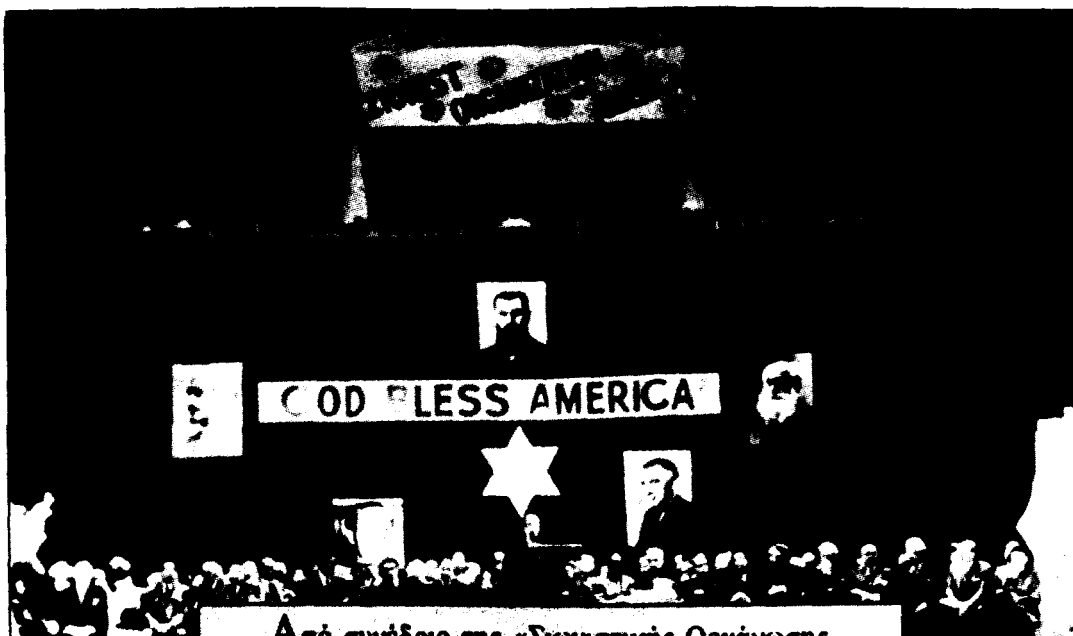
Παρ' όλα αυτά, το PFLP συνέχισε τις κρούσεις προς την ελληνική κυβέρνηση, πραγματοποιώντας άμεσες επαφές μέσω της ελληνικής πρεσβείας της Βηρυτού και διαβιβάζοντας επίσημες επιστολές στις ελληνικές αρχές.

Οι επιστολές που στάλθηκαν φέ-

ρουν τις ημερομηνίες 6-9-78, 31-3-79, 26-1-81. Οι επαφές με τον Έλληνα αρμόδιο της πρεσβείας μας, Πάυλο Μαντά, έγιναν στις 26-9-78, 13-10-78, 18-10-78, 1-11-78, 1-12-78, 26-1-79, 31-3-79, 30-12-80, 9-1-81.

Μετά από όλα αυτά, η ελληνική κυβέρνηση θεωρήθηκε από το PFLP συνένοχη ως προς την κάλυψη των ενόχων του δικτύου της ΜΟΣΑΝΤ που δολοφόνησε τον Τζιμπρίλ και αδιάφορη για την τύχη των φίλων του PFLP στην Ελλάδα.

Με βάση τα δεδομένα αυτά, το PFLP αποφάσισε να αναλάβει την ευθύνη της παρακολούθησης του δικτύου της ΜΟΣΑΝΤ και της ανάλογης δράσης. Και αφού συνέλεξε τις απαραίτητες και απολύτως εξακριβωμένες πληροφορίες και επιβεβαιώθηκε με αποδείξεις για το ρόλο του δικτύου και τα καθήκοντά του, αποφάσισε την ανατίναξη του ναυτιλιακού γραφείου της Αγγελοπούς και την εκτέλεση μελών του δικτύου της.

Από συνέδριο της «Σιωνιστικής Οργάνωσης
Αμερικής» πριν την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ

ΗΓΕΤΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΗΣ PLO ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΕΙ ΑΠ ΤΗ ΜΟΣΑΝΤ

- 1) **Χασάν Καναφάνι**: Ηγετικό στέλεχος του FPLP. Σκοτώθηκε στις 8/7/1972 στη Βηρυτό από έκρηξη παγιδευμένου αυτοκινήτου.
- 2) **Αμπντέλ Βαέλ Ζουαϊτέρ**: Στέλεχος της Φατάχ. Πυροβολήθηκε στις 16/10/1972 στη Ρώμη.
- 3) **Μαχμούντ Χαμτσαρί**: Εκπρόσωπος της PLO στο Παρίσι. Σκοτώθηκε στις 8/12/1972 από έκρηξη βόμβας που είχε τοποθετηθεί στο τηλέφωνό του.
- 4) **Χουσεϊν αλ-Μπαθρί**: Στέλεχος της PLO. Ανατινάχθηκε στις 25/1/1973 στο ξενοδοχείο του στη Λευκωσία.
- 5) **Μπαζίλ αλ-Κουμπούσι**: Στέλεχος του FPLP. Πυροβολήθηκε στις 6/4/1973 στο Παρίσι.
- 6) **Αμπού Γιουσέφ**: Ιδρυτικό στέλεχος της Φατάχ, μέλος της Ε.Ε. της PLO.
- 7) **Καμάλ Αντουάν**: Ηγετικό στέλεχος της Φατάχ και υπεύθυνος της PLO για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στα κατεχόμενα.
- 8) **Καμάλ Νάσερ**: Εκπρόσωπος της PLO. Ο Αμπού και οι δυο Καμάλ δολοφονήθηκαν στις 10/4/1973 από κομάντος της Μοσάντ και του ισραηλινού στρατού στη Βηρυτό.
- 9) **Μωχαμέντ Μπουντιά**: Στέλεχος του «Μαύρου Σεπτέμβρη». Ανατινάχθηκε στις 28/6/1973 στο Παρίσι μαζί με το αυτοκίνητό του.
- 10) **Μουχμούντ Σαλέχ**: Πρώην εκπρόσωπος της PLO στο Παρίσι, αναπληρωτής του Χαμτσαρί μετά τη δολοφονία του. Πυροβολήθηκε στις 3/1/1977 ενώ βρισκόταν μέσα στο βιβλιοπωλείο του.
- 11) **Σαΐντ Χαουάι**: Επικεφαλής της αντιπροσωπείας της PLO στο Λονδίνο. Πυροβολήθηκε στις 4/1/1978.
- 12) **Αμπού Ζαγνέτ**: Ηγετικό στέλεχος του FPLP. Δολοφονήθηκε με πολυβόλα και χειροβομβίδες στον αυτοκινητόδρομο Βηρυτού - Δαμασκού.
- 13) **Αλί Γιοσίν**: Εκπρόσωπος της PLO στο Κουβέιτ. Πυροβολήθηκε στις 15/6/1978 έξω απ' το σπίτι του.
- 14) **Εζεντίν Καλάκ**: Επικεφαλής της αντιπροσωπείας της PLO στη Γαλλία. Δολοφονήθηκε μαζί μ' ένα βοηθό του στις 3/8/1978 στο Παρίσι.
- 15) **Αλί Χασάν Σαλαμέχ**: Επικεφαλής των υπηρεσιών ασφαλείας της Φατάχ. Σκοτώθηκε στις 22/1/1979 μαζί με τους 4 σωματοφύλακές του και 5 άσχετους περαστικούς σε έκρηξη παγιδευμένου αυτοκινήτου έξω απ' το σπίτι του στη Βηρυτό.
- 16) **Ζαχίρ Μωχσέν**: Ηγέτης της φιλοσυριακής οργάνωσης al-Saiqa και επικεφαλής του τμήματος στρατιωτικών επιχειρήσεων της PLO. Πυροβολήθηκε στις 26/7/1979 στο διαμέρισμά του στις Κάννες.
- 17) **Αλί Σαλέχ Αχμέτ**: Δεύτερος γραμματέας της διπλωματικής αποστολής της PLO στην Κύπρο.
- 18) **Ιμπραήμ Αμπντούλ ΑΖΙΖ**: Υπεύθυνος επιχειρήσεων της PLO για τη Δυτ. Όχθη. Πυροβολήθηκε μαζί με τον Αχμέτ στις 15/12/1979 στη Λευκωσία.
- 19) **Ναΐμ Χαντέρ**: Εκπρόσωπος της PLO στο Βέλγιο. Πυροβολήθηκε την 1/6/1981 στις Βρυξέλλες.
- 20) **Ματζίντ Αμπού Σαφάρ**: Ηγετικό στέλεχος της Φατάχ και υπεύθυνος πληροφοριών της PLO στη Ρώμη. Πυροβολήθηκε στις 9/10/1981.
- 21) **Καμάλ Χουσεϊν**: Υπ' αριθμόν 2 στέλεχος της PLO στην Ιταλία. Σκοτώθηκε από έκρηξη βόμβας στις 17/6/1982 στη Ρώμη.

- 22) **Φαντέλ αλ-Ντάνι**: Υποδιευθυντής της διπλωματικής αποστολής της PLO στο Παρίσι. Σκοτώθηκε στις 23/7/1982 από βόμβα που ρίχτηκε στο αυτοκίνητό του.
- 23) **Σαΐντ Σαγέλ**: Ηγετικό στέλεχος της Φατάχ και στρατιωτικός σύμβουλος του Αραφάτ. Σκοτώθηκε σε ενέδρα στον Ανατολικό Λίβανο στις 28/9/1982.
- 24) **Χάνα Μοκμπέλ**: Δημοσιογράφος, γενικός γραμματέας της Ένωσης Αράβων Δημοσιογράφων και Συγγραφέων. Πυροβολήθηκε στις 3/5/1984 στην Κύπρο.
- 25) **Φαχρίτ Κασουαμέχ**: Μέλος της Ε.Ε. της PLO. Πυροβολήθηκε στις 29/12/1984 έξω απ' το σπίτι του στο Αμμάν.
- 26) **Νατζί αλ-Άλι**: Διάσημος Παλαιστίνιος σκιτσογράφος, μέλος και προπαγανδιστής της PLO. Πυροβολήθηκε στις 22/7/1987 έξω απ' τα γραφεία της αραβόφωνης εφημερίδας al-Qabas στο Λονδίνο.
- 27) **Αμπούλ Χασάν Κασέμ (Μωχαμέντ Μπέις)**: Μέλος της καθοδήγησης της Φατάχ για τα κατεχόμενα.
- 28) **Χαντί Αντουάν (Μωχαμέντ Σουλτάν)**: Μέλος της καθοδήγησης της Φατάχ για τα κατεχόμενα.
- 29) **Μαρουάν Καγκαλί**: Μέλος της Ανώτατης Στρατιωτικής Διοίκησης της PLO για το Λίβανο. Ανατινάχθηκε μαζί με τους δυο προηγούμενους στις 14/2/1988 μέσα στο αυτοκίνητό τους στη Λεμεσό.
- 30) **Αμπού Τζιχάντ**: Υπ' αριθμόν 2 ηγετικό στέλεχος της Φατάχ, υπεύθυνος για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις της PLO στα κατεχόμενα. Πυροβολήθηκε μαζί με τον οδηγό και δύο σωματοφύλακές του, στις 16/4/1988 στην Τύνιδα.

Σ' αυτές τις δολοphonίες θα πρέπει κανείς να προσθέσει το σοβαρό τραυματισμό του **Αμπού Νταούντ**, ηγετικού στελέχους της Φατάχ, στη Βαρσοβία (1/8/1981), την επίθεση με ρουκέτες εναντίον των γραφείων της PLO στη Βηρυτό στις 10/12/1973 (δύο χρόνια πριν αρχίσει ο λιβανέζικος εμφύλιος πόλεμος), τη βομβιστική επίθεση κατά των γραφείων της PLO στο Παρίσι (4/10/1971), το σοβαρό τραυματισμό πολλών στελεχών της PLO από παγιδευμένα γράμματα ή δέματα (**Αμπού Χαλίλ**, στέλεχος της PLO στο Αλγέρι, **Αουάντ Αμπού Ζαΐντ**, γραμματέας της PLO στην Τρίπολη, κ.ά.) και πλήθος παγιδευμένων επιστολών που προορίζονταν για ηγετικά στέλεχη της παλαιστινιακής αντίστασης αλλά ανακαλύφθηκαν στο δρόμο.

ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΗΣ PLO ΠΟΥ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΣΑΝΤ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- 1) **Μπασίρ Ιμπραήμ Τζιμπρίλ**: Στέλεχος του FPLP. Πυροβολήθηκε στις 19/8/1978 στη Βούλα.
- 2) **Μααμούν Μπρες**: Στέλεχος της Φατάχ, συνεργάτης του Αμπού Τζιχάντ. Πυροβολήθηκε στις 20/8/1983 ενώ οδηγούσε το αυτοκίνητό του στη λεωφόρο Ποσειδώνος, στο Καλαμάκι.
- 3) **Χαλέντ Ναζάλ**: Στέλεχος του FPLP, υπεύθυνος για τις επιχειρήσεις στα κατεχόμενα εδάφη. Πυροβολήθηκε στις 10/6/1986 έξω απ' το ξενοδοχείο Διβάι Ζαφόλια, στη λεωφόρο Αλεξάνδρας.
- 4) **Μαντέρ Αμπού Γκαζάλα**: Στέλεχος της Φατάχ, υπεύθυνος των ναυτικών μονάδων της PLO. Ανατινάχθηκε με το παγιδευμένο αυτοκίνητό του στις 21/10/1986.

Η ΜΟΣΑΝΤ και τα ναρκωτικά

■ Η δράση της ΜΟΣΑΝΤ στην Ελλάδα δεν περιορίζεται σε δολοφονίες στελεχών της παλαιστινιακής επανάστασης ή σε τρομοκρατικές επιθέσεις εναντίον τους. Απ' ό,τι φαίνεται η δράση της προχωράει ευρύτερα, έχει μάλιστα και την τεχνική ευχέρεια κάθε είδους παρακολούθησεων στη χώρα μας, ακόμα και υποκλοπών τηλεφωνημάτων που γίνονται μέσα από κρατικά κτίρια.

Όπως αποκαλύπτουν παλιότερα δημοσιεύματα στο «ΠΟΝΤΙΚΙ» (20-3-87, 14-11-86) και ρεπορτάζ του Γ. Γεωργιάδη στην «Πρώτη» (19-12-87), ο Ισραηλινός ταγματάρχης Νταβίντ Πέρεντζ ή «Ντούντον», όταν είχε έρθει να καταθέσει σαν μάρτυρας κατηγορίας σε ελληνικό δικαστήριο που εκδίκασε υπόθεση λαθρεμπορίου ηρωίνης με πρωταγωνιστές συμπατριώτες του, παραδέχτηκε ξεδιάντροπα ότι η Ισραηλινή Ασφάλεια έκανε υποκλοπές τηλεφωνημάτων που γίνονταν μέσα στην Ελλάδα, και μάλιστα ορισμένα μέσα από το ελληνικό τελωνείο.

Η υπόθεση στην οποία κατέθεσε σαν μάρτυρας ο Πέρεντζ αφορούσε τη σύλληψη των Ισραηλινών Οτάρι Ντοαρσίλι και Μαραγκίς Αιάς, που πιάστηκαν στον Πειραιά με 5,5 κιλά ηρωίνης.

Η όχι ιδιαίτερα σημαντική ποσότητα ναρκωτικού που κατασχέθηκε, αλλά και η πασίγνωστη αλληλεγγύη μεταξύ των Ισραηλινών ανεξάρτητα από τη διάπραξη ποινικών αδικημάτων και μάλιστα σε ξένη χώρα, αφήνουν μετέωρα κάποια ερωτηματικά σχετικά με τη φύση του έντονου ενδιαφέροντος που έδειξαν οι ισραηλινές αρχές για την υπόθεση αυτή.

Ο ταγματάρχης Πέρεντζ, ο οποίος έφτασε στην Ελλάδα όταν η έρευνα της ελληνικής αστυνομίας βρισκόταν ακόμα στο αρχικό της στάδιο, δήλωσε, ούτε λίγο ούτε πολύ, διευθυντής της δίωξης λαθρεμπορίου ναρκωτικών του Ισραήλ!

Η άφιξη μιας τόσο σημαντικής

προσωπικότητας των ισραηλινών διωκτικών αρχών (αν ο Πέρεντζ έχει την ιδιότητα που δήλωσε), συν το γεγονός ότι στο κατηγορητήριο δεν

συμπεριελήφθη ή δεν αναζητήθηκε κάποιος Ζόζεφ Μπότερ που βρισκόταν την ίδια εποχή στην Ελλάδα και τον οποίο οι δύο συλληφθέντες κα-

τονόμασαν σαν συνεργάτη τους, ενισχύει την υπόθεση που διατύπωσε το «ΠΟΝΤΙΚΙ», επικαλούμενο συζητήσεις που είχε ο Πέρεντζ με Έλληνες συναδέλφους του: ότι οι δύο Ισραηλινοί, εκτός από έμποροι ηρωίνης, ήταν και πράκτορες της ΜΟΣΑΝΤ που κάποια στιγμή, άγνωστο για ποιους λόγους, προκάλεσαν την οργή της υπηρεσίας τους.

Η άποψη αυτή ενισχύεται ακόμα περισσότερο και από το ότι για την υπόθεση αυτή ενδιαφέρθηκε και η Ιντερπόλ, ζητώντας με το σχετικό σήμα της να μάθει το πλήρες ονοματεπώνυμο του Ισραηλινού αξιωματικού που κατέθεσε στον Γ' ανακριτή Πειραιά, καθώς και την ιδιότητα με την οποία αναμείχθηκε στην υπόθεση ο Ισραηλινός αξιωματικός.

Απ' την κηδεία του Αμπού Τζιχάντ στη Δαμασκό.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Ο συσχετισμός της δράσης της ΜΟΣΑΝΤ με το διεθνές λαθρεμπόριο ναρκωτικών για προφανείς λόγους είναι κοινό μυστικό, κάτι τέτοιο, όμως, είναι εξαιρετικά δύσκολο να το τεκμηριώσουμε με αδιάσειστα στοιχεία, τουλάχιστον για την ώρα. Μια προσωπική εμπειρία: Κατά τη διάρκεια της κράτησής μου στις γυναικείες φυλακές Κορυδαλλού για πολιτικούς λόγους (Φεβρουάριος 80 - Ιούλιος 81, ν. 774/78), μεταφέρθηκε εκεί η Άννα... (δυστυχώς δεν θυμάμαι πλέον το πλήρες ονοματεπώνυμό της), που συνελήφθη με την κατηγορία ότι κουβαλούσε μαζί της πολλά κιλά ηρωίνης. Πέντε μέρες μετά τη μεταφορά της στον Κορυδαλλό, η Άννα... αποφυλακίστηκε με εγγύηση! (Το περιστατικό αυτό μπορεί να επιβεβαιωθεί από συγκρατούμενές μου εκείνης της περιόδου και ενδεχομένως από τα μητρώα των φυλακών). Μ.Μ.

Η δολοφονία του Αμπού Τζιχάντ

■ Ο Αμπού Τζιχάντ, ιστορικός ηγέτης της ΟΑΠ, δολοφονήθηκε στην Τύνιδα, στις 16 Απριλίου, από Ισραηλινούς κομάντος. Δεν είναι η πρώτη φορά που η ΜΟΣΑΝΤ

δολοφονεί Παλαιστίνιο ηγέτη στο εξωτερικό με μια τρομοκρατική επιχείρηση. Αυτή τη φορά όμως το γεγονός είναι μοιραίο να έχει βαρύτερες συνέπειες και ε-

πακόλουθα, αφενός λόγω του κύρους που είχε ο Αμπού Τζιχάντ στην ΟΑΠ και, αφετέρου, λόγω της τωρινής εξέγερσης στα κατεχόμενα εδάφη, και για τις διεθνείς

διπλωματικές πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται αυτό τον καιρό με στόχο την εξεύρεση ειρηνικής λύσης στην αραβο-ισραηλινή διένεξη. Η επιχείρηση που από τον ίδιο

το γραμματέα του ισραηλινού Κ.Κ. Μέρνερ Βίλνερ χαρακτηρίστηκε σαν «κλασικό παράδειγμα κρατικής τρομοκρατίας», αποφασίστηκε από το υπουργικό συμβούλιο, σώμα που αποτελείται από επτά υπουργούς, υπό την προεδρία του Γιτζάκ Σαμίρ με την πιθανή αρνητική ψήφο του Σιμόν Πέρες, υπουργού των Εξωτερικών, και του Έτζερ Βάιτzman, εκφραστή της αριστεράς του Εργατικού Κόμματος.

Αυτή η επιχείρηση χαρακτηρίστηκε από μια μεγάλη ανάπτυξη δυνάμεων. Εκτός απ' τους πράκτορες της ΜΟΣΑΝΤ, στην επιχείρηση συμμετείχαν και οι ειδικές δυνάμεις του στρατού που είχαν εξάλλου χρησιμοποιηθεί στην κατάληψη του αεροπλάνου στο Έντεμπε το 1976. Ένα Μπόινγκ 707, εξοπλισμένο για τον ηλεκτρονικό πόλεμο, ανέλαβε το ρόλο της παρακώλυσης των τηλεφωνικών και ασύρματων επικοινωνιών. Το αεροσκάφος αυτό έμεινε στα όρια του F.I.R. Τυνησίας καθ' όλη τη διάρκεια της επιχείρησης και της αποχώρησης του κομάντο από τη θάλασσα.

Είναι προφανές επίσης ότι μια τόσο έντονη κίνηση αεροπορικών και ναυτικών δυνάμεων δεν μπορεί να έγινε εν αγνοία του αμερικανικού στόλου στη Μεσόγειο και των ιταλικών ενόπλων δυνάμεων οι οποίες, στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, έχουν τον έλεγχο της κεντρικής Μεσογείου (COMED), που συνίσταται στην αναγνώριση κάθε κινούμενου σκάφους στον αέρα ή τη θάλασσα.

Ο Αμπού Τζιχάντ ήταν μια προσωπικότητα πρωταγωνιστική: διοικητής των ενόπλων δυνάμεων της ΟΑΠ, διοικητής της ΑΛ ΑΣΙΦΑ, δηλαδή του στρατιωτικού τμήματος της ΦΑΤΑΧ, ήταν σύμφωνα με έγκυρες πηγές ο υπεύθυνος της οργάνωσης των μαχητών, του παράνομου μηχανισμού και των στρατιωτικών επιχειρήσεων στα κατεχόμενα εδάφη.

Προικισμένος με σημαντικές πολιτικές ικανότητες, ήταν ο αγαπημένος της λαϊκής βάσης και τον εκτιμούσαν για την αίσθηση πολιτικού μέτρου και την ακεραιότητα του χαρακτήρα του. Ο Αμπού Τζιχάντ έπαιζε ένα σημαντικότερο ρόλο, τόσο στην παλαιστινιακή διπλωματία και ειδικότερα στις σχέσεις με το βασιλιά Χουσεΐν της Ιορδανίας, όσο και στη διατήρηση της ευαίσθητης ισορροπίας μεταξύ της πολιτικής και της θρησκείας στα κατεχόμενα, χρησιμο-

Ο Γιασέρ Αραφάτ με τη γυναίκα και την κόρη του Αμπού Τζιχάντ

ποιώντας την εμπειρία του από τη συμμετοχή του στην οργάνωση «Αδελφοί Μουσουλμάνοι» τη δεκαετία του '50 στη Γάζα. Αν σ' αυτό προστεθεί ότι ήταν ο κύριος οργανωτής της εξέγερσης στα κατεχόμενα, γίνεται κατανοητή η σημασία που είχε σαν στόχος για τους Ισραηλινούς. Το στρατιωτικό ραδιόφωνο του Ισραήλ, σχολιάζοντας τη δολοφονία, τη χαρακτήρισε σαν το ισχυρότερο χτύπημα που είχε γίνει εναντίον της ΟΑΠ από τη δημιουργία της. Προσθέτει δε ότι θα είναι πολύ δύσκολο να αντικατασταθεί, μια και ήταν ο πραγματικός εγκέφαλος των κυριότερων επιχειρήσεων κατά του Ισραήλ.

Αν για την κατανόηση της δολοφονίας του Αμπού Τζιχάντ είναι σημαντική η προσωπικότητα και οι πολιτικές και οργανωτικές του αρμοδιότητες, είναι επίσης πολύ σημαντικό να εκτιμηθεί η στιγμή κατά την οποία έγινε αυτή η δολοφονία. Η εξέγερση στα κατεχόμενα αντιπροσωπεύει ίσως τη σοβαρύτερη απειλή που έχει υπάρξει για το κράτος του Ισραήλ από τη δημιουργία του. Κι αυτό, όχι μόνο επειδή κινδυνεύει η εσωτερική ασφάλεια του κράτους, αλλά γιατί η εξέγερση αυτή δυναμιτίζει την οικονομική δομή, λόγω της διαρκούς απεργίας του παλαιστινιακού λαού. Αλλά, ίσως, ο σημαντικότερος κίνδυνος για το κράτος του Ισραήλ συνίσταται στην αποδεδειγμένη αποτυχία της πολιτικής που εφαρμόζεται στα κατεχόμενα, όταν είναι γεγονός ότι ο αραβικός πληθυσμός στο Ισραήλ και στα κατεχόμενα ακολουθεί πιστά και με πάθος τις κατευθύνσεις της παράνομης διοίκησης της εξέγερσης. Αυτό σημαίνει ότι η κεντρική ισραηλινή διοίκηση στις πολιτικές

της επιλογές για ό,τι αφορά τον παλαιστινιακό πληθυσμό, και ειδικότερα για την προσπάθειά της να δημιουργήσει συνεργάτες, στηρίχτηκε σε λαθεμένες εκτιμήσεις και σε μια χυδαία αποικιακή πολιτική. Οι εκατόμβες των εξεγερμένων αμάχων και η απάνθρωπη καταστολή των δυνάμεων κατοχής δημιούργησαν μια απέχθεια στη διεθνή κοινή γνώμη. Σ' αυτή τη βάση είναι που έχει προσανατολιστεί η διπλωματική δραστηριότητα, στόχος της οποίας είναι η λύση της σημερινής σύγκρουσης στα πλαίσια μιας διεθνούς διάσκεψης. Την προοπτική αυτή προσπαθεί να σαμποτάρει το Λικούντ και ειδικότερα ο πρωθυπουργός Σαμίρ, εξ αρχής πολέμιος μιας τέτοιας διεξόδου. Η δολοφονία του Αμπού Τζιχάντ εξυπηρετεί κατ'εξοχήν αυτά τα σχέδια.

Στα πλαίσια αυτά το χρονολόγιο των διπλωματικών πρωτοβουλιών είναι πραγματικά αποκαλυπτικό: στις 4 Μαρτίου ο Τζορτζ Σουλτς παραδίδει στα χέρια της ισραηλινής κυβέρνησης ένα σχέδιο ειρήνευσης, στο οποίο προβλέπεται η έναρξη διαπραγματεύσεων στα πλαίσια μιας διεθνούς συνδιάσκεψης με αντικείμενο την αυτονομία των κατεχόμενων εδαφών. Στις 9 Απριλίου, παρουσία του Αραφάτ, ο Γκορμπατσόφ παροτρύνει την ΟΑΠ να αναγνωρίσει το Ισραήλ και την ασφάλεια των συνόρων του. Στις αρχές της εβδομάδας που δολοφονήθηκε ο Αμπού Τζιχάντ, έγινε μια συνάντηση μεταξύ Ισραηλινών και Σοβιετικών με αντικείμενο την επανασύνδεση των διπλωματικών τους σχέσεων, απαραίτητη προϋπόθεση και για την ισραηλινή Αριστερά για τη συμμετοχή της ΕΣΣΔ στη διεθνή συνδιάσκεψη. Τέλος,

είχε προβλεφθεί ένα ταξίδι στη Μέση Ανατολή του Έντβαρ Σεβαρντνάτζε, υπουργού Εξωτερικών της ΕΣΣΔ, την αμέσως επόμενη εβδομάδα απ' τη δολοφονία. Είναι προφανές ότι η Δεξιά στο Ισραήλ, ανίκανη να αντέξει τη διπλωματική επίθεση, αποφάσισε να προκαταλάβει την οποιαδήποτε πιθανότητα μιας διαπραγματεύσεως οξύνοντας τη σύγκρουση και διευρύνοντας το χάσμα που χωρίζει το κράτος και την ισραηλινή κοινωνία από τον αραβικό πληθυσμό. Το Ισραήλ είναι γι' αυτό έτοιμο να αναλάβει το άμεσο κόστος μιας τέτοιας πράξης και ειδικότερα το αιματοκύλισμα της εξέγερσης και τη διεθνή απομόνωση. Το Ισραήλ μπορεί να υπολογίζει στις ΗΠΑ, που, αν και διατίθενται να βρουν μια λύση στη σύγκρουση, τάσσονται πάντα και χωρίς κανέναν όρο υπέρ του Ισραήλ όταν υπάρχει μετωπική σύγκρουση με τα αραβικά κράτη. Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι ο εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου χαρακτηρίζοντας την επιχείρηση σαν πολιτική δολοφονία αρνήθηκε να κάνει την οποιαδήποτε υπόθεση σχετικά με τους υπεύθυνους και να την κατονομάσει σαν τρομοκρατική ενέργεια. Το Ισραήλ ελπίζει ότι μια επευσμένη στρατιωτική απάντηση της ΟΑΠ θα δημιουργήσει και πάλι υπέρ του κάποιο κλίμα συμπάθειας στη διεθνή κοινότητα. Αυτή τη στιγμή ο αραβικός κόσμος και η διεθνής διπλωματία αναμένουν αυτή την απάντηση.

Η ΟΑΠ είναι υποχρεωμένη να δώσει μια απάντηση, ώστε να αποδείξει τη δύναμή της, να αναπτέρωσει το ηθικό των οπαδών της και, τέλος, να μην αφήσει την πρωτοβουλία των αντιπάλων σε εξτρεμιστικές ομάδες, συχνά ελεγχόμενες από άλλα αραβικά κράτη.

Απ' την άλλη μεριά, οποιοδήποτε πολιτικό λάθος στην επιλογή του στόχου διακυβεύει σε διεθνές επίπεδο το κύρος της σημερινής εξέγερσης στα κατεχόμενα.

Η απουσία του Αραφάτ από την κηδεία του Αμπού Τζιχάντ στη Δαμασκό είναι συμβολική για την αυτονομία που θέλει να κρατήσει η πολιτική διοίκηση της ΟΑΠ, απέναντι στα άλλα αραβικά κράτη, και ειδικότερα εκείνα που προσπαθούν να ελέγξουν το παλαιστινιακό κίνημα.

Οι 350.000 Παλαιστίνιοι που συμμετείχαν στην κηδεία είναι η απόδειξη της λαϊκής απήχησης της ΟΑΠ και της πρόθεσής της να συνεχίσει τον αγώνα σ' οποιοδήποτε επίπεδο επιλέξει το Ισραήλ.

Μαουρίτσιο ΦΟΛΙΝΙ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Η λαϊκή ρήση «δεν (μας) βγαίνει η πασιέντζα», που διανθίζει τις ακριτομύθιες κυβερνητικών στελεχών, ως προς το (εκλογικό) μέλλον της κυβερνητικής παράταξης, αποκαλύπτει τα συνειδητοποιημένα αδιέξοδά της. Περισσότερο και από τις μυστικές δημοσκοπήσεις, με τα αποκαρδιωτικά για το ΠΑΣΟΚ ποσοστά, πηγή απαισιοδοξίας αποτελεί η εμπλοκή σε κείνα ακριβώς τα «ανοίγματα» της κυβερνητικής πολιτικής, που δημιούργησαν πρόσφατα κλίμα ευφορίας και ελπίδας:

- Η «ρότα του Νταβός», όπως εξειδικεύτηκε στις Βρυξέλλες, αποκαλύπτει τώρα τις εγγενείς αδυναμίες των αυτοσχεδιασμών και πειραματισμών στην εξωτερική πολιτική. Αν κάτι άρχισε να κινείται στο «πνεύμα του Νταβός» είναι μόνο στον επιχειρηματικό χώρο, όπου Έλληνες και Τούρκοι «μπίζνεσμεν», σ' ένα αδιάκοπο πήγαινε-έλα, τα βρίσκουν ως παλαιοί «καρντάσηδες». Αντίθετα, στο πολιτικό επίπεδο, η αισιοδοξία ότι η πολιτική του «μη πόλεμος» μπορούσε σύντομα να βρει την έκφρασή της σε τουρκικές χειρονομίες «καλής θελήσεως», ειδικότερα στην Κύπρο (με σταδιακή αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής) αποδείχτηκε αβάσιμη και αφελής. Η τουρκική αδιαλλαξία ξαναπροβλήθηκε διά στόματος υπουργού Εξωτερικών («το Κυπριακό δεν έχει θέση στο Νταβός» και «δεν υπάρχει θέμα αποχώρησης των στρατευμάτων από την Κύπρο»), τόσο προκλητικά, ώστε ο Αν. Παπανδρέου έστειλε εσπευσμένα στην Άγκυρα τον Χρ. Μαχαιρίτσα να πληροφορηθεί απευθείας από τον Τ. Οζάλ «τι είναι, τι εκφράζει και πού το πάει ο Μεσούτ Γιλμάζ».

- Το κλίμα αποθάρρυνσης επεκτάθηκε αναπόφευκτα και στην Κύπρο. Ο τέως πρόεδρος Σπ. Κυπριανού ηγείται ήδη μιας παρασκηνιακής «αντι-Νταβός» πολιτικής συσπείρωσης και λέγεται ότι για πρώτη φορά μίλησε έντονα και αποφασιστικά («το Νταβός δεν περνάει στην Κύπρο», «δεν θα πληρώσει πάλι η Κύπρος τα σπασμένα» κ.ά.) στον Αν. Παπανδρέου στη συνάντησή τους την περασμένη εβδομάδα. Στην ουσία, βέβαια, στόχος του Κυπριανού δεν είναι η πολιτική του Νταβός, αλλά ο διάδοχός του Γ. Βασιλείου, τον οποίο οι συμπαράτασμένοι τώρα αντίπαλοί του εξακολουθούν να αποκαλούν «Πρόεδρο των εκατό ημερών».

- Στην εσωτερική πολιτική η απόπειρα του Κιλελέρ να εγκαινιαστεί μια πολιτική παροχών, με την απελευθέρωση των τιμών στα αγροτικά προϊόντα, οδήγησε σε μια χωρίς προηγούμενο αναστάτωση της αγοράς. Η γενναιοδωρή προσφορά προς τους αγρότες, ενώ είναι αμφίβολο αν ωφέλησε πράγματι τους παραγωγούς, προκάλεσε τέτοια έκρηξη τιμών και όργιο κερδοσκοπίας, ώστε να φουντώσει η λαϊκή δυσανεμία στα αστικά κέντρα. Η κυβέρνηση έσπευσε πελαγωγμένη να ανακρούσει πρύμναν, προβληματιζόμενη τι άλλο ευρείας κλίμακας μέτρο θα μπορούσε να αποδώσει ψηφοθηρικά πέρα από τα ήδη προγραμματισμένα: την κοινωνική ασφάλιση για όλους (τους μη ασφαλισμένους) και την εθελουσία πρώιμη συνταξιοδότηση των αγροτών (με χρηματοδότηση της ΕΟΚ).

- Στις σκόπιμα αργοκίνητες διαπραγματεύσεις για τις βάσεις η εδραιωμένη ευρύτητα πεποίθησης για την τελική τους απόληξη δεν αφήνει μεγάλα περιθώρια για δημιουργία τεχνητής κρίσης και δημαγωγική αξιοποίησή της — πολύ περισσότερο όταν το θέμα είναι αμφίβολο κατά πόσο συγκινεί ιδιαίτερα το εκλογικό σώμα.

- Κάπως καλύτερα, για την κυβέρνηση, είναι τα πράγματα ως προς τις κινήσεις σε διεθνές επίπεδο του πρωθυπουργού, που ενισχύουν και εσωτερικά το γόητρό του. Μπορεί να ατροφεί, ως άνευ αντικειμένου πλέον, η έτσι κι αλλιώς θνησιγενής «πρωτοβουλία των Έξι», αλλά η επικείμενη προεδρία της ΕΟΚ δημιουργεί πολλές ευκαιρίες για να τονωθεί η διεθνής ακτινοβολία του Αν. Παπανδρέου. Κι ακόμη περισσότερες ψηφοθηρικές προσδοκίες (προς τ' αριστερά) επενδύονται στην επίσκεψη στην Αθήνα του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ — ιδιαίτερα αν συνοδευτεί ή ακολουθηθεί από ένα βραβείο Λένιν για τον πρωθυπουργό.

Μέσα σε ένα τέτοιο, στενόχωρο έως ασφυκτικό, κλίμα, που το επιδεινώνουν οι διεκδικητικές κινητοποιήσεις στο δημόσιο τομέα και ο μόνιμος αναβρασμός στο χώρο της Παιδείας, εκδηλώθηκαν, ταυτόχρονα περίπου, και οι αιμαχίες με τους τέως και νυν Προέδρους της Δημοκρατίας.

Το περασμένο Σάββατο, σε μια φιλική συζήτηση με δημοσιογράφους για την εκλογική τύχη του Φρανσουά Μιτεράν, όταν ρωτήθηκε ο πρωθυπουργός «και με το δικό μας Πρόεδρο τι γίνεται;» αρκέστηκε να σηκώσει τους ώμους και να χαμογελάσει αμήχανα, χωρίς να πει λέξη.

Ο δημοσιογραφικός θόρυβος για όσα σημειώθηκαν κατά την προεδρική επίσκεψη στην Κίνα δημιουργεί σαφώς την εντύπωση ότι υποδαυλίζεται από την κυβέρνηση — εντάσσεται άρα σε υπονομευτικές ενέργειες κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας. Τα πραγματικά περιστατικά δεν είναι σίγουρο ότι συνηγορούν:

Οι τριβές άρχισαν πριν από την επίσκεψη. Όταν ο υπουργός Εξωτερικών Κάρ. Παπούλιας αποφάσισε να μη συνοδεύσει τον Πρόεδρο και χωρίς να

Αιμαχίες με τον τέως και τον νυν

επικοινωνήσει με την Προεδρία ειδοποίησε τους Κινέζους ότι αντικαταστάτης του θα είναι ο Γ. Καψής.

Η αντίδραση Σαρτζετάκη ήταν έντονη και χρειάστηκε να τον πείσουν ότι μάλλον κερδισμένος είναι παρά χάνει, χωρίς τη συνοδεία Παπούλια — για να καμάρει. Και όταν του πρόσθεσαν στη συνοδεία τον πολυτάλαντο, κοσμοπολίτη και οψίμως ευσεβή υπουργό Παιδείας έμεινε απόλυτα ικανοποιημένος.

Όσα τραγελαφικά διαδραματίστηκαν, κατά την επίσκεψη, μάλλον υπερτονίστηκαν από τις εφημερίδες: Δεν χρειαζόταν να την υποστούν στο Πεκίνο οι δημοσιογράφοι για να διαπιστώσουν πόσο προσβλητικά περιφρονητική είναι η προεδρική συμπεριφορά απέναντί τους — την ξέρουν καλά από την Αθήνα. Και είναι δεδομένο ότι όλοι γνώριζαν, πριν αρχίσει το ταξίδι, ότι από το Πεκίνο στο Σιάμ Πρόεδρος (και η πολυμελής ακολουθία του) και δημοσιογράφοι θα πήγαιναν με χωριστά αεροπλάνα.

Από και πέρα οι κυβερνητικές ανακοινώσεις που «άφηναν ακάλυπτο τον Πρόεδρο» έχουν μια πιθανοφανή εξήγηση: Με τη σιγουριά ότι οι προεδρικές εξάρσεις εγγίζουν τα όρια του παραλογισμού και της γελοιοτητας, η κυβέρνηση φροντίζει να παίρνει τις αποστάσεις της, ώστε να μην πληρώσει σε πολιτικό κόστος και τα προεδρικά καμώματα.

Το βέβαιο είναι ότι όσο ο Χρ. Σαρτζετάκης στηλώνει τα πόδια κι εννοεί να εξαντλήσει την πενταετή θητεία του, η κυβέρνηση και να θέλει δεν μπορεί, χωρίς συνέπειες, να αρχίσει πόλεμο φθοράς εναντίον του. Και στο κάτω κάτω, αν τον επιχειρήσει (για να τον εξαναγκάσει σε παραίτηση και ν' ανοίξει ο δρόμος στον Αν. Παπανδρέου για την Προεδρία), θα τον κάνει μάλλον με την «Αυριανή» παρά από τις στήλες του «Βήματος», το οποίο δεν υπηρετεί μόνο και πάντοτε φιλοκυβερνητικές πολιτικές σκοπιμότητες.

Πιο υπερδεμένα ακόμη είναι τα πράγματα με τον τέως Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κων. Καραμανλή.

Οι κυβερνητικές διαβεβαιώσεις ότι ο γραμματέας του υπουργικού συμβουλίου Κ. Ζώρας «εξέφραζε αποκλειστικά προσωπικές του απόψεις», στην επίθεσή του κατά του Καραμανλή από τις στήλες της «Αυριανής», είναι ελάχιστα πειστικές.

Στο κυβερνητικό επιτελείο υπάρχουν όντως οι θερμόαιμοι που καλλιεργούν την ιδέα ότι η Εξεταστική Επιτροπή για το Κυπριακό προσφέρει μοναδική ευκαιρία για ένα οριστικό ξεκαθάρισμα λογαριασμών με τον Καραμανλή. Κατά την αντίληψή τους, αν το αναμενόμενο ως τα μέσα Μαΐου πόρισμα της υποεπιτροπής για τον «Αττίλα 2» καταλογί-

Σε στενόχωρο και ασφυκτικό κλίμα οι αιμαχίες με τους τέως και νυν Προέδρους

ζει εθνική μειοδοσία στον πρωθυπουργό της κυβέρνησης εθνικής ενότητας του 1974 δύο τινά μπορεί να συμβούν:

- Είτε ο Καραμανλής θα παραιτηθεί τελειωτικά από κάθε σκέψη ότι μπορεί ως «εθνικό κεφάλαιο» να αποτελεί μια δυναμική εφεδρεία στις πολιτικές εξελίξεις.

- Είτε, αφού θα του πατήσουν τον κάλο, θα επανέλθει οργίλος στον πολιτικό στίβο. Οπότε το ΠΑΣΟΚ και ο Ανδρέας Παπανδρέου θα αποτελέσουν τον άξονα μιας ευρείας αντιδεξιής συσπείρωσης, που θα διεκδικεί βάσιμα την εκλογική νίκη σε μια αγρίως πολωτική αναμέτρηση.

Οι νουνεχείς στο κυβερνητικό στρατόπεδο θεωρούν από επικίνδυνα ως παρανοϊκά αυτά τα σχέδια. Διότι στην αναμόχλευση θεμάτων εθνικής μειοδοσίας δύσκολα θα βρισκόταν ο απυρόβλητος στην πολιτική ηγεσία. Διότι η αϊγλή του Καραμανλή είναι τώρα μεγαλύτερη παρά ποτέ και συνεπώς ο αντικαραμανλισμός δεν προσφέρεται ως ισχυρό ιδεολογικό κίνητρο για μια αντιδεξιά συσπείρωση. Και διότι, εντέλει, αντί της εκλογικής νίκης από μια τέτοια πολωτική αναμέτρηση μπορεί να προκύψει η εκλογική συντριβή.

Στις εξελίξεις των αμέσως προσεχών εβδομάδων ή και ημερών θα φανεί αν στο κυβερνητικό επιτελείο επεκράτησε ο παρορμητικός αυτοσχεδιασμός ή πρυτανεύσε η φρόνηση.

Γ.Β.

Ο Α. Μπριλλιάκης και ο Γ. Μπανιάς για την ενότητα της Αριστεράς

Ενώ το ΚΚΕ φαινόταν να βάζει στην άκρη την υπόθεση της συμπαράταξης, ξαφνικά οι συζητήσεις για την ενότητα της Αριστεράς αναθερμάνθηκαν. Τον τελευταίο καιρό, οι πληροφορίες για τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν τα αριστερά κόμματα και οι παράγοντες που κινούνται γύρω από αυτά, διερευνώντας το ενδεχόμενο μιας

συνεργασίας, πληθαίνουν καθημερινά. Μια και όλη αυτή η κινητικότητα συμπίπτει με τη συμπλήρωση ενός χρόνου από τη διάσπαση του ενιαίου ΚΚΕ εσωτερικού, ζητήσαμε από τον Αντώνη Μπριλλιάκη να μας εξηγήσει την πρόσφατη πρόταση διαλόγου που κατέθεσε η ΕΑΡ και από τον Γιάννη Μπανιά να μας πει τη θέση του ΚΚΕεσ-Α.Α. για το ζήτημα. Σ.

Η ΕΑΡ ανέλαβε πρόσφατα μια πρωτοβουλία για την ενότητα της Αριστεράς. Δεν αντιφάσκει, όμως, αυτή η επιλογή με το διακηρυγμένο εδώ και ένα χρόνο στόχο του κόμματός σας να προωθήσει μόνη της η ΕΑΡ το συνασπισμό των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων; Ποιες διαφορές έχει η δική σας πρόταση από τη συμπαράταξη που πρότεινε το ΚΚΕ και την οποία απορρίπτατε;

Σ.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΠΡΙΛΛΑΚΗΣ **Να διερευνηθούν οι δυνατότητες και ποιος τις εμποδίζει**

■ Να διευκρινίσω κατ' αρχήν πως η πρόσφατη πρωτοβουλία της ΕΑΡ δεν στοχεύει γενικά κι αόριστα στην «ενότητα της Αριστεράς». Και πως το κόμμα μας δεν έχει διακηρύξει ότι θα προωθήσει μόνο του ένα συνασπισμό πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων. Το ακριβές είναι ότι μαζί με την ενίσχυσή του βασικές επιδιώξεις του αποτελούν η προγραμματική ανανέωση της Αριστεράς στη χώρα μας και στη βάση αυτή η ευρύτερη δυνατή σύγκλιση των δυνάμεών της, το ξεμπλοκάρισμα γενικά των διαδικασιών για τη συγκρότηση έτσι νέου συνασπισμού κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων εξουσίας.

Προς αυτές τις κατευθύνσεις φιλοδοξεί η ΕΑΡ να ασκήσει πρωταγωνιστικό ρόλο, έχοντας συνείδηση ότι η προώθησή τους είναι α-

διανόητη χωρίς τη διαμόρφωση κοινού πλαισίου θέσεων των δυνάμεων της Αριστεράς για τα μείζονα κοινωνικά, πολιτιστικά και πολιτισμικά προβλήματα.

Σήμερα δεν υπάρχει τέτοιο πλαίσιο. Και εκείνο που επιβάλλεται είναι να διερευνηθεί ποιες δυνατότητες υπάρχουν για να διαμορφωθεί.

Σ' αυτό τείνει η πρωτοβουλία της ΕΑΡ για έναν ανοιχτό και δημόσιο διάλογο επικεντρωμένο στα κρίρια θέματα: α) της οικονομικής ανάπτυξης και της προοπτικής της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, β) της εξωτερικής πολιτικής, γ) της κοινωνικής πολιτικής και των θεσμικών αλλαγών, δ) της δημοκρατίας, του κράτους και του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού.

Πιστεύουμε ότι η πρωτοβουλία του κόμματός μας βρίσκεται σε

αντιστοιχία με τις ευθύνες που επωμίζονται οι δυνάμεις της Αριστεράς μπροστά στα αδιέξοδα τα οποία προβάλλουν 14 χρόνια από τη μεταπολίτευση και 7 από την κυβερνητική αλλαγή του 1981. Μπροστά στην ολόπλευρη κρίση της ελληνικής κοινωνίας και τη γενική αποτελμάτωση που χαρακτηρίζει την πολιτική ζωή της χώρας. Μπροστά στην επιτακτική ανάγκη ριζικού εκσυγχρονισμού για να ανταποκριθεί η χώρα μας στις γοργές κοινωνικοοικονομικές και τεχνολογικές αναδιαρθρώσεις που συντελούνται διεθνώς και στην προοπτική της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Θεωρούμε τελικά ότι σε μία πορεία διάχυτης πολιτικής και κοινωνικής αμφισβήτησης που η κατάληξή της δεν είναι δεδομένη, οι δυνάμεις της Αριστεράς διαμορ-

φώνοντας μία φερέγγυα εναλλακτική πρόταση διεξόδου από την κρίση και ξεπερνώντας το σημερινό αναποτελεσματικό κατακερματισμό τους είναι οι μόνες που μπορούν να αποτρέψουν τη συντηρητική αναδίπλωση. Και, να ανανεώσουν την ελπίδα στην προοπτική του κοινωνικού μετασχηματισμού. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι να κατακτήσουν — με ένα σύγχρονο αριστερό λόγο — τη λαϊκή εμπιστοσύνη στην ικανότητά τους να προωθήσουν δημοκρατικά και αποτελεσματικά τη διαδικασία προς τον κοινωνικό μετασχηματισμό.

Η ΕΑΡ από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα προχωρά με επιλογές που κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση. Είναι ανάγκη και οι άλλες δυνάμεις της Αριστεράς που επαγγέλλονται το σοσιαλιστικό

μετασχηματισμό να προχωρήσουν σε ουσιαστικές μετατοπίσεις από ξεπερασμένα στερεότυπα κρατισμού, λαϊκισμού, εθνικού απομονωτισμού και από αντιλήψεις και πρακτικές ηγεμονισμού. Μόνο στη βάση αυτή μπορεί να υπάρξει σύγκλιση δυνάμεων στο χώρο της Αριστεράς. Όχι απλά αθροιστικά αλλά πολλαπλασιαστικά.

Η πρότασή μας για έναν υπεύθυνο διάλογο είναι ειλικρινής και ξεκάθαρη: Να διερευνηθεί αν στα κρίσιμα θέματα υπάρχει πεδίο συγκλίσεων σήμερα ή αύριο. Αν και τότε υπάρχουν δυνατότητες και ποιος τις εμποδίζει. Όστε σε κάθε περίπτωση να μπορούν να κρίνουν οι λαϊκές δυνάμεις ποιοι αποκλείουν τη σύγκλιση ή αυτοαποκλείονται απ' αυτήν.

Η πρόταση για διάλογο απευθύνεται στις πολιτικές δυνάμεις του χώρου της Αριστεράς και στις χιλιάδες αριστερούς εντός και εκτός κομμάτων. Απευθύνεται ιδιαίτερα στις άλλες πολιτικές δυνάμεις της ανανεωτικής και δημοκρατικής Αριστεράς με κατεύθυνση να αναιρεθεί η πολυδιάσπαση για να υπάρξει συνάντησή τους σε έναν ενιαίο πολιτικό σχηματισμό. Η πρωτοβουλία της ΕΑΡ κάθε άλλο παρά αποτελεί ένδειξη αδυναμίας. Αντίθετα έχει επιθετικό χαρακτήρα και σηματοδοτεί εμπιστοσύνη στην ορθότητα των ιδεών και των προτάσεών της.

Όσο αφορά την πρόταση του ΚΚΕ για συμπράταξη, είναι προφανείς οι ριζικές διαφορές μας. Όχι μόνο γιατί διαφωνούμε με ο-

ρισμένες ιδεολογικές και στρατηγικές αντιλήψεις του, αλλά και γιατί το ΚΚΕ αδυνατεί να προχωρήσει ουσιαστικά τα ορισμένα πολιτικά ανοίγματα που επιχείρησε να εμφανίσει το τελευταίο διάστημα. Οι επιλογές του εξαντλούνται κυρίως σε μια σειρά αιτήματα γενικόλογου αντιμονοπωλιακού χαρακτήρα και στην προβολή της αντίθεσης προς το ΝΑΤΟ, τις βάσεις και την ΕΟΚ. Η πρόταση του ΚΚΕ για συμπράταξη παραγνωρίζει σε μεγάλο βαθμό ότι μετά και την αποτυχία του εγχειρήματος αλλαγής του ΠΑΣΟΚ το ζητούμενο δεν είναι μια ουσιαστικά αμυντική συσπείρωση και παρέμβαση των εκτός του ΠΑΣΟΚ αριστερών δυνάμεων. Αλλά μια συνολική προωθητική εναλλακτική πρόταση εξου-

σίας φερέγγυα και πειστική για όλες τις αριστερές και προοδευτικές δυνάμεις. Με πλήρη συνείδηση ότι ο δικομματισμός θα ανατραπεί όχι με τη συγκόλληση αριστερών δυνάμεων που έχουν ριζικές διαφορές σε κρίσιμα θέματα και πολύ περισσότερο με την ενίσχυση αναχρονιστικών πολιτικών επιλογών που κάθε άλλο παρά λειτουργούν σαν εναλλακτική λύση έναντι των δύο πόλων. Το ΚΚΕ οφείλει να κατανοήσει ότι δεν αρκούν τα όποια ενωτικά ανοίγματά του. Εκείνο που χρειάζεται είναι να διαφοροποιηθούν ποιοτικά μια σειρά επιλογές του που αποκλείουν τη φερέγγυα και αποτελεσματική σύγκλιση των αριστερών δυνάμεων.

Αντώνης ΜΠΡΙΛΛΑΚΗΣ

*Όταν έγινε πριν από ένα χρόνο η διάσπαση του ενιαίου ΚΚΕ εσωτερικού, αναλάβατε να φέρετε σε πέρας την υπόθεση της αυτόνομης συγκρότησης ενός ανανεωτικού κομμουνιστικού κόμματος. Στο διάστημα που έχει περάσει από τότε, το ΚΚΕεσ.-Α.Α. δήλωσε κατ' επανάληψη πως ένας από τους όρους που θα εξυπηρετούσαν αυτόν το στόχο θα ήταν και η αυτόνομη εκλογική του κάθοδος. Έρχεται αυτή η επιλογή σε σύγκρουση με τις πρωτοβουλίες πολιτικών συμ-
πράξεων που αναπτύσσονται σήμερα στην Αριστερά; Μήπως η στάση σας θα άλλαζε, αν διάφορες συμπράξεις που προωθούνται σήμερα σε κάποιους χώρους αποκτήσουν μια άλλη δυναμική;*

Σ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΝΙΑΣ **Δεν πρόκειται να ενισχύσουμε** **ευκαιριακές συμπράξεις**

■ Η βαθιά και παρατεταμένη κρίση της Αριστεράς —ένα από τα αποτελέσματα της οποίας είναι και η πολυδιάσπασή της— δεν μπορεί να ξεπεραστεί χωρίς την άρση των αιτίων που την τροφοδοτούν και την αναπαράγουν. Η ανανέωση στο επίπεδο της θεωρίας, της στρατηγικής, της πολιτικής παρέμβασης για τα καθημερινά προβλήματα, και της φυσιογνωμίας των κοινωνικών και πολιτικών υποκειμένων της επαναστατικής αλλαγής, αποτελεί τη βασική προϋπόθεση για να ξεπεραστεί αυτή η κρίση, για να πάψει η Αριστερά να βρίσκεται στο περιθώριο και να λειτουργεί σαν συμπληρωματική δύναμη, για να αναλάβει τις ιστορικές ευθύνες της και να παίξει έναν ουσιαστικό και αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση των εξελίξεων.

Θα ήταν σοβαρό λάθος να πιστέψει κανείς ότι αυτό μπορεί να γίνει χωρίς την ύπαρξη ανανεωτικού κομμουνιστικού κόμματος.

Σ' αυτή κυρίως την ανάγκη επιδιώκει να απαντήσει σήμερα το ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ-ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΗ

ΑΡΙΣΤΕΡΑ. Η προβολή και προώθηση των ανανεωτικών ιδεών, θα ήταν όμως αδιανόητη χωρίς την αυτόνομη παρουσία και παρέμβαση του κόμματος που τις υποστηρίζει. Και πιστεύουμε ότι ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας αποτελεί και η αυτόνομη κάθοδος του κόμματός μας στις εκλογές, με το σύνολο του προγράμματος και των εναλλακτικών προτάσεών του.

Η ενίσχυση σ' όλα τα επίπεδα του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ-ΑΝΑΝΕΩΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ και γενικότερα των δυνάμεων που συγκροτούν το ρεύμα της ανανέωσης, της αμφισβήτησης του κοινωνικού και πολιτικού ριζοσπαστισμού, δεν έρχεται σε καμιά απολύτως σύγκρουση και αντίθεση με την ανάγκη να υπάρξουν πρωτοβουλίες για να ανοίξει ένας δημόσιος, γόνιμος και δημιουργικός διάλογος ανάμεσα στις δυνάμεις της Αριστεράς για τα μεγάλα προβλήματα που έχουν αναδείξει οι κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις, διεθνώς και στη χώρα μας, και να αναπτυχθεί κοινή δράση για όσα

απ' αυτά έχουν ωριμάσει οι προϋποθέσεις και υπάρχουν ήδη οι αναγκαίες συγκλίσεις.

Το κόμμα μας έχει πάρει στο παρελθόν και θα πάρει και στο μέλλον πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση και θα πάρει μέρος και σε τέτοιες προσπάθειες που προέρχονται από άλλες δυνάμεις.

Είμαστε όμως κατηγορηματικά αντίθετοι και δεν θα ενισχύσουμε με κανέναν τρόπο λογικές που επιδιώκουν να προωθήσουν την ενότητα της Αριστεράς με ευκαιριακού χαρακτήρα συμπράξεις και εκλογικά σχήματα, που συγκροτούνται έξω από αρχές και πάνω σε μίνιμουμ προγράμματα.

Τέτοιες συμπράξεις και σχήματα, που έχουν δοκιμαστεί με διάφορες μορφές και ονόματα στο παρελθόν, είναι αφερέγγυες και αναποτελεσματικές και είναι βέβαιο πως θα είναι θνησιγενείς και βραχυβιες και θα βαθύνουν ακόμα περισσότερο την κρίση της Αριστεράς.

Η δημιουργία του νέου συνασπισμού κοινωνικών και πολιτι-

κών δυνάμεων στον οποίο εμείς πιστεύουμε, θα περάσει μέσα από τη σύγκρουση και τη δοκιμασία στην πράξη, στο πεδίο των πολιτικών και κοινωνικών αγώνων, των διαφορετικών, έως και αντίθετων, πολλών φορές, απόψεων που υπάρχουν στο χώρο της Αριστεράς για τα στρατηγικής σημασίας ζητήματα.

Η αλλαγή των σημερινών συσχετισμών και η επικράτηση των ιδεών και των προτάσεων που μπορεί να δημιουργήσουν μια νέα δυναμική για την Αριστερά και την κοινωνία, γενικότερα, είναι ο μόνος δρόμος που μπορεί να μας βγάλει από τα σημερινά αδιέξοδα και το φαύλο κύκλο της αναπαραγωγής τους. Σ' αυτόν το δρόμο μπορεί και πρέπει να συγκλίνουν και να συσπειρωθούν οι δυνάμεις της Αριστεράς που πιστεύουν στην αντικαπιταλιστική-σοσιαλιστική προοπτική. Σ' αυτή την κατεύθυνση θα κινηθεί και αυτή τη λογική θα υπηρετήσει το κόμμα μας.

Γιάννης ΜΠΑΝΙΑΣ

Ενότητα και πάλι;

■ Για άλλη μια φορά η δοκιμασμένη — αν και αποτυχημένη — μέθοδος της ενότητας φαίνεται ότι επιστρατεύεται για να προταθεί σαν η ενδεχόμενη θεραπευτική αγωγή των χρόνιων παθήσεων της Αριστεράς. Λίγο πριν από τις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές, κόμματα και παράγοντες ανακαλύπτουν πάλι τη διεξοδο των βασάνων τους στην υπέρβαση της πολυδιάσπασης και την άρση των διαπληκτισμών τους. Συμπαράταξη, ενότητα των αριστερών δυνάμεων, αριστερή πρόταση εξουσίας και άλλα παρεμφερή, λιγότερο ή περισσότερο ηχηρά, που υπόσχονται ότι θα δώσουν την απάντηση στο δικομματισμό και θα διασώσουν την τιμή και τα ποσοστά της Αριστεράς...

Αλλά ας δοκιμάσουμε να πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά.

Ο πρώτος διδάξας εδώ και καιρό ήταν το ΚΚΕ. Η συμπαράταξη των αριστερών δυνάμεων, αν και έχει αποσυρθεί διακριτικά τελευταία, αποτέλεσε για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα τη μόνιμη επωδό των παρεμβάσεων του κόμματος: μια επίθεση φιλίας προς τους άλλοτε αποδιοπομπαίους, η οποία φιλοδοξούσε να προωθήσει την «αντιμονοπωλιακή - αντιιμπεριαλιστική αλλαγή», που υποτίθεται ότι βάλτωσε το ΠΑΣΟΚ. Το προσκλητήριο της συμπαράταξης δεν προχώρησε, όχι μόνο γιατί κάπου

στην πορεία ο αρραβώνας του ΚΚΕ και όσων φάνηκαν πρόθυμοι να συνυπάρξουν μαζί του έγινε προβληματικός (βλέπε ΣΣΕΚ), αλλά γιατί κυρίως συνάντησε την απροθυμία αυτών που ήταν οι κυριότεροι αποδέκτες του μηνύματος. Τόσο η ΕΑΡ όσο και το ΚΚΕ εσ.-Α.Α. δεν έδειξαν διατεθειμένοι να προσυπογράψουν το συμβόλαιο που τους πρότειναν στον Περισσό. Άλλωστε, το κομματικό διάβημα, που αναλάμβαναν και οι δυο να φέρουν εις πέρας μετά τη διάσπαση του ΚΚΕ εσωτερικού, προϋπέθετε την αυτόνομη πολιτική (και εκλογική) παρουσία τους.

Σήμερα, όμως, ένα χρόνο μετά το οριστικό διαζύγιο των δυνάμεων που συγκροτούσαν τον ενιαίο φορέα της ανανεωτικής Αριστεράς, τα πράγματα φαίνεται πως αλλάζουν. Εκεί που η ΕΑΡ δεν έχανε ευκαιρία να διακηρύσσει την επιλογή της να προωθήσει μόνη το «συνασπισμό των αριστερών κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων» και τον «αριστερό δημοκρατικό εκσυγχρονισμό» που είχε ανακαλύψει το συνέδριό της, τώρα απευθύνεται προς όλα τα κόμματα «που αποδέχονται τη σοσιαλιστική προοπτική», προτείνοντας τη δική της συμπαράταξη. Μια και το ραντεβού με τις πλατιές μάζες που ορίστηκε στο ιδρυτικό συνέδριο του νέου κόμματος δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί, η εγκατάλειψη της αυτάρκειας μοιάζει

με μονόδρομο. Η πρόταση διαλόγου που καταθέτει σήμερα η ΕΑΡ είναι το επιστέγασμα της έντονης κινητικότητας που ανέπτυξαν τον τελευταίο καιρό μέσα στους κόλπους της διάφορα στελέχη (Τζεφρώνης, Κουνάλακης κ.ά.), τα οποία διέβλεπαν ότι η καταδίκη του ληστρικού εκλογικού νόμου ή η προσφυγή στα πάθη της πώλησης δεν αρκούσαν για να δικαιολογηθεί η αποτυχία του εγχειρήματος. Όλοι μαζί λοιπόν πια, για ένα «νέο συνασπισμό εξουσίας πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων», που θα μπορέσει να εξασφαλίσει εκτός των άλλων και την κοινοβουλευτική παρουσία του κόμματος.

Κάπως έτσι η ΕΑΡ συναντά από το δικό της δρόμο το ΚΚΕ, ανταποκρινόμενη στη χειραψία που εδώ και καιρό «οι σύντροφοι της άλλης πλευράς» προτείνουν στον Λεωνίδα Κύρκο. Πρόκειται ουσιαστικά για μια επανεμφάνιση της συμπαράταξης, που υποβοηθείται σημαντικά από τους πρόσφατους ευρωπαϊκούς τόνους του ΚΚΕ και που διαθέτει παραπλήσια χαρακτηριστικά με την κατεύθυνση σύγκλισης που απέρριπτε αποφασιστικά η ΕΑΡ.

Βέβαια, η υπόθεση της ενότητας λειτουργεί εδώ και δυο δεκαετίες μ' ένα σχεδόν συμβολικό τρόπο για τους αριστερούς: φαντάζεσαν το φάρμακο που θα μπορέσει να κλείσει τις ανοιχτές πληγές της Αριστεράς, την ανυποληψία

και την περιθωριοποίησή της. Πόσο όμως μπορεί αυτού του τύπου η ενότητα να εγγυηθεί, όχι ένα νέο «συνασπισμό εξουσίας», μια και κανείς δεν το πιστεύει στα σοβαρά, αλλά έστω μια κατεύθυνση διεξόδου από την κρίση; Κατά τη γνώμη μας, πολύ λίγο, αν κάποιος πάρει υπόψη του ότι η προτεινόμενη σύμπραξη

- δεν προσδοκά να συνδιαμορφώσει μια επιθετική πολιτική πρόταση ανασυγκρότησης της Αριστεράς, αλλά φιλοδοξεί να δημιουργήσει μόνο μια αμυντικού τύπου συσπείρωση εκλογικής σωτηρίας,

- λειτουργεί αθροιστικά, αποσιωπώντας τα βασικά ερωτήματα και τις πολιτικές διαφορές

- γυρίζει την πλάτη στις διαδικασίες συγκλίσεων που αναπτύσσονται στους κοινωνικούς χώρους

- αδυνατεί να προωθήσει ακόμη και μια αντικυβερνητική ενότητα, αφού η πρόσκληση σαν συνδαιτημόνων σε ιδιαίτερα τιμητικές θέσεις του κ. Αρσένη και, όπως λέγεται, του κ. Λάζαρη, δεν βάζει μόνο όρια στο χαρακτήρα της συμπαράταξης, αλλά επαναφέρει από την πίσω πόρτα τη λογική του «μπλοκ της αλλαγής».

Τον τελευταίο καιρό διαδίδεται όλο και τακτικότερα ότι οι υπέρμαχοι της σύγκλισης ξεπέρασαν το στάδιο των ευχών και έχουν ήδη δημιουργήσει παρασκηνιακά

το άτυπο όργανό τους· μια νέα συμμαχία, στην οποία εκπροσωπούνται και το ΚΚΕ και η ΕΑΡ, ευάλωτη όχι μόνο στο μετεκλογικό, αλλά και στον προεκλογικό εκπαισμοκισμό της. Γιατί, πέρα από το ό-τι ο καθένας καταλαβαίνει πως ο Λεωνίδας Κύρκος θα μπορεί πια να συνομιλήσει με «άλλο αέρα» με τον Ανδρέα Παπανδρέου σαν εκπρόσωπος της συνασπισμένης Αριστεράς, το ενδεχόμενο της πρότασης ενός «δικαιότερου εκλογικού συστήματος αναλογικής» μπορεί να προσδιορίσει και τους αντιπολιτευτικούς προεκλογικούς τόνους αρκετών συνεταίρων.

Θα πρέπει, βέβαια, να τονιστεί ότι όλη αυτή η κινητικότητα που αναπτύσσεται δεν είναι σίγουρο πως θα βγάλει σφιχταγκλιασμένους στα εκλογικά μαπαλκόνια τους νέους συμμάχους, αφού φαίνεται ότι η σχετική πρωτοβουλία αντιμετωπίζει αρκετά εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα

● Διάφορα στελέχη της ΕΑΡ που προέρχονται από τη «Σοσιαλιστική Πορεία», καθώς και αρκετοί από τους πρώην ανέντακτους που έσπευσαν να συσπειρωθούν στο νέο κόμμα, θεωρούν αδιανόητη οποιαδήποτε σύμπλευση με το ΚΚΕ. Όσο κι αν τώρα πια είναι υποχρεωμένοι να βάλουν στο στόχαστρο των βολών τους εκτός από τον Πέτρο Κουνάλακη και το Λεωνίδα Κύρκο που διατύπωσε

την πρόταση διαλόγου, η αποστροφή τους σε οτιδήποτε αναφέρεται στον κομμουνισμό μπορεί όχι μόνο να δυναμιτίσει την προσπάθεια, αλλά να ανατρέψει και τις επισφαλείς ισορροπίες της ΕΑΡ.

● Η ΣΣΕΚ, επίσης, αρνείται να διακοσμήσει μια ενότητα που θα υποβαθμίζει τη συμμετοχή της για να αναβαθμίσει την παρουσία της ανταγωνιστικής ΕΣΚ του κ. Αρσένη. Προγραμματίζει, μάλιστα, να καταθέσει σύντομα μια δική της αντιπρόταση ενότητας (με κύριους άξονες 35ωρο — αντικαπιταλιστική διέξοδος — αυτονομία συνδικαλιστικού κινήματος), η οποία θα απευθύνεται κυρίως στις πασοκογενείς δυνάμεις της βάσης, στην τάση του ΚΚΕσ-Α.Α. που αντιμετωπίζει ευνοϊκά μια τέτοια εξέλιξη και στις οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς.

● Τέλος, το ΚΚΕσ-Α.Α. επαναβεβαίωσε πρόσφατα, διά στόματος Μπανιά, ότι δεν ενδιαφέρεται για το ζήτημα. Αν και υπάρχουν αρκετοί μέσα στο κόμμα που δελεάζονται από την προσφερόμενη βουλευτική έδρα, το ενδεχόμενο συμμετοχής στη σύγκλιση που προτείνεται πρέπει μάλλον να αποκλειστεί, μια και διάφοροι άλλοι φρόντισαν έγκαιρα να διαμηνύσουν στους ενδιαφερομένους, ότι μια τέτοια εξέλιξη θα ναρκοθετήσει την ενότητα του κόμματος.

Παράλληλα με τις κεντρικές διεργασίες που διερευνούν ή αποκρούουν τη σύμπραξη των αριστερών κομμάτων, από τα τέλη του περασμένου χρόνου έχει δρομολογηθεί και μια προσπάθεια συγκλίσεων σε μαζικούς χώρους. Σημαντικότερη από αυτές η επίθεση ενότητας που έχει εξαπολύσει η ΚΝΕ στα πανεπιστήμια προς τις αριστερές παρατάξεις του φοιτητικού κινήματος, η οποία άλλοτε αποδίδει καρπούς και άλλοτε όχι. Αν και θα ήταν υπεραισιόδοξο να φανταστεί κανείς ότι οι δυο κατευθύνσεις αποτελούν δυο εντελώς αντίπαλες γραμμές — άλλωστε όχι μόνο επικοινωνούν, αλλά τακτικά αξιοποιείται η μια από την άλλη — εν τούτοις θα ήταν λάθος να χρεωθούν με τον ίδιο τρόπο στο γενικό πλάνο μεθοδεύσεων της συμπάραταξης. Πέρα από τις προσπάθειες που γίνονται από τον Τύπο να αποκρυπτογραφηθεί η πρωτοβουλία της ΚΝΕ σαν δείγμα γκορμπατσοφισμού ή τριτοδιεθνισμού, το άνοιγμά της προς τις δυνάμεις εκείνες που αντιμετώπιζε πριν μερικά χρόνια μόνο με τη χειρωνακτική πειθώ δεν μπορεί παρά να επισημαίνει έστω μια άλλη προοπτική ενότητας της Αριστεράς. Μια προοπτική που όχι μόνο δεν εξαρτάται από την αποδοχή της λογικής «του μπλοκ της αλλαγής», αλλά που τις περισσότερες φορές φαίνεται να στηρίζεται στην υπέρβασή του.

Βέβαια, η ΚΝΕ δεν επέλεξε από τη μια μέρα στην άλλη να αναδείξει ως διά μαγείας στην επικαιρότητα την ενότητα των ριζοσπαστικών δυνάμεων. Παλινδρομεί και αντιφάσκει ανάμεσα στο παρελθόν της και στις προσπάθειες που κάνει να επαναπροσδιορίσει τη φυσιογνωμία και τις παρεμβάσεις της. Όσο όμως τα μηνύματα ενότητας που στέλνει θα αντιμετωπίζονται — όπως συμβαίνει από την πλευρά του ΚΚΕσ-Α.Α. — με τη μόνιμη καχυποψία της εκλογικής τους εξαργύρωσης στα πλαίσια της συμπάραταξης, λες και η άμεση προτεραιότητα του Φαράκου είναι να υφαρπάξει τους ψήφους του Δ.Α. και των ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΩΝ, θα χάνεται η ευκαιρία να φανεί πως υπάρχει και κάποια άλλη προοπτική ενότητας από αυτή που υποδεικνύουν τα κομματικά επιτελεία.

Και μια τελευταία επισήμανση. Όσοι ταυτίζουν τις δυο κατευθύνσεις συγκλίσεων, αρνούμενοι να δουν κάποιες ουσιαστικές διαφορές τους, «πετυχαίνουν» και κάτι ακόμα: δίνουν στο ΚΚΕ τη δυνατότητα να εμφανίζεται με μια διπλή γλώσσα, μιλώντας ταυτόχρονα για τη συμπάραταξη των παραγόντων και για την ενότητα του κινήματος. Εκτός κι αν περιμένουν να βγουν οι Κνίτες στο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ και να αρθρογραφήσουν κατά της κομματικής γραμμής...

Χρήστος ΜΑΧΑΙΡΑΣ

■ Μια και πολλοί ασχολούνται τον τελευταίο καιρό με την κυκλοφορία μας, τη δημοσιεύουμε για να μην μπαίνουν στον κόπο να τρέχουν στα πρακτορεία. Στο τεύχος που κυκλοφόρησε την 1η Απριλίου, ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ πούλησε 4.800 τεύχη στην περιοχή Αθήνας-Πειραιά, 3.000 στην επαρχία και 1.700 τεύχη από τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Σ' αυτούς τους αριθμούς δεν περιλαμβάνονται φυσικά οι συνδρομητές.

■ Το «Μανιφέστο των «ανεπιστήμων»», που δημοσιεύουν τα τελευταία ΤΕΤΡΑΔΙΑ, είναι μια άλλη μετάφραση του ίδιου κειμένου που είχε παρουσιάσει ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ στις 9 Ιανουαρίου, με τίτλο «Προγραμματική πλατφόρμα της Ομοσπονδίας Σοσιαλιστικών Λεσχών της Σοβιετικής Ένωσης».

■ Κι άλλος απρόσμενος θιγμένος από το αφιέρωμα «ΚΛΙΚ-24 ΩΡΕΣ-984». Το ΑΝΤΙ της περασμένης Παρασκευής φρόντισε να πάρει τις αποστάσεις του και να μας κατατάξει μαζί με το ΚΛΙΚ. Για όσους απόρησαν, η απάντηση βρίσκεται στις πέντε πρώτες γραμμές εκείνου του αφιερώματος, όπου αναφερόταν ότι η συζήτηση που άρχισε στις αρχές της δεκαετίας του '80 για το ελληνικό ΚΙΤΣ δεν οδήγησε μόνο σε «ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ», αλλά σήμανε και την απαρχή μιας «ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ» με μεταμοντέρνο ευρω-αμερικανικό ένδυμα.

■ «Για πρώτη φορά στο φως τα στοιχεία του προφάκτου της Ολυμπιάδας», έγραφε ο υπέρτιλος της έρευνας που άρχισε την περασμένη εβδομάδα η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ για την ανάληψη των Αγώνων του '96. Μόνο που τα περίφημα στοιχεία που ανακάλυψε η εφημερίδα δημοσιεύτηκαν για πρώτη φορά την Κυριακή 28 Φεβρουαρίου από την ΑΥΓΗ και αναλύθηκαν εκτενέστατα στο αφιέρωμα της 4/3 για τη Χρυσή Ολυμπιάδα του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ.

■ «Ο γνωστός Αργεντινός συγγραφέας» που πή-

ρε ένα ακόμα βραβείο είναι, κατά τις 24 ΩΡΕΣ (15.4), ο Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες. Τι κι αν είναι από την Κολομβία; Το κλισεδάκι με το συμπαθητικό του πρόσωπο είναι προτιμότερο από οποιαδήποτε εικονογράφηση της από πάνω (ιερά Σύνοδος) ή της από κάτω είδησης (μαχαίρωμα)

■ Η κομπιουτερομανία που έχει καταλάβει τη χώρα καταντά μερικές φορές ανεξήγητη έως ενοχλητική. Έτσι μαθαίνουμε για κάποιο «ηλεκτρονικό κάμπινγκ», όπου εκτός από σκηνές και άμμο θα υπάρχουν και «ειδικά ταχύρρυθμα προγράμματα εκμάθησης χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογισ-

τών».

Παράλληλα, τα computer graphics θεωρούνται η τελευταία λέξη της εικονογράφησης. Ίσως και εδώ να λειτούργησε η «απειλή» των 24 ΩΡΩΝ με την απεριόριστη εικονογράφηση και τα διαγράμματα: η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ παρουσιάζει πρόσφατα αρκετά διαγράμ-

ματα (οριζόντια, κάθετα και «τούρτες») από οτιδήποτε μπορεί να ταξινομηθεί. Καθώς όμως το μηχανήμα είναι φτηνό, ανάλογα μίζερο είναι και το αποτέλεσμα: χάθηκαν οι γραφίστες; Τουλάχιστον όμως δεν διαφημίζεται η μάρκα.

Αντίθετα, στο πρόσφατο αφιέρωμα του περιοδι-

Μαχόμενη δημοσιογραφία ή ενημέρωση καταναλωτών

Στο τελευταίο τεύχος του, το ΚΛΙΚ, περιοδικό όσων φαντασιώνουν μια ζωή γυρπιά, προσφέρει μια σημαντική υπηρεσία στους Αθηναίους αναγνώστες του και όσους από την επαρχία ενδιαφέρονται για «Γυναίκες της Αθήνας»: Ο συλλογικός Λάκης της νέας εποχής, με το χαρακτηριστικό όνομα Μπάμπης Εκλερέρ, έκανε τον κόπο να τις ταξινομήσει: «Αργά ή γρήγορα στις έξι κατηγορίες θα καταλήγουν».

Με την ακρίβεια συνταγών μαγειρικής της ΓΥΝΑΙΚΑΣ, ο ανιχνευτής αυτός του μετεξελιγμένου και εναλλακτικού ΦΑΝΤΑΖΙΟ των ημερών, μας δίνει ακριβή περιγραφή — μέχρι και φωτογραφική αναπαράσταση κάθε τύπου για ευκολότερη αναγνώριση — από τους τρόπους και τα χούγια καθενός θηλυκού, για να φανερώσει στο τέλος «πώς το κάνει» η καθεμιά, που φαίνεται να είναι ο σκοπός του ρεπορτάζ. Ακόμα και η υποτιθέμενη αναγνώστριά του «Σχολιαστή» συγκαταλέγεται στις κατακτήσεις του προσκόπου. Αυτός ξέρει τι έκραβε το ταγάρι.

Ακράϊος ρατσισμός; Επιθετικός φυλετισμός; Α, μπα... Για φαντασιώσεις-ονειρώξεις πρόκειται: όπως κάποιοι, περισσότερο λόγιοι, συνηθίζουν να κατασκευάζουν ένα σκιάχτρο του αντιπάλου για να τον κατατροπώσουν ευκολότερα, έτσι και οι εν λόγω φτιάξανε και μερικές φουσκαλές κούκλες για να παίξουν. Δεν τους έσπασε όμως καμιά, στη διάρκεια του τεστ.

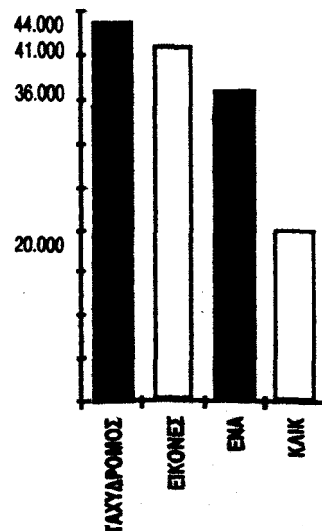
Γιώργος ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Κυκλοφοριακά

■ Ενώ ο ανταγωνισμός των εκδοτικών συγκροτημάτων στο χώρο των περιοδικών ποικίλης ύλης συνεχίζεται, η κυκλοφοριακή τους κατάταξη φαίνεται ότι επανέρχεται στα γνώριμα επίπεδα. Μετά από ένα διάστημα όπου ο ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ κινδύνευε (ή και έχανε την πρώτη θέση) άλλοτε από το ΕΝΑ κι άλλοτε από τις ΕΙΚΟΝΕΣ, τον τελευταίο καιρό δείχνει να έχει ένα σταθερό προβάδισμα. Το μηνιαίο ΚΛΙΚ, που δοκίμασε να ανανεώσει το χώρο υιοθετώντας μια πιο μοντέρνα γραμμή, δεν μπόρεσε ν' ακολουθήσει και βρίσκεται τελευταίο.

Τον προηγούμενο μήνα η κυκλοφορία των τεσσάρων περιοδικών στην περιοχή Αθήνας-Πειραιά ήταν: ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ 44.000, ΕΝΑ 36.000, ΕΙΚΟΝΕΣ 41.000 και ΚΛΙΚ 20.000. (Οι κυκλοφορίες των τριών πρώτων είναι ο μέσος όρος των πέντε εβδομαδιαίων τευχών που κυκλοφόρησαν).

κού ΔΙΑΒΑΖΩ, «βιβλίο και νέες τεχνολογίες», φαντάζει ευκρινώς σε κάθε προμετωπίδα άρθρου μια οθόνη ATARI, ενώ σε λεζάντα ειδικού κλισέ διαβάζουμε το φοβερό: «Η σελίδα αυτή τυπώθηκε με τον LASER PRINTER ATARI SLM 804». Όπως δε είναι φυσικό, η τεχνολογία δεν εντυπωσιάζει μόνο

τους βιβλιόφιλους. Σε άρθρο στο Δελτίο Συλλόγου Αρχιτεκτόνων θαυμάζουμε στο τέλος: «η δημοσίευση δημιουργήθηκε (έλεος!) και επεξεργάστηκε με υπολογιστή Macintosh Plus και εκτυπώθηκε με τον Laser Writer Plus». Και για να πούμε και τις πομπές μας, τα παραπάνω γράφτηκαν από

δεξιόχειρα με στυλό διαρκείας BIC.

■ Μπορεί ο Μάνος Χατζιδάκις να μη χάνει ευκαιρία να ζητάει το κλείσιμο της ΑΥΡΙΑΝΗΣ και να καταγγέλει «τον ολοκληρωτισμό της φυλλάδας του Ταύρου», αλλά με τον αντίστοιχης φιλοσοφίας Ε-

ΛΕΥΘΕΡΟ ΤΥΠΟ δεν φαίνεται να έχει παρόμοιες ευαισθησίες. Έτσι, λοιπόν, όταν του ζητήθηκε να σχολιάσει τα πεντάχρονα γενέθλια της εφημερίδας του κ. Βουδούρη, δήλωσε λακωνικότητα ότι «αγαπώ και παρακολουθώ την εφημερίδα σας, αλλά δεν αγαπώ τη

δημοσιότητα, το οποίο ελπίζω να είναι σεβαστό». Το αίμα νερό δεν γίνεται...

■ Μέσα σε μια και μόνο σελίδα του τεύχους της 14ης Απριλίου, ο «Κριτόβουλος» του ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ κατάρφερε να βγάλει τον ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ «χαιρέκακο, αλλά απόλυτα σύμφωνο

με τη δημοσιογραφική δεοντολογία» και, ταυτόχρονα, όργανο παραπληροφόρησης που «ακολουθεί τη λενινιστική συνταγή των εξόφθαλμων ψευδών...» Αφορμή για τον πρώτο χαρακτηρισμό στάθηκε η δημοσίευση του «Αντίλογου για τους Ολυμπιακούς Αγώνες» του Α. Τρίτση, (ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ 62), μια και φαίνεται ότι ο συντάκτης του περιοδικού εκτίμησε την επισήμανσή μας ότι το κείμενο είχε φιλοξενηθεί για πρώτη φορά στις στήλες του ΒΗΜΑΤΟΣ το 1980. Ο λόγος, όμως, που τον ανάγκασε να αναδιφήσει στις λενινιστικές του σημειώσεις, ήταν ένα σχόλιο 68 λέξεων στο οποίο αναφερόταν ότι ο κ. Λαμπράκης ανταγωνίζεται τη φιλόδοξη προσπάθεια του κ. Μπόμπολα να εκδώσει το ΧΡΟΝΟ, αφού προσφέρει το αυθεντικό TIME στους συνδρομητές του ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ και, μάλιστα, με δώρο ένα «Time World Clock».

Έχει δίκιο ο λενινιστής Κριτόβουλος να οργίζεται και να μας καταγγέλει. Το χιούμορ, άλλωστε, είναι μια «αστική προκατάληψη».

■ Στις 8 Μαΐου θα κυκλοφορήσει το δεύτερο δοκιμαστικό φύλο της ΕΠΟΧΗΣ, της εβδομαδιαίας εφημερίδας που προγραμματίζει να βγάλει το ΚΚΕσσ.-Α.Α. Πάντως, οι υπεύθυνοι της προσπάθειας δεν βλέπουν την ημερομηνία της τακτικής έκδοσης να τοποθετείται πριν από το φθινόπωρο, εκτός αν, όπως λένε, επιταχυνθούν οι πολιτικές εξελίξεις.

SCRIPTA MANENT

Μια εναλλακτική βόμβα νετρονίου

Με ενθουσιώδη εισαγωγή του Γιώργου Καραμπελιά οι εκδόσεις Κομμούνια αναγγέλλουν τη δημοσίευση μιας σειράς κειμένων του Έλληνα διανοητή Κώστα Παπαϊωάννου. Κυκλοφορεί ήδη ο πρώτος τόμος της σειράς με τίτλο «Ο μαρξισμός σαν ιδεολογία». Δεν συμεριζόμαστε την αισιοδοξία του εκδότη ότι το έργο του Παπαϊωάννου «αργά ή γρήγορα, έστω και μετά θάνατον, θα σχίσει τα σκοτάδια της μετριοκρατίας που κυβερνά τον τόπο μας». Γιατί η κεντρική ιδέα του έργου του Κ. Παπαϊωάννου, ότι δηλαδή ο μαρξισμός πρέπει να κρίνεται με την «πραγματικότητα» του, δηλαδή την «ιστορική του πραγμάτωση» στις κοινωνίες σοβιετικού τύπου, δεν είναι ούτε νέα ούτε τόσο «αιρετική», όπως φαίνεται να πιστεύει ο Γ. Καραμπελιάς. Ο Ραιημόν Αρόν και η σχολή του την περίοδο του ψυχρού πολέμου, καθώς και οι «νέοι φιλόσοφοι» μετά το Μάη του '68, έχουν κατά κόρον ασχοληθεί μ' αυτό το θεωρητικό εγχείρημα. Διαβάζουμε στην εισαγωγή ότι «Ο Παπαϊωάννου αρνούμενος κάθε ταλμουδική στάση δεν ξεκινά από τα κείμενα. Αρχίζει από την πράξη! Την τρομερή πράξη του σταλινισμού. Και το πλάνο του είναι διάφανο: ξεκινώντας από την πράξη του μαρξισμού και συγκρίνοντάς τη με τις θέσεις και την αντίληψη του Μαρξ να δείξει αρχικά το τερατούργημα που έφερε στον κόσμο μια θεωρία απελευθέρωσης». Ας ακολουθήσουμε λοιπόν το παράδειγμα του Κ. Παπαϊωάννου εφαρμόζοντάς το στη δική του περίπτωση. Αρνούμενοι κι εμείς κάθε «ταλμουδική στάση», δεν ξεκινάμε από τα κείμενα, αλλά από την πράξη. Πού οδηγεί λοιπόν η θεωρία του Κ. Παπαϊωάννου; Μα στη... βόμβα νετρονίου. Διαβάζουμε σε παλιότερη συνέντευξή του στον Αθ.

Παπανδρόπουλο: «Πιστεύω ότι ο Σ. Κοέν προσφέρει μια μεγάλη εξυπηρέτηση στον κόσμο γιατί η βόμβα νετρονίου είναι ένα όπλο ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ... Χάρη στο νετρονικό όπλο οι δυνάμεις εισβολής γίνονται ευάλωτες και όσο μεγαλύτερες είναι τόσο περισσότεροι θα είναι οι νεκροί». (Αθ. Παπανδρόπουλο, «Νεκρή Κατάθεση», σελ. 218).

Ο Σάμουελ Κοέν, πατέρας της βόμβας νετρονίου, ήταν, όπως μας πληροφορεί ο Αθ. Παπανδρόπουλος, πολύ φίλος του Κ. Παπαϊωάννου. Είναι λοιπόν αναμενόμενη και η συνέχεια της συνέντευξης: «Σχετικά με το ειρηνιστικό κίνημα έχω την εντύπωση ότι πρόκειται για μια ανορθόλογη εκδήλωση, για ένα είδος συλλογικής αποχαίνωσης η οποία τροφοδοτείται κατάλληλα από τους πράκτορες των σοβιετικών μυστικών υπηρεσιών στην Ευρώπη».

Δ.Ψ.

Τεχνητό οφσάιντ

Ο κ. Μαρίνος του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» απαντώντας σε σχόλιό μας δηλώνει ότι «δεν θα είχα κανένα δισταγμό να ζητήσω συγνώμη από εκείνους τους αριστερούς που έβηγε αδικαιολόγητα το σχόλιό μου αυτό υπό μια προϋπόθεση: ότι θα καταδίκάζαν τα εγκλήματα των καθεστώτων του Βιετνάμ και της Καμπότζης». Σπεύδω, λοιπόν, να κάνω δήλωση αποκρηύξεως του Πολ Πιστ, του Στάλιν και του Μπέρια. Ελπίζω μετά απ' αυτό να ακολουθήσει και από τον κύριο Μαρίνο η αντίστοιχη δήλωση για τον Μουσολίνι και Χίτλερ, που κατά τη γνώμη του είναι «συντηρητικοί κεντρώοι» μπροστά στους παραπάνω αριστερούς εγκληματίες.

Δ.Ψ.

Οι μεταρρυθμιστές στην επίθεση

■ Τώρα πια δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία: μέσα σε λίγες βδομάδες, η ενδοηγετική αντιπαράθεση έγινε ανοιχτή αναμέτρηση και κατέληξε σε αμείλικτο πόλεμο μεταξύ των μεταρρυθμιστών και των κάθε λογής παλαιοσταλινικών και μπρεζνιεφικών γραφειοκρατών! Μέσα σ' ένα μόνο μήνα (τον Απρίλη του 1988), ανατράπηκαν οι λεπτές ισορροπίες των τριών πρώτων χρόνων του γκορμπατσισμού, με αποτέλεσμα να πάρει φωτιά η σοβιετική κοινωνία και διαστάσεις αληθινής εμφύλιας σύρραξης η σοβούσα κρίση μέσα στο Κρεμλίνο!

Δεν πρόκειται πια για κάποια από τις εξελίξεις στις οποίες μας είχε συνηθίσει η πρώτη φάση της περεστρόικα. Τώρα έχουμε μια ποιοτικά διαφορετική κατάσταση, που χαρακτηρίζεται από την απότομη επιτάχυνση της αλλαγής του σοβιετικού πολιτικού τοπίου: ο Γκορμπατσόφ και οι υποστηρικτές του ριζοσπαστικοποιούνται και ταυτόχρονα συμμαχούν με την κομματική αριστερά και την κοινωνική άκρα αριστερά. Η αντίδραση — με επικεφαλής τον Γιεγκόρ Λιγκατσόφ — υφίσταται μια ολομέτωπη επίθεση και εξαναγκάζεται σε άτακτη υποχώρηση. Τέλος, επωφελούμενη από την κρίση της ηγεσίας και εκμεταλλευόμενη τις νέες συνθήκες, η πρωτοπορία του πληθυσμού αυτοοργανώνεται και δρα ήδη σαν αυτόνομη πολιτική δύναμη!

Όπως γίνεται φανερό, η Σοβιετική Ένωση μπαίνει πια ολοταχώς σε μια περίοδο ιστορικών αλλαγών και κρίσιμότεων πολιτικών συγκρούσεων. Όχι βέβαια ότι αυτή η εξέλιξη δεν αναμενόταν. Όμως, αυτό που αξίζει να υπογραμμιστεί είναι πως η πρωτοβουλία δεν ανήκει τώρα στη Δεξιά και στις πιο αντιδραστικές δυνάμεις, αλλά μάλλον στους πιο καθορούσιμους μεταρρυθμιστές!

Ο πυροδότης αυτών των αλυσιδωτών εκρήξεων και ανακατατάξεων ήταν η απόπειρα της αντιγκορμπατσόφικής συμμαχίας να εμφανιστεί δημόσια σαν μια οργανωμένη δύναμη με προγραμματικούς στόχους. Στις 13 Μαρτίου, η εφημερίδα «Σοβιετική Ρωσία» δημοσιεύει μια ολοσέλιδη επιστολή μιας κάποιας καθηγήτριας από το Λένινγκραντ, στην οποία εκθειάζεται η σταλινική παράδοση και ασκείται δριμύτατη κριτική στη μεταρρύθμιση που δεν μπορεί παρά να οδηγήσει «στο χάος». Στις επόμενες μέρες, το άρθρο-μανιφέστο αναδημοσιεύεται σε δεκάδες άλλες εφημερίδες και περιοδικά, κυκλοφορεί σαν προκήρυξη

Ο Γκορμπατσόφ ριζοσπαστικοποιείται και κερδίζει τον πρώτο γύρο της βίαιας αναμέτρησής του με τον Λιγκατσόφ. Όμως, οι ενδοηγετικές συγκρούσεις δεν γίνονται πια... σε στενό οικογενειακό κύκλο. Τώρα είναι ολόκληρη η σοβιετική κοινωνία που επωφελείται από τα ανοίγματα της ηγεσίας για να παίζει το δικό της πρωταγωνιστικό ρόλο...

και γίνεται αντικείμενο οργανωμένων συζητήσεων σε πολλές κομματικές συνεδριάσεις.

Ωστόσο, δεν πρόκειται για τις πολιτικές «συνωμοσίας» φαίνεται αρκετά καλά στημένο. Η δημοσίευση της επίμαχης «επιστολής» γίνεται όταν ο Γκορμπατσόφ απουσιάζει στο Βελιγράδι και ο στενότερος συνεργάτης του (και μέλος του ΠΓ) Αλεξάντερ Γιάκοβλεφ απουσιάζει από τη Μόσχα. Έτσι, η διάδοση του αντιπολιτευτικού «μανιφέστου» μπορεί να γίνει «κατόπιν εντολής» (σύμ-

φωνα με την «Ιζβέστια») κάποιων ηγετικών κύκλων που ελέγχουν ουσιαστικά το ίδιο το Πολιτικό Γραφείο! Στις κομματικές οργανώσεις καλλιεργείται η εντύπωση «ότι επιβάλλεται να εκφραστεί η υποστήριξη όλων στις ιδέες αυτού του μανιφέστου», τονίζει και πάλι η «Ιζβέστια». Οι υποστηρικτές του εκδημοκρατισμού νιώθουν ότι η μάχη χάνεται και, φυσικά, πανικοβάλλονται...

Η αντίδραση του Γκορμπατσόφ είναι, όμως, τόσο κεραυνοβόλα, που να προκαλεί εύλογες υποψίες ότι ήταν και προσχεδιασμένη! Αμέσως μετά την επιστροφή του από τη Γιουγκοσλαβία, συγκαλεί επείγοντως το Π.Γ., ενώ ο Λιγκατσόφ δεν βρίσκεται στη σοβιετική πρωτεύουσα. Με εισήγηση του Γιάκοβλεφ υποβιβάζεται μια μομφή κατά του Λιγκατσόφ και εκβιάζεται η ομόφωνη καταδίκη της φραξιονιστικής επιχείρησής. Ο ίδιος ο Γιάκοβλεφ επιφορτίζεται να συντάξει την απάντηση-κα-

ταδίκη, που δημοσιεύεται χωρίς υπογραφή (για να καταδειχθεί ότι το κείμενο εκφράζει το Π.Γ.) στην πρώτη σελίδα της «Πράβντα». Στη συνέχεια, το άρθρο της «Πράβντα» αναδημοσιεύεται σε εκατοντάδες εφημερίδες της ΕΣΣΔ και άλλων «αδελφών» χωρών, καθώς και στην ίδια τη «Σοβιετική Ρωσία», που εξαναγκάζεται σε δημόσια αυτοκριτική.

Η παγίδευση του Λιγκατσόφ

Η οικτρή αποτυχία αυτής της πρώτης ανοιχτής και δημόσιας επίθεσης κατά της περεστρόικα δεν μπορεί φυσικά να αποδοθεί στην (ανύπαρκτη) πλειοψηφία που διαθέτει ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ μέσα στον κομματικό μηχανισμό. Ούτε επίσης στη δήθεν αιφνίδια μεταστροφή των απاراتσίκ υπέρ του εκδημοκρατισμού και της γκλάσνοστ. Αν μάλιστα λάβουμε υπόψη μας και τα αποκαλυπτικά σχόλια πολλών φανατικών υποστηρικτών των μεταρρυθμίσεων, καταλήγουμε αναγκαστικά στο συμπέρασμα ότι η πρωτοβουλία των συντηρητικών και των παλαιοσταλινικών ήταν όχι μόνο σπασμωδική, αλλά και προμελετημένη από τους... αντιπάλους τους! Με άλλα λόγια, μια παγίδα που έστησε ο Γκορμπατσόφ και στην οποία έπεσε χωρίς να το πολυκαταλάβει ο Λιγκατσόφ!

Για να κατανοήσουμε το πλαίσιο αυτών των εξελίξεων, θα πρέπει να μην ξεχνάμε ούτε στιγμή ότι, και για τις δυο αντιμαχόμενες παρατάξεις, η ώρα της αλήθειας θα σημάνει στις 28 Ιουνίου, στην πανσοβιετική κομματική συνδιάσκεψη. Εκεί, ούτε λίγο ούτε πολύ, θα ξεκαθαρίσει ποιος ελέγχει την Κεντρική Επιτροπή, που παραμένει έως τώρα το μοναδικό κομματικό όργανο (και το πιο αποφασιστικής σημασίας) που διαθέτει μια σαφή αντιγκορμπατσόφική πλειοψηφία.

Φυσικά, σ' ένα κόμμα με βαθιές σταλινικές παραδόσεις, η έκβαση μιας συνδιάσκεψης ή ενός συνεδρίου δεν κρίνεται μέσα στην αίθουσα των συνεδριάσεων. Ούτε — δυστυχώς — και σε συνάρτηση με την πειστικότητα των επιχειρημάτων των συνέδρων. Κρίνεται από πριν, ανάλογα με τη σύνθεση της συνδιάσκεψης, δηλαδή με τον τρόπο «εκλογής» (ή μάλλον διορισμού) τους. Έτσι, με δοσμένους τους ενδοκομματικούς συσχετισμούς δυνάμεων, η φράξια του Λιγκατσόφ δεν θα είχε παρά να περιμένει ήσυχα την 28η Ιουνίου για να καταφέρει ένα σημαντικό πλήγμα στους μεταρρυθμιστές.

Και σ' αυτό το σημείο, φτάνουμε στο κρίσιμο ερώτημα: τι έκανε τον Λιγκατσόφ να περάσει αιφνίδια στην ανοιχτή επίθεση; Τι συνέβη στις αρχές του περασμένου Μάρτη, που τον ανάγκασε να αναλάβει δράση; Αν κρίνουμε από τις αποκαλύψεις και τους υπαινιγμούς που διατυπώνουν τώρα οι πιο στενοί συνεργάτες του Μ. Γκορμπατσόφ, αυτό που πανικόβαλε τις πιο αντιδραστικές πτέρυγες της γραφειοκρατίας ήταν μια απόπειρα των μεταρρυθμιστών να καθορίσουν προς όφελός τους τη σύνθεση της έκτακτης κοιμματικής συνδιάσκεψης! Πιο συγκεκριμένα, νομίζουμε πως αυτό που πυροδότησε την έκρηξη θα πρέπει να ήταν η πρόταση του Γκορμπατσόφ (ή κάποιου ανώτατου γκορμπατσόφικού στελέχους) να υπάρχει μεταξύ των συνέδρων μια σαφής πλειοψηφία απλών κοιμματικών μελών (και όχι απαραιτήτως), εκλεγμένων από τη βάση με μυστική ψηφοφορία!

Η υπόθεσή μας είναι κάθε άλλο παρά ασήμαντη. Στις 12 Απριλίου, δηλαδή λίγες μόνο μέρες μετά το ξεκαθάρισμα της κατάστασης, ο οικονομολόγος και στενός συνεργάτης του Γκορμπατσόφ Γκαβρίλ Ποπόφ δημοσίευσε άρθρο στην εφημερίδα «Σοσιαλιστική Βιομηχανία», στο οποίο προτείνει τα εξής: τα δύο τρίτα των συνέδρων να είναι απλά κοιμματικά μέλη εκλεγμένα με μυστική ψηφοφορία και μόνο το ένα τρίτο να είναι κοιμματικοί υπάλληλοι! Όπως είναι ευνόητο, η υιοθέτηση μιας τέτοιας πρότασης θα σήμαινε ότι η συνδιάσκεψη της 28ης Ιουνίου θα είχε πια μόνο τυπική σημασία, μια και η έκβασή της θα ήταν δοσμένη από τα πριν...

Έτσι, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το «μανιφέστο» της «Σοβιετικής Ρωσίας» ήταν όντως «θείο δώρο» για τους γκορμπατσόφικούς. Ο χαρακτηρισμός δεν είναι δικός μας. Είναι του Αντρέι Νουίκιν, αντιπροέδρου του «Γκοσκίνο», που προσθέτει ότι, χάρη στην πρωτοβουλία του Λιγκατσόφ, όχι μόνο έσπασε το απόστημα, αλλά αυτό έγινε και αρκετά έγκαιρα, ώστε να είναι δυνατό το ξεκαθάρισμα της κατάστασης εν όψει της 19ης Συνδιάσκεψης του ΚΚΣΕ!

Μια νέα κατάσταση

Το «μανιφέστο» της συντήρησης δεν μασούσε τα λόγια του όταν παρομοίαζε τους μεταρρυθμιστές με τους Εσέρους (Επαναστάτες Σοσιαλιστές) του 1917 ή όταν χαρακτηριζε γνήσιο τέκνο του τροτσκιισμού την πολιτική εκδημοκρατισμού της σοβιετικής κοινωνίας. Όμως, δεν μάσησε τα λόγια της και η ομοιοπαθία των καταγγελιών της προοδευτικής αντεπίθεσης. Το σύνθημα έδωσε ο ίδιος ο Γκορμπατσόφ, που (ενισχυμένος από τη συμφωνία για το Αφγανιστάν) προειδοποίησε από την Τασκένδη ότι «απέχουμε ένα βήμα από τη στιγμή που θα αποπειραθούν να σαλπίσουν την αναδίπλωση της πε-

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΣΘΟΝΙΑΣ

14 Απριλίου στο Ταλίν, πρωτεύουσα της Εσθονίας, και η τοπική τηλεόραση μεταδίδει τη «ζωντανή» εκπομπή «ας το ξανασκεφτούμε». Ξαφνικά, ένας από τους συμμετέχοντες στη συζήτηση, ο οικονομολόγος Ένγκαρ Σαβισάαρ, απευθύνεται στους τηλεθεατές και τους καλεί... να ενώσουν τις δυνάμεις τους μέσα σε μια νέα πολιτική οργάνωση, προκειμένου να υπερασπιστούν την περεστρόικα και τη ριζική ανανέωση της οικονομικής και πολιτικής ζωής.

Η απήχηση της έκκλησης είναι τόσο πρωτοφανής, όσο κι η ίδια η τηλεοπτική έκκληση! Οι συζητητές (ένας εργάτης, ένας φοιτητής, ένας βουλευτής, ο οικονομολόγος μας κι ένας καλλιτέχνης) κατακλύζονται από τηλεφωνήματα και αναγκάζονται να μείνουν μέσα στο στούντιο έως τις 2 το πρωί για να συντάξουν το πρόγραμμα και το καταστατικό της νέας οργάνωσης. Το όνομά της θα είναι «Λαϊκό Μέτωπο»!

Την άλλη μέρα, οι προσχωρήσεις γίνονται κατά χιλιάδες. Οι εργαζόμενοι ολόκληρων εργοστασίων καθώς και οι φοιτητές πανεπιστημιακών σχολών προσχωρούν μαζικά. Το Κ.Κ. της Εσθονίας εκδηλώνει επίσημα την «έκπληξη» του για τις απρόβλεπτες εξελίξεις και δηλώνει ότι είναι «ουδέτερο». Στο μεταξύ το καταστατικό είναι πια έτοιμο και οι στόχοι του «Λαϊκού Μετώπου» σαφείς: «να στηρίξουμε τις πρωτοβουλίες του λαού και τη θέλησή του να συμμετάσχει στην περεστρόικα και να πραγματοποιήσει ενεργά την πολιτική ριζικής ανανέωσης του ΚΚΣΕ». Γι' αυτό «είναι απαραίτητο να συσπειρωθούν όλες οι δυνάμεις που ευνοούν την ανανέωση, προκειμένου να επιταχύνουν αυτή τη διαδικασία και να αντισταθούν στην επιστροφή του σταλινισμού. Το Λαϊκό Μέτωπο προτίθεται να συμμετάσχει με τους δικούς του υποψηφίους στις εκλογές για το Ανώτατο Σοβιέτ της Εσθονίας το 1989 και να βοηθήσει στην ανάπτυξη της λαϊκής αυτοδιαχείρισης. Σκοπός του είναι να προσελκύσει στις γραμμές του τις διάφορες ομάδες που είναι έως τώρα απομονωμένες, όπως τις οικολογικές ενώσεις, τις άτυπες οργανώσεις, τις ομάδες εργαζομένων και ακόμα και το Πολιτιστικό Συμβούλιο στο οποίο μετέχουν οι επτά επαγγελματικές οργανώσεις της ντόπιας διανοήσης. Τέλος, κεντρικός σκοπός του Λαϊκού Μετώπου είναι να ασκήσει κοινωνικό έλεγχο πάνω στη διαδικασία υλοποίησης της περεστρόικα»!

Και, όπως δηλώνει ένας από τους συντάκτες αυτού του προγράμματος, «όταν αρχίσουμε να το συντάσσουμε ένιωσα ότι αρχίζαμε να παίζουμε ένα επίκινδυνο παιχνίδι. Όμως, είμαι 50 ετών κι αυτή είναι η τελευταία μου ευκαιρία να κάνω κάτι για την πατρίδα μου. Ρισκινούμε να ενσυνείδητα...»

Αυτή ήταν μια από τις πολλές ανοιξιάτικες ιστορίες της σοβιετικής κοινωνίας. Ο χώρος δεν μας επιτρέπει να σας περιγράψουμε κι άλλες.

Γ. Μητ.

ρεστρόικα». Παράλληλα, έκανε τα πρώτα του ανοίγματα προς τη μεριά της Αριστεράς του και, κυρίως, του αυτόνομου κοινωνικού κινήματος, αναφερόμενος ακόμα και στις ανεξάρτητες οργανώσεις (40.000 σύμφωνα με την «Πράβντα»!)

Η συνέχεια ήταν εκπληκτική. Ο ένας μετά τον άλλο, οι ανώτεροι κοιμματικοί υποστηρικτές του Γκορμπατσόφ κατακεραυνώναν δημόσια τη «συνωμοσία», ενώ ο αντιγκορμπατσόφικός Τύπος εξαναγκαζόταν σε οδυνηρές και ταπεινωτικές αυτοκριτικές, που σφράγιζαν τον ολοκληρωτικό(;) έλεγχο εφημερίδων και περιοδικών από τη μεταρρυθμιστική πτέρυγα. Ο τόνος της πολεμικής αρθρογραφίας στις (παραδοσιακά) πιο προοδευτικές εφημερίδες ξεπερνούσε κάθε προηγούμενο, καθώς το «μανιφέστο» παρομοιάζονταν με τα σταλινικά διαγγέλματα του 1937, που έδιναν το σύνθημα για τις πιο μακάβριες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις. Μέσα σε λίγες μέρες, αποκαλυπτόταν επίσημα στη σοβιετική κοινή γνώμη η έκταση της τραγωδίας της κολεκτιβοποίησης (12-15 εκατομμύρια νεκροί και ετοιμοθάνατοι αγρότες) καθώς και οι καταστροφικές συνέπειές της, που γίνονται και σήμερα αισθητές στη σοβιετική

γεωργία. Παράλληλα, ριχνόταν φως στις πιο σκοτεινές πτυχές του σταλινισμού και γινόταν έκκληση στον πληθυσμό να μην επιτρέψει την αναβίωσή του, ενώ εντοπιζόνταν δημόσια εκείνα τα κέντρα αποφάσεων που προετοιμάζουν την επιστροφή στο παρελθόν!

Μια πιο προσεκτική εξέταση της νέας κατάστασης, που μόλις διαμορφώθηκε, οδηγεί στη διαπίστωση ότι η πανθομολογούμενη «ριζοσπαστικοποίηση» του γκορμπατσόφισμού περνά μέσα από τη μετατόπισή του από το «κέντρο» (που είχε καταλάβει μετά την υπόθεση Γιάλτσιν) προς τα αριστερά. Αυτή η σημαντική (πολιτική) εξέλιξη έγινε δυνατή χάρη στη συμμαχία που επιδίωξε ο Γκορμπατσόφ με την κοιμματική αλλά και εξωκοιμματική Αριστερά και Άκρα Αριστερά. Αυτή η συμμαχία πρέπει τώρα να θεωρείται δεδομένη, τουλάχιστον έως την επόμενη δραστηριότητα αντροπή στους συσχετισμούς δυνάμεων. Όμως, ας μην νομιστεί ότι όλα τα οφέλη αυτής της επιχείρησης ανήκουν αποκλειστικά και μόνο στο Μιχαήλ Σεργκέγιεβιτς. Ο μεγαλύτερος κερδισμένος είναι το διαρκώς ογκούμενο κίνημα των κάθε λογής ανεξάρτητων (ή μισοανεξάρτητων) οργανώσεων των πολιτών, που βρή-

κε την ευκαιρία και πρόβαλε γρήγορα τα δικά του, πιο ριζοσπαστικά αιτήματα!

Η νέα κατάσταση, που τείνει να διαμορφωθεί από τις αρχές Απριλίου στη Σοβιετική Ένωση, δεν εντοπίζεται λοιπόν μόνο στις ανακατατάξεις που σημειώνονται στην κορυφή της κοιμματικής ηγεσίας. Κατά τη γνώμη μας, είναι ακόμα πιο σημαντικές οι εξελίξεις που παρατηρούνται στη βάση της κοινωνίας, όπου εμφανίζεται — για πρώτη φορά μετά από 70 χρόνια — ένα αυτόνομο, οργανωμένο, μαχητικό και ιδιαίτερα ριζοσπαστικό κίνημα, που φιλοδοξεί να ασκήσει τουλάχιστον έλεγχο στη διαδικασία εκδημοκρατισμού της χώρας! Ας μη νομίσει ο αναγνώστης ότι αναφερόμαστε μόνο στις «ανεξάρτητες οργανώσεις» με τις οποίες είχαμε ασχοληθεί σε αρκετά άρθρα, μετά τον περασμένο Αύγουστο. Τώρα πια έχουμε να κάνουμε όχι με μια κάποια πρωτοπορία μερικών χιλιάδων νεαρών, αλλά με αληθινά λαϊκά κινήματα, που διαδηλώνουν καθημερινά στους δρόμους, από τη μια έως την άλλη άκρη της ΕΣΣΔ! Το καθένα από αυτά εκφράζει διαφορετικές ευαισθησίες (οικολογικές, εθνικές, κλπ.), αλλά έχουν όλα έναν κοινό παρονομαστή: τη δηλωμένη πρόθεσή τους να σπρώξουν τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας έως τα άκρα!

Οι πληροφορίες μας για όλες αυτές τις σηματοδοτικές εξελίξεις στη βάση της κοινωνίας δεν προέρχονται πια από τους αντιφρονούντες. Τις αντλούμε από τα δημοσιεύματα του επίσημου Τύπου (που τόσο φαίνεται να αγνοεί ο «Ριζοσπάστης»)! Δυστυχώς, δεν μπορούμε εδώ να δώσουμε ούτε καν μια ιδέα του πλούτου, της ποικιλίας και της πολιτικής ωριμότητας όλων αυτών των λαϊκών κινητοποιήσεων. Αρκούμαστε, λοιπόν, να επιστημονούμε στο (δικαίω) δύσπιστο αναγνώστη ότι η έως πρότινος απαθής και αδιάφορη σοβιετική κοινωνία έχει ήδη αναδείξει το πιο μαζικό, μαχητικό και πολιτικοποιημένο οικολογικό κίνημα της Ευρώπης (ή μήπως του κόσμου); που έχει μάλιστα στο ενεργητικό του αρκετές νίκες! Και, φυσικά, ας μην ξεχνάμε τα πλατιά λαϊκά εθνικά κινήματα στην Αρμενία, στην Εσθονία, Λιθουανία και Λετονία, τους Τατάρους και τους Εβραίους, που δεν σταματούν ούτε μια μέρα τις διαδηλώσεις και τις πορείες τους. Αν, τέλος, προσθέσουμε σε όλα αυτά τις 40.000 ανεξάρτητες (νεοαίσθητες κυρίως) οργανώσεις, καθώς και τις νεότερες μεγάλες άτυπες οργανώσεις που βγαίνουν πια σαν μανιτάρια, τότε έχουμε την εικόνα μιας κοινωνίας που υπόσχεται πολλά. Εξάλλου, οι μεγάλες πολιτικές συγκρούσεις δεν είναι πίσω, αλλά μπροστά μας. Οι προσεχείς μήνες θα είναι αποφασιστικής σημασίας για τη συνέχεια της αναμέτρησης του παλιού με το καινούργιο, της γραφειοκρατίας με τη ζωντανή σοβιετική κοινωνία!...

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

Το διήμερο παιδιατρικό συνέδριο που διοργανώθηκε στην Αθήνα για το AIDS έφερε πάλι στο προσκήνιο τις συζητήσεις για την ασθένεια και τις συνέπειές της. Άλλωστε, η αύξηση των κρουσμάτων ρατσιστικής αντιμετώπισης — με αποκορύφωμα την πρόσφατη εγκατάλειψη νεογέννητου φορέα — συνέδεσε τις απόψεις που διατυπώθηκαν με την επικαιρότητα και τους έδωσε αναγκαστικά μια ευρύτερη δημοσιότητα.

Ένας από τους εισηγητές ήταν ο λέκτορας της ιατρικής Φραγκλίνος Παπαδέλλης, πρώην πρόεδρος του ΙΣΑ και της ΕΙΝΑΠ, από τον οποίο ζητήσαμε να μας απαντήσει στο παρακάτω ερώτημα:

Στην Ελλάδα, αν και δεν φαίνεται ακόμη να υπάρχει μια ιδιαίτερη έξαρση της ασθένειας, τα κρούσματα ρατσιστικής αντιμετώπισης φορέων και ασθενών πολλαπλασιάζονται. Πέρα από τη νοσοφοβία και τη νέα ηθικολογία που αναπτύσσεται, μήπως και αυτή η άποψη που κερδίζει έδαφος στον ιατρικό κόσμο, ότι δηλαδή οφείλουμε να βλέπουμε το διπλανό μας σαν εν δυνάμει φορέα, θα υποβοηθήσει τη διαίωνιση αυτής της κατάστασης;

Είναι δυστυχώς αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα πως βρισκόμαστε μπροστά σε μια εκρηκτική επιδημία μιας φοβερής αρρώστιας. Εκρηκτική, γιατί μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα έχει πάρει τρομαχτικές διαστάσεις και σε αριθμό προσβεβλημένων ατόμων και σε γεωγραφική εξάπλωση. Φοβερή, γιατί η προσβολή κάποιου από την αρρώστια πρακτικά σημαίνει βέβαιο θάνατο. Και γίνεται ακόμα πιο εφιαλτική γιατί προσβάλλει κατά κύριο λόγο νέα άτομα.

Όλοι αυτοί οι πολύ σημαντικοί παράγοντες, σε συνάρτηση με την αδυναμία θεραπευτικής αντιμετώπισης της αρρώστιας και με τις όχι ιδιαίτερα ελπιδοφόρες προοπτικές πρόληψης ή θεραπείας, τείνουν να προκαλέσουν σύνδρομο κοινωνικού πανικού. Καταστάσεις δηλαδή που ξεφεύγουν απόλυτα από τον έλεγχο της ανθρώπινης λογικής και καθοδηγούνται από ένστικτα, και μάλιστα τα πιο πρωτόγονα από αυτά. Μέσα σε μια κατ' αυτό τον τρόπο δημιουργούμενη κοινωνική ψυχολογία, είναι επόμενο να βρίσκουν πρόσφορο έδαφος καλλιέργειας και ανάπτυξης οι κάθε λογής και είδους αντιδραστικές και σκοταδιστικές απόψεις. Δυνάμεις που караδοκούν να επωφεληθούν κάθε ευκαιρία ανθρώπινης αγωνίας, φόβου ή άγχους τώρα που η παγκόσμια κοινωνία δίνει να πελαγοδρομεί, θα προσπαθήσουν με κάθε τρόπο να επιβληθούν. Κι αυτός είναι ένας ακόμα κίνδυνος που αναδειχνεται μέσα από την επιδημία του AIDS και ίσως να είναι και ο πιο σημαντικός. Από την άλλη πλευρά, τα λάθη που έγιναν και δυστυχώς εξακολουθούν να γίνονται στην εν γένει αντιμετώπιση του όλου προβλήματος, προκαλούν ακόμα μεγαλύτερη σύγχυση και κάνουν δυσκολότερες τις προσπάθειες επίλυσής του.

Η βασική αιτία της δημιουργίας αυτού του κλίματος φόβου και πανικού, που ευνοεί την ανάπτυξη όλων των άλλων παραμέτρων που αναφέραμε, βρίσκεται στον αιφνιδιασμό από τον οποίο καταλήφθηκαν όλοι οι υπεύθυνοι κοινωνικοί παράγοντες

και συνακόλουθα το κοινωνικό σύνολο. Αποτέλεσμα του αιφνιδιασμού υπήρξαν οι αρχικές σπασμωδικές, βιαστικές, ασυντόνιστες και αντιεπιστημονικές ενέργειες και αντιδράσεις των υπεύθυνων επιστημονικών ομάδων και των κρατικών υπηρεσιών και παραγόντων. Πριν καλά καλά αναγνωριστεί η αιτία της αρρώστιας, οι τρόποι μετάδοσής της και οι συνέπειές της, επιλέχθηκαν οι υπεύθυνοι και παραδόθηκαν στην κοινωνική κατακραυγή και καταδίκη. Και φυσικά επιλέχθηκαν εύκολοι στόχοι, ανώδυνα θύματα. Οι λεγόμενοι «περιθωριακοί» και «κοινωνικά στιγματισμένοι» έγιναν οι αποδιοπομπαίοι και παραδόθηκαν βορά στην κοινωνική απαίτηση για προστασία της υγείας του κοινωνικού συνόλου και διασφάλιση της ψυχικής του ηρεμίας. Οι ομοφυλόφιλοι και οι τοξικομανείς αναγορεύτηκαν ΡΙΖΕΣ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ. Και ήταν φυσικό επακόλουθο να ζητηθεί, να απαιτηθεί το ξερίζωμά τους. Εκκολάφτηκε, καλλιεργήθηκε και καθοδηγήθηκε η ανάπτυξη της ρατσιστικής αυτής αντίληψης από εκείνους που όφειλαν το ακριβώς αντίθετο. Δηλαδή τους ειδικούς επιστήμονες και τους κρατικούς λειτουργούς. Βέβαια δεν θα αρνηθούμε πως τα άτομα αυτά ανήκουν στις ομάδες με τον ψηλότερο κίνδυνο μόλυνσης. Σίγουρα, όμως, δεν αποτελούν την αιτία της αρρώστιας και δεν είναι οι αποκλειστικοί υπεύθυνοι της εξάπλωσης της επιδημίας.

Αυτός όμως ο αποπροσανατολισμός, που οδήγησε στα φαινόμενα κοινωνικού ρατσισμού που ζήσαμε και ζούμε καθημερινά, δημιουργήσε αναπόφευκτα ευρύτερα ρήγματα στις διανθρώπινες σχέσεις. Η καχυποψία αρχίζει να κυριαρχεί. Η αμφιβολία κατευθύνει τη συμπεριφορά μας. Η χάρα του έρωτα, πηγή ζωής και δημιουργίας, δηλητηριάζεται προοδευτικά. Αυτά και πολλά άλλα ακόμα είναι τα «επιτεύγματα» του αρχικού αιφνιδιασμού και του λαβημένου τρόπου αντιμετώπισης του προβλήματος. Η ανάταξη του κλίματος που έχει δημιουργηθεί είναι σίγουρα δυσχερής. Είναι πιο δύσκολο τά-

Φ. ΠΑΠΑΔΕΛΛΗΣ Ο ρατσισμός και το AIDS

ρα να μεταβληθεί η κοινωνική συμπεριφορά απ' όσο δύσκολη θα ήταν αναμφίβολα η αποφυγή της πρόκλησης αυτής της συμπεριφοράς. Είναι όμως επιβεβλημένη. Και μάλιστα κατεπείγουσα. Γιατί αλλιώς διατρέχουμε τον κίνδυνο της οριστικής της εξοράωσης. Και τότε πολύ εύκολα μπορεί κανείς να διακρίνει το ζοφερό μέλλον της πορείας των ανθρώπινων σχέσεων, της απόλυτης διάσπασης του κοινωνικού ιστού, της καταστροφικής επίδρασης πάνω σε ό,τι σημαίνει και είναι δημιουργία, πρόοδος, εξέλιξη. Πάνω σε ό,τι συνάποτελεί την ΟΜΟΡΦΙΑ ΖΩΗΣ. Και ενώ κυρίαρχος στόχος της κοινωνίας των ανθρώπων είναι, θα πρέπει να είναι, η διαρκής εξέλιξη της δομής της σκέψης, έκφρασης και δράσης, της αξιοποίησης της γνώσης και της απόκτησης νέας, της απαλλαγής από προκαταλήψεις και ξεπερασμένες αντιλήψεις, διαγράφεται πολύ σοβαρός ο κίνδυνος της ακριβώς αντίστροφης πορείας. Είναι, πιστεύω, πράγματι υπαρκτός ο κίνδυνος μέσα σε μια αναπτυσσόμενη ηθικολογική αντίληψη για την ερωτική κύρια συμπεριφορά, που όμως προεκτείνεται και στη γενικότερη συμπεριφορά μας στις διανθρώπινες σχέσεις, να οπισθοδρομήσουμε σε παρωχημένες και βεβηλότητες αντιδραστικές απόψεις και στάσεις ζωής. Μια παρόμοια κοινωνική παλινδρόμηση και μόνο σαν υποθετική σχέση είναι σίγουρα εφιαλτική. Και γι' αυτό δεν θα πρέπει να επιτρέψουμε με κανέναν τρόπο τη συνέχιση της παραμονής των προυποθέσεων που μπορεί να ευνοούν μια τέτοια αρνητική πορεία.

Η γνώση και η ενημέρωση είναι οι βασικοί μοχλοί που μπορούν να αναστρέψουν την αρνητική αυτή πορεία και να τη μεταβάλουν ριζικά προς τη θετική κατεύθυνση. Με τη γνώση μπορούν να κατανοηθούν όλες οι παράμετροι της αρρώστιας και να τεθεί στις πραγματικές της διαστάσεις, να αναδειχθούν οι δυνατότητες και να αξιοποιηθούν και οι αδυναμίες και να αντιμετωπιστούν. Με την ενημέρωση μπορούμε να διαμορφώσουμε μια υπεύθυνη κοινωνία ως προς την ατομική και συλλογική συμπεριφορά της, χωρίς ακρότητες και υπερρίες, αλλά με νηφαλιότητα και σύνεση. Με τη γνώση και την ενημέρωση μαζί μπορούμε να υπερβούμε τον πανικό, να κλείσουμε τα ρήγματα στις διανθρώπινες σχέσεις και να αποτρέψουμε την κοινωνική οπισθοδρόμηση.

Η ευθύνη των γιατρών, χωρίς να

είναι μοναδική, σίγουρα είναι καθοριστική για την πορεία που θα ακολουθήσουν τα γεγονότα. Ο γιατρός, σαν κοινωνικός παράγοντας ευρύτατης αποδοχής, έχει έτσι κι αλλιώς τεράστιες ευθύνες. Επειδή όμως είναι συμμετοχός στη διαμόρφωση του σημερινού αποπροσανατολιστικού κλίματος, έχει κατά συνέπεια και σημαντικότερες οφειλές για την ανάταξη του. Οφείλει ο ίδιος, μέσα από βαθιά γνώση, να θωρακιστεί απέναντι στους ανθρώπινους φόβους, στα άγχη και στις προκαταλήψεις και να γίνει το κοινωνικό πρότυπο στις στάσεις των ατόμων απέναντι στο AIDS και τα θύματά του. Και οφείλει ακόμα να είναι κύριος παράγοντας σωστής και υπεύθυνης ενημέρωσης πολιτών και πολιτείας. Με την ατομική του στάση και την κοινωνική του δραστηριότητα μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στο ξεπέρασμα των σημερινών δραματικών αδιεξόδων. Χωρίς να αποκρύπτει αλήθειες και να συγκαλύπτει γεγονότα, έχει τη δυνατότητα ο γιατρός να βοηθήσει αποφασιστικά στη μεταβολή του κλίματος πανικού σε κλίμα σωστής και υπεύθυνης ατομικής και συλλογικής στάσης. Γι' αυτό και οι ευθύνες του είναι μεγάλες.

Μέσα στο γενικό όμως σκεπτικισμό που επικρατεί και στο κλίμα απαισιοδοξίας που φαίνεται να πλανιέται στον κοινωνικό ορίζοντα, διακρίνεται μια καινούργια δυνάμικη προοπτική για την ανθρώπινη κοινωνία.

Διάβασα κάπου η επιδημία του AIDS να παρουσιάζεται με το μύθο της Πανδώρας, όπου το ρόλο της Πανδώρας παίζει το AIDS που έχει ανοίξει το κουτί και απελευθέρωσε όλα τα κακά του κόσμου, εξαποστέλλοντάς τα εναντίον των ανθρώπων. Ίσως όμως αυτή ακριβώς η κοινωνική αποδιοργάνωση, όπως μεταφορικά περιγράφηκε, να αποτελεί και μοναδική ευκαιρία ατομικού στοχασμού και ενδοσκόπησης και κοινωνικού προβληματισμού και αναζήτησης. Της αναζήτησης των ηθικών αξιών που πρέπει να διακρίνουν τις ανθρώπινες σχέσεις, του προβληματισμού για τη σωστή πορεία προς τη γνώση και την ανάπτυξη, το στοχασμό για τις ατομικές στάσεις του καθενός μας απέναντι στις προσωπικές και κοινωνικές ευθύνες μας. Θα εκμεταλλευτούμε άραγε αυτή τη δραματική ευκαιρία;

Φραγκλίνος ΠΑΠΑΔΕΛΛΗΣ

Η γαλλική νεολαία 20 χρόνια μετά το Μάη

Συνέντευξη με τον Νταβίντ Ασουλίν

Έπειτα από το Μάη του '68, η μεγαλύτερη κινητοποίηση της γαλλικής νεολαίας έγινε το Νοέμβριο - Δεκέμβριο 1986. Το βασικό της αίτημα, να αποσυρθεί το εκπαιδευτικό νομοσχέδιο *Denaquet*, ικανοποιήθηκε και ο ίδιος ο υπουργός παραιτήθηκε. Αυτή ήταν η πρώτη ισχυρή αντίδραση με έντονη κοινωνική απήχηση κατά της νεοεκλεγμένης δεξιάς κυβέρνησης του Ζακ Σιράκ και των νεοφιλελεύθερων επιλογών της. Οι συγκρίσεις με το κίνημα του Μάη του '68 ήταν αναπόφευκτες. Για ορισμένους, η φοιτητική κινητοποίηση του '86 δεν ήταν παρά ένα κακέκτυπο του μυθοποιημένου πια «Μάη»: το κίνημα του '68, παρ' ότι ξεκίνησε επίσης με στενά φοιτητικά αιτήματα, απλώθηκε σε ολόκληρη τη χώρα, συγκλόνισε τη γαλλική κοινωνία και παραλίγο να ανατρέψει το καθεστώς.

Εκείνο που είναι σίγουρο είναι πως ούτε η γαλλική κοινωνία ούτε ασφαλώς η γαλλική νεολαία του τέλους της δεκαετίας του '80 είναι ίδιες με αυτές του '68. Η

νεολαία είναι σήμερα, συνολικά, πολύ λιγότερο πολιτικοποιημένη, τουλάχιστον με τους κλασικούς πολιτικούς όρους, και ασχολείται σαφώς λιγότερο με το φοιτητικό συνδικαλισμό (στο πανεπιστήμιο - σύμβολο του Μάη του '68, στη Ναντέρ, από τους 28.000 φοιτητές μόνο 2.000 είναι σήμερα ενταγμένοι σε κάποια φοιτητική οργάνωση). Η μάχη για ένα δίπλωμα και όσο το δυνατό περισσότερα επαγγελματικά προσόντα αντανακλά τη διάχυτη αγωνία της γαλλικής νεολαίας για το μέλλον, σε συνθήκες ανεργίας, οικονομικών δυσκολιών και αυτής της αόριστα προσδιορισμένης, είναι αλήθεια, κρίσης αξιών. Ο Νταβίντ Ασουλίν, εκπρόσωπος της Εθνικής Συντονιστικής Επιτροπής στις κινητοποιήσεις του '86, μας μίλησε, λίγο καιρό πριν τις προεδρικές εκλογές του 1988, για τη σημερινή γαλλική νεολαία και κοινωνία, για το κίνημα του Πιερ Ζυκέν το οποίο υποστηρίζει, για το φθινόπωρο του '86 και το Μάη του '68.

Ο Νταβίντ Ασουλίν (αριστερά) δίπλα στον Πιερ Ζυκέν κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Νταβίντ Ασουλίν, λένε ότι είσαι πρόσωπο δημιουργημένο από τα γαλλικά μέσα επικοινωνίας: ο «νεαρός αρχηγός» της «φοιτητικής εξέγερσης» του Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου 1986...

Νταβίντ ΑΣΟΥΛΙΝ: Όχι, δεν είναι αυτή η γενική εικόνα που υπάρχει για μένα. Βέβαια υπήρξε πράγματι κάποιο πρόβλημα στο κίνημά μας, αλλά λειτουργήσαμε κατά τρόπο πολύ δημοκρατικό, με εκλογή αντιπροσώπων, σεβασμό της εντολής, στο επίπεδο κάθε πανεπιστημίου και σε εθνικό επίπεδο. Εμένα με ε-

κλέξανε στο τμήμα του πανεπιστημίου μου, έπειτα στο πανεπιστήμιό μου, έπειτα στην Εθνική Συντονιστική Επιτροπή και τέλος στο Γραφείο αυτής της Επιτροπής. Και το Γραφείο μου ανέθεσε τα καθήκοντα του εκπροσώπου. Εκλέχτηκα κανονικά και πριν εκλεγώ τα μέσα μαζικής επικοινωνίας δεν με γνώριζαν.

Λοιπόν, να παρουσιάσω: το 1976, ήμουν 16 χρονών, άρχισα να αγωνίζομαι στο λύκειό μου, όπου μόλις είχα μπει, εναντίον της μεταρρύθμισης *Habby*, μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που εισήγαγε την επιλογή αλλά επίσης υποβάθμιζε μα-

θήματα όπως η ιστορία, η γεωγραφία, η φιλοσοφία, όλα αυτά τα μαθήματα που επιτρέπουν μια πιο σφαιρική θεώρηση της κοινωνίας. Βρισκόμουν τότε στην επαρχία, στο Κρέιγ, και ήμουν πρόεδρος της Απεργιακής Επιτροπής στο λύκειό μου. Ήρθα λοιπόν στην Εθνική Συντονιστική Επιτροπή, στο Παρίσι, και εκλέχτηκα στο πενταμελές Γραφείο της. Ήμουν κάπως χαμένος εκείνη την εποχή, ήταν καινούργια όλα αυτά. Έπειτα από αυτή την απεργία με απέβαλαν από το λύκειό μου και από όλα τα λύκεια, δεν μπορούσα να σπουδάσω σε κανένα σχολείο της Γαλ-

λίας. Άρχισα λοιπόν να κάνω διάφορες μικροδουλειές και ταυτόχρονα να ετοιμάζομαι μόνος μου για τις εξετάσεις του απολυτηρίου, σαν ελεύθερος υποψήφιος. Πήρα το απολυτήριό μου και μπήκα το 1979 στο πανεπιστήμιο. Πήρα μέρος σε μια σειρά από κινήματα: εναντίον των απελάσεων των ξένων φοιτητών, στις κινητοποιήσεις και στη μεγάλη απεργία των πανεπιστημίων, το 1979-1980. Έπειτα άρχισε η ανάπτυξη του αντιρατσιστικού κινήματος. Πήρα ενεργό μέρος στη διοργάνωση, της μεγάλης πορείας κατά του ρατσισμού του 1983 και έπειτα, τα επόμε-

να χρόνια, σε όλες τις μεγάλες εθνικές πρωτοβουλίες εναντίον του ρατσισμού.

Παράλληλα, από το 1976, είχα ενταχθεί σε μια μικρή τροτσκιστική οργάνωση, αλλά βασικά θεωρούσα τον εαυτό μου αντισταλινικό κομμουνιστή. Ήταν μια μικρή οργάνωση, ο Επαναστατικός Εργατικός Σύνδεσμος (LOR): ήταν άνθρωποι που είχαν διαγραφεί από το Κομμουνιστικό Διεθνιστικό Κόμμα (PCI). Αυτή η οργάνωση έχει συγχωνευθεί τώρα με τον Επαναστατικό Κομμουνιστικό Σύνδεσμο (LCR). Στην ουσία η πολιτική στρατεύει μου σήμαινε ότι ήμουν σύμφωνος με τις βασικές αρχές του τροτσκισμού, όχι όμως σαν μια ετικέτα, αλλά σαν μια συνολική προσέγγιση του κομμουνισμού και σαν ένας τρόπος για να προχωρήσουμε προς το ιδανικό αυτό ξεπερνώντας τις καρικατούρες που υπάρχουν στην Ανατολική Ευρώπη.

■ **Χθες, ο Ζακ Σιράκ μίλησε στην τηλεόραση για την αναβάθμιση της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, επανέλαβε το στόχο της ανταγωνιστικότητας της γαλλικής οικονομίας εν όψει της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, υποστήριξε ότι η Γαλλία έχει καθυστερήσει στον τομέα της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης. Πώς κρίνεις τις πολιτικές επιλογές αυτής της κυβέρνησης όσο αφορά την εκπαίδευση και γενικότερα τη νεολαία...**

— Πιστεύω ότι είναι μια κλασική καπιταλιστική πολιτική, τόσο στην οικονομία όσο και σχετικά με την εκπαίδευση. Οι οπαδοί αυτής της οικονομίας χρειάζονται επίσης μια αποδοτική εκπαίδευση, όπου το κράτος θα έχει απαλλαγεί από αυτό το φορτίο, και θέλουν να πείσουν τους εργοδότες να αναλάβουν το εκπαιδευτικό σύστημα και, φυσικά, να το ελέγχουν. Για να τους πείσουν είναι αναγκασμένοι να τους διευκολύνουν τα πράγματα, έτσι ώστε να μπορούν να αντλήσουν οφέλη, γιατί ένας εργοδότης είναι πάντα εργοδότης. Αν δεν υπάρχει πιθανότητα να αποκτήσει χρήματα με μια επιχείρηση, δεν κάνει την επιχείρηση. Για να πείσουν λοιπόν τους εργοδότες, που ήταν στη Γαλλία πάντα επιφυλακτικοί όσο αφορά την ανάμιξη τους στο εκπαιδευτικό και επιμορφωτικό σύστημα, είναι αναγκασμένοι να θέξουν το δημόσιο πανεπιστημιακό σύστημα έτσι όπως το ξέρουμε, ώστε να γίνει στο πανεπιστήμιο αυτό που γίνεται και στην οικονομία: δηλαδή ανταγωνιστικά πανεπιστήμια, πανεπιστήμια όπου αυτοί που αποκαλούμε οικονομικοί εταίροι, και που στην ουσία είναι οι εργοδότες, θα έχουν ακόμη και τον παιδαγωγικό έλεγχο.

Όμως δεν κατάφεραν το σκοπό τους. Η επίθεσή θα μπορούσε να επιτύχει σε μια στιγμή μεγαλύτερης απάθειας της κοινωνίας. Άρχισαν την πρώτη σημαντική ενέργεια το 1986, με το νόμο Denaquest: υπήρξε μια εξαιρετική αντίδραση, επειδή ή-

δη άρχιζε το τέλος της περιόδου χάριτος για το φιλελευθερισμό. Και αυτή η πτώση της αξίας του φιλελευθερισμού είναι βέβαια ακόμη μεγαλύτερη τώρα, μετά τη χρηματιστηριακή κρίση. Έλεγε λοιπόν, πριν το '86, η γενιά του Ταπί (επιτυχημένος νεαρός επιχειρηματίας και πρότυπο μιας κατηγορίας Γάλλων νέων), η γενιά του «δε βαριέσαι», ότι «η νεολαία είναι ατομικιστική, επιδιώκει την ανταγωνιστικότητα, δεν είναι αλληλέγγυα, δεν επιθυμεί την ισότητα» κ.τ.λ. Το κίνημα απέδειξε ότι συμβαίνει το αντίστροφο. Με έναν επιπλέον παράγοντα βέβαια, που ίσως δεν ισχύει για τη γενιά του '68: το '68 έλεγαν «κάτω από το πλακόστρωτο είναι η πλαζ», το '86 λέγαμε «κάτω από το πλακόστρωτο είναι η απασχόληση». Δηλαδή το κίνημα του 1986 έγινε σε μια περίοδο κρίσης και στην εξέγερση της νεολαίας υπήρχε ταυτόχρονα μια πραγματιστική έγνοια για την απλή επιβίωση, για μια εργασία...

■ **Επομένως, κατά κάποιο τρόπο, αυτό ενισχύει τη θέση για το τέλος των ιδεολογιών. Είναι ήδη ενδεικτική η αντικατάσταση του συνθήματος του '68 από αυτό του '86.**

— Όταν λέω ότι η νεολαία είναι πιο πραγματιστική, δεν εννοώ ότι δεν έχει αξίες. Κατά τη γνώμη μου οι αξίες που προωθήθηκαν το '86 είναι εξίσου ισχυρές με εκείνες που είχαν προωθηθεί το '68. Διακρούσαμε με εκπληκτικό τρόπο την επιθυμία για άμεσο έλεγχο, για απόρριψη της πολιτικάντικης πολιτικής, την αλληλεγγύη, την ισότητα. Όμως αυτό που αποκαλούμε «ιδεολογία» είναι κάποιες αξίες που καθοδηγούν και με βάση τις οποίες μπορούμε να οικοδομήσουμε θεωρίες πολιτικής δράσης. Ασφαλώς υπάρχει μια αποτυχία του αριστερισμού, δηλαδή όχι της ιδεολογίας, αλλά της ιδεολογίας για την ιδεολογία. Οι ιδεολογίες που μπορούν να επιτύχουν είναι αυτές που έχουν άμεση σχέση με το κοινωνικό κίνημα και που βοηθούν στην πραγματική μεταμόρφωση της κοινωνίας, όχι αυτές που προσφέρουν ένα μέγιστο στόχο και τον επαναλαμβάνουν. Για μένα είναι αριστερισμός να μην αποκτά κανείς τα μέσα για να επιτύχει τους μέγιστους στόχους του, συγχέοντας διαρκώς το σκοπό με τα μέσα για την επίτευξή του.

■ **Φαίνεται όμως ότι το «μπαλόνι» της κινητοποίησης ξεφούσκωσε γρήγορα. Δεν είναι βέβαιο ότι υπάρχει πάντα ένα φοιτητικό κίνημα στη Γαλλία ή ότι οι φοιτητές είναι πάντα έτοιμοι να κατέβουν στο δρόμο.**

— Συνολικά δεν πιστεύω ότι το μπαλόνι ξεφούσκωσε. Ξεφούσκωσε το μπαλόνι της κινητοποίησης εναντίον ενός νομοσχεδίου, επειδή κερδίσαμε το συγκεκριμένο αγώνα μας και θα ήταν ανεδαφικό να συνεχίσουμε μια απεργία εφ' όλης της ύλης. Αυτό επίσης αποτελεί μια διαφορά σε σχέση με το '68, ότι δηλαδή ο στόχος ήταν αυτή τη φορά συγκεκρι-

κρίμενος. Κερδίσαμε... Υπήρξαν πολλοί αγώνες που κέρδισαν ένα τμήμα των διεκδικήσεών τους και δεν τελείωναν παρά μόνο όταν δεν υπήρχε πια ούτε ένας άνθρωπος στο αμφιθέατρο ή στο δρόμο. Εμείς τελειώσαμε με μια διαδήλωση ενός εκατομμυρίου ατόμων στο Παρίσι και εκατοντάδων χιλιάδων σε όλη τη Γαλλία. Αυτό σημαίνει ότι το ηθικό μας είναι άθικτο και υπήρξαν λιγότερες απώλειες. Υπάρχουν κάποια στοιχεία που κάνουν σήμερα τους ρυθμούς πιο αργούς. Κατά τη γνώμη μου, θα υπάρξει η ριζοσπαστικοποίηση που παραδειγματίστηκε μετά το '68, η γενιά αυτή θα στρατευθεί μαζί, αλλά με πιο αργό ρυθμό εξαιτίας πολλών παραγόντων.

■ **Πολλοί υποστηρίζουν ότι σήμερα η ανάγκη δράσης και αλληλεγγύης των νέων δεν περνάει πια από τις θεσμοθετημένες πολιτικές δομές. Παρατηρείται μια τάση των νέων να εκφράζονται μέσα από αυθόρμητους και εύπλαστους διαύλους, όπως για παράδειγμα έγινε με την υποστήριξη προς τους μετανάστες, με την οικολογία και την προστασία του περιβάλλοντος, με το φεμινισμό και με τα νέα μέσα επικοινωνίας.**

— Εγώ δεν είδα τη γαλλική νεολαία να κινητοποιείται ιδιαίτερα για την οικολογία, αλλά είναι ασφαλώς ένας από τους υπάρχοντες τρόπους. Υπάρχουν πολλοί άλλοι. Η νεολαία τώρα εντάσσεται πιο εύκολα στο κοινωνικό κίνημα. Το κοινωνικό κίνημα ξαναπαίρνει γενικά την πρωτοβουλία, είτε μέσα από αγώνες με τη μορφή απεργιών, είτε μέσα από το SOS - Ρατσισμός, μέσα από ενωμένα μαζικά κινήματα, υπό μορφή τοπικών σωματείων, με πολιτιστικό σκοπό ή γύρω από άλλα θέματα. Αυτό είναι φυσικό, πάντα έτσι συνέβαινε. Το εργατικό κίνημα, για παράδειγμα, στην αρχή περνούσε μέσα από το συνδικαλισμό. Αυτό δεν μου φαίνεται αντίθετο με την πολιτική. Αν σήμερα υπήρχε ένα κόμμα ή μια οργάνωση ή ένα κίνημα που να ανταποκρίνεται στις σημερινές πολιτικές προδοκίες της νεολαίας, τότε θα υπήρχε και πάλι μαζική προσχώρηση των νέων σ' αυτό: ένα πολιτικό κίνημα όμως που να μην είναι σε αντίθεση με το κοινωνικό κίνημα, που να το τροφοδοτεί, και να σέβεται την ανεξαρτησία του. Ένα πολιτικό κίνημα πραγματικά αριστερό, διαφανές, όπου όταν εντάσσεται κάποιος να ξέρει ότι είναι ίσος με το διπλανό του, ότι η ψήφος του μετράει όσο και του διπλανού του.

■ **Στη δεκαετία του '70 είχε δημιουργηθεί μια παραπολιτική κουλτούρα των νέων, στο περιθώριο των «ενήλικων» δομών ή σε ρήξη μ' αυτές: ο αριστερισμός των μαθητικών κινήματων, έξω από τα παραδοσιακά κόμματα, αλλά ωστόσο πάντα στη σφαίρα του πολιτικού. Σήμερα, επιβάλλεται μεταξύ των νέων ένα είδος «άγριας κοινωνικής συναναστροφής». Ακόμη κι εσείς, για να ε-**

πικοινωνήσετε με τους νέους, είστε υποχρεωμένοι να οργανώσετε μια συναυλία με θέμα «ροκ εναντίον α-νεργίας»...

— Υπάρχει μια απόρριψη της πολιτικής σφαίρας που γυρνάει σφαιρικά, γύρω από τον εαυτό της. Η πολιτική σφαίρα πρέπει να είναι χρήσιμη για την κοινωνική σφαίρα. Μια συναυλία σαν αυτή που ανέφερες είναι όπως το '60 ή το '70 είχαμε συναυλίες τύπου Γούνστοκ. Πάντα το κίνημα της νεολαίας εκφραζόταν σε σχέση με τα στοιχεία που συνθέτουν τη ζωή της, είτε πρόκειται για τη μουσική είτε για το μαζικό κίνημα των μαθητών. Απλώς οι στόχοι, τα πολιτικά συμφραζόμενα φαίνονται διαφορετικά. Όμως η βασική επιθυμία παραμένει η ίδια, κατά τη γνώμη μου: να αγωνιστούμε ενάντια στις αδικίες, για μια κοινωνία ισότητας... Έχουμε ωστόσο κάνει τους απολογισμούς του παρελθόντος, συνειδητά ή όχι: η ιδεολογία και η πολιτική δεν πρέπει να περιστρέφονται γύρω από τον εαυτό τους, πρέπει να αποτελούν εργαλείο που να αλλάζει τα πράγματα στην πραγματικότητα, και να μπορεί ο καθένας να τις κατανοήσει και να τις ελέγχει.

■ **Πιστεύεις ότι στις δυτικές κοινωνίες, και ειδικότερα στη γαλλική, η αντίθεση Αριστερά-Δεξιά ισχύει πάντα;**

— Εγώ ποτέ δεν δέχτηκα, από θεωρητική άποψη, τη ρήξη Αριστερά-Δεξιά. Δέχτηκα τη ρήξη εργατικό κίνημα - κεφάλαιο. Ως έκφραση όμως των κοινωνικών στρωμάτων που συγκρούονται σήμερα, υπάρχουν από τη μια τα άμεσα κόμματα της αστικής τάξης, και από την άλλη τα κόμματα του εργατικού κινήματος, τα οποία όμως διαφθάρηκαν από την υπάρχουσα κατάσταση και γι' αυτό μετατρέπονται όλο και περισσότερο σε γέφυρες σύνδεσης ανάμεσα στις δυο τάξεις. Αν η παραδοσιακή ρήξη Αριστερά - Δεξιά είναι η ρήξη ανάμεσα στα άμεσα κόμματα της αστικής τάξης και στα κόμματα που κάνουν το εργατικό κίνημα, που είναι συνδεδεμένα με αυτό όλο και περισσότερο, μέσω της λειτουργίας τους και των πολιτικών στόχων τους, τότε υπάρχει βέβαια μια διαφορά, αυτά τα δυο πράγματα δεν είναι ίδια. Γιατί τα κόμματα του εργατικού κινήματος, εξαιτίας των δεσμών τους με αυτό, υπόκεινται σε συγκεκριμένες δεσμεύσεις: για να επιβιώσουν χρειάζονται πάντα την εμπιστοσύνη του εργατικού κινήματος. Δεν υπερασπίζονται, δεν λένε και δεν κάνουν τα ίδια πράγματα, ούτε με τον ίδιο τρόπο, με την αστική τάξη. Υπάρχει λοιπόν μια διαφορά.

Και αντίστροφα, η νεολαία και το εργατικό κίνημα μπορούν ευκολότερα να ασκήσουν πίεση ώστε σε συγκεκριμένες στιγμές τα κόμματα αυτά να κάνουν συγκεκριμένα πράγματα προς τη σωστή κατεύθυνση, επειδή ακριβώς έχουν πιο άμεση επαφή με αυτά τα κόμματα, και όχι με το

κόμμα του Σιράκ κ.λπ. Και, μήπως ό-
ταν λέμε ότι στην κοινωνία μας η ρή-
ξη Αριστερά-Δεξιά έχει ξεπεραστεί,
αυτό σημαίνει πως δεν υπάρχει πια
πάλη των τάξεων, πως δεν υπάρ-
χουν ανταγωνιστικές τάξεις; Όχι! Η
ρήξη ανάμεσα στην αστική τάξη και
στο εργατικό κίνημα είναι ακόμη θε-
μελιώδης. Υπάρχει πάλη των τάξε-
ων.

Μπορούμε έπειτα να δούμε το ζή-
τημα και με άλλο τρόπο: μήπως η πα-
ραδοσιακή Αριστερά σήμερα δεν
διαφοροποιείται πια στα σχέδια που
έχει για την κοινωνία από τη Δεξιά;
Σύμφωνοι, κατά βάθος δεν αμφισβη-
τούν θεμελιωδώς τις υπάρχουσες
κοινωνικές σχέσεις. Όμως εγώ απο-
καλώ Αριστερά μόνο εκείνη που θέ-
λει να αλλάξει τις κοινωνικές σχέ-
σεις, να προχωρήσει προς το σοσια-
λισμό, έτσι όπως εγώ τον εννοώ, με
άμεσο έλεγχο, με διαχείριση εκ μέ-
ρους των εργαζομένων, όχι όπως
στην ΕΣΣΔ, ούτε με βάση το σοσιαλ-
δημοκρατικό μοντέλο, όπως στη
Σουηδία ή, πριν, στη Γερμανία. Πάν-
τως, θεωρώ ότι είναι αριστερισμός
και πολιτική βλακεία να πούμε ότι η
παραδοσιακή Δεξιά και η παραδο-
σιακή Αριστερά είναι το ίδιο πράγ-
μα.

Και αυτό δεν είναι μια απλή θεω-
ρητική συζήτηση. Υπάρχουν στιγ-
μές όπου χρειάζεται συγκεκριμένη
δράση. Σύντομα θα έρθει ο δεύτε-
ρος γύρος των προεδρικών εκλο-
γών. Θα έχουμε προφανώς τον Μιτε-
ράν απέναντι στον Σιράκ ή στον
Μπαρ. Θα πούμε ότι είναι το ίδιο
πράγμα; Εγώ λέω όχι! Και πέρα από
εμένα, όλοι όσοι θέλουν να οικοδο-
μήσουμε ένα πραγματικά αριστερό
κίνημα θα σκεφτούν ότι δεν είναι το
ίδιο πράγμα και θα ψηφίσουν Μιτε-
ράν. Το ΚΚ δεν το κατάλαβε αυτό.
Άρχισε τις δημαγωγίες, «είναι το ι-
διο πράγμα», κ.λπ. Και ασφαλώς για
ένα μεγάλο τμήμα των ψηφοφόρων
του σοσιαλιστικού κόμματος, όταν
ψηφίζουν Μιτεράν δεν σημαίνει
προσχώρηση στα προγράμματα αυ-
τού του κόμματος. Απλώς, σε μια δε-
δομένη στιγμή, με αυτή την ψήφο
λένε ότι υπάρχουν άλλοι που είναι
χειρότεροι. Και ψηφίζοντας Αριστε-
ρά, διακηρύττουν την ταυτότητά
τους, της έντιμης Αριστεράς. Δεν
ταυτίζονται με τον Μιτεράν. Στο σο-
σιαλιστικό κόμμα υπάρχουν όλοι και
λιγότεροι άνθρωποι που ταυτίζον-
ται με τον Μιτεράν. Τον ψηφίζουν ό-
μως γιατί είναι ένας τρόπος να δεί-
ξουν την αντίθεσή τους και στην άλ-
λη τάξη και στα άλλα κόμματα.

Αυτό αντιλήφθηκαν, με τρόπο κά-
πως αυθόρμητο, οι νέοι, αυτή η γε-
νιά του '86. Η πλειοψηφία αυτής της
γενιάς έφτασε στην ωριμότητα, στη
συνειδητοποίηση, κάτω από μια κυ-
βέρνηση της Αριστεράς. Δεν ήξεραν
τι σημαίνει Αριστερά και Δεξιά. Αυ-
τοί που διοικούσαν το στρατό, αυτοί
που διοικούσαν την αστυνομία, αυ-
τοί που κατείχαν την κρατική εξου-
σία, ήταν άνθρωποι της Αριστεράς.
Όταν λοιπόν ήρθε η Δεξιά, γι' αυ-

τούς ήταν το ίδιο πράγμα. Ίσως μά-
λιστα ορισμένοι σκέφτηκαν ότι η Δε-
ξιά είναι καλύτερη, αφού δεν την εί-
χαν γνωρίσει. Όμως μέσα σε 4 μή-
νες είδαν ότι η Δεξιά ήταν χειρότε-
ρη. Γι' αυτό η έκρηξη ήταν τόσο
ξαφνική. Επειδή ξαφνικά κατάλαβαν
ότι δεν ήταν το ίδιο πράγμα.

■ **Ωστόσο, σήμερα πολλοί υπο-
στηρίζουν ότι στη Γαλλία οι συζητή-
σεις στο εσωτερικό του δημοκρατι-
κού φάσματος είναι λιγότερο ση-
μαντικές από τις συζητήσεις στη δη-
μοκρατία και τους αντιπάλους της.
Λέγεται ότι πέρασε πια η εποχή της
ταξικής πολιτικής, της αντιστοιχίας
ανάμεσα σε κοινωνικά αιτήματα και
πολιτική δράση. Πολλοί θεωρούν
πως η Γαλλία προσεγγίζει το αμερι-
κανικό σύστημα. Η αρχή της γαλλι-
κής πολιτικής ζωής δεν είναι πια οι
κοινωνικές συγκρούσεις, αλλά άλ-
λες επιλογές, όπως για παράδειγμα
η επιλογή ανάμεσα στην ενσωμάτω-
ση και στον αποκλεισμό...**

— Αυτό προσπαθούν να μας κά-
νουν να πιστέψουμε. Δεν συμβαίνει
όμως αυτό. Υπάρχουν κοινωνικές
συγκρούσεις που θα ξαναρχίσουν,
που θα αποδείξουν ότι αυτό δεν εί-
ναι αλήθεια. Οι ιδεολογικές κατα-
σκευές αυτού του τύπου, τις οποίες
διέδωσαν τα μαζικά μέσα επικοινω-
νίας, ήταν για τον περισσότερο κό-
σμο αξιόπιστες, επειδή δεν υπήρχε
κοινωνικό κίνημα. Παίρναμε λοιπόν
ένα επιφανόμενο για γενικό φαινό-
μενο. Τώρα υπάρχει ο Νοέμβριος -
Δεκέμβριος του '86, που διέλυσε ορι-
σμένους μύθους. Όχι με έναν αντί-
λογο, αλλά με ένα κίνημα. Ο μύθος
της γενιάς του «δε βαριέσαι», της
γενιάς του Ταπί έσπασε, όχι εντε-
λώς, αλλά εκείνη τη στιγμή έσπασε.
Γκρεμίστηκε επομένως μια θεωρητι-
κή κατασκευή που επικρατούσε σε
όλα τα μέσα επικοινωνίας, με πρώτη
τη *Λιμπερασιόν*, η οποία ωστόσο άλ-
λαξε γρήγορα κατεύθυνση στη συ-
νέχεια. Όλοι έλεγαν ότι δεν υπάρ-
χει εργατικό κίνημα και ήρθε η απερ-
γία των σιδηροδρομικών. Όλοι έλε-
γαν ότι δεν υπάρχει πια αλληλεγγύη,
ότι μπορεί πια να μπει τέλος
στα κοινωνικά κεκτημένα που τα θε-
ωρούσαν αρχαϊκά... και όταν προ-
σπάθισαν να θίξουν το σύστημα της
Κοινωνικής Πρόνοιας δημιουργήθη-
κε ένα μεγάλο κίνημα και μια γιγάν-
τια αντίθεση. Και δεν τα κατάφε-
ραν...

■ **Όλα αυτά τα παραδείγματα εί-
ναι μάλλον κινήματα υπεράσπισης
ορισμένων πραγμάτων...**

— Πάντα, όταν δέχεσαι επίθεση,
αρχίζεις πρώτα με άμυνα και προχω-
ράς στην αντεπίθεση. Πάντα, εφό-
σον δεν έχουμε την εξουσία.

■ **Ναι, αλλά αυτό το περίφημο
κοινωνικό κίνημα περιμένει πάντα
να δεχτεί κάποια επίθεση για να αν-
τιδράσει...**

— Πάντα αυτοί που έχουν την ε-
ξουσία επιτίθενται πρώτοι. Και πάν-
τα εμείς αμυνόμαστε. Ας πάρουμε
τα παραδείγματα του αιώνα μας.

Ποιος επιτέθηκε το '36; Εκείνοι που
δεν έδιναν καλούς μισθούς, εκείνοι
που επέβαλλαν απάνθρωπους ρυθ-
μούς εργασίας, εκείνοι που ασκού-
σαν καταστολή, εκείνοι που συμμα-
χούσαν με τους φασιστικούς συνδέ-
σους. Μετά ήρθε το κίνημα της γε-
νικής απεργίας. Το κίνημα της γενι-
κής απεργίας αποφάσισε να βάλει
τέρμα στην εκμετάλλευση και μετά
αύξησε τις διεκδικήσεις του. Επομέ-
νως, όσο ζούμε σε μια κοινωνία ό-
που υπάρχουν εξουσιαστές και ε-
ξουσιαζόμενοι, η επίθεση περνάει
πρώτα πάντα από την αντίσταση
στην εκμετάλλευση ή σε μια μεγαλύ-
τερη εκμετάλλευση και μετά προχω-
ράει σε θετικούς στόχους. Σήμερα,
ασφαλώς αυτό συμβαίνει περισσό-
τερο από παλιά, σίγουρα, περισσό-
τερο από ό,τι το Μάη του '68. Γιατί;
Επειδή υπάρχει η κρίση. Επειδή βρι-
σκόμαστε σε μια εποχή όπου, μετά
την επιθετική περίοδο που άνοιξε σε
παγκόσμιο επίπεδο το '68, ήρθαν
μια σειρά από αποτυχίες και συνε-
πώς επικράτησε μια αποθάρρυνση.

Επομένως, σήμερα, για να περά-
σουμε στην επίθεση πρέπει πρώτα
να εμποδίσουμε την υποβάθμιση
της κατάστασης σε βάρος των εργα-
ζομένων και των νέων. Βρισκόμαστε
λοιπόν σε μια μεταβατική περίοδο.
Τα κινήματα του '86 δείχνουν, κατά
τη γνώμη μου, ότι ξαναπαίρνουμε
την πρωτοβουλία στα χέρια μας. Και
όλοι το πιστεύουν αυτό. Μίλησα με
σημαντικά στελέχη των σοσιαλι-
στών: όλοι ξέρουν τι θα προκαλέσει
το χρηματιστηριακό κραχ τα επόμε-
να δυο χρόνια. Όχι μόνο ως προς
την πτώση της αγοραστικής δύνα-
μης κ.τλ. Όχι μόνο όσο αφορά την
αντικειμενική ανάλυση. Αλλά κυ-
ρίως σε σχέση με την επανα-ριζο-
σπαστικοποίηση του κοινωνικού κι-
νήματος. Όλοι το ξέρουν και ετοιμά-
ζονται γι' αυτό. Στο σοσιαλιστικό
κόμμα έγιναν συζητήσεις για να
δουν αν θα προχωρήσουν μέχρι τέ-
λους για να κερδίσουν τις εκλογές.
Σκέφτηκαν να χάσουν τις εκλογές
γιατί δεν θέλουν να είναι στην εξου-
σία και να υποχρεωθούν να διαχειρι-
στούν αυτή την υπόθεση.

■ **Θα μπορούσε να συνοψιστεί
σε μερικές φράσεις η βασική θέμα-
τα της προεκλογικής εκστρατείας
του Πιερ Ζυκέν...**

— Κατ' αρχήν, το γενικό πλαίσιο
του μηνύματος: να μην επαναληφθεί
αυτό που συνέβη από το 1981 ως το
1986. Να έχουμε το θάρρος να αλλά-
ξουμε πραγματικά τις κοινωνικές
σχέσεις και την οικονομική και πολι-
τική λογική στην οποία ζούμε σήμε-
ρα. Και όχι να βάζουμε απλώς επιδέ-
σμούς, επειδή δεν αρκούν οι επιδέ-
σμοι για να σταματήσουμε μια αι-
μορραγία. Δεύτερο, να στηριχτούμε
στο κοινωνικό κίνημα και να το εν-
θαρρύνουμε. Δηλαδή, να έχουμε συ-
νειδίση ότι οι αλλαγές δεν μπορούν
να επέλθουν παρά μόνο μέσα από
τον αγώνα και το κοινωνικό κίνημα,
και όχι επειδή επάνω υπάρχει μια κυ-
βέρνηση που θα παίρνει αποφάσεις.

Γιατί οι άλλοι, οι εργοδότες, έχουν
το δικό τους κοινωνικό κίνημα. Και
είδαμε πόσες φορές κινητοποιήθη-
κε η Δεξιά από το '81 ως το '86. Ενώ
η Αριστερά, από τη στιγμή που ανέ-
βηκε στην εξουσία, έλεγε «αλληλεγγύη
με την κυβέρνηση», έλεγε στα
συνδικάτα να μην κάνουν πια καμιά
κίνηση, να στηρίξουν την κυβέρνη-
ση, κι έπειτα έλεγε «αυτό δεν μπο-
ρούμε να το κάνουμε επειδή η πίεση
της Δεξιάς είναι πολύ ισχυρή» και
άλλα παρόμοια. Ένα άλλο μέρος
του γενικού μηνύματός μας είναι ότι
η πολιτική πρέπει να είναι διαφανής,
ο καθένας πρέπει να είναι συμμετο-
χος και όχι θεατής.

Αυτό είναι το γενικό πλαίσιο. Έ-
πειτα είναι τα συγκεκριμένα μέτρα:
τα διαμορφώνουμε, τα συγκεκριμέ-
νοποιούμε, τα συζητάμε στις επιτρο-
πές. Υπάρχουν μια σειρά από θέμα-
τα. Το θέμα της μεταναστευτικής: δι-
κιάωμα ψήφου σε όλες τις εκλογές,
με βάση το αξίωμα ότι άλλο πράγμα
είναι η υπηκοότητα και άλλο η εθνι-
κότητα. Πρέπει να τα διαχωρίσουμε.

■ **Εσείς που έχετε συσπειρωθεί
στις επιτροπές υποστήριξης της υ-
ποψηφιότητας του Πιερ Ζυκέν, τι θα
κάνετε μετά τις εκλογές;**

— Θα δούμε. Θα οργανώσουμε
μια μεγάλη εθνική συνάντηση και θα
αποφασίσουμε. Υπάρχουν άνθρω-
ποι που είναι ήδη σε πολιτικές οργα-
νώσεις. Τόσοι άνθρωποι που είναι
στις επιτροπές, θέλουν να συνεχί-
σουμε μαζί. Η μορφή, το περιεχόμε-
νο, οι στόχοι, όλα αυτά θα εξαρτη-
θούν από τα αποτελέσματα των ε-
κλογών. Είναι άλλο να πάρουμε 5%
και άλλο να πάρουμε 2%. Είναι δια-
φορετικό να υπάρχουν 500 επιτρο-
πές, όπως τώρα, ή να υπάρχουν
2.000.

■ **Ποιο θα θεωρήσετε ένα ικανο-
ποιητικό ποσοστό στις προσεχείς ε-
κλογές;**

— Εγώ πιστεύω ότι ο στόχος μας
πρέπει να είναι το 5%. Ένα 3% δεν
θα είναι ήττα. Με 4% είμαι ικανοποι-
ημένος. Κάτω από 3% πιστεύω ότι
αρχίζει να γίνεται αποτυχία.*

■ **Και όχι σε ποσοστά αλλά σε
σχέση με τους άλλους υποψηφίους,
ήττα θα μπορούσε να ορίσει την
ήττα ή την επιτυχία;**

— Είπα την άποψή μου για τα απο-
τελέσματα σε ποσοστά. Δεν μπορώ
να μιλήσω συγκριτικά με τους άλ-
λους υποψηφίους. Ο στόχος μας
πάντως δεν είναι να νικήσουμε τον
υποψήφιο του κομμουνιστικού κόμ-
ματος.

Στέργιος ΒΑΡΒΑΡΟΥΣΗΣ

* Η συζήτηση του Νταβίντ Ασουλίν με τον
Στέργιο Βαρβαρούση είχε γίνει λίγο καιρό
πριν από τον πρώτο γύρο των γαλλικών προε-
δρικών εκλογών. Τα αποτελέσματα όμως της
περασμένης Κυριακής έδειξαν ότι η συσπει-
ρωση των δυνάμεων που εκφράστηκε γύρω α-
πό την υποψηφιότητα του Πιερ Ζυκέν κατα-
γράφτηκε περισσότερο σαν μια αριστερή κινή-
ση διαμαρτυρίας, παρά σαν ένας πολιτικός
χώρος που αναπτύσσεται.

Η αποχώρηση των Σοβιετικών

■ Οι συμφωνίες της Γενεύης, που υπογράφηκαν στις 1 του Απριλίου από την ΕΣΣΔ, τις ΗΠΑ, το Πακιστάν και την κυβέρνηση της Καμπούλ, προβλέπουν μεν τη σταδιακή, μέσα σε 9 μήνες, αποχώρηση του σοβιετικού εκστρατευτικού σώματος από το Αφγανιστάν, δεν περιέχουν όμως την παραμικρή ρύθμιση για το πολιτικό μέλλον της χώρας αυτής της Κεντρικής Ασίας μετά το κλείσιμο της φάσης που άρχισε με τη στρατιωτική επέμβαση του 1979. Στην ουσία, ό,τι έγινε στη Γενεύη δεν ήταν παρά μια αμερικανοσοβιετική συμφωνία, απόρροια του νέου, υφεσιακού κλίματος που επικρατεί στις διεθνείς σχέσεις: οι επιλογές και οι αντιστάσεις των άμεσων πρωταγωνιστών της σύρραξης μπήκαν αναγκαστικά στην προκρούστεια κλίνη των επικυρίαρχων υπερδυνάμεων, ενώ το σχέδιο του Ντιέγκο Κορντοβές, μεσολαβητή του ΟΗΕ, για έναν πολιτικό διακανονισμό που θα οδηγούσε στο σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού και στον τερματισμό του εμφυλίου πολέμου, παρέμεινε ευσεβής πόθος.

Πώς όμως φτάσαμε εδώ, οχτώ χρόνια και τρεις μήνες από το πρωινό εκείνο της 27ης του Δεκεμβρίου, όταν τα σοβιετικά τανκς ανέτρεπαν την κυβέρνηση του Χαφίζουλλάχ Αμίν κι εγκαθιστούσαν στην Καμπούλ τον Μπαμπράκ Καρμάλ, δίνοντας τη χαρακτηριστική βολή στην ήδη ετοιμοθάνατη ύφεση;

Τα αίτια της αποχώρησης

Οι λόγοι που υπαγόρευαν στην τωρινή σοβιετική ηγεσία την απόφαση να διορθώσει το «λάθος» του Λεονίντ Μπρέζνιεφ και να αποσύρει τα στρατεύματά της από το Αφγανιστάν, χωρίς να έχει εξασφαλίσει προηγουμένως την επιβίωση του εκεί καθεστώτος, μπορούν να αναζητηθούν στο συνδυασμό πολλών παραγόντων:

- Στην άνοδο του άμεσου, στρατιωτικού κόστους της κατοχής για το σοβιετικό εκστρατευτικό σώμα, ιδιαίτερα μετά τον πρόσφατο

(φθινόπωρο 1986) εφοδιασμό των αντικαθεστωτικών ανταρτών με αμερικανικούς φορητούς αντιαεροπορικούς πυραύλους «Στίνγκερ», γεγονός που περιόρισε αισθητά τις δυνατότητες της σοβιετικής αεροπορίας. Πράγματι, μετά από την επιτυχημένη επίθεσή τους την άνοιξη του 1986, που υποχρέωσε τους αντάρτες να εγκαταλείψουν μια σειρά σημαντικές βάσεις τους κατά μήκος των αφγανοπακιστανικών συνόρων αφού πρώτα υπέστησαν τρομαχτικές απώλειες, τα σοβιετικά στρατεύματα είδαν να αλλάζει ξανά η φορά του εκκρεμούς και τις απώλειές τους — ιδίως σε αεροπορικό υλικό — να πολλαπλασιάζονται¹. Η επιτυχία που σημείωσαν, εξάλλου, τον περασμένο Δεκέμβρη στην προσπάθειά τους να σπάσουν την πολιορκία της συνοριακής πόλης Χοστ, μετά από πολύνεκρες μάχες αρκετών εβδομάδων που αντιπαρέταξαν 40.000 Σοβιετικούς και Αφγανούς στρατιώτες σε 10-20.000 αντάρτες (η μεγαλύτερη μάχη όλου του πολέμου), δεν οφειλόταν μόνο στη στρατιωτική τους υπεροχή, αλλά και στις συγκρούσεις που ξέσπασαν ανάμεσα σε αντιτιθέμενες οργανώσεις των ανταρτών.

- Στην αύξηση των προβλημάτων που η συνεχιζόμενη παρουσία των σοβιετικών στρατευμάτων στο Αφγανιστάν δημιουργεί στο εσωτερικό της ίδιας της ΕΣΣΔ. Η πολιτική της «γκλάσνοστ» επέτρεψε να διαφανεί όχι μονάχα η ύπαρξη δυσχερειών στην κοινωνική επανένταξη των βετεράνων του πολέμου, αλλά και η κατηγορηματική αντίθεση ενός μεγάλου μέρους των πολιτών της ΕΣΣΔ προς τη σοβιετική συμμετοχή σ' ένα μακρινό πόλεμο με θολούς στόχους κι έντονα ιμπεριαλιστικό χαρακτήρα. Η ίδια η πολιτική της φιλελευθεροποίησης δημιουργεί επιπλέον τον κίνδυνο όλη αυτή η δυσάρεσκη, ιδιαίτερα έντονη στους κόλπους της νεολαίας, να αποκτήσει συγκεκριμένα πολιτικά χαρακτηριστικά, με απρόβλεπτες μακροχρόνιες συνέπειες. Η συνέχιση της «περεστρόικα» προϋποθέτει, λοιπόν, το κλείσιμο αυτής της, σύμφωνα με τα

λόγια του Γκορμπατσόφ, «ανοιχτής πληγής».

- Στην ολοκληρωτική πια συνειδητοποίηση των ορίων της σταθερότητας, ή μάλλον της αστάθειας, του καθεστώτος της Καμπούλ. Οχτώ χρόνια μετά την εισβολή του 1979, οι προσπάθειες των Σοβιετικών να διευρύνουν την κοινωνική βάση της κυβέρνησης του Λαϊκοδημοκρατικού Κόμματος² έχουν να επιδείξουν μάλλον πενιχρά αποτελέσματα — στην καλύτερη περίπτωση, έχουν πετύχει να «ουδετεροποιήσουν» μια υπολογίσιμη μερίδα του πληθυσμού. Μια πιο μακροπρόθεσμη στρατηγική, ανάλογη μ' αυτή που υιοθετήσαν οι μπολσεβίκοι για την καθυστάση των μουσουλμανικών επαρχιών της ΕΣΣΔ στις δεκαετίες του '20 και του '30, θα απαιτούσε μια μακροχρόνια στρατιωτική παρουσία στο Αφγανιστάν, χωρίς να έχει καν εξασφαλισμένη την επιτυχία: ας μην ξεχνάμε ότι οι μπολσεβίκοι δεν είχαν ν' αντιμετωπίσουν μια αντίσταση τακτικά τροφοδοτούμενη από το δυτικό ιμπεριαλισμό...

- Τέλος, κι αυτό είναι το κυριότερο, στην παρουσία στην ΕΣΣΔ μιας νέας ηγετικής ομάδας που θέτει ως προτεραιότητα την οικονομική ανασυγκρότηση στο εσωτερικό σε συνδυασμό με την ύφεση στο εξωτερικό και η οποία, συνεπώς, δίνει προτεραιότητα στη βελτίωση των σχέσεών της με τις ΗΠΑ και την Κίνα. Δεδομένου ότι η σοβιετική στρατιωτική παρουσία στο Αφγανιστάν αποτελεί ένα από τα βασικά εμπόδια στη βελτίωση αυτών των σχέσεων³, επόμενο είναι ο Γκορμπατσόφ να επιλέξει τα ρίσκα μιας αποχώρησης εν όψει των συγκεκριμένων, ορατών κερδών που αυτή θα επιφέρει στη συνεννόηση με την Ουάσινγκτον και το Πεκίνο σε άλλους τομείς (κούρσα των εξοπλισμών, Ινδοκίνα, κ.λπ.).

Έτσι, κατά τη διάρκεια των τελευταίων δυο χρόνων, οι Σοβιετικοί θα κάνουν απανωτές υποχωρήσεις σε μια σειρά ζητήματα, αποδεχόμενοι τη μείωση της διάρκειας του χρονοδιαγράμματος αποχώρησης, από 48 μήνες που

πρότειναν το Μάρτη του 1986, σε 42, 22, 18, 12 και τελικά 9 μήνες, αποσυνδέοντας το ζήτημα της αποχώρησης απ' αυτό ενός πολιτικού διακανονισμού και, τέλος, με αποδοχή ακόμα κι αυτών των αμερικανικών όρων για διατήρηση της βοήθειας προς τους αντάρτες σε «συμμετρική» σχέση με τη σοβιετική βοήθεια προς το καθεστώς της Καμπούλ⁴. Η υιοθέτηση αυτής της ιδιαίτερα ελαστικής στάσης θα συναντήσει και θα αναγκαστεί να υπερκεράσει σημαντικές αντιστάσεις, τόσο στο εσωτερικό της σοβιετικής πολιτικοστρατιωτικής ηγεσίας (απομάκρυνση του υπουργού Άμυνας Σοκόλοφ, που είχε ηγηθεί στην εισβολή του 1979) όσο και στο καθεστώς της Καμπούλ (αντικατάσταση του Καρμάλ από τον πιο πραγματιστή, πρώην αρχηγό των μυστικών υπηρεσιών, Αχματζάι Νατζιμπουλάχ, το Μάη του 1986).

Οι άλλοι παίκτες της σκακιέρας

Δεδομένου ότι το Αφγανιστάν υπήρξε η μεγαλύτερη επένδυση του «Δόγματος Ρήγκαν» — της προσπάθειας δηλαδή να χτυπηθεί η ΕΣΣΔ με την ενεργό υποστήριξη αντισοβιετικών αντάρτικων στον Τρίτο Κόσμο⁵ — τόσο από ποιοτική όσο και από ποσοτική άποψη⁶, επόμενο ήταν η κυβέρνηση της Ουάσινγκτον να δυσκολευτεί πολύ στη χάραξη μιας συνεκτικής στρατηγικής από τη στιγμή που η σοβιετική πρόθεση για απεγκλωβισμό από την αφγανική σφηγικοφωλιά είχε γίνει πια προφανής. Από τις αρχές του 1987, όταν ο Σεβαρντνάντζε ανακοινώνει ότι επικείται σύντομα διακανονισμός του προβλήματος, η κυβέρνηση Ρήγκαν διχάζεται κάθετα όσο αφορά την ακολουθητέα πολιτική απέναντι στις κινήσεις της Μόσχας: από τη μια, οι υπέρμαχοι ενός κεντρικού παζαριού, συσπειρωμένοι γύρω από τον υφυπουργό Εξωτερικών Μάικλ Άρμακοστ και τα μέλη του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας, από την άλλη οι οπαδοί μιας αδιάλλακτης στάσης που θα επέτρεπε τη συνέχιση του πολέμου

και της «αιμορραγίας» της ΕΣΣΔ, συγκεντρωμένοι κυρίως στα μεσαία κλιμάκια του Πενταγώνου και του Λευκού Οίκου κι εκπροσωπούμενοι από τον υφυπουργό Άμυνας Φρεντ Άικλε' όσο για τον υφυπουργό Εξωτερικών Τζωρτζ Σουλτς, αυτός κράτησε για τον εαυτό του το ρόλο του εξισορροπιστή των αντιθέσεων. Κατά τη διάρκεια του '87, η ουσία της αμερικανικής πολιτικής στο αφγανικό παρέμεινε μια προσπάθεια να εκβιαστούν όσο το δυνατό μεγαλύτερες παραχωρήσεις από τη μεριά της Μόσχας, σε συνδυασμό με την άσκηση πίεσης προς το Πακιστάν για να μην ενδώσει άμεσα στις σοβιετικές πιέσεις και πρωτοβουλίες.

Στα μέσα του Γενάρη του '88, κι αφού έχει προηγηθεί η συνάντηση κορυφής της Ουάσιγκτον κι η υπογραφή της συμφωνίας για τους ευρωπυραύλους, η τελική αμερικανική θέση διαμορφώνεται σε μια συνάντηση ανάμεσα στον Ρήγκαν και τους κυριότερους συνεργάτες του⁷. Βασικός ιστός της νέας θέσης, η εμμονή σε μια «συμμετρική» εξισορρόπηση ή περικοπή της στρατιωτικής βοήθειας προς τους αντιμαχόμενους από ΗΠΑ και ΕΣΣΔ. Όταν, στις 8 του Απριλίου, η σοβιετική ηγεσία αποδέχεται αυτή τη λογική, ο δρόμος για την υπογραφή της συμφωνίας έχει πια ανοίξει.

Εκτός από τις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ, ωστόσο, στην υπογραφή των συμφωνιών επρόκειτο να πάρουν μέρος κι άλλοι δυο παίκτες — το Πακιστάν κι η κυβέρνηση της Καμπούλ. Για το πρώτο, δεν υπήρξαν ιδιαίτερα προβλήματα, από τη στιγμή που η Ουάσιγκτον ήταν μέσα στο παιχνίδι, μια και βασική έγνοια του καθεστώτος του στρατηγού Ζια είναι πώς θα εξασφαλίσει τη μεγαλύτερη δυνατή αμερικανική βοήθεια χρησιμοποώντας το αφγανικό χαρτί: εξάλλου, η συσσώρευση τριών εκατομμυρίων Αφγανών προσφύγων στις κατοικούμενες από ομοφύλους τους βορειοδυτικές επαρχίες του Πακιστάν, μακροπρόθεσμα μόνο ανησυχίες μπορεί να προκαλεί στην κυβέρνηση του Ισ-

λαμαμπάντ. Οι αντιστάσεις της Καμπούλ, ωστόσο, ήταν αισθητά σημαντικότερες, καθώς η άρση της σοβιετικής προστατευτικής ασπίδας δημιουργεί εύλογες ανησυχίες στους υποστηρικτές του ΛΔΚΑ. Καθόλου τυχαία, λοιπόν, η αφγανική αντιπροσωπεία στη Γενεύη επιχείρησε να πινάξει στον αέρα τις διαπραγματεύσεις, θέτοντας θέμα επίλυσης των αφγανοπακιστανικών συνοριακών διαφορών πριν από την υπογραφή οποιασδήποτε συμφωνίας: δεδομένου ότι αυτές οι διαφορές υπάρχουν από το 1893, το μπλοκάρισμα των συνομιλιών φαινόταν σίγουρο⁸. Ανατράπηκε, όμως, όταν η Μόσχα έσπευσε ν' ανακοινώσει ότι τα στρατεύματά της θα απομακρυνθούν από το Αφγανιστάν, είτε υπάρξει συμφωνία στη Γενεύη είτε όχι.

Οι οργανώσεις των ανταρτών δεν είχαν κληθεί στις διαπραγματεύσεις ούτε τους ζητήθηκε να υπογράψουν τη συμφωνία. Δεν ήταν καθόλου περίεργο λοιπόν που την απέρριψαν, δηλώνοντας πως θα συνεχίσουν τον πόλεμο μέχρι την ανατροπή του καθεστώτος της Καμπούλ και την εγκαθίδρυση μιας «Ισλαμικής Δημοκρατίας» στη χώρα. Αδιαλλαξία, που τονίζεται ακόμα περισσότερο με τη

σύσταση «προσωρινής κυβέρνησης» και, το κυριότερο, την αντικατάσταση στην ηγεσία της «Ισλαμικής Ένωσης των Αφγανών Μοτζαχεντίν», μετωπικής οργάνωσης των 7 μεγαλύτερων συννιτίκων οργανώσεων, του σχετικά μετριοπαθούς Γιουνούς Χαλίς από τον ακραίο Γκουλμπουντίν Χεκματάρ.

Μετά την αποχώρηση, τι;

Ποιες προοπτικές χαράζονται για το Αφγανιστάν μετά την αποχώρηση των 115.000 στρατιωτών του σοβιετικού εκστρατευτικού σώματος; Η στρατιωτική συντριβή του καθεστώτος της Καμπούλ κι ένα συνακόλουθο λουτρό αίματος είναι βέβαια κάτι που δεν μπορεί να αποκλειστεί. Το ίδιο και μια προοπτική «λιβανοποίησης» της χώρας, με την κυβέρνηση του ΛΔΚΑ να ελέγχει την πρωτεύουσα, μερικά αστικά κέντρα και την οικονομικά ζωτική ζώνη του Βορρά και τις διάφορες οργανώσεις των ανταρτών να μάχονται η μια εναντίον της άλλης για τον έλεγχο της υπόλοιπης υπαίθρου⁹. Ήδη, όπως επισημαίνουν Δυτικοί δημοσιογράφοι¹⁰, στα στρατόπεδα της Πεσαβάρ συγκεντρώνονται μεγάλες

ποσότητες όπλων για τον «τρίτο γύρο» — το ξεκαθάρισμα λογαριασμών ανάμεσα στους μέχρι τώρα συμπολεμιστές. Ούτε θα πρέπει, τέλος, να αποκλειστεί μια συμμαχία ανάμεσα στην κυβέρνηση της Καμπούλ και τις μετριοπαθέστερες οργανώσεις των ανταρτών, ιδιαίτερα τους πραγματιστές τοπικούς στρατιωτικούς ηγέτες του «εσωτερικού», ενάντια στους ακραιφνείς ισλαμιστές. Το μόνο βέβαιο είναι ότι, όπως ο πόλεμος στο Αφγανιστάν δεν άρχισε με τη σοβιετική επέμβαση, δεν πρόκειται και να τελειώσει με τη σοβιετική αποχώρηση.

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

1. Σύμφωνα με δυτικές πηγές, περίπου 15.000 Σοβιετικοί έχουν σκοτωθεί στο Αφγανιστάν από το 1979 (Libération 9-10/4/88). Οι νεκροί Αφγανοί υπολογίζονται σε 500.000 - 1.000.000.
2. Για τις προσπάθειες αυτές, βλ. Σχολιαστή τ. 47 (Φλεβ. '87).
3. Σύμφωνα, εξάλλου, με μια αξιοσημείωτη εκδοχή, η ίδια η επέμβαση στο Αφγανιστάν αποτελούσε προσπάθεια σαμποταρίσματος της ύφεσης από εκείνες τις μερίδες της άρχουσας τάξης της ΕΣΣΔ που είχαν συμφέρον στη συνέχιση του ανταγωνισμού των εξοπλισμών. Βλ. Marc Ferro «Jeu des forces sociales et politique extérieure en URSS» Le monde diplomatique 11-1980.
4. Don Oberdorfer «Pulling out of afghan quagmire» Herald Tribune International 18.4.1988.
5. Βλ. Σχολιαστή.
6. Η αμερικανική βοήθεια προς τους Αφγανούς αντάρτες άρχισε το 1980, επί προεδρίας Κάρτερ. Μόνοχα στα 1983-87, η βοήθεια αυτή ξεπέρασε το 1 δισ. \$. Σ' αυτή πρέπει να προστεθεί η σαουδαραβική βοήθεια ύψους 250 εκ. \$ το χρόνο, απροσδιόριστη κινεζική βοήθεια καθώς και το γνωστό κύκλωμα του «Iran-γκέητ». (Oberdorfer, οπ.παρ., και Ahmed Rachid «Can the Russians find a way out?» The Nation 20/2/88).
7. Oberdorfer, οπ.παρ. και Jefferson Morley «The "negotiators" VS. the "bleeders"» The Nation 20.2.88.
8. Financial Times 18.3.88.
9. Ορισμένοι παρατηρητές επισημαίνουν μάλιστα την ιδιαίτερη στρατιωτική ενίσχυση και την πραγματοποίηση αυξημένων σοβιετικών οικονομικών επενδύσεων στις βόρειες, συνοριακές επαρχίες του Αφγανιστάν, που τον περασμένο Μάρτη ενώθηκαν σε ενιαία διοικητική ζώνη. Βλ. Bernard Leconte «La repli stratégique de Moscou» L' Express 22.4.88.
10. Pierre Blanchet «La troisième guerre» Le nouvel observateur 5.21.5.88 και Henry Kamm «Chaos is afghan destiny» Herald Tribune International 16-17.4.88.

ΕΡΥΘΡΑΙΑ

Ο μακρύς δρόμος της αυτοδιάθεσης

■ Μέσα στην πολύμορφη και ταραγμένη αφρικανική πραγματικότητα, η Ερυθραία είναι οπωσδήποτε ένα σύμβολο, με τον ένοπλο αγώνα που επί 27 ολόκληρα χρόνια διεξάγει ο λαός της ενάντια στην αιθιοπική αποικιακή κατοχή· γιατί παντού στην Αφρική ο αγώνας για την αυτοδιάθεση συνδέθηκε με κοινωνικούς αγώνες, όμως, πουθενά αυτή η εμπειρία δεν ώθησε σε τέτοιο βαθμό ωριμότητας την κοινωνική οργάνωση και την πολιτική συγκρότηση των μαζών, όσο στην Ερυθραία.

Ένας μακρύς δρόμος, 400 χιλιόμετρα, οδηγεί από το Πορτ Σουδάν στα βουνά της ελεύθερης Ερυθραίας, διασχίζοντας την απέραντη σαβάνα. Αφού πρώτα δοκιμαστεί η καλοζωισμένη σου αξιοπρέπεια στην αθλιότητα των σουδανικών πόλεων, στα παζάρια του Χαρτούμ και του Πορτ Σουδάν, στους δρόμους με τα λασπόσπιτα και στις κουρελογειτονιές που πολιορκούν τις μαραζωμένες πόλεις — στην αδιέξοδη αθλιότητα των δρόμων της αποικιοκρατίας — έχεις ακόμη να περάσεις μέσα από δύσβατα βουνά και ατέλειωτα φαράγγια, ταξιδεύοντας στο χωματόδρομο, πάνω σε κάποιο καμιόνι, ώρες και ώρες μέσα στη νύχτα. Όταν το ταξίδι, μετά το μεθοριακό σταθμό που σηματοδοτεί το πέρασμα στην ελεύθερη Ερυθραία, καταλήξει στον ξενώνα της Ορότα, η Αφρική σου παρουσιάζει ένα άλλο της πρόσωπο.

Η ξηρασία και κυρίως ο πόλεμος προξένησαν τρομερή καταστροφή στο περιβάλλον και στον κοινωνικό και οικονομικό ιστό της Ερυθραίας. Το τοπίο αλλοιώθηκε, ισοπεδώθηκαν οικισμοί, χάθηκαν τα ζώα, η γη ερημώθηκε· στεγνές κοίτες ποταμών, άμμος, γυμνά βουνά, σπάνια βλάστηση, λιγούστα, τα ίδια σχεδόν πάντα, δέντρα. Οι άνθρωποι ζουν σε καταλύματα σκαμμένα μέσα στο βουνό, κάτω από τη γη, ή μέσα σε σκηνές κρυμμένες κάτω από τα δέντρα. Παντού κάλυκες από σφαίρες και οβίδες, κομμάτια από βόμβες και βλήματα

Μαχητής του Μετώπου

όλων. Κανένας θόρυβος δεν ταραξεί τη μέρα, καμιά μετακίνηση· οι παραγωγικές δραστηριότητες περιορίζονται στο ελάχιστο. Η ζωή στην Ερυθραία αρχίζει μετά τις 6 το απόγευμα: από παντού ξεπροβάλλουν αυτοκίνητα που μεταφέρουν κόσμο και εφόδια, οι δρόμοι γεμίζουν νέους ανθρώπους με όπλα στους ώμους, γεννήτριες μπαίνουν σε κίνηση για να ηλεκτροδοτήσουν εργαστήρια, συνεργεία, νοσοκομεία-πόλεις ολόκληρες, χωμένα μέσα στη γη. Η νύχτα ζωντανεύει από τους φακούς και τα σίγουρα βήματα των ανθρώπων.

Ένας ολόκληρος λαός έχει καταδικαστεί να ζει μόνο τη νύχτα. Να κρύβεται τη μέρα κάτω από τη γη.

Είκοσι επτά χρόνια κρατάει ο πόλεμος στην Ερυθραία. Σήμερα, το μεγαλύτερο μέρος της χώρας βρίσκεται κάτω από το μερικό ή ολικό έλεγχο του Λαϊκού Απελευθερωτικού Μετώπου (ΛΑΜΕ). Ο αιθιοπικός στρατός, που ελέγχει την πρωτεύουσα Ασμέρα και τις πόλεις, καθώς και τα λιμάνια Ασάμπ και Μασάουα, δεν είναι πια σε θέση να ελέγξει τους δρόμους που τα συνδέουν. Ο ένοπλος αγώνας παίρνει τρεις μορφές: πόλεμος θέσεων, κινητές μονάδες και ανταρτοπόλεμος (στην έρημο της Δανκαλίας). Στην κεντρική Ερυθραία διεξάγεται πόλεμος θέσεων κατά μήκος τριών μετώπων. Όμως, η τύχη του αγώνα δεν κρίνεται στα 400 χιλιόμετρα που υπερασπίζεται ο τακτικός στρατός

του Μετώπου, αλλά στα μετόπισθεν του αιθιοπικού στρατού, στις ημιελεύθερες περιοχές, όπου δρουν οι κινητές μονάδες του Μετώπου. Οι κινητές μονάδες, με τη βοήθεια των μονάδων της πολιτοφυλακής και με τη συμπαράσταση του πληθυσμού, χτυπούν αποθήκες πυρομαχικών, βάσεις και αεροδρόμια, καταστρέφουν εχθρικές οχυρές θέσεις και υπονομεύουν την ετοιμότητα του αιθιοπικού στρατού, αναγκάζοντάς τον να κλειστεί στις πόλεις. Ταυτόχρονα εξασφαλίζουν τον αναγκαίο εξοπλισμό του Μετώπου: όχι μόνο τα όπλα, τα εφόδια και τα οχήματα (ακόμη και ταγκς), αλλά και μεγάλο μέρος του εξοπλισμού των εργαστηρίων και εγκαταστάσεων που λειτουργούν στην ελεύθερη Ερυθραία προέρχονται από τον εχθρό. «Μπορούμε να καταλάβουμε όποτε θέλουμε τις πόλεις», μας λένε οι υπεύθυνοι του Μετώπου. «Όμως, δεν θέλουμε άλλες καταστροφές». Πραγματικά, όπως συνέβη στη Νάκφα, την Τσεσενέ, τη Μπαρέντο και αλλού, τις καταλήψεις ακολουθούν βομβαρδισμοί της αιθιοπικής αεροπορίας.

Στα βορινά της Ερυθραίας σε υψόμετρο 1.700 μέτρα κείται ερειπωμένη η Νάκφα, πόλη σύμβολο στον αγώνα των Ερυθραίων. Η πρώτη πόλη που ελευθερώθηκε από το λαϊκό στρατό και η μόνη που δεν έπεσε, όταν μετά το 1974 οι στρατιές του Μενγκίστου, με σοβιετικό εξοπλισμό και με τη συμμετοχή Σοβιετικών, Κουβανών, Λίβυων κλπ. «συμβούλων», με απανωτές επιθέσεις επιχείρησαν να «κλείσουν» στρατιωτικά το ζήτημα της Ερυθραίας. Επί 9 χρόνια, στις χαρακώματα της Νάκφα διαδραματίστηκαν οι πιο κρίσιμες στιγμές του πολέμου. Τελικά, οι Αιθιοπείς απωθήθηκαν πολλά χιλιόμετρα νοτιότερα. Ο χώρος σήμερα είναι διάσπαρτος από βλήματα, κάλυκες οβίδων, μπαζούκας. Τα ορύγματα διακλαδίζονται σε πολλά χιλιόμετρα μήκος, σε μικρή απόσταση από την πόλη. Είναι σκεπασμένα με κορμούς δέντρων, σακιά από άμμο και πέτρες, υλικά που κουβαλήθη

καν στους ώμους, μέσα στη νύχτα, από πολύ μακριά. Οι απώλειες ήταν μεγάλες. Οι οδηγοί μας δείχνουν κάποιους σκελετούς Αιθίοπων που απέμειναν στους λόφους.

Η Νάκφα, πόλη ανθηρή, με 10.000 κατοίκους, σημαντικό κέντρο εμπορίου με το Σουδάν, δεν υπάρχει πια. Μόνο το τζαμί και οι ερειπωμένοι τοίχοι των κτισμάτων της αγοράς μένουν δίπλα στις δεντροστοιχίες των δρόμων που χάραξαν οι Ιταλοί. Στην πόλη έχουν απομείνει σήμερα 500 περίπου πολίτες, που ζουν σε σκόρπια καταλύματα κρυμμένα στους λόφους.

Ο φόβος των βομβαρδισμών καθορίζει τη ζωή στην Ερυθραία. Σπάνια περάσαμε μια πρόσοψη σπιτιού κανονικά χτισμένη. Ένα ανοιχτό παράθυρο, ρούχα απλωμένα στον ήλιο μπορούν να είναι ολέθριος στόχος. Ακούς συχνά τα Μιγκ να περνούν, όμως, τον τελευταίο καιρό οι βομβαρδισμοί έχουν λιγοστέψει.

Η ζωή προχωρά όμως παρά τον πόλεμο. Ο δρόμος για την κοινωνική απελευθέρωση περνά μέσα από τα σχολεία.

Δυο γενιές Ερυθραίων έχουν μείνει χωρίς εκπαίδευση εξαιτίας του πολέμου και η έλλειψη εκπαιδευμένου προσωπικού δημιουργεί σήμερα προβλήματα. Το Μέτωπο κάνει προσπάθειες να οργανώσει ένα εκπαιδευτικό σύστημα που ν' αγκαλιάσει το σύνολο του πληθυσμού. Παντού λειτουργούν σχολεία για κάθε ηλικία, άλλα στεγασμένα, άλλα υπαίθρια, κάτω από δέντρα ή σε πρόχειρες καλύβες. Η πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια για συστηματική εκπαίδευση έγινε με το λεγόμενο Επαναστατικό Σχολείο, που λειτουργήσε αρχικά για τα παιδιά των μαχητών και των προσφύγων. Σήμερα σ' αυτό ζουν και σπουδάζουν 3.500 παιδιά από 7 έως 14 ετών. Τα μαθήματα γίνονται στο βουνό, όπου σκορπίζονται κάθε μέρα κατά τάξεις οι μαθητές, για να επιστρέψουν το βράδυ στα καταλύματά τους. Η βασική εκπαίδευση γίνεται στη γλώσσα της κάθε εθνότητας και τα βιβλία τυπώνονται στο τυπογραφείο του Μετώπου. Στη δεύτερη βαθμίδα, η διδασκαλία γίνεται στα αγγλικά κι αυτό πιθανόν να αποτελεί επίδραση του αιθιοπικού συστήματος.

Είναι ανοιχτή η συζήτηση αν και σε ποια φάση θα έπρεπε να καθιερωθεί σαν κοινή γλώσσα μια από τις γλώσσες που μιλούνται σήμερα στην Ερυθραία. Η κοινωνία της Ερυθραίας είναι πολυεθνική: απαρτίζεται από 9 εθνότητες, δύο από τις οποίες αποτελούν τα 75%

Περιμένοντας τη σειρά τους έξω από το τοπικό νοσοκομείο της Ρόρα

του πληθυσμού και μιλούν συγγενικές γλώσσες (Τιγκρίνια 50% και Τιγκρέ 25%). Όμως το πρόβλημα της γλώσσας δεν είναι τεχνικό, ούτε ζήτημα αριθμητικής ή πολιτιστικής υπεροχής. Στη διαδικασία της κοινωνικής απελευθέρωσης πρέπει κάθε εθνότητα να μπορεί να αυτοκαθορίζεται. Επομένως το ζήτημα της γλώσσας εντάσσεται στα πλαίσια του δικαιώματος αυτοδιάθεσης των εθνотήτων μέσα στους κόλπους του πολυεθνικού κοινωνικού σχηματισμού της Ερυθραίας.

Όχι πολύ μακριά από τη Νάκφα, χωμένη κι αυτή μέσα στο βουνό, στις όχθες ενός ποταμού με λιγοστό νερό, λειτουργεί η Τεχνική Σχολή Winpa, η πρώτη ανώτερη σχολή της ελεύθερης

Ερυθραίας. Φιλοξενεί σήμερα 90 οικοτρόφους μαθητές (45 αγόρια - 45 κορίτσια) 14-17 ετών και όταν ολοκληρωθεί θα μπορεί να εκπαιδεύει 160. Η διδασκαλία γίνεται στα αγγλικά και οι περισσότεροι καθηγητές έχουν διδακτική πείρα σε ιδρύματα του εξωτερικού. Υπάρχουν πολλές ελλείψεις, όμως ο εξοπλισμός της σχολής είναι αξιόλογος. Υπολείμματα υλικών του πολέμου (κάλυκες, τμήμα και εξαρτήματα οχημάτων κ.α.) χρησιμεύουν για την πρακτική εξάσκηση των μαθητών. Κρεμασμένος σ' ένα δέντρο, ένας άδειος κάλυκας οβίδας χρησιμεύει σαν «σημάντρο».

Η μάχη για την αυτοδυναμία δίνεται σε όλα τα επίπεδα.

Στις περιοχές που ελέγχει το Μέτωπο επιχειρεί να οργανώσει

Από τη συνέντευξη με τον Ισαΐα Αφουόρκι

ένα εκτεταμένο σύστημα υγείας με αξιόλογα αποτελέσματα.

Στην Ερυθραία λειτουργεί το μακρύτερο νοσοκομείο του κόσμου. Βρίσκεται χωμένο μέσα στο βουνό, σε μια στενή κοιλάδα σε μήκος 5-6 χιλιομέτρων. Στα χειρουργεία του πραγματοποιούνται το χρόνο γύρω στις 1.500 εγχειρήσεις κάθε είδους, μέχρι και εγχειρήσεις ανοιχτής καρδιάς — καθώς και πλαστικές επεμβάσεις, κυρίως στον τομέα της γναθοχειρουργικής. Στα εργαστήριά του παράγεται ένα μεγάλο μέρος των ειδών που χρησιμοποιούνται: γάζες, οροί, αλοιφές και 44 είδη φάρμακα. Μας δείχνουν με περηφάνια το λιλιπούτειο μικροσκόπιο που κατασκευάζεται στην Ερυθραία και που εξάγεται σήμερα και σε άλλες χώρες της Αφρικής. Οι γιατροί είναι λίγοι. Όμως η γνώση μεταδίδεται με πείσμα. Γύρω στους 2.000 ξιπόλητοι γιατροί, βοηθητικό ιατρικό προσωπικό και πρακτικές μαιές έχουν εκπαιδευτεί στις κλινικές του νοσοκομείου για να σταλούν στις αγροτικές περιοχές. Γίνονται προσπάθειες να στηθούν μικρές κλινικές, μαιευτήρια και ιατρεία και στις πιο απόμακρες γωνιές.

Οι Ερυθραίοι δεν περιμένουν τη δυτική γενναιοδωρία και γνώση για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Στο διπλωματικό πεδίο οι προσπάθειες του Μετώπου δεν ήταν ικανοποιητικές και τα αποτελέσματα είναι πενιχρά. Το κίνημα αυτό, το πιο μακρόχρονο στην ιστορία της Αφρικής, το σκεπάζει μια επίμονη και αδιάρρηκτη συνωμοσία αποσιώπησης. Οι Ερυθραίοι πρέπει να στηριχτούν στις δικές τους δυνάμεις.

Έξω από τη χώρα το Μέτωπο οργανώνει ένα πλατύ δίκτυο δραστηριοτήτων για να καλύψει τις ανάγκες του. Μέσα στην Ερυθραία οργανώνει τους θεσμούς για τη συγκρότηση και λειτουργία του κοινωνικού ιστού και την ανασυγκρότηση της οικονομίας παράλληλα και σε πείσμα του πολέμου που συνεχίζεται.

Ένα εκτεταμένο οδικό δίκτυο με 4.000 δρόμους κατασκευασμένους από το Μέτωπο, μαζί με ένα αποτελεσματικό σύστημα ανεφοδιασμού καυσίμων (με αντλίες, μετρητές κλπ.), καλύπτει τις ανάγκες τόσο του στρατιωτικού όσο και του πολιτικού τομέα. Στις άκρες των δρόμων γραμματοκιβώτια μαρτυρούν προσπάθεια για τη λειτουργία κάποιου ταχυδρομικού συστήματος.

Παντού συναντάς εργαστήρια, γκαράζ και συνεργεία. Μια μικρή αλλά σημαντική βιοτεχνική μονά-

δα στην Ορότα κατασκευάζει πλαστικά πέλδια για όλο τον πληθυσμό. Παράγει 1.000 περίπου ζευγάρια τη νύχτα και μπορεί μέσα σε τρεις ώρες να αποσυναρμολογηθεί και να εγκατασταθεί αλλού.

Το Μέτωπο διαθέτει τυπογραφεία, κινηματογραφικό τμήμα και ραδιοσταθμό, τη «Φωνή των Μαζών», που εκπέμπει σε διάφορες γλώσσες, μεταξύ των οποίων στα αγγλικά και στα αμχαρικά (αιθιοπική γλώσσα).

Στις απελευθερωμένες περιοχές οι μαζικές οργανώσεις και οι Λαϊκές Συνελεύσεις αποτελούν τους βασικούς θεσμούς για την κοινωνική οργάνωση και την αυτοδιοίκηση του λαού. Στη Λ. Συνέλευση συζητούνται και παίρνονται αποφάσεις για όλα τα ζητήματα της περιοχής και εκλέγεται το Λαϊκό Συμβούλιο και άλλα όργανα.

Ένας αυτόνομος ανθρωπιστικός οργανισμός, ο ERA (Eritrean Relief Association), που δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία του ΛΑΜΕ, φροντίζει για τις ανάγκες των σχολείων, των νοσοκομείων, των προσφύγων και επιστατεί στην πραγματοποίηση αγροτικών προγραμμάτων. Ο ERA έχει αναπτύξει δίκτυο διανομής που απλώνεται σ' όλη την Ερυθραία, διαθέτοντας 250 φορτηγά, ενώ η μεταφορά στην έρημο γίνεται με καμήλες. Φέτος οι ανάγκες είναι μεγάλες και τα αποθέματα δεν επαρκούν για να τις καλύψουν. Στα κεντρικά γραφεία του ERA, σε μια αμμώδη πεδιάδα σε ψηλές αλμύρες που κρύβουν ολόκληρα φορτηγά, ο υπεύθυνος της οργάνωσης μας εξηγεί με πικρία ότι το 80% της σοδειάς έχει φέτος καταστραφεί και 700.000 άνθρωποι θα πεινάσουν. Υπάρχει έλλειψη 450.000 τόνων τροφίμων, από τους οποίους οι 250.000 θα καλυφθούν από συγγενείς των θυμάτων στις γειτονικές χώρες και οι 200.000 πρέπει να καλυφθούν από τον ERA. Οι εκτιμήσεις τους είναι λεπτομερείες.

Το πρόσφατο επεισόδιο του βομβαρδισμού μιας αποστολής τροφίμων από το ΛΑΜΕ έχει επηρεάσει την κοινή γνώμη. Όμως οι αποστολές τροφίμων χρησιμοποιούνται από τους Αιθίοπες σαν προκάλυμμα για τη μεταφορά στρατιωτικού υλικού. Οι Ερυθραίοι αναγκάστηκαν να χτυπήσουν και οι Αιθίοπες εκμεταλλεύτηκαν πλατιά το επεισόδιο. Ο Ισαΐας Αφεουόρκι, Γεν. Γραμματέας του Μετώπου, καταγγέλλει τη διαστρέβλωση του γεγονότος από τον Τύπο, σαν μια κατασκευασμένη ιστορία. Τώρα όμως, οι όροι

Στο τρίτο συνέδριο της Ένωσης Γυναικών της Ερυθραίας

της ακίνδυνης διέλευσης που έθεσε το Μέτωπο γίνονται σεβαστοί.

Συναντήσαμε τον Ισαΐα Αφεουόρκι σ' ένα πρόχειρο κατάλυμα όπου κοιμόμαστε τα βράδια, στη διάρκεια ενός συνεδρίου. 41 χρόνων σήμερα, ο Γραμματέας του Μετώπου αποφεύγει προσεκτικά να αναλάβει το ρόλο του φωτισμένου ηγέτη· πουθενά δεν υπάρχουν φωτογραφίες του και τ' όνομά του και οι λόγοι του ακούγονται μόνο στα συνέδρια. Απλός και σαφής, μιλάει για τις προοπτικές και τις δυσκολίες του αγώνα τους, ωμά, αποφεύγοντας κάθε προσπάθεια ωραιοποίησης. «Η επανάληψη της ξηρασίας εξάντλησε τις

δυνάμεις μας. Ζούμε σε μια αντάρκτη κοινωνία, σε μια οικονομία επιβίωσης. Δεν θα το πιστέψετε, αλλά κάθε μαχητής στοιχίζει στο Μέτωπο 7 δολάρια το μήνα και δουλεύει συχνά 18 ώρες την ημέρα. Έχουμε πολλές ελλείψεις. Έχουμε την ανάγκη των φίλων μας». Οι φίλοι όμως της Ερυθραίας δεν είναι αρκετοί. Η πολιτική υποστήριξη που έχει το ΛΑΜΕ στο εξωτερικό είναι περιορισμένη. Μετά το δεύτερο συνέδριο του Μετώπου, που έγινε στα μέσα του 1987, η προσπάθεια συγκεντρώνεται στον πολιτικό τομέα. Στόχος είναι να αυξηθεί η διπλωματική υποστήριξη για να απομονωθεί η

Ενότητα αγάλλο γυναικών

Αιθιοπία και να ενισχυθεί η ικανότητα των Ερυθραίων να συνεχίσουν την ένοπλη πάλη, που παραμένει η κύρια μορφή πάλης.

«Σήμερα η Αιθιοπία δεν μπορεί να ανατρέψει τη στρατηγική ισορροπία χωρίς την ξένη βοήθεια. Έχουμε την υπεροχή!... Χωρίς όμως τη διεθνή υποστήριξη δεν μπορούμε να προχωρήσουμε στην ανακήρυξη ανεξάρτητου κράτους και αυτή την υποστήριξη δεν την έχουμε σήμερα. Ένα τέτοιο κράτος θα ήταν κράτος προπαγάνδα και μόνο». Κάποιες χώρες έχουν προσφερθεί να φέρουν το θέμα στον ΟΗΕ, όμως οι Ερυθραίοι εκτιμούν ότι δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για μια θετική απόφαση και δεν θέλουν να διακινδυνεύσουν μια αποτυχία.

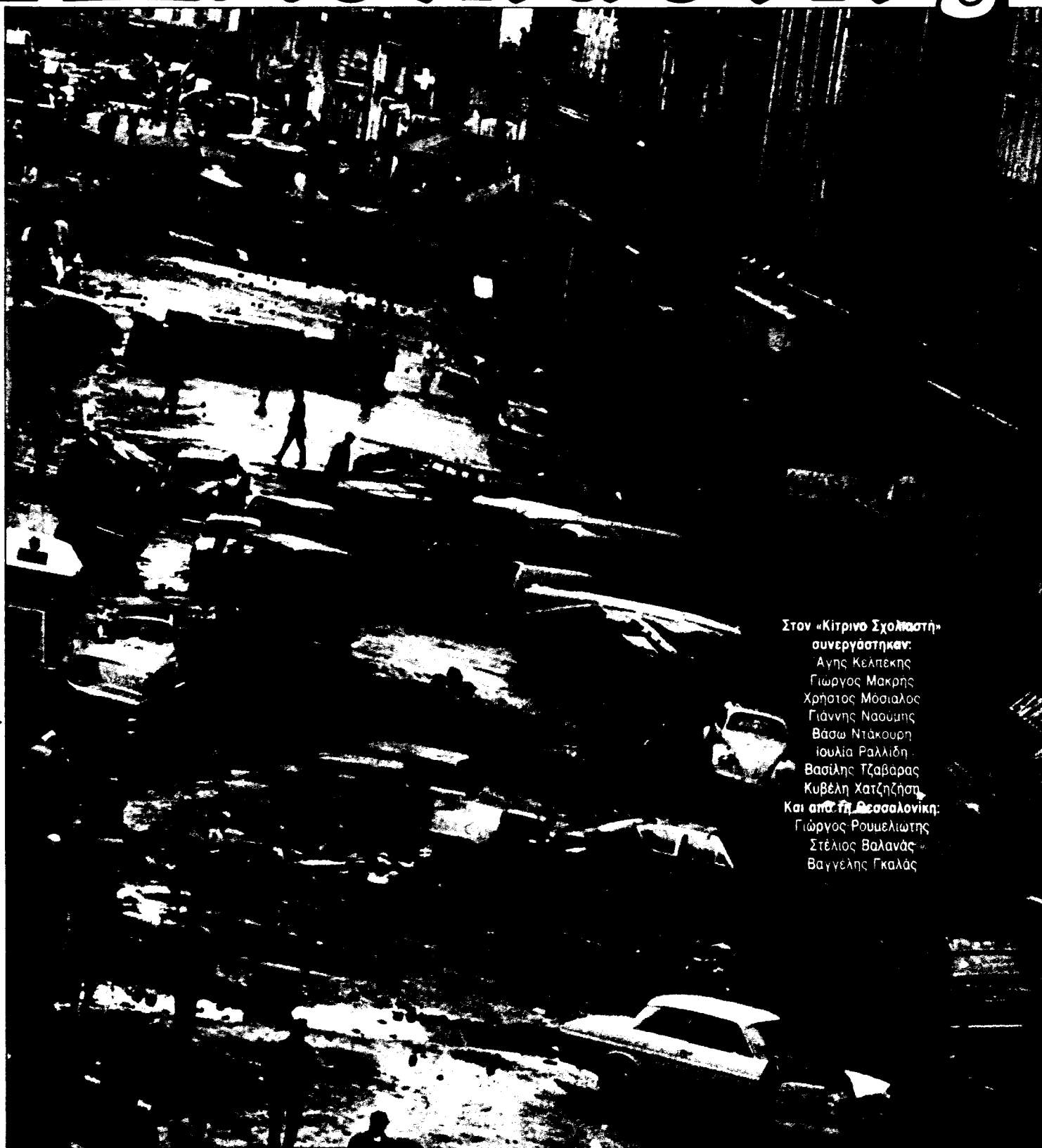
Η πιθανή προσφυγή και συζήτηση στον ΟΗΕ αφορά το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης του λαού της Ερυθραίας, δηλαδή το δικαίωμα ανακήρυξης ανεξάρτητου κράτους. Το πρόβλημα υπάρχει επειδή υπάρχει η αιθιοπική κατοχή. Ωστόσο το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση έχει μια άλλη το ίδιο σημαντική διάσταση, την εσωτερική αυτοδιάθεση των εθνοτήτων.

Το ζήτημα αυτό δεν μπαίνει μόνο για την Ερυθραία. Μπαίνει πολύ πιο δραματικά για τη Ν. Αφρική ή την Αιθιοπία και την πλειοψηφία των κοινωνιών που προέκυψαν ιστορικά από τον αποικιακό διαμελισμό της Αφρικής και που, συνοπτικά, χαρακτηρίζονται ως πολυεθνικοί κοινωνικοί σχηματισμοί. Οι ηγετικές ομάδες αυτών των κοινωνιών ανήκουν συνήθως σε μία και μόνη εθνότητα και συγκεντρώνουν στα χέρια τους την πολιτική και οικονομική εξουσία. Η «εθνική ολοκλήρωση» που επιχειρείται, σύμφωνα με το πρότυπο του αστικού εθνικού κράτους, εξελίσσεται αναπόφευκτα σε διαδικασία βίαιη και καταπιεστική που οδηγεί στην πολιτική, πολιτισμική, αλλά και οικονομική επιβολή μιας εθνότητας πάνω στις υπόλοιπες. Δημιουργείται έτσι καθεστώς εσωτερικής αποικιοκρατίας. Το αίτημα της αυτοδιάθεσης στην προκειμένη περίπτωση σημαίνει ανατροπή των υφιστάμενων κοινωνικών σχέσεων, σημαίνει πλήρη πολιτική, πολιτισμική, κοινωνική και οικονομική ισότητα όλων των εθνοτήτων, σημαίνει άμεση συμμετοχή σε συλλογικό και ατομικό επίπεδο στη δημιουργία μιας ανεξάρτητης και δημοκρατικής κοινωνίας. Χωρίς αυτοδιάθεση δεν υπάρχει απελευθέρωση.

Γιώργος ΔΕΛΕΓΚΙΚΑΣ
Γιάννα ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ

ΚΙΤΡΙΝΟΣ

Σχολιαστές

Στον «Κίτρινο Σχολιαστή»
συνεργάστηκαν:

Αγης Κελεπκης
Γιώργος Μακρης
Χρήστος Μοσιαλος
Γιάννης Ναούμης
Βάσω Ντάκουρη
Ιουλία Ραλλίδη
Βασίλης Τζαβαρας
Κυβέλη Χατζηζήση

Και από τη Θεσσαλονίκη:

Γιώργος Ρουμελιώτης
Στέλιος Βαλανάς
Βαγγέλης Γκαλός

ΡΑΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ στα 95 FM

Το «Ράδιο-Παρέμβαση» είναι ένας αυτόνομος κοινωνικός σταθμός αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας της «Παρέμβασης Πολιτών Κορυδαλλού». Η κοινωνική αυτή ομάδα, πριν την έναρξη λειτουργίας του σταθμού, είχε παρέμβει δυναμικά στη ζωή της πόλης μας και όχι μόνο, συμμετέχοντας και οργανώνοντας εκδηλώσεις πολιτικού και κοινωνικού χαρακτήρα, όπως: λιπάσματα, νέφος, υπόθεση Φολίνι, κρατική καταστολή, αισθητική του Κορυδαλλού, αντιρρησίες συνείδησης κλπ.

Οι λόγοι που μας οδήγησαν στη δημιουργία του «Ράδιο-Παρέμβαση» ξεκινούν από την επιθυμία μας να παρέμβουμε ουσιαστικότερα και μέσα από τα ερτζιανά με δυο κύρια κατευθύνσεις:

- Η πρώτη αφορά την έκφραση του συνόλου των κοινωνικών, πολιτικών και αισθητικών ευαισθησιών μας, και των αντίστοιχων παρεμβάσεων μας με μέσο το ραδιοφωνικό λόγο. Αυτό δεν σημαίνει μόνο τη δημιουργία ενός διαφόρετικού «λόγου» από αυτόν που εκφράζουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης καθώς και οι επαγγελματικοί σταθμοί, αλλά και μια προσπάθεια συλλογικής πολιτικής και κοινωνικής παρέμβασης.

- Η δεύτερη αφορά την ενεργοποίηση και τη συμμετοχή όλων των πολιτών του Κορυδαλλού μέσα στο σταθμό με τη μορφή ελεύθερου βήματος.

Οι δύο αυτές κατευθύνσεις εκφράζονται στο «Ράδιο-Παρέμβαση» με αντίστοιχες μορφές προγράμματος. Από

την μια οι προσωπικές ή συλλογικές εκπομπές που διαμορφώνονται από τα μέλη της «Παρέμβασης Πολιτών Κορυδαλλού» και από την άλλη η καθιέρωση «ελεύθερων ζωνών» στα πλαίσια του προγράμματος, όπου οι φιλοξενούμενοι διαμορφώνουν με δική τους ευθύνη την εκπομπή τους.

Η λειτουργία λοιπόν του σταθμού έχει σαν βάση τη συλλογικότητα και την ισοτιμία των μελών. Τα στοιχεία αυτά, μαζί με τον αυτοδιαχειριστικό χαρακτήρα, αποτελούν το στίγμα του «Ράδιο-Παρέμβαση» στο επίπεδο της λειτουργίας του. Αλλά και στο πολιτικό επίπεδο το στίγμα του «Ράδιο-Παρέμβαση» συνδιαμορφώνεται από όλα τα μέλη.

Η μεν συλλογικότητα εκφράζεται με την προσπάθεια σύνθεσης κι όχι άθροισης των απόψεων, η δε ισοτιμία και στη δυνατότητα δημόσιας κριτικής των εκπομπών. Έχει δηλαδή δυνατότητα ο κρίνων(ντες) να συμμετέχει στην ίδια την εκπομπή για να την κριτικάρει με τη μορφή διαλόγου. Έτσι διαφυλάσσεται η ελευθερία έκφρασης όλων μας.

Φιλοδοξία των μελών της «παρέμβασης» είναι ο σταθμός ν' αποτελέσει την αφορμή αλλά και το φυτώριο νέων πρωτοβουλιών και παρεμβάσεων στο χώρο μας και ευρύτερα, που θα θέτουν σε αμφισβήτηση τον ισχύοντα ραδιοφωνικό λόγο, αλλά προπάντων θα αποτελεί αιχμηρή κοινωνική και πολιτική κριτική.

ΡΑΔΙΟ-ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

(Στα πλαίσια του «Ράδιο-Παρέμβαση» λειτουργεί ομάδα γυναικών που εκφράζεται με τη γυναικεία εκπομπή «Σειρήνες»).

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΑ ΒΛΗΜΑΤΑ

Κανείς δεν μιλά πια για τους ερασιτέχνες. Τα κρατικά κανάλια αγωνίζονται να διασωθούν τουλάχιστον την αξιοπρέπεια τους (μια και η ακροατικότητα τους εγκατέλειψε προ καιρού). Οι δήμειοι, όταν δεν καταγγέλλουν τους ιδιωτικούς σταθμούς για «απόπειρα υπαρξής», εκλιπαρούν για παράταση των ημερομηνιών υποβολής των αιτήσεων. Οι ιδιώτες κάνουν απλά τη δουλειά τους.

Πριν από λίγες ημέρες, η (περίφημη πια) επιτροπή τελείωσε την εξέταση των αδειών. Αφού πρώτα εξόντωσε τις φιλοδοξίες οποιουδήποτε ανεξάρτητου ραδιοφωνανθρώπου (με την περί no watt διάταξη), περιόρισε στο ελάχιστο και τις συχνότητες. Ωραία, λοιπόν, και τι έγινε; Τα ξέραμε όλα αυτά, όπως σχεδόν ξέραμε και ποιοι θα πάρουν τις άδειες. Η αντίδραση μέχρι στιγμής όμως έχει απλά περιοριστεί στο παζάρι της ισχύος, του χρόνου διαφήμισης και της καλύτερης θέσης. Κανείς δεν σκέφτεται τη συσπείρωση του κόσμου του ραδιοφώνου, ενός κόσμου που έχει αποδείξει ότι έχει μια άλλη φωνή.

Χρήστος ΜΟΣΙΑΛΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

29

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

• «Τα παιδιά του Κρόνου», του Γ. Κόρφα, «Το άρωμα της βιολέτας», της Μαρίας Γαβαλά (Κινηματογράφος Αλκυονίδα).

• «Un Sac de Bille» του Jacques Doillon, 1975. Βασισμένη στο διήγημα του Joseph Joffo, ταινία για παιδιά και νέους. (Γαλλική Ακαδημία, Σίνα 31 - 20.30').

• «Η Ανειδίδα», του Φράνκο Ρόσι, με τους Τζούλιο Μπρότζι, Όλγα Καράλου. (Ιταλικό Ινστιτούτο, Πατησίων 47 - 19.20' - στα ιταλικά).

• «Αμερική, Αμερική», του Ε. Καζάν, 1963. Παίζουν: Στάθης Γαλελής, Φρανκ Γουόλφ, Χάρι Ντέιβις, Λου Αντόνιο, Έστελ Χάμσεϊ. (Ταινιοθήκη Ελλάδος, Κανάρη 1 - 20.30').

Μεταμεσονύχτιες προβολές
ΑΛΦΑΒΙΛ (6460521), 01.15'
INTEAL (3626720), 01.00'
δύο ταινίες
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Σκηνές από ένα γάμο», του Ίγκμαρ Μπέργκμαν, 1974. Λιβ Ούλμαν, Έρλαν Γιόζεφσον, Μπίμπι Άντερσον. (Γαλλικό Ινστιτούτο - 21.00').

Μεταμεσονύχτιες προβολές
• ΡΙΒΟΛΙ, 01.00-03.00, δύο ταινίες και πολλές εκπλήξεις. Διοργάνωση «Πέρα απ' τα σύνορα».

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Γυναίκες λογοτέχνιδες συζητούν», με τη Μαρία Λαϊνά. Διοργάνωση: Ομάδα γυναικών σπουδών του ΑΠΘ. (Αίθουσα Νομικής ΑΠΘ - 19.00').

• «Συζητάμε για τη διεθνή εκπαίδευση και την υλοποίησή της στο ελληνικό σχολείο». Πάιρνουν μέρος στη συζήτηση μέλη του εργαστηρίου εκπαίδευσης για την ειρήνη, (Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο - 20.30').

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

• «Ισπανικό Μορφωτικό Ίδρυμα» (Σκουφά 31). Εγκαίνια της έκθεσης «Ζωγραφική με κλωστές» της Ελένης Μηλιάδη - Παπαματθαίου. Στις 8.30 μ.μ. η καλλιτέχνης θα κάνει σύντομη ομιλία για το παραδοσιακό και το μοντέρνο κέντημα. (Διάρκεια μέχρι τις 13 Μαΐου).

• Jean Bernier (Μαρασλή 51). Έκθεση ζωγραφικής της Cristina Iglesias. (Διάρκεια μέχρι τις 19 Μαΐου).

T.V.

• «Η κληρονομιά του Μάρτιν Λούθερ Κινγκ». Ντοκιμαντέρ - πορτραίτο αγγλο-αμερικανικής παραγωγής, 1988, αφιερωμένη στην 20ή επέτειο από τη δολοφονία του μαύρου ηγέτη. (ΕΤ-1 - 18.45').

• «Ακκατόνε», 1961, του Πιερ Πάολο Παζολίνι. Ένα κοινωνικό ποιητικό δράμα με τους Φράνκο Τσίτι, Φράνκα Παζούτι, Αντριάνο Άστι κ.ά. (ΕΤ-1 - 22.45').

ΣΑΒΒΑΤΟ

30

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

• «Αναμέτρηση», του Γ. Καρυτιδη, «Άγγελος», του Γ. Κατακουζηνού (Κινηματογράφος Αλκυονίδα).

• «Ο συμβιβασμός», του Ε. Καζάν, 1989. Κερκ Ντάγ-

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

ΓΚΟΥΛΑΓΚ

Οι ΓΚΟΥΛΑΓΚ ξεκίνησαν το Δεκέμβρη του 1985 στη Θεσσαλονίκη και μπορούν να καταταγούν άνετα στα συγκροτήματα εκείνα που παίζουν hard-core. Αποτελούνται από τους: Κώστα Αποστολίδη (κιθάρα, φωνητικά), Κώστα Καρκάλη (ντραμς), George T. Vampir (μπάσο, φωνητικά), Γιώργο (τραγουδι). Μετά από μια σειρά εμφανίσεων και συναυλιών κυκλοφορεί το Φλεβάρη του 1987 ο πρώτος τους δίσκος με τίτλο «Είσοδος κινδύνου Ο° c». Είναι ένα μίνι LP με ελληνικό στίχο, έντονα πολιτικό και με έναν ήχο ιδιαίτερα σκληρό και τραχύ, χαρακτηριστικό του ύφους του συγκροτήματος.

Σε μια σύντομη συνάντηση που είχαμε μαζί τους, ο Κώστας Αποστολίδης μας μιλά παρακάτω για τους ΓΚΟΥΛΑΓΚ, τα μελλοντικά τους σχέδια και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν:

«Οι ΓΚΟΥΛΑΓΚ σίγουρα είναι ένα μέσο μουσικής έκφρασης για μας αλλά παράλληλα είναι κι ένας τρόπος έκφρασης κοινωνικών προβλημάτων του καιρού μας. Μπορούμε να τοποθετηθούμε απέναντι σ' αυτά αλλά και να δείξουμε πώς μας επηρεάζουν και πώς τα βιώνουμε καθημερινά.

«Θέλουμε πάντα να δίνεται το πολιτικό στίγμα του γκρουπ. Άλλωστε συμμετέχουμε σαν άτομα ενεργά σε πολιτικές δραστηριότητες χωρίς να περιοριζόμαστε μόνο στα μουσικά πράγματα. Όσο αφορά τον ήχο μας, νομίζω ότι η επιλογή ενός ήχου σκληρού και τραχύ είναι τέτοια που πηγαινει με το στίχο μας. Είναι η έκφραση μιας πλευράς του εαυτού μας, αυτής που οργίζεται.

«Δουλεύουμε κυρίως σαν ομάδα. Τα κομμάτια βγαίνουν στις πρόβες, δουλεύοντας μαζί. Αυτό ίσως να είναι και αρνητικό γιατί δυσκολεύεται να έχεις πολύ υλικό. Αλλά το να δουλεύουμε σαν ομάδα είναι συνειδητή επιλογή για μας.

«Όσο για το μέλλον, τα πράγματα διαγράφονται σκοτεινά. Έχουμε πρόβλημα από πλευράς εμφανίσεων. Προτάσεις πολλές δεν έχουμε. Ίσως επειδή ο ήχος μας δεν είναι τόσο ανεκτός και εύπεπτος. Φτάσαμε τον τελευταίο καιρό να παίζουμε μόνο σε εκδηλώσεις - συναυλίες συμπαραστάσης που διοργανώνονται από διάφορες επιτροπές και κινήσεις. Αλλά και δισκογραφικά, αν και υπάρχουν καινούργιο υλικό τα πράγματα είναι δύσκολα. Δεν θέλουμε να ξαναγίνει αυτό που έγινε με τον πρώτο μας δίσκο, όπου από έλλειψη χρημάτων η ηχογράφηση των κομματιών έγινε τρέχοντας μέσα σε 13 ώρες. Ακατόρθωτο κι όμως το καταφέραμε. Ίσως να είναι και ρεκόρ. Ακόμα έχουμε φιλικές σχέσεις με ξένα γκρουπ (π.χ. DISORDER) και διερευνούμε την περίπτωση κάποιων εμφανίσεών μας και στο εξωτερικό».

Στέλιος ΒΑΛΑΝΑΣ

PHAROAH SANDERS

Μια από τις βασικότερες φυσιογνωμίες της Free Jazz, ο Pharoah Sanders, γεννημένος το 1940 και με πολλαπλή παιδεία σε αρκετά όργανα, ξεκίνησε την καριέρα του με συγκροτήματα ρυθμ εντ μπλουζ. Το 1959 τον βρίσκει στην Καλιφόρνια να παίζει με την Vi-Redd, τον D. Redman (σαξόφωνα) και τον Philly Jo Jones (ντραμς). Η είσοδός του στη σκηνή της Free Jazz στη Ν. Υόρκη γίνεται το 1962, όταν συνεργάζεται, ανάμεσα σε άλλες, και με την μπάντα του Sun-Ra, ενώ με συστάσεις του Don Cherry, ο John Coltrane τον παίρνει στο γκρουπ του. Μετά το θάνατο του τελευταίου συνεχίζει με τη γυναίκα του Alice Coltrane ως το 1969 και με το προσωπικό του συγκρότημα.

Ο Sanders, πέρα από την ιδιότυπη τεχνική του στο σαξόφωνο, δημιούργησε ένα εκφραστικό στυλ που δεν στηρίχτηκε τόσο στη μελωδία. Επίσης το ενδιαφέρον του για τον αφρικανικό μυστικισμό και τους ρυθμούς της Μαύρης Πατρίδας τον ώθησε να προσθέσει άπειρα όργανα στις μπάντες του πλουτίζοντας έτσι τον ήχο τους. Στην Αθήνα θα κάνει δυο εμφανίσεις στο κλαμπ «Ρόδον» στις 2 και 3 Μαΐου ενώ στη Θεσσαλονίκη θα δώσει μια συναυλία στις 4 Μαΐου στον εκεί κινηματογράφο «Παλλάς» στα πλαίσια του Δ' Φεστιβάλ Τζαζ.

I.P.

PERE UBU

Οι Αμερικάνοι Pere Ubu δημιουργούνται το 1978 και από την πρώτη στιγμή παρουσιάζουν ένα «απίστευτο» όσο και ενδιαφέρον κράμα πειραματισμού, τοπ, αθωότητας και παράνοιας. Με «αρχηγό» τον David Thomas βγάζουν πέντε δίσκους σαν τα Art of Walking, Modern Dance και γίνονται ευρύτερα γνωστοί από τη συμμετοχή τους στην ταινία URGH. Αν και αρκετά παραγνωρισμένοι, εξορισμένοι στο περιθώριο από κάθε είδους μουσικοκριτικούς, δεν παύουν να είναι μια από τις πιο ενδιαφέρουσες μονάδες στη σύγχρονη μουσική. Με εντυπωσιακά Live και με βάση τη δωδεκάχρονη πείρα τους, μπορούν να εκτοξεύσουν το κοινό. Το καινούργιο τους «Tenement Years» είναι το πρώτο μετά την επανασύνδεσή τους και συνδυάζεται με την τουρνέ που άρχισε τον Απρίλη του '88. Το σίγουρο είναι πάντως, σύμφωνα με τελευταίες πληροφορίες, ότι στα Live είναι αποκαλυπτικοί. Η φιγούρα του David Thomas, συνδυασμός κλόουν, παρανοϊκού και με ιδιαίτερα χαρίσματα στη φωνή, κυριαρχεί πάνω στη σκηνή. Μαζί τους και ο IVON CUTTIER. (Ρόδον 7, 8 Μαΐου).

B.T.

ROSS DALY και LABYRINTHOS

Την Τετάρτη 20/4/88, από τις 10.30 το βράδυ έως τη 1.30 μετά τα μεσάνυχτα, ο ανατολικός μουσικός άνεμος είχε καταλάβει το χώρο της αίθουσας «μετρό» και φυσούσε ζωγόνα. Ο Ross Daly κι ο «Λαβύρινθος» του μπόρεσαν για άλλη μια φορά να μεταδώσουν, στη γεμάτη από κόσμο αίθουσα, τον ερωτισμό και την ιδιαίτερη μουσικότητα της ανατολίτικης μουσικής.

Ο Daly, ψυχή της προσπάθειας και του αποτελέσματος, μαζί με τους ικανότατους συνεργάτες του (που αυτή τη φορά συνυπήρξαν με το κλαρίνο του Σούκα), χάρισαν στους ακροατές της συναυλίας τραγούδια, ταξίμια κι αυτοσχέδιασμούς, που κατάφεραν να σηκώσουν την ψυχή πάνω από τα τετριμμένα. Ευχαριστούμε.

BA.NTA.

κλας, Φέι Νταναγουέι, Ντέμπορα Κερ, Ρίτσαρντ Μπόνε, Χιουμ Κρόνιν. (Ταινιοθήκη Ελλάδος, Κανάρη 1 - 20.30').

Μεταμεσονύχτιες προβολές

ΑΛΦΑΒΙΑ (6460521), 10.15'
ΑΝΤΖΕΛΑ (2282121), 01.00'
ΙΝΤΕΑΛ (3626720), 01.00'
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'
ΠΛΑΖΑ (6917722), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μεταμεσονύχτιες προβολές

● ΗΛΥΣΙΑ, 01.00', Έργο Α' προβολής.

T.V.

● «Ταιριαστό ζευγάρι», 1971, του Ρόμπερτ Μπιν. Αμερικανική ταινία. Παίζουν: Ρενέ Τέιλορ, Τζόζεφ Μπολόνια, Πολ Σορβίνο και το πρόσφατο Όσκαρ, ανιψιά του Μάικ Ντουκάκι. Ολυμπία Ντουκάκι. Για να δούμε και τα πρώτα της βήματα δηλαδή. (ET-1 - 14.10').

● «Διαγωνισμός τραγουδιού Γιουροβίζιον '88. Για τους πολύ πολύ απαιτητικούς!!!» (ET-1 - 22.00').

● «Ρόζα Λούξεμπουργκ», ταινία γερμανικής παραγωγής με την ιστορία της Ρόζας Λούξεμπουργκ, με Μπάρμπαρα Σούοβα, Ντανιέλ Ολμπρίτσκι. (ET-2 - 00.10').

ΚΥΡΙΑΚΗ

1

ΜΑΪΟΥ

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

● «Νοκ Άουτ», του Π. Τάσσιου, Αλδεβαράν, του Αν. Θωμόπουλου (Κινηματογράφος Αλκυονίδα).

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● Αντιπυρηνική εκδήλωση της Οικολογικής Κίνησης Θεσσαλονίκης στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Πληροφορίες για την αναχώρηση στην Οικοτοπία, Φιλίππου 51.

T.V.

● «Δύσκολοι καιροί», ασπρόμαυρο μιούζικαλ, αμερικανικό, για την καριέρα του μαύρου καλλιτέχνη Μπιλ Ρόμπινσον. (ET-2 - 16.05').

● «Η πρώτη απεργία», ελληνική τηλεταινία, με θέμα την πρώτη απεργία που αφορά το ξεκίνημα του εργατικού κινήματος στη χώρα μας. Πρόκειται για μια στάση εργασίας των εργατών της Εθνικής Τυπογραφίας στο Ναύπλιο στα 1826. (ET-2 - 22.30').

● «Υπόθεση Παράλληλη», του Άλαν Πάκουλα με Γουιέλ Μπίτι, Πόλα Πρέντις κ.ά. (ET-1 - 22.55').

BIBLIA

■ **ΧΟΣΕ ΛΕΖΑΜΑ ΛΙΜΑ: «Το παιχνίδι των αποκεφαλισμών»** (Διηγήματα) Εκδόσεις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ - Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ - ΑΘΗΝΑ 1988

Ο Χοσέ Λεζάμα Λίμα γεννήθηκε στην Κούβα το 1910 και πέθανε το 1976. Έγραψε πολλές ποιητικές συλλογές και μελέτες καθώς επίσης και το μυθιστόρημα «PARADISO» που χαρακτηρίστηκε σταθμός στην ιστορία της λατινοαμερικανικής λογοτεχνίας.

Στο βιβλίο αυτό υπάρχουν πέντε διηγήματα του συγγραφέα που δείχνουν ξεκάθαρα τον ιδιόζοντα τρόπο σκέψης και γραφής του. Μια γραφή εικόνων και αισθήσεων που παίρνουν τον αναγνώστη σ' ένα συγκλονιστικό ταξίδι στα μύχια της ανθρώπινης ψυχής και φαντασίας. Πρωτότυπα ξεδιπλώνονται οι απόψεις κι οι αναφορές του δημιουργού. Ένας ολόκληρος κόσμος αισθήσεων δεξιολογικά παρουσιάζεται μέσα από μια ασταμάτητη ροή γεγονότων. Κι ο λόγος του Λίμα είναι ποιητικός.

Η μετάφραση ανήκει στον ποιητή Θέμη Τασούλη κι η επιμέλεια στον Αντώνη Γκάντζι.

■ **ΛΟΥΪΤΖΙ ΝΤΑ ΠΟΡΤΟ: «Ιουλιέτα και Ρωμαιοί»** (νουβέλα). Εκδόσεις ΔΙΑΤΤΩΝ - Αθήνα 1988.

Εβδομήντα περίπου χρόνια πριν το 1594, χρονιά που ο Σαίξπηρ συνέθεσε το έργο του «Ρωμαιοί και Ιουλιέτα», παρουσιάστηκε στην Ιταλία η νουβέλα του Ντα Πόρτο, ενός ήσσονος συγγραφέως της εποχής. Η νουβέλα θεωρείται το «καλύτερο πετράδι της ιταλικής αφηγηματογραφίας του 1500». Μεταφράστηκε πολλές φορές σε διάφορες χώρες της Ευρώπης. Μια μετάφραση απ' αυτές, εκείνη του Άρθουρ Μπρουκ στα 1562, αποδόθηκε στη μορφή αφηγηματικού ποιήματος το οποίο τελικά ενέπνευσε τον Σαίξπηρ.

Πατέρας του έργου πρέπει να θεωρείται ο Ντα Πόρτο, ο οποίος συνέδεσε και ανασκεύασε θρύλους και ακόμα δανείστηκε στοιχεία από άλλους συγγραφείς για να καταγράψει τον τραγικό έρωτα των δύο νέων. Η αφήγηση εδώ ρέει όμορφα κι ο μύθος παίρνει τη μορφή προφορικής εξιστόρησης. Σαν ένα όμορφο παραμύθι για ένα μεγάλο έρωτα. Η απόδοση της νουβέλας είναι του Ζήση Σκάρου και πρωτοδημοσιεύτηκε σε συνέχειες στην εφημερίδα «Ανεξάρτητος Τύπος» το 1958.

■ **ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Η. ΑΥΡΗΛΙΟΣ: «Μια νύχτα το Δέρμα ήταν»** (αφήγημα) Εκδόσεις ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ - Αθήνα 1987.

Δεύτερο βιβλίο του θεατρικού συγγραφέα Εμμανουήλ Η. Αυρηλίου. Είναι η αφήγηση μιας έντονης νύχτας. Μιας νύχτας αισθήσεων και άμετρου πόθου. Μιας νύχτας - μάσκας. Μια μάσκα που περίτεχνα χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να κρύψει τους στίχους της αγωνίας του, τις κραυγές του πόθου του:

«... το αιδόλο, μια χώρα κοινωνικής δικαιοσύνης με ποιητές - ποιητάδες...»
Πρόκειται για ένα παιχνίδι ή καλύτερα μια περιπλάνηση στη γλώσσα:

«... έμπαινα και έβγαίνα στις φράσεις πολύ αργά. Με λεπτομέρειες...»
Είναι η πιστοποίηση της ανοιχτής πληγής μας:
«... Σκέφτομαι αυτά που με πληγώνουν. Τα χρησιμοποιώ...»

Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την ελλειπτική, αφαιρετική αφήγηση. Όμως ο λόγος του είναι οξύς, χοράζει στο δρόμο του τις άχρωμες επιδερμίδες των κρυφών ονείρων μας.

■ **ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΪΤΑΝΟΣ: «Με φίλος Ρουαγιάλ»** (μυθιστόρημα) Εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ - Αθήνα 1987

Ξεκινώντας την ανάγνωση του μυθιστορήματος, νόμισα πως είχα να κάνω με μια αστυνομική ιστορία. Ένα θρίλερ αγωνίας και ίσως τρόμου. Στη συνέχεια κάτι άλλαξε. Φώλιαζαν μέσα μου συναισθήματα νοσταλγίας, εναλασσόμενης οργής, χαράς, απογοήτευσης. Κι όλο μια υποψία με τριγύριζε. Πως είχα μπλέξει σε κόσμους που μεταμορφώνονταν αστραπιαία. Κι ήμουν χαμένος μέσα σ' ένα πλήθος ή σε μια διαδύλωση εργατών. Έβρισκα συνωμωτικούς, πιο κάτω άρχοντες ξεπεσμένους που προσπαθούσαν να γαντζωθούν από μια ετοιμόδοξη εξουσία. Και συνέχιζα την ανάγνωση, νομίζοντας πως άκουγα κάποιο γέροντα να μου λέει την ιστορία της ζωής του. Μετά έφευγε σε χώρες

ξωτικές, αλλιώτικες. Κι ύστερα επέστρεψε στην Καβάλα, στην Ξακουστή «καπνούπολη». Και κάποτε τέλειωσα την ανάγνωση κι είδα πως είχα ζήσει από κοντά όλη την υπόθεση. Ο καπνός, οι καπνεργάτες, η εξουσία, οι ενοχές, οι νέοι, η συντριβή, η πάλη για το μερίδιο στη ζωή. Οράματα που είδα μπρος μου. Και μ' άρεσαν. Τα γύρευα. Ένα συγκλονιστικό μυθιστόρημα του Γιάννη Γαϊτάνου.

Μια αλλοιωτική ιστορία. Ένα όμορφο βιβλίο.

■ **ΧΟΥΛΙΟ ΚΟΡΤΑΣΑΡ: «Μπρέντα Ρότσα, τόσο βίαια γλυκιά»** Εκδόσεις ΓΝΩΣΕΙΣ - Αθήνα 1988.

Ο Κορτάσαρ ζει για ογδόντα μέρες στην Νικαράγουα. Βλέπει τριγύρω του έναν «λαό που αναμετρείται καθημερινά με δυνάμεις τόσο ανώτερες απ' αυτόν» και καταγράφει τις αντιδράσεις του.

Λέει για τα ποιήματα του λαού αυτού. Δίνει στη Νικαράγουα τη μορφή της Μπρέντα.

Ντύνει τη Μπρέντα μ' ένα βίαιο γλυκό χαμόγελο και τη στέλνει να συναντήσει τη ζωή.

Στο βιβλίο αυτό κυριαρχεί ένας πρωτόγνωρος αυθορμητισμός, μια γνήσια λαϊκή δημιουργία, μια διαρκής αγάπη για τη ζωή και την επανάσταση.

Στην αρχή του έχει τετραχρωμίες με έργα λαϊκών ζωγράφων της Νικαράγουας. Μετά υπάρχουν εισαγωγικά σημειώματα του Τ. Μπόρχε και του Σέρχιο Ραμίρες. Η μετάφραση είναι της Δανάης Στρατηγοπούλου και του Ν. Παπανικολάου. Η επιμέλεια ανήκει στην Εύα Μελά. Χαρακτηριστικό είναι πως ο Χ. Κορτάσαρ έχει εκχωρήσει τα δικαιώματα του βιβλίου στη Νικαράγουα, για την ενίσχυση της επανάστασης.

■ **ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΟΝΙΟΣ: «Λαμβάνω την Τιμή...»** (αφήγημα) Εκδόσεις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ - Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ Αθήνα - 1987.

Εδώ έχουμε να κάνουμε με μια νέα περίπτωση στην πεζογραφία. Υπάρχει προσωπική γραφή γεμάτη βιώματα και εμπειρίες από τη στρατιωτική θητεία.

Περίοδος ζωής που πολλά μπορεί να προσφέρει στον τομέα της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση του Βασίλη Μπόνιου υπάρχει ακόμη διάχυτος ο σαρκασμός στην αντιμετώπιση των γεγονότων. Μικρές γρήγορες φράσεις. Σαν ειδήσεις ή σαν σφαίρες. Πεταχτές σκέψεις στο λίγο χρόνο που μπορείς να σκεφτείς.

Το βιβλίο κλείνει με μια επιστολή του Μιχ. Μαραγκάκη που βρίσκεται φυλακισμένος επειδή αρνείται να υπηρετήσει τη θητεία του.

Γιάννης ΝΑΟΥΜΗΣ

■ Λάβαμε ακόμη ένα βιβλίο - ντοκουμέντο. Πρόκειται για μια έκδοση του Δήμου Θηβαίων που στα πλαίσια του πολυδιαφημιζόμενου Ευρωπαϊκού Έτους Περιβάλλοντος επιχειρεί μια καταγραφή των προβλημάτων της ιστορικής πόλης. Το βιβλίο περιέχει αποσπάσματα από πολεοδομικές μελέτες, φωτογραφικό υλικό, σχέδια και προτεινόμενες λύσεις. Ακόμη ένα κείμενο του Γιάννη Τσαρούχη που μιλάει για τη Θήβα «... πόλη που ναι γοητευτική μ' όλη την ασκήμια της...».

Στο τέλος αναφέρονται οι ενέργειες του Δήμου αλλά και όλων των Θηβαίων καθώς και οι προσπάθειες διερεύνησης πηγών χρηματοδότησης. Μακάρι να δούμε πάλι τη Θήβα την επτάπυλη σ' όλο της το μεγαλείο!!

Γ.Ν.

■ **ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ: Κυκλοφόρησε το 16ο τεύχος με πλούσια και ενδιαφέρουσα ύλη. Στο τεύχος αυτό του περιοδικού της Ζακύνθου βρίσκουμε κείμενα του G. GENETTE, του Νίκου Πολίτη καθώς επίσης κι ένα ένθετο όπου σε μεταγραφή και φιλολογική επιμέλεια του Γ. Π. Σαββίδη παρουσιάζονται οι σημειώσεις για τα άσματα (I-IX) του Τάκη Σινόπουλου. Ενδιαφέρον και περιεκτικό είναι και το αφιέρωμα του περιοδικού στη Διεθνή Συνάντηση Μεσαιωνικού και Λαϊκού Θεάτρου που έγινε τον περασμένο Αύγουστο στη Ζάκυνθο. Συνάντηση που θα γινόταν κανονικά το 1967 αλλά αναβλήθηκε λόγω δικτατορίας. Στο αφιέρωμα υπάρχουν κείμενα - δοκίμια διαφωτιστικά της τεχνικής και της αισθητικής του λαϊκού Θεάτρου.**

Γ.Ν.

■ **TRIP TIME: Όταν οι πάντες παρακολουθούν και σχηματίζουν γνώμη σύμφωνα με τα έντυπα που διαβάζουν, αυτό εδώ (το TRIP TIME) ξεκινάει από το 0. Με μερικές φράσεις των εξαγριωμένων Mother fuckers (ΗΠΑ '68) στην πρώτη σελίδα κυκλοφόρησε το διαφορετικό υπόγειο τεύχος του TRIP TIME που το υπογράφουν οι «Άνθρωποι»...**

Σκοπός τους να κάνουν το όνειρο πραγματικότητα και μια για πάντα την κηδεία της κοινής λογικής.

Εμφανίζουν ξανά και αγνά μερικά θέματα - κλειδιά: — Περιγραφή θαυματοργού φυτού του Αμαζονίου, πληροφορίες για τους Residents (ευφύες γκρουπ απόλυτης φάρσας και τρομαχτικού ήχου). Δυο προκηρύξεις του Μην '68.

— Περί παιχνιδιών ή το παιχνίδι όργανο προετοιμασίας μελλοντικών τεχνοκρετινών.

— Κίνημα καταλήψεων στην πόλη (Αγγλία, Ολλανδία, Γερμανία).

— Ομάδα Black Mask N. Υόρκη 1966, απόγονοι του αναρχο-ντανταϊσμού και πολιτιστικού αντάρτικου και οι Mothers fuckers από το βιβλίο Underground του Μάριο Μάφι.

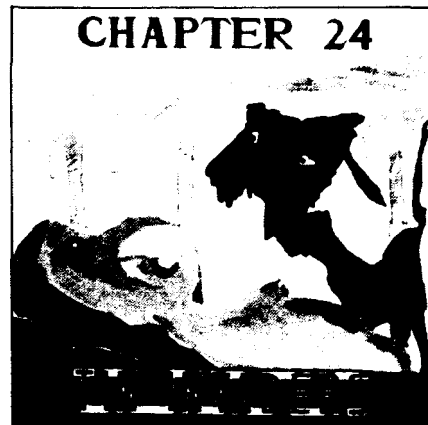
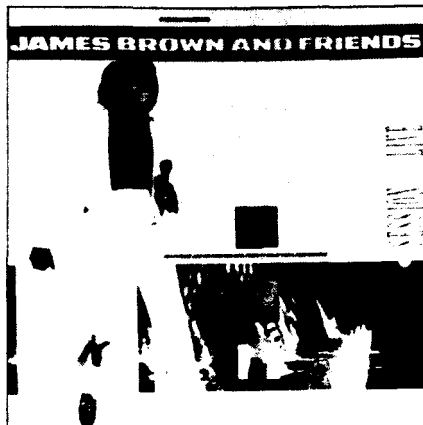
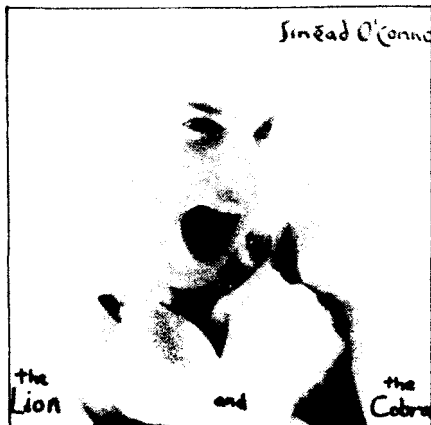
— Περί αθλιότητας, καθημερινής ανυπαρξίας, θεάματος (οιτουασιονιστικό κείμενο).

Καλή συνέχεια... A.K.

ΕΝ ΚΟΡΟΥΦΗ ΤΟΥ ΠΙΣΧΟΥΣ
ΙΟΛΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ.

ΔΙΣΚΟΙ

SINEAD O' CONNOR: The Lion and the Cobra

Ένας μυστικισμός ιδιότυπα ιρλανδέζικος, όπου τα αρχέγονα σύμβολα μπλέκονται στους στίχους με μια πιεστική τάση για προσωπική ανεξαρτησία, μια δυνατή κοριτσίστικη φωνή, αλλά κυρίως η διάθεση να αιφνιδιάσει με τις εξελιγμένες της μπαλάντες και τις εννοχρηστώσεις όλο κρεσέντο, αυτή είναι η Sinéad O' Connor. Στα 21 της χρόνια, με ρεπερτόριο από αυτό της LP, είναι γκεστ στα κονσέρτα των INXS όπως λίγο πιο παλιά έπαιζε σαν σασόρτ των U2. Παρόλο που την παρομοιάζουν με την Kate Bush, η πορεία της — αν κρίνουμε από το Jerusalem ή το Never get old — δε θα χαρακτηρίζεται από το μελίγλυκο, «ονειρικό» στυλ της Bush, αλλά από το δυναμικό στοιχείο της δικής της προσωπικότητας.

I.P.

JAMES BROWN: James Brown and Friends

Για έναν αειθαλή «νονό» της σόουλ» οι συστάσεις είναι περιττές σήμερα. Η πρόσφατη ελληνική κυκλοφορία του J.B. έχει ενδιαφέρον όχι μόνο γιατί τα live κομμάτια — επιτυχίες του μεταδίδονται ατόφια, ξεκινώντας από το Para's got a brand new bag ως το Living in America — αλλά και για τη συμμετοχή των Wilson Pickett, Robert Palmer κι ιδιαίτερα του Joe Cocker, με ερμηνείες που ξεφεύγουν από κάθε στυλιζάρισμα. Για το λάτρη της μαύρης μουσικής, η συλλογή αυτή δεν είναι απλό συμπλήρωμα, αλλά απόκτημα που αποδεικνύει ότι η ζωντάνια ήταν ανέκαθεν χρωματισμένη μαύρη.

I.P.

CHAPTER 24: Tin Invaders

Ξεκίνησαν στα Γιάννενα το φθινόπωρο του 1982 από τον Αντώνη Λιβιεράτο και τον Βαγγέλη Μπουλουχτή.

Το 1985 συμμετέχουν μαζί με άλλα έξι γκρουπ στην κασέτα 0651. Την ίδια χρονιά πραγματοποιούν και τη δική τους κασέτα με τίτλο Chapter 24 και εμφανίζονται live, πάντα στα Γιάννενα.

Ανάμεσα στους λιγοστούς πειραματιστές στην Ελλάδα, μας παρουσιάζουν σήμερα τον πρώτο τους δίσκο, έκπληξη για τα εγχώρια δεδομένα. Με το πρώτο άκουσμα έχουμε την αίσθηση ενός έμπειρου σχήματος που έρχεται να μας θυμίσει κάποιες δυνατές ψυχεδελικές εντυπώσεις με νέο τρόπο και άποψη. Και αυτό βέβαια είναι προσωπική εντύπωση.

Ο ψυχεδελισμός για τους Chapter 24 δεν είναι αναφορά ούτε κλισέ, αλλά ανοιχτός χώρος και δυνατότητα για πειραματικές διεξόδους. Οι μουσικοί εδώ παίζουν με τις σκηνές του ροκ τα στάνταρ και τους ρυθμούς όπως οι ίδιοι θέλουν, βρίσκοντας συνέχεια νέες περιοχές. Τα ευρήματα των «σύνθη» παρεμβάλλονται στο κάθε κομμάτι μετατρέποντάς το σε παράξενο ταξίδι.

Το τριπαριστό βραχνιασμένο χρώμα της φωνής μεπεδύεται μέσα στους ήχους προκαλώντας νέες εμπειρίες. Το τελευταίο κομμάτι, που ήταν και soundtrack της ταινίας «Προς το τέλος της διαδρομής», περιέχει ένα εκρηκτικό δυναμικό για τις προσεχείς τολμηρές τους διαδρομές.

A.K.

BETWEEN TODAY AND TOMORROW

Δίσκος εισαγωγής με ένα πανόραμα συγκροτημάτων που αναπνεύουν ό,τι καλύτερο κατά τη γνώμη τους, από την ποπ του '60, την ψυχεδέλεια, το ροκ γκαράζ κλπ. (με άξονα το ροκ...). Αν ο τίτλος γινόταν «μεταξύ του χθες και του σήμερα» το περιεχόμενο θα ήταν ευκρινέστερο. Οι περισσότεροι νεο-αφιχθέντες στη σκηνή, πλην εξαιρέσεων (Robyn Hitchcock ή Sad Lovers and Giants), δεν φαίνονται να τρομάζουν μπροστά στο μεγάλο αυτό παρελθόν και βουτάνε στην πολύχρωμη θάλασσα ειδών και εποχών του ροκ με κέφι και οικειότητα. Καμιά αντίρρηση αφού κι έτσι τα νερά δεν λιμνάζουν. Εκτός των δυο που προαναφέραμε υπάρχουν και οι Underlings, The only Alternative, Soft Boys, Tulpa, Cindytaik και άλλοι εννέα ακόμα.

A.K.

THE NOMADS: Hardware

Το καλό garage είναι λιγόλογο, αρσενικό κι όσο πρέπει σκληρό. Οι Nomads, πενταμελές σχήμα από τη σκηνή της Σουηδίας που πληρεί αυτές τις προϋποθέσεις, κατορθώνουν πολλά στα 11 κομμάτια του LP τους. Μετά από την πρώτη τους μάλλον άχαρη συναυλία στην Αθήνα την περασμένη χρονιά, η δύναμη τους βγαίνει τώρα στο βινύλιο χωρίς υπερβολές ή χάσματα.

I.P.

CAN: Inner Space

Όποιοι μελλοντικοί ακροατές θα θελήσει να ανατρέξει στις ρίζες της μουσικής των τελευταίων δέκα χρόνων του 20ού αιώνα και ολόκληρου του 21ου, θα πρέπει σίγουρα να γυρίσει στο 1967, χρονιά αφετηρία για κάποιους Γερμανούς Can. Να ακούσει τους δίσκους μιας δεκαετίας '67-'77 σαν το Monster Movie, το Soundtracks ή το Zango Mango και να καταλάβει γιατί το 2200 αυτοί οι μουσικοί θεωρούνται κλασικοί αλλά ακόμα ανεξιχνίαστοι. Εσείς σαν έξυπνα παιδιά πρέπει να προλάβετε το μέλλον. Λοιπόν γρήγορα στο νηπιαγωγείο να ακούσετε οποιονδήποτε δίσκο Can με ημερομηνία από '67 μέχρι '77. Προσοχή δεν είναι εύκολοι στο άκουσμα. Το Inner Space, δίσκος του '85, είναι το ισχυρό φάντασμα εκείνης της περιόδου αλλά και πάλι μιλία μπροστά από όλους τους υπόλοιπους της πρωτοπορίας που δειλά δειλά αναφέρουν το όνομα Can σαν επιρροή. Χωρίς τον Holger Czukay στο μπάσο που παίζει τώρα τελευταία με τον David Sylvian και το Γιαπωνέζο, τρελό από μανιτάρια, τραγουδιστή τους αρκούνται σε μια επανάληψη των όσων έμαθαν και έπαιξαν όλα αυτά τα χρόνια. Οι ιδέες τους κάπου έχουν κολλήσει επικίνδυνα, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν είναι μεγαλοφυείς ακόμα και στα 50 τους χρόνια. Το πιθανότερο είναι κάποιος που πρωτακούει Can να τους τοποθετήσει δίπλα στους μιμητές τους. Αλλά είπαμε θα ξανακούσουμε για αυτούς το 2.200.

B.T.

MIDNIGHT OIL: Diesel and Dust

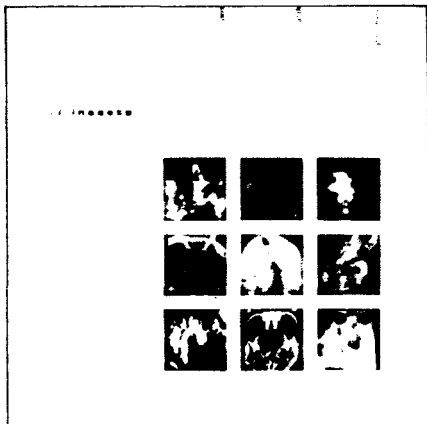
Οι Αυστραλοί είναι παράξενος λαός. Πάντα θα υποφέρουν από το σύνδρομο του βαρυποινήτη. Του αποίκου που έστειλαν εξορία στη μακρινή ήπειρο. Γι' αυτό θέλησαν να πάρουν εκδίκηση από τη μητέρα Αγγλία. Και έκαναν τον Mad Max, τον Mel Gibson, τους Hooodoooyardus, τους Birthday Party, τον Γεωδασικό θόλο, ανακάλυψαν τα καγκουρά και πήραν για ενίσχυση και μερικούς Έλληνες και Ιταλούς μετανάστες. Αποτέλεσμα, δημιουργήθηκε μέγα κοινωνικό πρόβλημα, και αναγκάστηκαν να φτιάξουν και βουλή. Και όταν ήρθε η στιγμή να εκλέξουν όλοι με μια φωνή είπαν: τους Midnight Oil θέλουμε. Ισορροπημένα παιδιά, όχι πολύ στα άκρα, πατριώτες και αρκετά μέτριοι, δηλαδή ικανοί για βουλευτές. Τώρα τι γίνεται όταν χάνεις τη θέση; Το ρίχνεις εκεί που ήξερες. Με καλύτερη παραγωγή, περισσότερο λούστρο, ωραία εξώφυλλα και προπάντων προώθηση. Σε παίζουν και στα απανταχού FM και καθάρσεις. Και έτσι στα τριάντα τόσα σου παίρνεις την άγουσα για την επιτυχία. Η επιτυχία είναι η καλύτερη εκδίκηση, είναι παγκόσμια συνταγή.

B.T.

OPAL: Happy Nightmare Baby

Όταν η αναβιωμένη ψυχεδέλεια γίνεται εύθραυστη σαν ατμόσφαιρα, αποκτάει το όνομα πολύτιμου λίθου: OPAL. Στον πρώτο μεγάλης διάρκειας δίσκο τους με συνθέσεις του David Roback και της Kendra Smith, η υπνωτιστική ατμόσφαιρα της Ανατολής, οι μνήμες της ψυχεδελικής εμπειρίας κι οι χαμηλοί μουσικοί τόνοι διαπνέουν ομοιόμορφα κάθε κομμάτι.

I.P.

STARTLED INSECTS: Curse of the pheromone

«Εντυπωσιακές εικόνες που προβάλλονται στις δυο τεράστιες οθόνες πάνω από τα κεφάλια μας ενώ πάνω στη σκηνή τρεις λευκές φιγούρες χοροπηδούσαν ασταμάτητα όπως οι ηθοποιοί ενός κινέζικου θιάσου. Παράλληλα δεσμιζες μουσικής γέμιζαν την ατμόσφαιρα...» Περιγραφή από ένα live των Startled Insects (ξαφνιασμένων εντόμων), προϊόν συνεργασίας ομάδας τριών μουσικών και τεσσάρων κινηματογραφιστών (παραγωγές βίντεο, ντοκιμαντέρ πάνω στην άγρια φύση...). Ο συνδυασμός ηλεκτρονικών και ακουστικών ήχων με αρκετούς πρόσθετους εδώ μουσικούς σε πνευστά κρουστά και έγχορδα δημιουργεί μια ατμόσφαιρα υποβλητική από την πρώτη στιγμή.

Η μουσική τους ξεκινάει πάνω σε μια δυτική, γνωστή λεωφόρο που σιγά σιγά φαίνεται να διασχίζει έναν άλλο κόσμο απερίγραπτων εντυπώσεων.

Οι S.I. διαδίδουν τη θεωρία του Fred Hoyle, ότι η χημική ουσία pheromone που προέρχεται από το διάστημα, εκπέμπεται από τους οργανισμούς των εντόμων, επηρεάζει τη συμπεριφορά και ανάπτυξη των ομοίων τους... με προεκτάσεις γενίκευσης σε κάθε ζωντανό πλάσμα... Ουσία που κατ' εμάς φαίνεται να επιδρά στη μουσική τους, παράγοντας ένα μόνιμα παθιασμένο ρυθμό καυτών τροπικών επιρροών!... Εμπνευσμένοι οι Startled Insects συγκεντρώνουν εδώ το πιο ταξιδιάρικο ύφος μέσα από το παρελθόν της κινηματογραφικής μουσικής που μας έχει συγκινήσει.

A.K.

Και μια είδηση για τους κουφούς αναγνώστες του Σχολιαστή.

MEGADETH: So far, so good, so what

Από σήμερα δεν είστε πια μόνοι... Τέσσερα νέα παιδιά σας κρατούν συντροφιά. Thrash-metal-ειρηνιστές, καυτηριάζουν το κοινωνικό πολιτικό μας σύστημα και αναβιώνουν προσφέροντας επιτέλους σε σας και τους γείτονές σας το «Anarchy in the UK» των Sex Pistols.

A.K.

CABARET VOLTAIRE: Eight Crepuscule tracks

Χαλασμένα φλιπεράκια, TV... παράσιτα και ήχοι μαζεμένοι από σκουπίδια μαγνητοταινιών, βιντεοκασετών και ό,τι άλλο θα μπορούσε να σχηματίσει ένα υπέροχο φορτισμένο ρεύμα παράξενων εντυπώσεων. Οι έμμοιροι υπνωτικοί ρυθμοί διευκολύνουν το πέρασμά σας στα ηλεκτρονικά παιχνίδια των Cabaret Voltaire. Συγκεντρωμένα εδώ από την εταιρία Crepuscule μερικά σπάνια κομμάτια (1981-85) το top cold wave, post punk, τεχνοβιομήχανο scratch κολλάζ...

A.K.

JONI MITCHELL: Check mark in a rain storm

Η Joni Mitchell, με ιστορία καθόλου ευκαταφρόνητη και έμπνευση με μοναδική διάρκεια, ξαναβγάδει δίσκο και κερδίζει. Είναι αξιο απορίας πώς αυτή η τραγουδίστρια μπορεί να τρέχει μέσα από τη μουσική για δεκαπέντε χρόνια χωρίς να κουράζεται, και όχι μόνο αυτό, αλλά να ανανεώνεται συνέχεια. Και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μερικοί άνθρωποι είναι πραγματικά φτιαγμένοι γι' αυτό που κάνουν και γι' αυτό που είναι. Λοιπόν, η Joni Mitchell, οπλισμένη με την πείρα της και βοηθούμενη από άριστους μουσικούς, βγάδει ένα δίσκο σίγουρα μέσα στους καλύτερους της χρονιάς. Θυμίζει λίγο εποχή Hejira αλλά και η ζεστασιά, τα ανθρώπινα θέματα, όλες οι λεπτές αποχρώσεις καταχωρούνται σαν προσωπική σφραγίδα. Και το κυριότερο δεν είναι κατασταλαγμένη. Ξέρει τον τρόπο αλλά δεν ξέρει το στόχο, διαρκής αναζήτηση, και αυτό είναι ό,τι περισσότερο μπορείς να περιμένεις από ένα μεγάλο δημιουργό. Αν αναζητάτε μια πραγματικά ανθρώπινη μουσική, η Joni Mitchell μπορεί να την προσφέρει, απλόχερα μάλιστα.

B.T.

JONATHAN RITCMAN: Modern Lovers 88

Τον Jonathan τον ακούσατε στη συναυλία, τον ερωτευθήκατε και όσες προλάβετε επωφεληθήκατε. Συμπαθέστατος νέος! Λοιπόν έμένα μου θυμισε ζωντανό juke-box. Ριχνει τάληρο και παίζει τραγούδι. Απ' αυτά τα τραγούδια που άκουγα από την παιδική μου ηλικία, όλα σε σπέσιαλ σέρβις αλά Jonathan. Τίποτα κακό σ' αυτό, τίποτα κακό για μας, αλλά φιλε Jona έχεις τυποποιηθεί. Και όσο και αν αυτός ο δίσκος πολυδιαφημίστηκε σαν καινούργια αρχή, δεν προσθέτει τίποτα σ' αυτά που παίζεις εδώ και δέκα χρόνια. Και δεν υπάρχει πρόβλημα με το fun, το fun είναι fun ειδικά άμα ήσουν Αμερικανός και μένεις στην Καλιφόρνια και έχεις περάσει και γαμημένη εφηβεία. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν μπορείς να δώσεις περισσότερα, γιατί σίγουρα μπορείς. Αφού κατέχεις τόσο καλά τα μουσικά της soul και του ρυθμ, ο επόμενός σου δίσκος να είναι διαφορετικός. Και πάντα θα σ' έχουμε στις κασέτες μας.

B.T.

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

● «Το βάθος τ' ουρανού είναι κόκκινο», α' μέρος ντοκιμαντέρ του Γάλλου Κ. Μαρκέρ (Ε.ΚΙ.ΤΕ.Π. — στο Δημοτικό Σινεάκ — 20.30').

T.V.

● «Ο άνθρωπος που γύρισε απ' τα πιάτα». Ελληνική κωμωδία με Κ. Χατζηχρήστο, Δ. Παπαγιαννόπουλο. (ΕΤ-1 - 21.55').

● «Στάση Λεωφορείου», 1956 του Τσόουσα Λόγκαν. Παίζουν Μέριλιν Μονρόε, Ντον Μάρεϊ, Μπέτι Φιλντ. (ΕΤ-2 - 22.35').

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

● ΓΚΑΛΕΡΙ DADA (Νηριδων 6 και Πρατινού). Εγκαινία έκθεσης ζωγραφικής του Δημήτρη Πηνακού. (Διάρκεια μέχρι τις 23 Μαΐου).

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

6

ΜΑΪΟΥ

ΠΕΜΠΤΗ

5

ΜΑΪΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● Κουαρτέτο Henri Texier με τους Joe Lovano (σαξόφωνο), Philippe Deschepper (κιθάρες), Aldo Romano (κρουστά), Henri Texier (κοντραμπάσο). Ο Henri Texier είναι ένα από τα μεγαλύτερα ονόματα της γαλλικής τζαζ στο κοντραμπάσο. Το 1980 έφτιαξε το κουαρτέτο που καθιερώνεται αμέσως στον ευρωπαϊκό χώρο. Οι συνθέσεις που ερμηνεύει συνιστούν ένα πρωτότυπο ρεπερτόριο, περνώντας από το be-bop στη free jazz και φτάνοντας μέχρι τις εθνικές μουσικές, ακόμα και το ροκ μερικές φορές. (Γαλλικό Ινστιτούτο, Σίνα 31 - 20.30').

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● 4ο Διεθνές Θεατρίδα Τζαζ. (Κινηματογράφος Παλλάς — Βλέπε αναλυτικό πρόγραμμα).
● Κρατική ορχήστρα Θεσσαλονίκης με διευθυντή τον Άλκη Μπαλά και σολίστ τον Γιάννη Ζουγανέλη (τούμπα). (Αίθουσα τελετών Α.Π.Θ.).

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● ΡΟΔΟΝ
Timbuk Three

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● 4ο Διεθνές Θεατρίδα Τζαζ. (Κινημ. Παλλάς — Βλέπε αναλυτικό πρόγραμμα).

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

● «Zero de Conduite», ασπρόμαυρη ταινία για παιδιά και νέους του J. Vigo του 1963. (Γαλλικό Ινστιτούτο, Σίνα 31 - 18.00').

Μεταμεσονύχτιες προβολές
ΑΛΦΑΒΙΑ (6460521), 01.15'
INTEAA (3626720), 01.00'
δύο ταινίες
ΡΙΑΛΤΟ (8827000) 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Μοριονέτες», του Ίγκμαρ Μπέργκμαν. Παίζουν Ρόμπερτ Άρτζον, Μάρτιν Μπένραθ, Χάιντς Μπένετ. (Γαλλικό Ινστιτούτο - 21.00').

Μεταμεσονύχτιες προβολές
● ΡΙΒΟΛΙ, 01.00 - 03.00, δύο ταινίες - Διοργάνωση «Πέρα απ' τα σύνορα».

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Τα προβλήματα που θέτει η ιστορική βιογραφία μιας φεμινίστριας». Ομιλήτρια η Μπουτζουβή - Μπανιά Αλέκα, ιστορικός. Διοργάνωση: Ομάδα γυναικείων σπουδών του Α.Π.Θ. (Αίθουσα Νομικής του Α.Π.Θ. - 19.00').

● «Το έργο του Κωστή Παλαμά», με ομιλήτη τον ποιητή και ακαδημαϊκό Νικήφορο Βρετάκο. (Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο - 20.45').

● «Ιστορία της γερμανικής μουσικής ροκ». Βίντεο-κλιπ, αφίσες, μουσικές κασέτες και μουσική από ντισκ-τζόκει (19.00'). Στις 20.00' ο μουσικός τζαζ από το Άαχεν Ούλριχ Λασκ θα δώσει συναυλία με το τρίο του. (Ινστιτούτο Γκαίτε).

● «Μετάφραση και μεταφραστές: ένα κρίσιμο θέμα». Συζήτηση για την ελληνική γλώσσα στη Γαλλία. (Γαλλικό Ινστιτούτο - 18.00').

T.V.

● «Μεγάλα πουλιά και μικρά πουλάκια» του Πιερ Πάολο Παζολίνι, 1966. Παίζουν Τότο, Νινέτο Ντάβολι. (ΕΤ-1 - 22.45').

● «Η γη είναι το αμαρτωλό μας τραγούδι», του Ράουι Μάλμπεργκ. Κοινωνικό δράμα φιλικόνης παραγωγής, βασισμένο στο μυθιστόρημα του Τίμο Μούκα. (ΕΤ-2 - 00.25').

ΣΑΒΒΑΤΟ

7

ΜΑΤΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● ΡΟΔΟΝ
Pere Ubu

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● 4ο Διεθνές Φεστιβάλ Τζαζ. (Κινηματογράφος Παλλάς - Βλέπε αναλυτικό πρόγραμμα).

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

Μεταμεσονύκτιες προβολές

ΑΛΦΑΒΙΛ (6460521), 01.15'
ΑΝΤΖΕΛΑ (2282121), 01.00'
ΙΝΤΕΑΛ (3626720), 01.00'
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'
ΠΛΑΖΑ (6917722), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μεταμεσονύκτιες προβολές

● ΗΛΥΣΙΑ 01.00 - 03.00

ΚΥΡΙΑΚΗ

8

ΜΑΤΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

● ΡΟΔΟΝ
Pere Ubu

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● 4ο Διεθνές Φεστιβάλ Τζαζ. (Κινηματογράφος Παλλάς - Βλέπε αναλυτικό πρόγραμμα).

ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «ENDURO στην άμμο». Διοργάνωση Μ.Ο.Θ. Πληροφορίες-συμμετοχές Μ.Ο.Θ.: Σόλωνος 63, τηλ.: 812225 κάθε μέρα μετά τις 19.30'.

ΔΕΥΤΕΡΑ

9

ΜΑΤΟΥ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Η πόλη της Θεσσαλονίκης»

ΜΠΡΙΤΖ

Επιμέλεια: Λίλη ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΣΤΕΗΜΑΝ

Η δημοφιλέστερη, ίσως, σύμβαση στο μπριτζ είναι η σύμβαση Στέημαν. Αν και είναι αμφίβολο αν υπάρχει παίκτης που να μην την ξέρει, δεν χάνουμε τίποτε αν τη θυμίσουμε.

Όταν ο ανοίξας και ο απαντών έχουν φιτ 4-4 σε κάποιο μαζέρ, η μανς σ' αυτό το χρώμα είναι συνήθως καλύτερη από τη μανς στα χωρίς ατού. Η τεχνητή αγορά δύο σπαθιά χρησιμοποιείται σαν απάντηση στο άνοιγμα ένα χωρίς ατού, ο απαντών κρατάει αρκετούς πόντους για μανς (οκτώ και πάνω), για να βρεθεί αν υπάρχει τετράφυλλο μαζέρ. Αν ο ανοίξας κρατάει τετράφυλλο κούπα ή πίκια, αγοράζει δύο κούπες ή δύο πίκες και ο απαντών κλείνει μανς στα μαζέρ αν βρέθηκε φιτ, ή στα χωρίς ατού αν δεν βρέθηκε. Αν δεν κρατάει, απαντάει δύο καρά για να παιχτούν δύο ή τρία χωρίς ατού.

Να μια τυπική περίπτωση εφαρμογής της σύμβασης, από το βιβλίο της Rixie Markus, More deadly than the male. Τα χαρτιά του άξονα Βορρά - Νότου είναι:

♠ K 9
♥ 9 8 4 2
♦ A Q J 8 4
♣ 7 2

♠ A 10 6 2
♥ Q 5 3
♦ 9 2
♣ A K J 9

Η αγορά πήγε:

Νότος
1 X.A.
2 ♠
3 X.A.

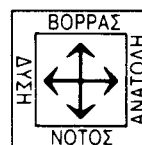
Βορράς
2 ♠
2 X.A.
πάσο

Αντάμ έγινε το έξι καρώ, που κέρδισε η ντάμα του μορ, γιατί η Ανατολή άφησε έξω, παίζοντας το τρία καρώ.

Ο Νότος δοκίμασε την εμπάς της ντάμας σπαθί. Η Δύση κέρδισε και έπαιξε το βαλέ κούπα που κέρδισε η ντάμα. Η Ανατολή έκανε τώρα την εμπάς καρώ. Δυστυχώς, η κατανόμη ήταν αυτή:

♠ K 9
♥ 9 8 4 2
♦ A Q J 8 4
♣ 7 2

♠ J 7 4 3
♥ J
♦ 10 7 6
♣ Q 10 8 5 4

♠ Q 8 5
♥ A K 10 7 6
♦ K 5 3
♣ 6 3

♠ A 10 6 2
♥ Q 5 3
♦ 9 2
♣ A K J 9

Η Ανατολή κέρδισε με το ρήγα καρώ και τράβηξε τέσσερις κούπες για δύο κάτω.

Ο εκτελεστής θα μπορούσε στη δεύτερη λεβέ να ανέβει στο χέρι με το ρήγα σπαθί και να κάνει την εμπάς καρώ. Η Ανατολή κερδίζει και βγαίνει λιμό κούπα. Αν ο εκτελεστής έχει την ψυχραιμία να βάλει την ντάμα, μπορεί να τραβήξει εννέα λεβέ.

(Στοιχεία από το βιβλίο των Terence Reese & Albert Dormer, The Complete book of bridge).

BINTEO

ΒΟΚΑΚΙΟΣ '70

Σπονδυλωτή ιταλική κωμωδία, που αποτελείται από τρεις διαφορετικές ιστορίες.

Στην πρώτη, η Σοφία Λόρεν υποδύεται μια όμορφη γυναίκα που εργάζεται σ' ένα περιόδεον λούνα παρκ και το αφεντικό της την πείθει να παίξει το ρόλο του βραβείου στη λοταρία του Σαββάτου. Σκηνοθεσία Βιτόριο ντε Σίκα.

Στη δεύτερη ιστορία — σκηνοθετημένη από τον Φεντερίκο Φελίνι και με πρωταγωνίστρια την Ανίτα Έγκμπεργκ — η αφίσσα ενός φωτομοντέλου γίνεται αιτία να ξετρελαθεί ένας φανατικός ηθικολόγος, ο δρ. Αντόνιο.

Στην τρίτη ιστορία, που σκηνοθέτησε ο Λουκίνο Βισκόντι, μια νεαρή σύζυγος (Ρόμι Σνάνιντερ) ανακαλύπτει ένα μοναδικό τρόπο να βγάζει λεφτά.

Σενάριο: Σεζάρε Ζαβατίνι, Ένιο Φλαϊάνο, Φεντερίκο Φελίνι, Τούλιο Πινέλι, Σούζο Σέτσι ντ' Αμίκιο, Λουκίνο Βισκόντι. (VideoSonic).

ΣΤΑΣΟΥ ΠΛΑΤ' ΜΟΥ

Σε μια μικρή πόλη του Όρεγκον, τέσσερα αγόρια με διαφορετικό χαρακτήρα ξεκινούν για μια εκδρομή-εξερεύνηση στο δάσος, όπου υπάρχει και το πτώμα ενός χαμένου παιδιού.

Μια ταινία για νοσταλγικούς, με πολύ καλή φωτογραφία.

Σκηνοθεσία: Ρομπ Ράινερ.

Παίζουν: Ουίλι Ουίτον, Ρίβερ Φινίε, Κόρεϊ Φέλντμαν, Τζέρι Ο' Κόνελ, Κίφερ Σάδερλαντ.

Διευθυντής φωτογραφίας: Τόμας Ντελ Ρουθ. (Video Sonic).

ΟΣΟ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ταινία του 1946, βραβευμένη με 8 Όσκαρ.

Σε περίοδο ειρήνης, σ' ένα στρατόπεδο στη Χαβάνη, η γυναίκα του διοικητή και ο στρατιωτικός καριέρας τα διακινδυνεύουν όλα, για μια ερωτική περιπέτεια.

Ένας συνάδελφός του θέλει να παντρευτεί μια πόρνη, ενώ ο φίλος του «σηκώνει κεφάλι» στο σαδιστικό δεσμό-φύλακα.

Καταγραφή ανθρώπινων συναισθημάτων, με αποκορύφωμα την επίθεση στο Περλ Χάρμπορ στις 7 Δεκεμβρίου του 1941.

Σκηνοθεσία: Φρεντ Ζίνεμαν.

Παίζουν: Μπαρτ Λάγκαστερ, Μοντγκόμερι Κλιφτ, Ντέμπορα Κερ, Φρανκ Σινάτρα, Ντόνα Ριντ. (Video Sonic).

ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ '36

Μέσα από τη δολοφονία ενός συνδικαλιστή, που αποδίδεται σ' έναν ξεφλημένο χαφιέ, τις μηχανογραφίες της κυβερνήσεως και τελικά την εκτέλεσή του μέσα στη φυλακή, γίνεται αναφορά στο πολιτικό δράμα της Ελλάδας του '36.

Σκηνοθεσία-σενάριο: Θόδωρος Αγγελόπουλος.

Φωτογραφία: Γιώργος Αρβανίτης

Παίζουν: Πέτρος Μάρκαρης, Κώστας Παύλου, Χρήστος Καλαβρούζος, Βασίλης Τσαγκλός, Βαγγέλης Καζάν, Πέτρος Χοϊδάς, Κώστας Σφήκας κ.ά. (Audio Visual Enterprises).

K.X.

40 ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΖΑΖ

ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Στις 7 και 8 Μαΐου θα γίνει το 40 διεθνές φεστιβάλ τζαζ και αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής στον κινηματογράφο «Παλλάς» με διοργανωτή το δήμο Θεσσαλονίκης.

Ειδικός συνεργάτης στη διαμόρφωση του προγράμματος ανέλαβε αυτή τη φορά ο Σάκης Παπαδημητρίου.

Δύο είναι οι άξονες γύρω από τους οποίους θα περιστραφεί φέτος το μουσικό πρόγραμμα: Η παρουσίαση σύγχρονων τάσεων που εμφανίζονται τόσο στην Αμερική όσο και στην Ευρώπη καθώς και η συνεργασία Ελλήνων με άλλους Ευρωπαίους μουσικούς. Στόχος της φετινής διοργάνωσης η επαφή του κοινού με τα διεθνή ρεύματα και τις νέες ιδέες.

Το πρόγραμμα των μουσικών εκδηλώσεων:

4/5:

Μηνάς Αλεξιάδης (σόλο πιάνο) και το κουαρτέτο του Αμερικανού σαξοφωνίστα Φάροκ Σάντερς.

6/5:

Το κουαρτέτο του Γιώργου Τρανταλιδή και του Ούγγρου πιανίστα Μπέλα Λάκατος. Επίσης το επταμελές συγκρότημα από τη Γιουγκοσλαβία Μιλαντόικα Γιουνιγντ σε τζαζ ροκ ρυθμούς.

7/5:

Το κουαρτέτο Ερρατίκ και το τρίο του συνθέτη Ούλριχ Λασκ.

8/5:

Το κουαρτέτο του Νίκου Τσιλογιάννη και το κουαρτέτο του Γάλλου μπασίστα και συνθέτη Ανρί Τεζιέ (συμμετοχή του Γαλλικού Ινστιτούτου Θεσσαλονίκης).

Παράλληλα με τις μουσικές εκδηλώσεις θα λειτουργήσουν τρεις εκθέσεις από τις 2 ως τις 8 Μαΐου στον εκθεσιακό χώρο του δήμου, στην οδό Εθν. Αμύνης 9. Εκθέσεις φωτογραφίας, βιβλίου και δίσκου.

Στην έκθεση φωτογραφίας, που γίνεται για τέταρτη φορά στα πλαίσια του φεστιβάλ, παίρνουν μέρος εννέα φωτογράφοι: Γ. Τσαουσάκης, Γ. Κρικής, Γ. Παπανικολάου, Β. Μπαζίκης, Γ. Κουϊτζόγλου και Α. Γεωργίου από τη Θεσσαλονίκη και Γ. Ζαφείρης, Α. Κελπέκης και Σ. Παπαϊάννου από την Αθήνα.

Αντίθετα η έκθεση βιβλίου και δίσκου γίνεται για πρώτη φορά. Θα παρουσιαστούν όλες οι ελληνικές εκδόσεις βιβλίων και περιοδικών που περιλαμβάνουν είκοσι πέντε χρόνια βιβλιογραφίας της τζαζ στη γλώσσα μας καθώς και οι παραγωγές δίσκων με Έλληνες μουσικούς που περιλαμβάνουν δέκα χρόνια δισκογραφικής παρουσίας με 37 άλμπουμ όπου συμμετέχουν Έλληνες μουσικοί παίζοντας κατά το μεγαλύτερο ποσοστό δικά τους κομμάτια και αυτοσχεδιασμούς.

Την οργάνωση των εκθέσεων έχει αναλάβει ο Άρης Γεωργίου.

Στέλιος ΒΑΛΑΝΑΣ

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πρώην «Βασιλικό θέατρο»

«Ο Λόφος με το συντριβάνι» του Γιάννη Ρίτσου από το ΚΘΒΕ.

Θέμα του έργου η ζωή μιας μοναχικής γυναίκας που ζει στην ελληνική επαρχία. Στα 34 χρόνια της φτάνει σε αδιέξοδο. Πρώην αγωνίστρια, δεν έχει κατορθώσει να βρει τη χρυσή τομή ανάμεσα στη ζωή και στο όνειρο σ' ένα ιδανικό. Ρουτίνα, πλήξη, επαρχιακή ζωή σε μια επαρχιακή πόλη που φθίνει, πόθοι ανεκπλήρωτοι, ένας εφήμερος έρω-

τας και το τραγικό τέλος.

«Ο Λόφος με το συντριβάνι» είναι ένα θεατρικό αλλά και ποιητικό κείμενο του Γιάννη Ρίτσου και παίζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα στα πλαίσια του αφιερώματος του ΚΘΒΕ στο μεγάλο Έλληνα ποιητή.

Σκηνοθεσία: Πέπη Οικονομοπούλου.

Σκηνικά - κοστούμια: Νίκου Στεφάνου.

Παίζουν οι ηθοποιοί: Εύα Κοταμανίδου, Μιράντα Οικονομίδου, Ειρήνη Χατζηκωνσταντή, Γιάννα Κούρου, Άκης Δρακουλινάκος, Γιώργος Κώτσος, Ελισάβετ Ναζλίδου, Όλγα Παπά, Αίας Μανθόπουλος, Μαρία Σάββα, Βασίλης Σεϊμένης, Νίκος Καραγεώργος, Λάζαρος Ανδρέου.

Σ.Β.

νικής 1930-1960». Β' κύκλος μαθημάτων-συζητήσεων με ομιλήτη τον Ξ. Κοκόλη. (Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο - 19.00').

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

● **ΓΚΑΛΕΡΙ ΟΡΑ** (Ξενοφώντος 7). Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής του Κυριάκου Κατζουράκη. (Διάρκεια μέχρι τις 27 Μαΐου).

ΤΡΙΤΗ

10

ΜΑΪΟΥ

ΠΕΜΠΤΗ

12

ΜΑΪΟΥ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Θεωρία και πράξη του γυναικειού τρόπου γραφίματος». Η Γιούτα Χάινριχ συζητάει για λογοτεχνικά έργα και θεωρητικές μελέτες σχετικά με τη φεμινιστική λογοτεχνική αισθητική. (Νομική σχολή Α.Π.Θ. - 20.30').

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Κρατική ορχήστρα Θεσσαλονίκης» με διευθυντή τον Ευθύμιο Καβαλιεράτο και σολίστ τη Μαρία Μαρκοπούλη (φλάουτο). (Αίθουσα τελετών Α.Π.Θ. - 21.00').

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

● «Το βάθος τ' ουρανού είναι κόκκινο». Β' μέρος ντοκιμαντέρ του Κ. Μαρκέρ. (Ε.ΚΙ.Τ.Ε.Π. - Δημοτικό Σινεμά Πειραιά - 20.30').

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Επίκαιρα Νομικά Προβλήματα για την προστασία του περιβάλλοντος». Ομιλητές οι καθηγητές Χανς Γιούργκεν Πάπρ και ο Βασίλειος Σκουρής. (Ινστιτούτο Γκαίτε - 20.00').

Σχολιαστής

Δεκαπενθήμερο
περιοδικό

Τιμολόγος Φιλήμωνος 13
Αθήνα 115 21
Τηλ.: 6469827 - 6461380
κυκλοφορεί
κάθε δεύτερη Παρασκευή

Β' Περίοδος
Τεύχος 66, 29 Απριλίου 1988
Δρχ. 200

Εκδίδεται από τους:
Κ. Βουρνά
Π. Παναγιώτου
Γ. Πιτουρόπουλο
Δ. Ψαρρά
Φωτοσύνθεση
Βιβλιοσυνοργατική Συν.Π.Ε.
Φειδίου 18
Φωτολитоγραφική
αναπαραγωγή
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση
Ηλίας Ζέρβας κ Σία Ο.Ε.
Ακαδημίου 13 - Αθήνα

Υπεύθυνος έκδοσης:
Γ. Πιτουρόπουλος

Διευθυντής:

Δ. Ψαρράς

Σύνταξη:

Τ. Καπνιστάρος

Γ. Κόκακος

Χ. Μαχάρας

Π. Ανάρδος - Ρυλμόν

Δ. Τρίμης

Σελιδοποίηση:

Σ. Παντελάκης

Τακτικοί συνεργάτες:

Ν. Βαλαωρίτης

Γ. Βότσας

Α. Κελέκης

Π. Κοροβέσης

Τ. Κωστόπουλος

Γ. Μακρής

Γ. Μητράλης

Χ. Μόσιαλος

Β. Ντάκουρη

Δ. Οικονομάκης

Η. Πετρόπουλος

Θ. Πλατής

Ρ. Πόλε

Ι. Ραλλίδης

Μ.Ν. Ράπτης

Α. Ρουμελιώτης

Γ. Ρουμελιώτης

Χ. Σακελλαρόπουλος

Β. Τζαβάρος

Α. Τύρος

Γελοιογραφία:

Γ. Ιωάννου

Κόμικς:

Αρκάς

Σχόλια:

Γ. Χατζάκος

Διαφήμιση:

Κέλλυ Κοντονή

Συνδρομές:

Εσωτερικοί:

ετήσια: 4.800

εξάμηνη: 2.400

Ευρώπη:

ετήσια: 6.000

εξάμηνη: 3.000

Άλλες χώρες:

ετήσια: 6.800

εξάμηνη: 3.400

Δημ. οργανισμοί:

ετήσια: 12.000

Εμφάνιση-Επιταγή:

Γιώργος Πιτουρόπουλος

Σχόλια των αναγνωστών

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Αγαπητέ «Σχολιαστή»,
Δημοσιεύσεις σε προηγούμενο τεύχος (63) και στη στήλη των αναγνωστών έ-
να κείμενο-απάντηση του Τάκη Πλου-
μή σε δικό μου κείμενο, που δημοσιεύ-
τηκε — τελικά — στην «Οικολογική Ε-
φημερίδα».

Επειδή όμως οι αναγνώστες του «Σ»
βρίσκονται μπροστά σ' ένα «διάλογο»,
που προϋποθέτει γνώση για τα τεκται-
νόμενα στον οικολογικό χώρο ή — του-
λάχιστον — για τα δυο αρχικά κείμενα
(«Νέα Οικολογία» τ. 39, Ιανουάριος
'88 και «Οικολογική Εφημερίδα» τ. 30,
Φλεβάρης '88), θα παραπέμψω εκεί ό-
σους ενδιαφέρονται για τα προηγούμε-
να αλλά και για τα επόμενα και θα πε-
ριοριστώ εδώ σε μια αναγνωστική —
για λόγους τάξης — και συνοπτική α-
πάντηση.

Πιο πριν όμως, νιώθω υποχρεωμέ-
νος να εξηγήσω στους αναγνώστες την
πορεία αυτού του «διαλόγου», πολύ πε-
ρισσότερο γιατί είναι προφανές πως
βρισκόμαστε μπροστά σε μια στρουθο-
καμηλική και καθόλου ειλικρινή τα-
κτική, για την πρωτότυπη εκδοχή της
οποίας έχει να σημειώνεται η αριστερά
— στις πιο άσχημες στιγμές της.

Το μεταλύτερο — σε κυκλοφορία —
περιοδικό του οικολογικού χώρου, η
«Νέα Οικολογία», δημοσιεύει άρθρο-
πολεμική προς την ιδέα της Ομοσπον-
δίας των Οικολογικών Οργανώσεων με
την υπογραφή του Τάκη Πλουμή, μέ-
λους της Συντονιστικής Γραμματείας
της «Οικολογικής Συνεργασίας», και
τον τίτλο «προφάσεις εν αμαρτίαις»,
που απονέμει στην προσπάθεια, ζητών-
τας ταυτόχρονα από τις οικολογικές ο-
μάδες να ενταχθούν στο σχήμα της
«Ο.Σ.», που προωθεί η «Ν.Ο.». Ακο-
λουθεί ένα έντονο κείμενο-απάντηση
δική μου προς τη «Ν.Ο.», που επεκτι-
νεται σε μια συνολική κριτική της στά-
σης σχήματος και περιοδικού, εκτι-
μώντας ταυτόχρονα πως «αξίζει να πα-
λέψουμε μαζί, ταυτίζοντας τα μέσα με
τους σκοπούς μας». Η «Ν.Ο.» αρνεί-
ται να το δημοσιεύσει, απειλώντας με
μάλιστα — διά στόματος του διευθυντή
της Ηλία Ευθυμίουπουλου — με μήνυση!
Αποφασίζω να κοινοποιήσω το κείμε-
νο ως ανοιχτή επιστολή προς τον οικολο-
γικό Τύπο και δημοσιεύεται στην
«Οικολογική Εφημερίδα». Ο Τ.Π., θε-
ρώντας πρέπον να μην απαντήσει
στο έντυπο που αρχικά έγραψε (τη
«Ν.Ο.») — πώς μπορείς, άλλωστε, ν'
απαντήσεις σε κάτι που δεν δημοσιεύ-
σες — ξεπερνά και την «Ο.Ε.» αλλά
και τα πλαίσια του οικολογικού χώρου
και κοινοποιεί την απάντησή του σε ευ-
ρύτερης κυκλοφορίας έντυπα — για να

βρει φιλόξενο χώρο στο «Σχολιαστή».

Η όλη συμπεριφορά, άλλα στοιχεία,
αλλά και το γράμμα που δημοσιεύσεις
συγκλίνουν προς την εγκαθίδρυση μιας
αρνητικής κατάστασης, την πραγμα-
τικότητα της οποίας δυσκολεύομαι να
αποδεχτώ ως οριστική:

— την υιοθέτηση παραδοσιακών
μεθόδων πολιτικής πρακτικής από ένα
τμήμα του οικολογικού χώρου, που
στην περίπτωση μας χρησιμοποιοεί την
ανθρώπινη ματαιοδοξία για να προω-
θήσει στόχους, θέλοντας να φανεί —
παράλληλα — πως δεν εμπλέκεται σε
«προσωπικές» αντιθέσεις (σημειωτέον
πως τον Τ.Π. μόνον εξ' όψεως και άπαξ
τον γνωρίζω),

— την ύπαρξη ενός καμπάλαιου πο-
λιτικού αντανάκλαστικού, του φόβου
απέναντι στην κριτική, που εκφράζε-
ται με την προσπάθεια για σποσιώπηση
της — αρχικά — και με τη συκοφάντη-
σή της στη συνέχεια,

— την κατασκευή ακόμη και φαν-
ταστικών καταστάσεων (π.χ. την εμ-
φάνιση μου λίγο πριν το τέλος) και γε-
γονότων για την απλή υποστήριξη από-
ψεων (π.χ. αποστολή καταλόγου) που
«με ευχαρίστηση» προβάλλονται,

— την επιλογή τμήματος — ελπίζω
— της «Ο.Σ.» να διαχωριστεί μετωπι-
κά από το πιο ριζοσπαστικό κομμάτι
του οικολογικού κινήματος στη χώρα
μας.

Λυπάμαι ειλικρινά που αναγκάζο-
μαι να κάνω δημόσια αυτές τις διαπι-
στώσεις, όμως ακριβώς επειδή πολλές
εξελίξεις εμφανίζονται ως πληκτικές
για να γίνουν μετά επικίνδυνες, πι-
στεύω πως είμαστε δυστυχώς αναγκα-
σμένοι ν' ασχολούμαστε και με τα «α-
πόκρυφα» μέρη του «οίκου» μας, πριν
η οικολογία καταλήξει να μη σημαίνει
πια τίποτα ριζοσπαστικό και εναλλα-
κτικό.

Φίλοι μου, να 'στε σίγουροι πως ο οικολογικός χώρος έχει και καλύτερες στιγμές.

Μιχάλης ΤΡΕΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ

Αγαπητέ «Σχολιαστή»,

Επειδή το σχόλιό μου στο τεύχος
της 15 Απριλίου με αδικεί, θα σε παρα-
καλώ να δημοσιεύσεις τις διευκρινί-
σεις μου: Στους οργανωτές της εκδή-
λωσης συμπαράστασης στους «τέσσε-
ρις» που εμπλέκει η ασφάλεια στην «υ-
πόθεση της Καλογρέζας», ήταν γνω-
στό ότι ο Φρανκ Σβάλμπα Χοτ είχε μια
μακροσκελή τοποθέτηση που, προστι-
θέμενου και του χρόνου της μετάφρα-
σης, θα έτρωγε το μεγαλύτερο μέρος
της εκδήλωσης.

Επομένως, η ισότιμη μεταχείριση
των κομμάτων και των φορέων που με-

τείχαν στην εκδήλωση απαιτούσε να
μιλήσουν όλοι ή πριν ή μετά το Γερμα-
νό ευρωβουλευτή. Όμως οι οργανωτές
έκριναν ότι ο Γιάννης Μπανιάς και ο
Νίκος Κωνσταντόπουλος έπρεπε να μι-
λήσουν πριν τον Χοτ κι εγώ με τον Κα-
κούλη μετ'ά. Έτσι η σειρά μου ήρθε
όταν το ακροατήριο ήταν πια κατακο-
νημένο και είχε αρχίσει να αραρώνει.

Έκρινα λοιπόν ότι δεν είχε νόημα
να κάνω κάποιες αναλύσεις, αφού κα-
νείς δεν θα τις πρόσεχε, αλλά να περιο-
ριστώ σε μια έκφραση της συμπαρά-
στασης της ΕΑΡ.

Δεν προκάλεσα λοιπόν το ακροατή-
ριο. Απλά διαμαρτυρήθηκα σε πολύ ή-
πιους τόνους και στη συνέχεια τόνισα
ότι η ΕΑΡ:

— Καταγγέλλει την εκτέλεση του Μι-
χάλη Πρέκκα.

— Καταγγέλλει την αστυνομική σκευ-
ωρία κατά της Βογιατζή και του Μπα-
κουβάλα.

— Καταγγέλλει τη διόγκωση των κα-
τηγοριών κατά των Συμυρναίου και Μα-
ρίνου.

— Καταγγέλλει το γενικότερο κλίμα
αστυνομοκρατίας και την ένταση της
κρατικής καταστολής και του κοινωνι-
κού αυταρχισμού.

Δεν υπήρξε λοιπόν κανένα θέμα αν
θα μιλήσω πρώτος εγώ ή ο Γιάννης
Μπανιάς. Ούτε είχα τη φράση που μου
αποδίδετε.

Παύλος ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Υπεύθυνος του Τμήματος Δικαιωμάτων
του Ανθρώπου και του Πολίτη της Κ.Ε.
της ΕΑΡ.

Ο ΞΥΛΟΔΑΡΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΔΑΓΜΑ

Αγαπητέ «Σχολιαστή»,

Πραγματικά σοκαρισμένη από τα
γεγονότα που θα εξιστορήσω παρακά-
τω, γράφω με την ελπίδα πως αυτό το
γράμμα θα δημοσιευτεί, μια και κανέ-
να από τα έντυπα που κυκλοφορούν
δεν θα 'χαν το κουράγιο να δεχτούν ο-
ποιαδήποτε αλήθεια.

Λοιπόν. Το βράδυ, μάλλον τα ξημε-
ρώματα, γύρω στις δύο το πρωί της
Δευτέρας, 4 Απριλίου '88, υπήρξα εγώ
και αρκετά άλλα άτομα μάρτυρες ενός
άγριου ξυλοδαρμού ναρκωμένη από
όργανο της τάξης με πολιτικά, έξω α-
πό φαρμακείο της Καμάρας, στη Θεσ-
σαλονίκη.

Ο νεαρός, σε κακή κατάσταση από
την έλλειψη της δόσης του, προσκάθη-
σε να πάρει μορφίνη και πεθιδίνη με
την απειλή ψεύτικου πιστολιού από
φαρμακοποιό. Το μεσημέρι της προη-
γουμένης, κάλι αποτυχημένα, είχε επι-
τεθεί σε άλλα δύο φαρμακεία και σύμ-

φωνα με την αστυνομία είχε κλέψει το απόγευμα κι ένα φορτηγάκι, για διευκόλυνση των επιδρομών του. Αυτά δεν μας ενδιαφέρουν και πολύ, τα αναφέρω για μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης.

Έτυχε να είμαι έξω από το φαρμακείο που τον πιάσανε εκείνο το βράδυ, και να χαζεύω τον άγριο ξυλοδαρμό του πρώτα από το φαρμακοποιό και μετά από τους κύριους της αστυνομίας, οι οποίοι αφού τον «απόπλισαν» άρχισαν να τον χτυπούν αλύπητα στο κεφάλι και το σώμα με κλοτσιές, από την είσοδο του φαρμακείου μέχρι και μέσα στο περιπολικό που τον παρέσυραν, αφήνοντας στα πλακάκια του φαρμακείου μια λίμνη αίματος τόσο ευμεγέθη, που θα απορούσε κανείς και θα νόμιζε πως επρόκειτο για κόκκινα σιρόπια ριγμένα στο πάτωμα.

Μια κοπέλα πίσω παρακολουθούσε τον ξυλοδαρμό με εμφανή τα σημάδια της αγωνίας, όταν κάποιος μπάτσος με πολιτικά της απήλυθε το λόγο. «Τι κάνεις έτσι... εσένα βαρύνει;»

«Ναι», απάντησε εκείνη, «εγώ πονάω».

Ο κύριος με τα πολιτικά και τα μούσια που έδερνε το νεαρό τότε, πεσμένο στο πίσω κάθισμα του περιπολικού, άκουσε τη φωνή, ο προηγούμενος τον έδειξε την κοπέλα, «Α!» αναφώνησε, «έχουμε και συνήγορο τώρα!...» Και όρμησε εναντίον της. Για να μην τα πολυλογώ, έφαγε κι αυτή κι ο φίλος της που πήγε να την υπερασπιστεί το ξύλο της χρονιάς τους, και ξέφυγαν αναμαλλιασμένοι στην Ιασονίδου, γιατί ο κύριος που την κυνηγούσε είχε την ατυχία να γλιστρήσει. Το άγριο κυνηγητό σταμάτησε, ο κόσμος διαλύθηκε, ενώ οι μπάτσοι αμέσως μετά χωρίς καθυστέρηση εξαφανίστηκαν μαρσάροντας στην άσφαλτο.

Στις εφτάμισι το πρωί πήγαμε να καταγγείλουμε το γεγονός κάνοντας μήνυση στον μπάτσο, δυο άτομα. Μας κράτησαν τρεις ώρες στο τμήμα και αφού κάλεσαν και το διοικητή ασφαλείας, μας κέρασαν καφέδες και μας περιποιήθηκαν δεόντως, προσπάθησαν να μας πείσουν να μην κάνουμε μήνυση, για ηθική βλάβη, τρομοκρατία και στέρηση του στοιχειώδους δικαιώματος έκφρασης. Μας υποσχέθηκαν πως θα τιμωρήσουν τον κύριο αυτό όπως του άξιζε, τελικά.

Φύγαμε χωρίς να κάνουμε μήνυση και αποφασίσαμε πως έπρεπε να βρούμε και τα παιδιά που είχαν φάει το ξύλο, να πάει αλλού το πράγμα, πιο δυναμικά. Αρκεστήκαμε να κάνουμε μια καταγγελία στην «Ελευθεροτυπία», αφού εξιστορήσαμε το γεγονός στο νεαρό δημοσιογράφο που πήρε τα στοιχεία μας, και φύγαμε για τα χωριά μας με τη βεβαιότητα πως η καταγγελία θα δημοσιευτεί.

Απογοητευτήκαμε όμως οικτρά. Δημοσιεύθηκε μεν η καταγγελία την άλλη μέρα, 5/4/88, αλλά παραποιημένη, με τον τίτλο «αστυνομικοί δέρνουν ηρωϊνομανή», και παρακάτω, πως εμείς πήγαμε λέει να τον σώσουμε, γι'

αυτό μας χτύπησαν και το βάλαμε στα πόδια. Ηθικόν διδάγμα (1):

όποιος ανακατεύεται με τα πιτσιτρουρα τον τρώνε οι κότες.

Γι' αυτό, όταν βλέπετε άλλη φορά, πως οι καλοί κύριοι αστυνόμοι βαρύνε ένα βρωμοηρωϊνομανή εγκληματία, ή καθίστε σπιτάκι σας (πράγμα που μας συμβούλεψαν πατρικά οι διοικητές), ή κάντε πως δεν βλέπετε. Και μάλιστα, όταν αυτός κάνει και ληστείες και απειλεί τους φίλησυχούς πολίτες με μαχαίρια και πιστόλια, έστω και ψεύτικα.

Ηθικόν διδάγμα (2):

Ποτέ μην τολμήσετε να κάνετε μήνυση σε αστυφύλακα, γιατί αν θέλετε να διοριστείτε, θα τα βρείτε πιαστούνια. Εσείς, σοβρά παιδιά με πτυχία, κοιτάξτε να διδάξετε τους μαθητές σας αύριο μεθαύριο, σχετικά με τον κίνδυνο των ναρκωτικών, και προστατέψτε τα παιδιά σας απ' αυτόν. Μάλιστα εμπιστευτείτε την αστυνομία.

Και το δικό μου συμπέρασμα:

Μπορεί οι μπάτσοι να είναι ΓΟΥ-ΡΟΥΝΙΑ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ, αλλά οι δημοσιογράφοι είναι μεγαλύτερα.

Πραγματικά ντρεπόμαστε.

Σεχίδου Π.
Μουρατίδης Μ.
Θεσσαλονίκη

ΠΡΟΣ ΤΟ 4ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΚΝΕ

Αφιερώνω στην οργάνωση πόλης της ΚΝΕ Θεσσαλονίκης. Στους παλιούς καλούς συντρόφους.

Αποφάσισα να μιλήσω μέσα από τις στήλες του Σχολιαστή... θέλοντας να σπάσω έτσι τη διχρόνη σιωπή μου. Τη στάση υπομονής-αναμονής που επέλεξα, μετά την 6η συνδιάσκεψη της οργάνωσης της ΚΝΕ στη Θεσσαλονίκη το '86. Που η όλη της εσωοργανωτική λειτουργία, εκείνης της περιόδου, σηματοδότησε τη διαγραφή μου από την οργάνωση. Σαν εκλεγμένος αντιπρόσωπος στην τομεακή συνδιάσκεψη, του τομέα εργαζομένων μαθητών της ΚΝΕ Θεσσαλονίκης, και συνδικαλιστικό σέλεχος της οργάνωσης, προσπάθησα να επισημάνω λανθασμένες επιλογές και δυναμίες της οργάνωσής μας στο μαζικό κίνημα της νεολαίας. Τονίζοντας πως η επιλογή του ενωτικού μετώπου των αριστερών δυνάμεων πρέπει να συνδυαστεί και από τις απαραίτητες αναπροσαρμογές της δικής μας πρακτικής και νοοτροπίας. Ο ηγεμονικός και απόλυτος ρόλος μας έπρεπε να υποχωρήσει μπροστά στο διάλογο και τη συλλογικότητα, με τις άλλες συμπαραταγμένες δυνάμεις. Όμως οι διαθέσεις της καθοδήγησης αντιστρατεύονταν αυτή την άποψη. Παράδειγμα. Η ανατροπή από μέρους της των προγραμματικών αποφάσεων που πάρθηκαν στη σύσκεψη της αγωνιστικής κί-

νησης, εργαζομένων μαθητών (συνδικαλιστική παράταξη των εργαζομένων μαθητών, στη Θεσσαλονίκη) του δού νυχτερινού Τ.Ε.Α., που οι θέσεις της πέρασαν από το κόσκινο της «ιδεολογικής και πολιτικής καθαρότητας». Η τότε καθοδήγηση από το συμβούλιο πόλης, της Άννας Τριχοπούλου, με τη συναίνεση του τομεακού συμβουλίου, τυπώνει προκήρυξη που υπογράφεται ως ΑΚΕΜ. Με αποτέλεσμα, να φέρει την αντίθεση όλων όσων παρεβρίσκονταν σε εκείνη τη σύσκεψη. Η προκήρυξη δεν μοιράστηκε, και το θέμα έκλεισε στα γρήγορα χωρίς παραπέρα κλυδωνισμούς. Όμως «τα έργα και οι ημέρες» της καθοδήγησης δεν σταματούν εδώ, ο ανασταλτικός της ρόλος έχει και την προίστορία των κινητοποιήσεων του 1985 (των λυκείων της Θεσσαλονίκης, στα πλαίσια του νέου νόμου για την εκπαίδευση), όπου ο Μιχάλης ο Καπέτης, μέλος του συμβουλίου πόλης, με άνωθεν εντολές, προχωρά σε κλειστή συμφωνία με την ηγεσία της εδω νεολαίας ΠΑΣΟΚ. Θέλοντας να εξασφαλίσουν το ενιαίο των κινητοποιήσεων, παραβίασαν με αυτή τους την πράξη την αυτόνομη των συνδικαλιστικών οργάνων, υποσκέλισαν κάθε μαζική διεργασία, οδήγησαν τα συνδικαλιστικά στελέχη της οργάνωσης, τα μέλη της, τους ίδιους τους μαθητές, σε κινητοποιήσεις κλισαρισμένες μέσα στη λογική των κάθε λογής κομματικών επιδιώξεων. Ήμασταν οι μαριονέτες μιας παράστασης, ενός κακόγουστου κουκλοθεάτρου.

Αποκορύφωμα όμως της αυθαιρεσίας και του πειθαναγκασμού ήταν η τομεακή συνδιάσκεψη με προκατασκευασμένους και βουβούς αντιπροσώπους, αφού τα πάντα είχαν κριθεί πριν, στις ιδιαίτερες συζητήσεις τους με τα μέλη του τομεακού συμβουλίου και των καθοδηγητών του συμβουλίου πόλης. Καλοδουλεμένες ομιλίες, προεγμένη επιφανειακή κριτική, εκτενείς πολιτικές παρεμβάσεις από μέρους της καθοδήγησης, και τέλος οι απαραίτητες μα πάντα προσφυλεις αγωνιστικές αναφορές στο απομυθοποιημένο κομμουνιστικό κίνημα ήταν η κοινοτική πλευρά της συνδιάσκεψης. Δεν έλειψαν φυσικά και οι ανάλογες προωθήσεις «ικανών» στελεχών της οργάνωσης, που αργότερα ικανοποιήθηκαν από μια κομματική υποτροφία για σπουδές στις σοσιαλιστικές χώρες (περίπτωση δυο μελών του τομεακού συμβουλίου που είχαν εκλεγεί το '86). Το φύτεμα στην κυριολεξία στη θέση του γραμματέα του τομέα στελέχους του συμβουλίου πόλης, που χωρίς καν να εξηγηθεί ο λόγος της επιλογής του προωθήθηκε για εκλογή από την τομεακή συνδιάσκεψη.

Όλα αυτά σε αρμονία με την απουσία των καταστατικών αρχών από κάθε οργανωτική διαδικασία δίνουν το περιεχόμενο και την ουσία του πολιτικού πατερναλισμού της εδω καθοδήγησης της ΚΝΕ.

Σαν μέλη ενός κλειστού «επαγγελματικού κομματικού μηχανισμού»

δρουν έξω από τις συλλογικές λειτουργίες της οργάνωσης, είναι οι «ειδικοί» της ιδεολογίας και της πολιτικής, που αποφασίζουν για όλα και για όλους, επιβάλλοντας την εκ των άνω άποψή τους στη βάση της οργάνωσης. Χρησιμοποιούν σε αυτό τους το «έργο» μαροφιλόδοξους, μα πάνω από όλα ματαιόδοξους μικρούς ηγετίσκους, που κάτω από τα θέλητρα της αναρρίχησης στην ιεραρχία της οργάνωσης υποκύπτουν.

Αυτοί αποφασίζουν, εκλέγουν και εκλέγονται, διορίζουν και διαγράφουν σαν απόλυτοι ηγεμόνες ενός φέουδου, με ιδιοκτησία τους αγνούς δουλοπάροικους, των πιο αληθινών αξιών, που ποτέ γέννησε η ανθρώπινη κοινωνία. Εγκλωβίζουν τις συνειδήσεις, επενδύοντας στο συναισθηματικό δέσιμο και τον κομματικό πατριωτισμό των μελών της ΚΝΕ. Ποδοπατούν κάθε έννοια δημοκρατικής ευαισθησίας και πολιτικής ηθικής, λαστιχοποιώντας τις καταστατικές και ιδεολογικές αρχές της οργάνωσης, σύμφωνα με τις ιδιαίτερες επιδιώξεις της «κάστας» που εκπροσωπούν.

Παλιοί σύντροφοι, μέλη της ΚΝΕ, το 4ο Συνέδριο είναι μπροστά, μπορεί και πρέπει αυτό το συνέδριο να αποτελέσει την αρχή για ένα νέο ξεκίνημα της ΚΝΕ, της οργάνωσης που θέλει να παλεύει για το μέλλον του σοσιαλισμού στη χώρα μας. Χρειάζεται όμως τόλμη, σκύψτε με προσοχή πάνω στα προβλήματα που την απασχολούν, δείτε την οργάνωση βάσης σαν την αποφασιστικότερη κινητήρια καθοδηγητική δύναμή της και όχι σαν συμπλήρωμα των επιδιώξεων αυτών που το σώμα τους έχει σαν βάση τα τέσσερα πόδια της καρέκλας, των καρεκλοπόδαρων της ΚΝΕ.

Η ΚΝΕ όπως είναι διαμορφωμένη σήμερα δεν μπορεί να εκφράσει το καινούργιο έμφυτο δυναμικό εκείνο τμήμα της νεολαίας, που κάτω από τα ασφυκτικά δεδομένα του νεοσυντηρητισμού και του σοσιαλρεφορμισμού πασχίζει να διακρίνει τις ακτίνες της σοσιαλιστικής προοπτικής. Δεν μπορεί να ικανοποιηθεί από μια οργάνωση που μέσα της συνθλίβει ό,τι πιο ζωογόνο και δημιουργικό έχει να επιδείξει. Δεν θα δεχθεί ποτέ τον προσωπικό εξαναγκασμό, την υπαλληλοποίηση και εκχυδαϊσμό των κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων. Δεν την πείθουν ούτε οι αλλαγές «λόγου και προφίλ» γκορμπασοφικής έμπνευσης, μια που αυτές ενσωματώνονται στα συμφέροντα της κλειστής «επαγγελματικής καθοδηγητικής κάστας».

Το 4ο Συνέδριο μπορεί να αναδείξει νέους δρόμους για την ΚΝΕ. Οι συνεκείς και αγνοί αγωνιστές της μπορούν να δώσουν την απάντησή τους, ο Ιούλιος είναι κοντά.

Νικόλαος ΜΑΡΑΝΤΖΙΔΗΣ

(Πρώην μέλος του τομεακού συμβουλίου του τομέα εργαζομένων μαθητών της ΚΝΕ Θεσσαλονίκης (83-84). Πρώην γραμματέας Ο.Β. δού νυχτερινού ΤΕΑ. Διαγραμμένος το καλοκαίρι του 1986).

Γιάννη Χατζάκου

ΤΣΟΝΤΕΣ

Από πού θα φύγετε;

Είναι κοινοτοπία να διαπιστώσουμε ότι ο ιδιαίτερος, εσωτερικός λόγος που παράγουν ομάδες ατόμων σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού είναι λόγος ακοινώνητος και αισχρός. Οι γλώσσες του στρατού και της φυλακής αποτελούν τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα. Χωρίς μάλιστα να γενικεύουμε αυθαίρετα, πιστεύουμε ότι το μαθητικό ιδίωμα — τα σκαμπρόζικα στιχάκια, το πονηρό graffiti στις τουαλέτες — είναι και αυτό αποτέλεσμα μιας υποχρεωτικής, κοινωνικά διαχωρισμένης συμβίωσης. Η ποδοσφαιρομανία βέβαια, η λατρεία και ο φανατισμός για μια ομάδα σίγουρα δεν είναι υποχρεωτικά, είναι όμως διαχωρισμένα και αποκλειστικά. Συνιστούν μάλιστα ένα ουσιαστικό και εύκολα αναγνωρίσιμο στοιχείο ορισμού του Εγώ και του Άλλου, πέρα από την κοινωνική εμπλοκή.

Το ποδόσφαιρο, ο λόγος του γηπέδου, ήταν μέχρι 15 ή 10 χρόνια μάλλον κόσμιο με τα σημερινά δεδομένα. Και μιλάμε για το γήπεδο, γιατί η μπάλα δεν είναι μόνο το θέαμα ή τα 90 λεπτά του ματς. Είναι η τηλεοπτική φιλολογία, το παραλήρημα εφημερίδων, το ΠΡΟ-ΠΟ, τα στέκια και ίσως, κυ-

ριαρχα, η ατμόσφαιρα του γηπέδου. Κυρίαρχα γιατί η κερκίδα είναι ο συμπαγωγός και πολλές φορές ο πρωταγωνιστής του θεάματος ή το αντικείμενο του ιδεολογικού μηχανισμού, αν προτιμάμε μια αυστηρότερη προσέγγιση. Οι ποδοσφαιρόφιλοι λοιπόν, ακόμα και οι φανατικοί, κάποτε έμεναν στο «Ολυμπικ ντε κουρελέ» ή το πολύ πολύ στα «χανουμάκια θύματα» και στον «Πρέκα». Σήμερα όμως ζούμε τη διεύρυνση της κερκίδας και τη διάχυσή της στην κοινωνία. Το ματς δεν τελειώνει με το σφύριγμα της λήξης. Είναι η εποχή της συρρίκνωσης του δημόσιου χώρου.

Ο αθλητισμός σαν θεσμός αποκτά όλο και μεγαλύτερο ειδικό βάρος στην κοινωνική συνοχή και στην οργάνωση του «ελεύθερου» χρόνου. Η αφομοίωση όσων έχουν την πλάτη στον τοίχο, και είναι πια πολλοί, γίνεται προβληματική. Θα λέγαμε ότι το φανταστικό γίνεται πειστικότερο καθώς εκπνέουν τα αιτήματα και οράματα που έχουμε συνηθίσει να αποκαλούμε αληθινά. Το βίωμα του «φανταστικού» γίνεται έτσι πιο έντονο από την «πραγματική» καθημερινότητα. Ο ωμός, ακατέργα-

στος λόγος της κερκίδας περνά στην καθημερινή κουβέντα ή στην απολιτική συγκέντρωση, με πλειοψηφικό και άμεσο πολλές φορές τρόπο: «Να 'τος, να 'τος ο πρωθυπουργός» που 'ναι ο Μίκης· ο Αντρέας τη Λιάνη κι εμείς το Δροσογιάννη· ΔΑΠ ΔΑΠ ολέ», και άλλα πολλά.

Τα συνθήματα, που εντελώς ενδεικτικά σταχυολογήσαμε, βέβαια και δεν φωνάζονται απ' όλους, έστω κι αν όλοι τα έχουν ανάγκη. Ο διαχωρισμός πάντως του χορού σε νοικοκυραίους φιλάθλους και σκληροπυρηνικούς χουλιγκάνους δεν αφορά το βαθμό χυδαιότητας των συνθημάτων, αλλά το βαθμό της ταύτισης με την ομάδα, της πίστης σ' αυτή πάνω απ' όλα, τελικά την α-κοινωνικότητα του κάθε οπαδού.

Η εκφορά αυτού του λόγου παραπέμπει σε κάθε περίπτωση στην ολοκληρωτική κατίσχυση του αντιπάλου. Ολοκληρωτική γιατί παραβιάζονται τα αρχετυπικά ταμπού: η μάνα, ο ανδρισμός, η φυλή. Κατίσχυση που φτάνει μέχρι το οριακό σημείο του μαχαιρώματος ή του λυντσαρίσματος.

Ο σεξισμός και ο ρατσισμός, όπως αποδεικνύονται από την ανθολογία που ακολουθεί, στέκουν

πέρα από την καταγγελία. Αντίθετα, αποτελούν, πιστεύουμε, μια από τις εγκυρότερες αναπαραστάσεις της κυρίαρχης αισθητικής, της αισθητικής της βίας. Βίας ορθολογικής, παρά το φαινομενικό ανορθολογισμό της, χωρίς στολίδια, στους ρυθμούς γνωστών μουσικών επιτυχιών. Εξάλλου η επίθεση κατά του διαιτητή στα Τρίκαλα έγινε με τη συνοδεία της σύγχρονης ποδοσφαιρικής χορωδίας Τρικάλων, παράφωνης και έξαλλης, πλην όμως πειστικής.

Τα συνθήματα δεν διαβάζονται ούτε προσφέρονται για λαογραφία ή φολκλόρ. Κάτι τέτοιο θ' αποτελούσε ασέλγεια. Φωνάζονται ή τραγουδιούνται, σ' εκκωφαντικό στακάτο. Η ιστορία έχει προχωρήσει τόσο που το σύνθημα «αλήτες, αλήτες» που κάποτε φωνάζονταν στα σοβαρά για να ανακαλέσει στην τάξη τους χυδαιολόγους, σήμερα φωνάζεται μόνο από τους σκληροπυρηνικούς, όταν οι αντίπαλοι βρίσκουν, και ακολουθείται από ένα ακατάσχετο οχετό ύβρεων. Είναι οι εγγραφές του ποδοσφαίρου στο λόγο, σύμφυτες με τη λειτουργία του στη σημερινή κοινωνία.

Δ.Κ.—Θ.Π.

ΤΗΣ ΤΡΕΛΑΣ

Ακολουθώντας το ρυθμό του σαβοπουλικού «καραγκιόζη»:

— ΠΑΟΚ σ' αγαπώ, ΠΑΟΚ είσαι ο ένας, θα πάμε στο τρελάδικο όλοι ένας ένας.

Στο ρυθμό του disco σουξέ Ρασιουτίν:

— Δεν είμαστε καλά, δεν έχουμε μυαλό, είμαστε άρρωστοι με τον ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ. (Σύνθημα που ο Γιοκαρίνης σε στιγμές υψηλής καλλιτεχνικής έμπνευσης δεν παρέλειψε να το κάνει ελληνικό «ροκ».)

Στο ίδιο πνεύμα και η απάντηση:

— Εκεί, εκεί, εκεί στον Πηνειό, εμείς θα σας γαμήσουμε να βάλετε μυαλό. (Το φώναζαν οι παναθηναϊκοί πριν από τον αγώνα ρεβάνς κυπέλλου με τη Λάρισα).

ΤΟΥ ΤΣΑΜΠΟΥΚΑ

Στο ρυθμό του χριστουγεννιάτικου «τρίγωνα-κάλαντα» το:

— Κάγκελα, κάγκελα, κάγκελα παντού και τα μυαλά στα κάγκελα του Βούλγαρου εχθρού. (Τραγου-

διέται σε πολλές παραλλαγές, μια απ' αυτές έτυχε να είναι και του μουσικοταξιαρχίτη Τζίμη Πανούση).

— Εδώ θα γίνει ο τάφος σας.

— Έξω θα φάτε το ξύλο που ζητάτε (υπονοείται ότι μέσα οι «εχθροί» προστατεύονται από την αστυνομία).

— Από πού θα φύγετε; Από πού θα φύγετε;...

Στο ρυθμό του «νερατζούλα φουντωτή»:

— Και στον τελικό, θα γίνει της πούτανας!

— Θρύλε γερά, με τσαμπουκά...

— Έλα κι απ' την Τούμπα, την Τούμπα, την Τούμπα... (Υπονοεί τα πάντα χωρίς να δηλώνει τίποτα).

ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

— Δουβή γαμιέται η μάνα σου. (Εγινε σουξέ για έναν και μοναδικό λόγο. Ο διαιτητής Δουβής, στο άκουσμά του, διέκοψε τον αγώνα μπάσκετ ΑΡΗ-ΠΑΟΚ, αντί να αδιαφορήσει επιδεικτικά).

Στο ρυθμό του Quanta la mera.

— Είναι πούτανα του Αρβανίτη η

μάννα. (Φωνάζεται σε όλες τις παραλλαγές φτάνει να προσφέρεται το όνομα και όχι βέβαια οι μάνες).

Στο ρυθμό του «τρίγωνα κάλαντα».

— Έρχεται, έρχεται, έρχεται η γυφτιά, τις μάνες σας γαμάμε οθωμανικά. (Η χυδαιότητα που είναι τόσο σφαιρική, που σίγουρα κάτι απ' όλα θα πειράξει τους δέκτες του, αντιπάλους ή αστυνομικούς).

— Γαμιέται η μανούλα του Βαμβακούλα. (Δεν πολυφωνάζεται πια, γιατί ο δέκτης του αδιαφόρησε).

ΕΘΝΙΚΑ

— Σε γνωρίζω από την κόψη... (Ο εθνικός ύμνος ψέλνεται για να τονίσει την εθνική ταυτότητα των «Νοτίων»).

— Έτσι γαμεί η Βουλγαρία. (Αμα κερδίζει και είσαι «Βούλγαρος», τόσο το χειρότερο για τους αντιπάλους).

ΟΥΛΕΤΙΚΑ

Στο ρυθμό του διαφημιστικού σποτ La Vache quirit:

— Αέλ τυρί, Αέλ τυρί αφήστε το ποδόσφαιρο και πάτε στο μαντρί. (Είναι προφανής η συγγένειά του με το σύνθημα που παλιοί βέροι Αθηναίοι έχουν κοσμήσει τους τοίχους, «έξω οι βλάχοι από την Αθήνα»).

— Στείλτε στη ζούγκλα το μαύρο τον Ιλούνγκα. (Οι φίλαθλοι του Πατινιού που αμέσως μετά συμπληρώνουν: «ΛΙΜΑ-ΛΙΜΑ»).

— Τούρκοι Τούρκοι, τον παίρνετε ταμπούκι. (Στους Αεζήδες-Παοκζήδες).

— Βούλγαροι Βούλγαροι (οι «Νότιοι» στους Βόρειους).

ΤΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

— Γεια σας, Γεια σας, γαμώ τη Λιβαδεία σας. (Όταν οι παίκτες του Λεβαδειακού χαιρετούν τους αντίπαλους φιλάθλους στην αρχή του αγώνα).

— Καλό ταξίδι, καλό ταξίδι... (Στους χαμένους).

ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

— Ποιος, ποιος, ο Μαύρος ο Θεός! Στο ρυθμό του «καραγκιόζη».

— Άρη σ' αγαπώ, Άρη είσαι ο ένας, Άρη είσαι ο Θεός, στον κόσμο άλλος κανένας. (Σε παραλλαγές).

Στον κλασικό ρυθμό της «γιάνκας»:

— Σ' όποιο γήπεδο κι αν πάμε γαμάμε. Δεν έχουμε όσοι και ιερό. Έχουμε μόνο μια μεγάλη ομάδα, το ΑΙΓΑΛΕΩ. (Σε παραλλαγές).

— ΑΕΛ, θρησκεία, τρομοκρατία... (Σε παραλλαγές).

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

— Σεισμός, σεισμός, Αιολικός. (Φωνάχτηκε αμέσως μετά τους σεισμούς του '81).

Στο ρυθμό του «τρίγωνα-κάλαντα».

— Κόλαση, κόλαση η Καισαριανή.. Μονάχα γαμημένοι θα βγείτε ζωντανοί. (Οι Παγκρατιώτες στους Σπορτιγκίτες).

ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ

Στο ρυθμό της μουσικής της ταινίας «ο ποταμός Κβάι».

— ΑΕΚ, αγάπη μου γλυκιά, ΑΕΚ, σ' έχω στην καρδιά, ΑΕΚ, όπου κι αν παίζεις οι οπαδοί σου θα είναι κοντά.

Στο ρυθμό του ελαφρολαϊκού «Ήλιος καλοκαιρινός».

— Σ' αγαπώ, Νέα Σμύρνη, σ' αγαπώ, και το Θεό τον ΠΑΝΙΩΝΙΟ.

ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

— Ο Τσίγκωφ στηρίζει την αλλαγή (οι Αεκτζήδες αναφερόμενοι στην αθώωση της Λάρισας).

— Γαμιέται η φάρα του Κατσιφάρα (στην υπόθεση Ρότσα-Μπουμπλή).

— Αθήνα γαμημένη, ο ΗΡΑ δεν πεθαίνει. (Στον υποβιβασμό του Ηρακλή και σε άλλες παραλλαγές).

— Είσαι μαλάκας... (Στο διαιτητή).

— Πουλημένε, πουλημένε...

ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ

— Να 'τοι, να 'τοι οι πρωταθλητές.

— Και τώρα μπορείτε να πα' να γαμηθείτε.

— Πω, πω, πω, πωπωπώ τι τιμ-πούκι ήταν αυτό.

Στο ρυθμό του σουξέ του Βελή «και το βράδυ, το βραδάκι».

— Με τον Γκάλη, το Γιαννάκη, το Φιλίππου και τ' άλλα παιδιά, προχωράμε και νικάμε... (Σε παραλλαγές).

Και στο ρυθμό του «είμαστε δυο, είμαστε τρεις»:

— ΗΡΑ ολέ, ΗΡΑ ολέ, ΗΡΑ ολέ, ολέ, ολέ...

ΤΟΥ ΖΩΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

— Εδώ και τώρα σκουλήκια ήρθε η ώρα. (Οι Παοκτζήδες στους Αρειανούς).

— Η κότα θα φάει τα σκουλήκια. (Πέταξαν μια κότα κατά την είσοδο των Αρειανών στο γήπεδο).

— Τσιμπούκια ο γάτος ο Παπαφλωράτος.

— Κάτω τα χέρια από το σκύλο. (Όταν παίκτες και αστυνομικοί προσπαθούσαν να βγάλουν ένα μικρό κόκερ από τον αγωνιστικό χώρο).

— Πουτάνες κότες Νεοσμυρνιώτες. (Σε παραλλαγές).

— Ανοίξτε τις πόρτες να φύγουν οι κότες.

ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Το μόνο ίσως σύνθημα που το ποδόσφαιρο δανείστηκε απ' «έξω» είναι το:

— Μπάτσοι - γουρούνια - δολοφόνοι. (Όταν τα ΜΑΤ δέρνουν ή συλλαμβάνουν).

— Να 'τα τα παιδάκια με τα ροπαλάκια.

— Είσαστε μουνάκια χωρίς τα

ροπαλάκια...

— Εν δυο, εν δυο, εν δυο... (Όταν τα ΜΑΤ παίρνουν θέσεις).

ΤΗΣ ΜΑΣΤΟΥΡΑΣ

— Εδώ και τώρα της ντόπας ήρθε η ώρα. (Για τα ντοπαρίσματα).

— Οι μπάτσοι πουλάνε την ηρωίνη και μας η ΑΕΚΑΡΑ τζάμπα μας τη δίνει. (Σε παραλλαγές).

— Τσίγκωφ κατούρα να γίνουμε μαστούρα.

ΤΗΣ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗΣ

Στο ρυθμό «θα τον σηκώσουμε τον ήλιο».

— Κι εσύ Γκάλη πάρ' τους τα μυαλά κι εσύ Γιαννάκη πάρ' τους το κεφάλι.

— Χρήστο Γίγα τους αρουραίους πήδα.

— ΑΕΛ θυμήσου, τη νίκη αυτή τη θέλουμε χιλιάδες οπαδοί σου.

— Κι άλλο... κι άλλο...

ΤΟΥ ΠΛΟΥΣΙΟΥ

— Κοσκωτά μαφία σ' αρέσουνε τα τρία;

— Έξω οι Τσάτσοι του Βαρδινογιάννη.

— Η ΑΕΚ ανήκει στο λαό της και όχι στον πούστη τον πρόεδρό της.

— Σκατά σκατά στον Κοσκωτά.

— Βαρδινογιάννη τραβεστί έτσι γαμάει η σκεπαστή. (Η κερδίδα των φανατικών της ΑΕΚ).

— Δώστε λεφτά στον Παπουτσα. (Τον ιδιοκτήτη της ΑΕΚ και της Ζήτα Hellas).

— Σαβίδη, Σαβίδη, είσαι μεγάλο αρχίδι.

ΣΚΟΠΤΙΚΑ

— Έτσι είναι η ζωή και πώς να την αλλάξεις, άλλοι κλαίνε και άλλοι γελάνε δηλαδή.

— Τώρα γαμάει ο Ντουρονικόλαε για να ξεκουραστεί η πούτσα του Μπουμπλή.

— Ο ΑΡΗΣ θα πάρει το κύπελλο παπάρι.

— Πού 'ναι η μπάλα...

— Φοιρέ μαλάκα κοίτα στην ντουλάπα.

— Τραλαλά, τραλαλά είμαστε καλά παιδιά. (Στον Δουβή που απειλούσε ότι θα διακόψει τον αγώνα αν δεν σταματούσαν οι βρισιές).

— Τσιμπούκια της ώρας ο Γιάννης Βαλαώρας.

— ΠΑΟ, πού είναι ο λαός σου; (Φωνάζεται συνήθως από καμιά διακοσαριά και απευθύνεται στους αντιπάλους που είναι περίπου 70.000).

— ΠΑΟΚ, ΑΡΗΣ, ΗΡΑΚΛΗΣ, γαμημένοι και οι τρεις.

Ειρήνη; Ναι, αλλ'ά πώς...

■ «Όλο το έθνος προσκυνά σώβρακα και φανέλες» τραγουδάγε πριν μερικά χρόνια ο Τζιμης Πανούσης και η επικαιρότητα καθημερινά τον επιβεβαιώνει. Η «εθνική υπερηφάνεια» περιορίζεται στις νίκες της εθνικής ομάδας του μπάσκετ, άντε και στην «εθνικοποικτική» εξέγερση της Λάρισας. Για όλα τα άλλα οι «πανέλληνες» ακολουθούν τη μόνη γνωστή πολιτική: χώνουν το κεφάλι στην άμμο. Μόνο δυο τρεις γελοιογράφοι καθώς και το γεμάτο αμφιθέατρο της εκδήλωσης ενάντια στο Νταβός καταγράφηκαν σαν απαίτηση για μια άλλη πολιτική απέναντι στην Τουρκία. Καθώς, βέβαια, και ο... Θεοδωράκης, που με τις γνωστές δηλώσεις του κατάφερε να συσπειρώσει εναντίον του πνεύματος του Νταβός την πλειοψηφία του λαού, αποκαλύπτοντας την ουσία του.

Η Αριστερά υποδέχτηκε το Νταβός (όπως επικράτησε να λέγονται οι συμφωνίες Νταβός-Βρυξελλών) με τη χρόνια αφωνία της, ενώ η Δεξιά έσπευσε, μετά την γκάφα του Λονδίνου, να κατηγορήσει τον Α. Παπανδρέου για εθνική μειοδοσία, ίσως γιατί έδωσε λιγότερα από όσα ο κ. Μητσοτάκης υποσχόταν εκ Λονδίνου στην Τουρκία. Κι όταν και η Αριστερά κατάλαβε ότι το «πνεύμα του Νταβός» κάλλιστα θα μπορούσε να μεταφραστεί σε ψήφους για τους εμπνευστές του, άρχισε τα μωρμουρητά και τα «ναι μεν αλλά...». Είναι κουραστικό να πρέπει — για άλλη μια φορά — να αποδείξει κανείς τα αυταπόδεικτα, το ότι δηλαδή μια χώρα που κατέχει το 40% του εδάφους της Κύπρου, που διεκδικεί το μισό Αιγαίο, που (όπως δείχνει οι δηλώσεις Οζάλ ότι) θα εισβάλει στη Βουλγαρία για να σώσει την υπό διωγμό μειονότητα των Τούρκων και προβάλλει αξιώσεις στη Δ. Θράκη, ότι μια χώρα, τέλος, με την οποία τα τελευταία σαράντα χρόνια φτάσαμε ουκ ολίγες φορές στα πρόθυρα του πολέμου, είναι επιθετική, ότι ακολουθεί επεκτατική πολιτική στην περιοχή έναντι των γειτόνων της (Ελλάδα, Βουλγαρία, Ιράκ, κατοχή του Κουρδιστάν).

Πώς λοιπόν από αυτά (τα αυταπόδεικτα) περνάμε στην πολιτική της «ελληνοτουρκικής προσέγγισης», στην πολιτική του «μη πολέμου» και μάλιστα με τόση θέρμη ώστε όλοι να μιλούν για μια νέα «πολιτική Βενιζέλου-Ατατούρκ»;

Στο προηγούμενο τεύχος εξηγήσαμε το μηχανισμό που προκαλεί το «νέο εθνικό διχασμό» μετά το Νταβός.

Αυτός ο διχασμός εκτείνεται και πέραν της παραδοσιακής Αριστεράς, σε χώρους που δεν φημίζονταν — μέχρι σήμερα τουλάχιστον — για τον εθνικισμό τους. Δημοσιεύουμε παρακάτω ένα άρθρο που απηχεί άποψη της πολιτικής ομάδας Ρήξη, που πήρε και σχετικές πρωτοβουλίες με εκδηλώσεις μαζί με το κυπριακό περιοδικό που φέρει τον εύγλωττο τίτλο «Ένωσης». Πρόκειται φυσικά για τον αντίποδα των απόψεων που έχουμε υποστηρίξει απ' αυτές τις στήλες.

Τι ήταν αυτό που ώθησε τον Παπανδρέου στην «εν μια νυκτί» στροφή 180° σε σχέση με την προηγούμενη πολιτική του;

Πολλοί ήταν οι παράγοντες, διεθνείς και εσωτερικοί, που οδήγησαν την ελληνική εξωτερική πολιτική σ' αυτή την αναδίπλωση. Πρώτα απ' όλα, όπως παρατηρεί και ο έγκριτος δημοσιογράφος και έγκυρος εκφραστής του ΣΕΒ κ. Γ. Μαρίνος, το οικονομικό κραχ του Οκτώβρη, που, μαζί με την αποτυχία των εξοπλισμών, οδήγούν γενικά τον κόσμο, αλλά και τις υπερδυνάμεις, στην ύφεση, στην επικέντρωση στην οικονομία και στην προσπάθεια «λύσης» περιφερειακών προβλημάτων όπως π.χ. το Κυπριακό με γνώμονα φυσικά το συμφέρον των μεγάλων και όχι των λαών. Η ανάγκη του ιμπεριαλισμού για ένα χωροφύλακα της Μέσης Ανατολής και η ανάγκη

ύπαρξης ενός τείχους απέναντι στην ισλαμική επανάσταση αναβαθμίζουν στο διεθνές στρατηγικό επίπεδο την Τουρκία, που αναλαμβάνει αυτούς τους ρόλους τόσο με οικονομική διείσδυση όσο και στρατιωτικά (κατοχή Κύπρου, 20.000 στρατιώτες - πραιτωριανοί στη Σαουδική Αραβία, σχέδια για επέμβαση στον πόλεμο του Κόλπου για τα πετρέλαια της Μοσούλης, κατάσταση Κούρδων). Το ΝΑΤΟ επείγεται για όλους αυτούς τους λόγους να κλείσει την τρύπα στη Ν.Α. γωνιά του, ενώ μετά τη μείωση των πυρηνικών όπλων αναβαθμίζονται οι συμβατικοί στρατοί, και φυσικά η Τουρκία που διατηρεί το μεγαλύτερο στην περιοχή. Η ΕΟΚ βλέπει στην Τουρκία έναν προνομιακό συνεταιρό που έχει υποταγμένο και φτηνό εργατικό δυναμικό καθώς και άφθονο χώρο για εκβιομηχάνιση

και ανάπτυξη, μαζί με μια τεράστια αγορά 50 εκατομμυρίων. (Εδώ αξίζει να αναφερθούμε στο αναλυτικότατο άρθρο του Γ. Μητραλιά στο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ, που ακριβώς επιβεβαιώνει την αντεπαναστατικότητα του Νταβός για τους λαούς και τα κινήματα της περιοχής, ξεχνώντας όμως ότι ο ρόλος του χωροφύλακα που αναλαμβάνει η Τουρκία αναφέρεται και στο δικό μας λαό και χώρα). Τέλος, οι Αμερικανοί αποσυνδέουν το θέμα της παραμονής των βάσεων τους στην Ελλάδα από τις εγγυήσεις που ο Παπανδρέου ζητούσε για τα ανατολικά σύνορα της χώρας. Η «τριγωνική σχέση» Αθήνα - Ουάσιγκτον - Άγκυρα γίνεται δίπολο: Αθήνα - Άγκυρα.

Εσωτερικά, τώρα μετά την κρίση του Μάρτη, η πολιτική της άμυνας απέναντι στον τούρκικο επεκτατισμό έφτασε στα όριά της: έτοιμη ή θα έπρεπε να βαθύνει, με μορφές κινητοποίησης και άμεσης συμμετοχής του λαού σ' Ελλάδα και Κύπρο, αυξάνοντας το αξιόμαχο του λαού, ή θα υποχωρούσε, όπως και έγινε. Έτσι, στο βαθμό που η συμμετοχή του λαού θα σήμαινε περισσότερα δικαιώματα (όπως η περίφημη «εθνική ενότητα» σήμαινε σ' όλη τη διάρκεια της μεταπολίτευσης την υποχρέωση της άρχουσας τάξης σε παραχωρήσεις απέναντι στο λαό ώστε να διατηρεί το μέτωπο απέναντι στον τούρκικο επεκτατισμό), πράγμα που απαγόρευαν οι διεθνείς σχέσεις και η εσωτερική πολιτική λιτότητας, δεν μπόρεσε παρά να επιλέξει την «άλλη» λύση της διεθνούς εξάρτησης και του ενδοτισμού. Τέλος, ο Παπανδρέου για να διατηρήσει στην εξουσία παραχωρώντας να κλείσει μια εστία αναταραχής στην περιοχή ικανοποιώντας από τη μια τους διεθνείς προστάτες (ΝΑΤΟ, ΕΟΚ, Αμερικάνους) και από την άλλη κερδίζει πόντους στο προεκλογικό παιχνίδι, εμφανιζόμενος σαν πρωθυπουργός της ειρήνης, υποψήφιος για το Νόμπελ, ο μάγος εν ολίγοις που βγάζει για άλλη μια φορά κουνέλια από το καπέλο.

Δυο μήνες μετά, τα πρώτα απτά αποτελέσματα έχουν ήδη γίνει γνωστά:

Η τουρκική χούντα έχει ξεχαστεί, το ίδιο και οι χιλιάδες φυλακισμένοι, βασανισμένοι, εκτελεσμένοι από τα στρατοδικεία, οι πολιτικοί πρόσφυγες στη χώρα μας

Τουρκία, Απρίλης '88

Στο δεύτερο μέρος της ανταπόκρισής του από την Τουρκία, ο απεσταλμένος του Σχολιαστή Τάσος Κωστόπουλος συζητά με τους εκπροσώπους των υπόλοιπων νόμιμων τουρκικών κομμάτων.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

Το Σοσιαλιστικό Κόμμα (Sosyalist Parti, SP) ιδρύθηκε πριν από δυο μόλις μήνες, την 1η Φλεβάρη 1988, μετά από διεργασίες δυόμισι ολόκληρων χρόνων στο εσωτερικό της τουρκικής Αριστεράς. Η πρωτοβουλία για το ξεκίνημα αυτών των διεργασιών ανήκε στο Μεχμέτ Αλί Αϊμπάρ — κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '60 ηγέτης του Τουρκικού Εργατικού Κόμματος, της πρώτης νόμιμης οργάνωσης της Αριστεράς στην Τουρκία — και στηρίχτηκε στο γεγονός ότι το αυταρχικότατο «Σύνταγμα» του 1982 απαγορεύει μεν ρητά την ύπαρξη μαρξιστικού κόμματος, όχι όμως και... σοσιαλιστικού. Η εκκίνηση έγινε την άνοιξη του '86, με συνάντηση 56 προσωπικοτήτων της Αριστεράς, στις οποίες συγκαταλέγονταν μεταξύ άλλων η ηγεσία του Κόμματος Αγροτών - Εργατών (ΤΙΚΡ) κι ο πρώην πρόεδρος της ΔΙΣΚ, Φεχμί Ισκλάρ. Ακολούθησαν δυο χρόνια ενός όχι πάντα γόνιμου διαλόγου, αρκετοί (ανάμεσα στους οποίους κι ο Αϊμπάρ) αποχώρησαν σταδιακά από το εγχείρημα, μέχρις ότου οι εναπομείναντες — κυρίως πρώην μέλη του ΤΙΚΡ, του ΚΚΤ, του ΚΚΤ Μ-Α και της *Den - Yol* καθώς και μια ομάδα σοσιαλιστριών φεμινιστριών — αποφάσισαν να προχωρήσουν στην οργανωτική συγκρότηση του κόμματος, που υποστηρίζεται ενεργά και από το αριστερό περιοδικό «Προς το 2000». Ωστόσο, οι Αρχές άσκησαν δίωξη κατά του κόμματος, ζητώντας τη διάλυσή του λόγω «κρυπτομαρξισμού». Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, η υπόθεση εκδικαζόταν ακόμη. Παρακάτω ακολουθούν οι βασικές γραμμές της πολιτικής πλατφόρμας του SP, όπως μας δόθηκαν σε μια συζήτηση που είχαμε με τα μέλη της Επιτροπής Πόλης της Ισταμπούλ, συμπεριλαμβανομένου και του γραμματέα της οργάνωσης, Ακίφ Γιλμάζ.

— Ιδεολογική ανεξαρτησία από κάθε ξένο κέντρο — συνεργασία με άλλα κόμματα αποκλειστικά στη βάση της ισότητας.
— Υποστήριξη της πιο απόλυτης ελευθερίας έκφρασης και γνώμης, συνάθροισης και απεργίας. Στη βάση αυτή, εκφράζουν την υποστήριξή τους σε μαζικά αντικαθεστωτικά κινήματα των ανατολικοευρωπαϊκών χωρών, όπως η «Αλληλεγγύη».
— Όσο αφορά το χαρακτήρα των κοινωνιών του «υπαρκτού σοσιαλισμού», το κόμμα δεν έχει ακόμη θέση· η διαφορετική προέλευση των

μελών του έχει επιβάλει κάποια μετριοπάθεια στο ζήτημα αυτό. Γενικά, ωστόσο, βλέπει θετικά την πολιτική της «διαφάνειας» που προωθεί η νέα σοβιετική ηγεσία.
— Αποδοχή της αυτονομίας του εργατικού και του γυναικείου κινήματος από το κόμμα, καθώς και της ανεξάρτητης (παράλληλης) κινηματικής οργάνωσης των γυναικών· μελών του κόμματος.
— Θέσπιση, τέλος, του 50% ως κατώτατου ορίου συμμετοχής των εργατών στα όργανα του κόμματος, κι ανάλογη ενθάρρυνση της συμμετο-

αχίζουν να νιώθουν τον παγωμένο αέρα του Νταβός στην πλάτη τους, η αποικιοκρατική κατοχή του Κουρδιστάν θεωρείται κι αυτή θέμα *bon pour l'orient*, ενώ ο «ευρωπαίος» Οζάλ, το μέχρι προ ολίγου «ανδρείκελο των στρατιωτικών», αναγορεύεται σε προνομιακό συνομιλητή, ιδιαίτερα για την Αριστερά της επιτροπής «ελληνοτουρκικής φιλίας». Οι αγνοούμενοι απλά «δεν υπάρχουν» ενώ το διάταγμα για τις περιοσιές των Ελλήνων της Πόλης — ατράνταχο διαπραγματευτικό ατού και ένα ακομα αθηναϊκό εμπόδιο στο δρόμο της Τουρκίας προς τις Βρυξέλλες — δεν έχει αναδρομική ισχύ, πλην όμως η ελληνική πλευρά υπογράφει το πρωτόκολλο. Τέλος, το Νταβός έρχεται σαν νέα Ζυρίχη — είναι άλλωστε πολύ κοντά — να θάψει οριστικά το Κυπριακό, μια και το «πνεύμα» του φέρνει στην προεδρία της Κύπρου έναν τεχνοκράτη εκφραστή του «ενδοτικού μετώπου» που τόσο γοήτευσε τους Ελλαδίτες δημοσιογράφους, πρόθυμο να διαπραγματευτεί το μοίρασμα της Κύπρου πετώντας στο καλάθι των αχρήστων και την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων και τις «τρείς βασικές ελευθερίες», γοητευμένος από την αποστρατιωτικοποίηση του νησιού και την προοπτική της παραχώρησης της Αμμοχώστου στον... ΟΗΕ.

Όλα αυτά δεν μπορούν παρά να μας πείσουν ότι παρά τα — αριστερά και δεξιά — φληναφήματα περί «νέας ελληνοτουρκικής φιλίας», το Νταβός δεν ανοίγει την προοπτική της ειρήνης, αλλά της κατάκτησης, της συγκυριαρχίας σ' Αιγαίο, Κύπρο και Θράκη, της απεμπόλησης της εθνικής ανεξαρτησίας με τη σύμφωνη γνώμη όλων των εταίρων, ΕΟΚ, ΝΑΤΟ, Αμερικής, Ρωσίας, τουρκικής χούντας, ελληνικού κεφαλαίου και κράτους, κυπριακής εξουσίας και ελληνικής Αριστεράς.

Η προοπτική της Ελλάδας λοιπόν είναι να «κυπροποιηθεί», να μετατραπεί δηλαδή το ζήτημα του τουρκικού επεκτατισμού σε διμερές πρόβλημα των δυο λαών του Αιγαίου, αυτής της «θάλασσας της ΕΟΚ», σχέδιο που ήδη εφαρμόζεται στην Κύπρο.

Ας αναστενάζουν με ανακούφιση οι διάφοροι εθελουφλούντες πως τώρα που γίναμε «πραγματικά» Ευρώπη, χωρίς εθνικούς κινδύνους μπορούμε να ασχοληθούμε επιτέλους με τα «πραγματικά» ζητήματα του κινήματος, όπως τον αντιιμπεριαλισμό ή «όλα εκείνα τα αιτήματα που στο όνομα του

πολεμικού κινδύνου παρέμειναν ανικανοποίητα». Ας μας εξηγήσουν, όμως, οι διάφοροι «μαρξιστές», πώς η μυθική αστική τάξη της Ελλάδας που δεν υπάρχει, ενώ πριν ήθελε τον πόλεμο τώρα θέλει την ειρήνη, και ας δημοσιεύσουν επιτέλους τα οικονομικά στοιχεία για τη διείσδυση των Ελλήνων αστών στην Τουρκία και αντίστροφα των Τούρκων αστών, για να συγκρίνουμε κι εμείς οι «αμαθείς» τη ρωμαλεότητα των υπέρωχων αστών μας.

Η προδοσία της Ζυρίχης και ο ένοπλος κυπριακός αγώνας που είχε προηγηθεί κατόρθωσαν να αναγεννήσουν μια Αριστερά που ακριβώς υπεράσπιζε τα εθνικά ζητήματα και που μόλις λίγα χρόνια πριν είχε συντριβεί σ' έναν εμφύλιο πόλεμο. Σήμερα οι καταστάσεις είναι ριζικά διαφορετικές: η Αριστερά (ΚΚΕ, Θεοδωράκης και οργανώσεις, περιοδικά της 'Ακρας Αριστεράς) τίθεται στην ηγεσία του μετώπου ξεπουλήματος των εθνικών θεμάτων (πχ. αγνοούμενοι, αποδέχονται την κατοχή της Κύπρου), ενώ δεν έχουν πρόβλημα να συνομιλήσουν με το «δημοκράτη» Οζάλ, εξυπηρετώντας έτσι την εξωτερική πολιτική του ΠΑΣΟΚ και των υπεردυνάμεων. Μέτωπο στο οποίο συμμετέχουν όλα τα πολιτικά κόμματα, εγκαινιάζοντας μια νέα «εθνική ομοψυχία», αυτή τη φορά όμως με τους Τούρκους αστούς.

Θα μπορέσει η «νέα Ζυρίχη» του Νταβός να αναγεννήσει ένα κίνημα που θα αγωνίζεται ενάντια στον πόλεμο, τον πόλεμο που στην περιοχική φέρνει το σοβινιστικό τουρκικό κράτος στη βάση της • Ενίσχυσης της αυτονομίας και ανάληψης της άμυνας από το λαό, όρος για την αποδέσμευση από την κυριαρχία της ΝΑΤΟικής συμμαχίας (συνδικαλισμός, 12μηνη θητεία, εναλλακτική θητεία κλπ.). • Διασφάλισης του απαραβίαστου των συνόρων και κυριαρχικών δικαιωμάτων, αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής από την Κύπρο, αυτοδιάθεσης των Κυπρίων.

• Ενίσχυσης της ευρωπαϊκής και βαλκανικής ενότητας των κινήματων.

• Απόρριψης κάθε έκφρασης σοβινισμού και στη βάση των αρχών της αυτοδιάθεσης προώθηση μέτρων συνάντησης και φιλίας ανάμεσα στο λαό της Ελλάδας και τους λαούς της Τουρκίας.

• Συμπαράστασης στον αγώνα των Κούρδων και των Αρμενίων.

Σπύρος ΚΑΚΟΥΡΙΩΤΗΣ
Βγγέλης ΠΑΤΣΟΣ

χής των γυναικών. Στην Επιτροπή Πόλης της Ισταμπούλ, 5 από τα 13 μέλη είναι γυναίκες και η πλειοψηφία εργάτες.

— Δικαίωμα των μελών στην ορίζοντα ενημέρωση και σε συζητήσεις για διάφορα ζητήματα με πρωτοβουλία από τα κάτω. (Αυτό το τελευταίο το είδαμε και στην πράξη: στον πίνακα ανακοινώσεων των κομματικών γραφείων της Ισταμπούλ υπήρχαν προσκλήσεις από μέλη του κόμματος «προς όποιο σύντροφο ενδιαφέρεται» για συζήτηση του ζητήματος του Βόρειου Ιράκ).

Για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις: Η ειρήνη δεν μπορεί να εξασφαλιστεί παρά μόνο με την εγκαθίδρυση εργατικών κυβερνήσεων στις δυο χώρες. Όσο αφορά το Κυπριακό, πρέπει να επιλυθεί με διάλογο ανάμεσα στις δυο κυπριακές πλευρές, χωρίς ξένη ανάμιξη. Όλα τα ξένα στρατεύματα πρέπει να αποχωρήσουν άμεσα από το νησί. Για το Αιγαίο, το κόμμα δεν έχει ακόμη συγκροτημένη θέση.

Για την ΕΟΚ: Το SP είναι αντίθετο

στην οικονομική σύνδεση της Τουρκίας με την ΕΟΚ, εφόσον αυτή «θα υποθηκεύσει το μέλλον της Τουρκίας, μετατρέποντάς τη σε υπηρέτη της ΕΟΚ». Ωστόσο, το κόμμα τίθεται προοπτικά υπέρ μιας ενιαίας δημοκρατικής, μη εκμεταλλευτικής Ευρώπης.

Για το Κουρδικό: Το κόμμα δεν έχει ολοκληρώσει ακόμη τις επεξεργασίες του σ' αυτό το ζήτημα. Η Επιτροπή Πόλης της Ισταμπούλ, πάντως, αντιτίθεται στη δημιουργία ανεξάρτητου Κουρδιστάν, αλλά επισημαίνει ότι η άσκηση απροκάλυπτης καταπίεσης από την τουρκική κυβέρνηση στις ΝΑ επαρχίες της Τουρκίας είναι η πρωταρχική αιτία της ανάπτυξης της ένοπλης δράσης του ΡΚΚ.

Για το ζήτημα της Μοσσούλης και του Κιρκούκ: Το SP αντιτίθεται αποφασιστικά σε κάθε επέμβαση του τουρκικού στρατού έξω από τα σύνορα της Τουρκίας. Σε περίπτωση τέτοιας επέμβασης στο Βόρειο Ιράκ, θα την καταδικάσει ανοιχτά.

ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

Το Εθνικιστικό Εργατικό Κόμμα (Milliyetçi Galisima Partisi, MCP) ιδρύθηκε στις 7/7/83 κι εκπροσωπεί το πιο δεξιό τμήμα του τουρκικού πολιτικού φάσματος. Στις γραμμές του συσπειρώνει το κομμάτι εκείνο της φασιστικής ακροδεξιότητας που δεν συνεργάστηκε με τη στρατιωτική χούντα μετά το πραξικόπημα του 1980· στις εκλογές της 29ης του Νοεμβρη, πήρε το 2,93% των ψήφων. Μετά το δημοψήφισμα του περασμένου Σεπτεμβρη και την επιστροφή των παλιών πολιτικών στην τουρκική πολιτική σκηνή, την ηγεσία του MCP έχει αναλάβει ο απόστρατος συνταγματάρχης Αρπαρσλάν Τουρκές, ηγέτης των περιβόητων «Γκρίζων Λύκων» πριν από το πραξικόπημα. Ο ίδιος μας μίλησε για τις θέσεις του κόμματός του

Ελληνοτουρκικές σχέσεις - Νταβός: Πρώτα απ' όλα, πιστεύουμε ότι η Ελλάδα κι η Τουρκία πρέπει πάντα να διατηρούν φιλικές σχέσεις· συνεπώς, βλέπουμε μ' ευχαρίστηση το νέο κλίμα στις σχέσεις των δυο χωρών, κλίμα που εγκαινιάστηκε με τη συνάντησή κορυφής του Νταβός.

Ωστόσο, όσο αφορά τη στρατηγική μας αντίληψη για τα ελληνοτουρκικά, οι θέσεις μας παρουσιάζουν μια ιδιομορφία σε σχέση μ' αυτές των άλλων πολιτικών κομμάτων. Υποστηρίζουμε ότι η Ελλάδα κι η Τουρκία πρέπει να προσπαθήσουν να βρουν έναν τρόπο για τη συνένωσή τους σε μια συνομοσπονδία, την οποία θεωρούμε απαραίτητη για την αντιμετώπιση από κοινού διάφορων προβλημάτων που προκύπτουν στα Βαλκάνια.

Αιγαίο: Στα πλαίσια μιας τέτοιας

συνομοσπονδίας, η επίλυση των διαφορών στο Αιγαίο θα ήταν ένα ως επί το πλείστον τεχνικό ζήτημα.

Κυπριακό: Η πολιτική της τουρκικής κυβέρνησης όσο αφορά το Κυπριακό εξυπηρετεί επαρκώς τα εθνικά μας συμφέροντα και γι' αυτό την υποστηρίζουμε. Θέλουμε τη δημιουργία στην Κύπρο μιας ομοσπονδίας ανάμεσα σε δυο κράτη, ένα τουρκοκυπριακό κι ένα ελληνοκυπριακό.

ΕΟΚ: Υποστηρίζουμε την ένταξη της Τουρκίας στην ΕΟΚ, αλλά δεν θεωρούμε την ένταξη ζωτικό πρόβλημα της χώρας μας.

Ισλάμ: Η θρησκεία, όπως ξέρετε, είναι ένας κοινωνικός θεσμός που απαντάται σε κάθε κοινωνία. Δεν μπορείς να την παραβλέψεις, αν θέλεις να κυβερνήσεις μια χώρα. Απ' την άλλη, όμως, υποστηρίζουμε σαφώς

τη συνταγματική διάταξη που καθιστά την Τουρκία ένα μη-θρησκευτικό (secular) κράτος, που διαχωρίζει ολοκληρωτικά τη θρησκεία από το κράτος, όπως καθόρισε ο μεγάλος μας Πρόεδρος Κεμάλ Ατατούρκ. Εξάλλου, δεν θεωρούμε πιθανή την πολιτική ενεργοποίηση του ισλαμικού στοιχείου στο μέλλον, δεδομένου αφενός μεν του μη-θρησκευτικού χαρακτήρα του τουρκικού κράτους κι αφετέρου του ψηλού μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού της χώρας μας.

Κουρδικό: Οι Κούρδοι είναι αδερφοί μας· δεν τους θεωρούμε χωριστό λαό. Η αναταραχή στην περιοχή τους έχει προκληθεί από ξένους, πράκτορες ξένων χωρών. Δεν θέλω να κατονομάσω αυτές τις χώρες· τις ξέρετε. Μια κι είμαστε φίλοι με την Ελλάδα, ωστόσο, θα ήθελα ευγενικά

να της συστήσω να είναι προσεκτική μ' αυτού του είδους τα προβλήματα. Πάντως, αυτούς τους πράκτορες, τους εκπαιδευμένους κι εξοπλισμένους από άλλες χώρες, που περνούν τα σύνορα και σφάζουν το λαό μας, θα τους συντρίψουμε.

Μοσσούλη-Κιρκούκ: Είμαστε κατά μιας επέμβασης στο Βόρειο Ιράκ· η Τουρκία πρέπει να μείνει έξω από κάθε ένοπλη σύρραξη. Θα πρέπει να μείνουμε ουδέτεροι και να διατηρήσουμε φιλικές σχέσεις και με τις δυο χώρες.

Για τα γεγονότα πριν το πραξικόπημα: Στην Τουρκία υπάρχει σήμερα ένας νόμος, ο 2969, ο οποίος μας απαγορεύει να πούμε οτιδήποτε για τα γεγονότα του 1980 και ό,τι προηγήθηκε. Δυστυχώς, δεν μπορώ να πω τίποτε για όλα αυτά.

ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Το Κόμμα της Ευημερίας (RP) ιδρύθηκε στις 19/7/1983 κι αποτελεί συνέχεια του προδικτατορικού ισλαμικού Κόμματος Εθνικής Σωτηρίας του Νετζμεττίν Ερμπακάν. Μετά το δημοψήφισμα του περασμένου Σεπτεμβρίου, επικεφαλής του RP είναι ο ίδιος ο Ερμπακάν· στις εκλογές της 29ης του Νοέμβρη, το κόμμα του απέσπασε το 7,16% των ψήφων. Για τις θέσεις του RP μας μίλησαν ο πρώην γενικός γραμματέας του, Τζεβάτ Αύχάν, κι ο νυν αντιπρόεδρος του κι υπεύθυνος εργατικών υποθέσεων, Ριζά Ουλουτζάκ.

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ - ΝΤΑ-ΘΟΣ:

Η θέση μας για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις δεν εξαρτάται από γεγονότα όπως η πρόσφατη συνάντηση κορυφής στο Νταβός· στηρίζεται στην ιστορία. Πριν από την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας, κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, υπήρχε ήδη μια συνεργασία ανάμεσα σ' εμάς και τους γείτονές μας· πιστεύουμε, λοιπόν, στη συνέχιση αυτής της συνεργασίας. Σ' αυτά τα πλαίσια, βέβαια, βλέπουμε θετικά την ανάπτυξη του διαλόγου που άρχισε με τη συνάντηση του Νταβός.

Κυπριακό: Τα υπάρχοντα προβλήματα στην Κύπρο έχουν τις ρίζες τους στο παρελθόν, κι αυτό το παρελθόν έχει αποδείξει ότι οι δυο εθνότητες που υπάρχουν στην Κύπρο δεν μπορούν να ζήσουν μαζί — κάτι που επιβεβαιώνεται κι από την πρόσφατη επίθεση στο Λονδίνο εναντίον του Προέδρου της Βόρειας Κύπρου κ. Ραούφ Ντενκτάς. Όλη η στάση μας απέναντι στο Κυπριακό βασίζεται στην αντίληψη για την ύπαρξη δυο διαφορετικών εθνοτήτων στο ίδιο νησί· συνεπώς, η μόνη λύση που μπορεί να υπάρξει είναι η δημιουργία δυο χωριστών κρατών, ενωμένων σε μια ομοσπονδία. Δεν αγνοούμε την ελληνοκυπριακή κοινότητα, δεν μπορούμε ωστόσο να ξεχάσουμε ότι μετά την υπογραφή των συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '60, η ελληνοκυπριακή πλευρά άσκησε μεγάλη πίεση κατά της τουρκοκυπριακής κοινότητας, κι υπάρχουν μια σειρά επεισόδια — το 1963, το 1964, το 1967, το κίνημα του Σαμψών — που το αποδεικνύουν αυτό. Όσο αφορά το προσφυγικό ζήτημα, δεν το θεωρούμε ως το βασικότερο· θα μπορούσε να επιλυθεί μετά την επίτευξη μιας συμφωνίας για την πολιτειακή μορφή του νέου κυπριακού κράτους.

Πάντως, το Κυπριακό θα πρέπει να λυθεί με συνομιλίες ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία, ώστε να αποτραπεί κάθε ανάμιξη των υπερδυνάμεων, που θα ήθελαν να αποκομίσουν κέρδη απ' αυτή την υπόθεση για το μεσανατολικό τους παιχνίδι.

Αγγαίο: Η ύπαρξη πολλών ελληνι-

κών νησιών κοντά στα δυτικά παράλια της Τουρκίας δεν πρέπει να εμποδίζει την έξοδο της Τουρκίας στη Μεσόγειο. Όσο αφορά την υφαλοκρηπίδα, υποστηρίζουμε τη θέση της κυβέρνησης για κοινή εκμετάλλευσή της. Το ίδιο και για την αποστρατιωτικοποίηση των νησιών του Αιγαίου, τον ελληνικό εναέριο χώρο και τα ελληνικά χωρικά ύδατα.

ΕΟΚ: Είμαστε κατά της συμμετοχής της Τουρκίας στην ΕΟΚ, γιατί η ΕΟΚ είναι ένας πολιτικός οργανισμός ανάμεσα στα κράτη-μέλη του οποίου και στην Τουρκία υπάρχουν σημαντικές διαφορές. Φυσικά, επιθυμούμε την ανάπτυξη διμερών σχέσεων ανάμεσα στη χώρα μας και στις χώρες-μέλη της ΕΟΚ.

Προς το παρόν, δεν έχουμε να προτείνουμε μια υλοποιήσιμη εναλλακτική λύση. Στο μέλλον, ωστόσο, ενδεχομένως να υπάρξει μια διαφορετική Κοινότητα, η οποία να περιλαμβάνει την Ελλάδα, την Τουρκία και τις χώρες της Μ. Ανατολής, ή μια Ισλαμική Κοινότητα.

Κουρδικό: Η Τουρκική Δημοκρατία οικοδομήθηκε πάνω στην κληρονομιά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Γι' αυτόν το λόγο, στην Τουρκία υπάρχουν διάφορες πολιτισμικές ομάδες. Ωστόσο, οι διαφορές ανάμεσα σ' αυτές τις ομάδες είναι περιορισμένες, δεδομένου του κοινού πολιτισμικού τους υπόβαθρου, που βασίζεται στο Ισλάμ. Το τωρινό κίνημα των Κούρδων στη Ν.Α. Ανατολία είναι το προϊόν ανάμιξης από την πλευρά της ΕΣΣΔ, των ΗΠΑ, του Ισραήλ και άλλων χωρών της Δύσης, που αποσκοπούν στον κατακερματισμό του τουρκικού κράτους — όπως έκαναν στο παρελθόν με τις αραβικές χώρες — για να ελέγχουν καλύτερα το χώρο της Μέσης Ανατολής. Για την ακρίβεια, δεν πρόκειται καν για κίνημα· δεν είναι παρά μαρξιστές-λενινιστές τρομοκράτες, εξοπλισμένοι, εκπαιδευμένοι και χρηματοδοτούμενοι από το εξωτερικό. Γι' αυτό υποστηρίζουμε τις ενέργειες του στρατού και των σωμάτων ασφαλείας για την καταστολή των τρομοκρατών.

Μοσοούλη-Κιρκούκ: Η Τουρκία δεν έχει κανένα συμφέρον να εισβάλει στο Βόρειο Ιράκ. Πρέπει να κρατήσουμε τα σύνορά μας όπως έχουν,

τόσο στη Δύση όσο και στην Ανατολή. Σε περίπτωση μελλοντικής επέμβασης, ωστόσο, η στάση μας θα εξαρτηθεί από τις επικρατούσες τότε συνθήκες.

Νομιμοποίηση Κ.Κ.: Τζεβάτ Αύχάν: Είμαστε κατά της νομιμοποίησης των κομμουνιστών. Ριζά Ουλουτζάκ: Πιστεύουμε ότι στην Τουρκία κάθε ομάδα πρέπει να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις της, ακόμα κι οι κομμουνιστές.

Ισλαμισμός: Ορισμένοι δυτικόφρονες πολιτικοί στην Τουρκία ασκούν πιέσεις στους μουσουλμάνους, σε μια προσπάθεια να περιορίσουν τη σημασία του Ισλάμ στην κοινωνική ζωή. Λόγου χάρη, υπάρχουν πολλοί περιορισμοί στη λειτουργία ισλαμι-

κών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ενώ απαγορεύεται στις γυναίκες να φορούν μαντίλι σε σχολεία, πανεπιστήμια και δημόσιες υπηρεσίες.

Η Δύση επιχειρεί να επιβάλει σ' ολόκληρο τον κόσμο το δικό της μοντέλο — ως τρόπο ζωής, ως πολιτική οργάνωση, ως σκέψη. Δεν έχει αυτό το δικαίωμα. Οι λαοί του Ιράν, του Αφγανιστάν, της Τουρκίας είναι διαφορετικοί κι έχουν το δικαίωμα να ζουν σύμφωνα με τις δικές τους παραδόσεις, σύμφωνα με τη δική τους θρησκεία.

Βέβαια, αυτό που περιμένουμε εδώ πέρα δεν είναι εξελίξεις ιρανικού τύπου. Θα είναι εξελίξεις τουρκικού τύπου (γέλια).

ΣΧΟΛΙΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

■ Ευχάριστο... αιφνιδιασμό δεχτήκαμε πρόσφατα από τις θέσεις που εκφράζει η *Ομοσπονδία Ελληνικών Φοιτητικών Ενώσεων Ο. Δ. Γερμανίας και Δ. Βερολίνου (ΟΕΦΕ)* στα ψηφίσματά της.

Παραθέτουμε ορισμένα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τρία ψηφίσματα που λάβαμε:

Από ψήφισμα συμπαραστάσης στους Παλαιστίνιους: «Εμείς, οι Έλληνες και Έλληνες φοιτητές που ζούμε στην Ο. Δ. Γερμανίας και στο Δ. Βερολίνο, καλούμε την ελληνική κυβέρνηση (τη σημερινή ή οποιαδήποτε μελλοντική) να μην προχωρήσει στην αναγνώριση του ισραηλινού κράτους, εάν πρώτα δεν εκπληρωθούν οι πόθοι και οι στόχοι του παλαιστινιακού λαού για αυτοδιάθεση και ελεύθερη πατρίδα».

Σε ψήφισμα για τον εντεινόμενο κρατικό αυταρχισμό, μεταξύ άλλων, δηλώνεται: «Εκδηλώνουμε τη συμπαραστάση μας στους πολιτικούς κρατούμενους Ευαγγελία Βογιατζή, Γεράσιμο Μπουκουβάλα, Χριστόφορο Μαρίνο και Κλέαρχο Σμυρναίο και ζητάμε την αποφυλάκισή τους, αφού κρατούνται για τα πολιτικά τους πιστεύω (τα οποία δεν κρίνουμε εδώ, μια και πιστεύουμε ότι ο καθένας είναι ελεύθερος να επιλέγει ό,τι θεωρεί σωστό) και με προκατασκευασμένες ψεύτικες κατηγορίες. Ζητάμε την κατάργηση των ΜΑΤ-ΜΕΑ-ΕΚΑΜ κλπ., που άλλο ρόλο δεν έχουν παρά μόνο το χτύπημα των λαϊκών αγώνων...»

Ενώ, σε ψήφισμά τους που καταγγέλλει το καινούργιο στρατολογικό νομοσχέδιο, τονίζεται ότι είναι «ένα νομοσχέδιο που αφήνει άθικτη τη σημερινή μορφή του στρατού αυτού, του ρόλου του, τις συνθήκες που επικρατούν μέσα σ' αυτόν και τις στρατοκρατικές αντιλήψεις που συντήρησαν και συντηρούν χρόνια έναν αυταρχικό μηχανισμό της καταπάτησης προσωπικοτήτων των στρατευμένων» και ζητείται, ανάμεσα σε άλλα, «η μείωση της στρατιωτικής θητείας στους 12 μήνες, η κατάργηση της στρατονομίας και της φυλάκισης, η ουσιαστική κάλυψη των οικονομικών εξόδων της ζωής των φαντοκίων, η νομοθετική κατοχύρωση της εναλλακτικής κοινωνικής θητείας...» κλπ. κλπ.

Αναμένουμε την έκδοση ανάλογων ψηφισμάτων και από άλλους φοιτητικούς συλλόγους...

■ Το μεγάλο ατύχημα της JET-OIL δεν φαίνεται να συνέτισε κανέναν. Η κοινωνικοποιημένη ΕΚΟ (πρώην ΕΣΣΟ-ΠΑΠΑΣ) αποφάσισε να δημιουργήσει εργοστάσιο παραγωγής πολυαιθυλενίου στην περιοχή της Μενεμένης.

Εκτός από το ότι το πολυαιθυλένιο είναι εξαιρετικά ρυπογόνο για κατοικημένη περιοχή, η δημιουργία του εργοστασίου εμπειριάζει τον προφανή κίνδυνο της μελλοντικής εγκατάστασης στον ίδιο χώρο και μονάδας

παραγωγής αιθυλενίου, που θεωρείται υψηλής επικινδυνότητας.

Η διαμαρτυρία του δήμου προς το παρόν είναι μόνο φραστική, αλλά η εμπειρία της JET-OIL είναι ακόμα ζωντανή για τους κατοίκους των δυτικών συνοικιών της Θεσσαλονίκης, που δεν φαίνονται διατεθειμένοι να επιτρέψουν την εγκατάσταση.

■ Με ενδιαφέρον διαβάσαμε στην *Καθημερινή* (20.4) την είδηση ότι «“Ετεροχρονίζεται” ο... ΕΚΑΜ» και ότι «η κυβέρνηση αναβάλλει την έκδοση νέων ταυτοτήτων εν όψει εκλογών». Μπορεί... Τίποτα όμως δεν μας κάνει να πιστεύουμε ότι «ο ΕΚΑΜ παραπέμπεται στις καλές δέσες». Εξακολουθούμε να θεωρούμε ότι οι αναγκαίοι της άρχουσας τάξης που επέβαλλαν την ψήφιση του σχετικού νόμου, παρά τις αντιδράσεις, θα συνεχίσουν να επιζητούν και την εφαρμογή του. Πεποίθησή μας είναι ότι ο μοναδικός αποτρεπτικός παράγοντας εφαρμογής των νέων ταυτοτήτων είναι η ανάπτυξη μαζικού κινήματος...

■ Διήμερο για τα προβλήματα των ξένων εργατών στην Ελλάδα διοργανώνει η «Επιτροπή για τα δικαιώματα των ξένων εργατών και των μειονοτήτων», την Πέμπτη και την Παρασκευή, 28 και 29 Απριλίου, στο Πολυτεχνείο. Το ενδιαφέρον μας δεν σταματάει στην αναγγελία της εκδήλωσης, αλλά θα παρακολουθήσουμε τις συζητήσεις και θα αναφερθούμε εκτενώς στο επόμενο τεύχος...

■ «Οι μπάτσοι πουλάνε την ηρωίνη», ακούστηκε και πάλι στην πλατεία Εξαρχείων. Στόχος της επίθεσης η καινούργια καφετέρια στη γωνία της Βαλτετσίου. Οι κρίσεις των ανώτατων αξιωματικών της ΕΛΑΣ, η απομάκρυνση του Αρκουδέα και οι περιπέτειες του νέου Αττικάρχη συντείνουν στο να μη δοθεί από πλευράς αστυνομίας συνέχεια στο επεισόδιο. Απ' ό,τι φαίνεται, ο άνθρωπος αυτός ήταν πράγματι μια ιδέα...

Εξοπλισμοί, τουρισμοί και 'κονόμες

Μέσα στον ενθουσιασμό που γεννάει η αισιόδοξη πρόβλεψη για τα τουριστικά και άλλα «ιδεώδη» του ελλήνισμού, σε συνδυασμό με την ύφεση τόσο με την Τουρκία όσο και με τις ΗΠΑ, ο εξοπλισμός και η ΝΑΤΟϊκή παρουσία παραμένει ως «εθνική» αρχή και επεκτείνεται μάλιστα.

Εντυπωσιακή πράγματι η σύνδεση τουρισμού και εξοπλισμού, όπου ούτε λίγο ούτε πολύ τα δισεκατομμύρια της αγοράς των 40 Μιράζ 2000 αποτελούν σύμφωνα με τους επιτελείς του ελληνικού κράτους... συμπεριφορά επένδυση. Έτσι 550.000.000 γαλλικών φράγκων, ως OFFSETS θα γίνουν... διακοπές για στελέχη και υπαλλήλους των γαλλικών εταιριών: Ντασό, Ματρά και Τόμσον που συμπαραγούν τα Μιράζ. Όπως λοιπόν και στο παρελθόν ο αναπληρωτής υφυπουργός κ. Καφής θεωρούσε την παραμονή των αμερικανικών βάσεων στην Κρήτη ως μοχλό για την τουριστική και ενγένει οικονομική ανάπτυξη του νησιού, έτσι και τώρα πρέπει — κατά τη γνώμη των επιτελών — να χαϊρόμαστε για τη συμπεριφορά αυτή πολεμική αγορά...

Ενώ ο χορός των εκατομμυρίων συνεχίζεται γύρω από τανκς, καράβια, κανόνια, F-16, πυραύλους, ταυτόχρονα με την ανάπτυξη έργων σε αμερικανικές και ΝΑΤΟϊκές βάσεις,

μια απ' τις σπάνιες — εκτός αυτού του κλίματος — αναφορές γράφτηκε στην *Ελευθεροτυπία* (28/3) απ' τον Αντώνη Κορόβηλα:

«Αν αναζητούσες, την περασμένη Τρίτη, στη Βουλή κάτι πιο βαθύ στη συζήτηση για τα Μιράζ, τα βλήματα Μάτζικ, τον κύριο Λούβαρη, από τις κορόνες για τη θωράκιση της εθνικής ανεξαρτησίας και τις κραυγές απελπισίας για τα ακριβότερα από τα αμερικανικά, γαλλικά πολεμικά προϊόντα, δεν θα ήσουν άδικος να δεις ότι υπήρχε σύγκρουση προμηθευτών. Και είναι αστείο να γίνονται καταγγελίες εθνικών προδοσιών για το αν αγοράσαμε 100 ή 300 βλήματα, όταν είναι γνωστό ότι ο κατασκευαστής βγάζει ρεπόρτο γι' αυτό, ακριβώς για να το μάθει ο αντίπαλος του αγοραστή και να αγοράσει κι αυτός».

«Αλήθεια, όσοι κοντραρίστηκαν για τις προμήθειες στο όνομα της εθνικής άμυνας, δεν γνωρίζουν ότι στη στρατηγική των τοπικών συγκρούσεων και εντάσεων στηρίζεται η πωλήσεις της η πολεμική βιομηχανία».

Συμφωνώντας απόλυτα με τον Α.Κ., προσθέτουμε πως: ως φαίνεται η πολεμική βιομηχανία στηρίζει τις πωλήσεις και στον τουρισμό.

Δ.Τ.

Αντιρρησίες

Η αιφνίδια σύλληψη του τρίτου στη σειρά αντιρρησία συνειδησης Θανάση Μακρή και η παράνομη φυλάκισή του στις στρατιωτικές φυλακές της Καβάλας δεν φαίνεται να είναι καθόλου τυχαία.

Μετά την οριστικοποίηση της καταδίκης του Μιχάλη Μαραγκάκη, το υπουργείο Άμυνας ετοιμάζει μια νέα δυναμική αναμέτρηση με τους αντιρρησίες συνειδησης. Η σύλληψη του Μακρή έγινε εσκεμμένα την περίοδο των διακοπών του Πάσχα, όχι στην Αθήνα που μένει μόνιμα, αλλά στην Καβάλα, ώστε να ελαχιστοποιηθούν κατά το δυνατό οι αντιδράσεις.

Μετά από τον αρχικό αιφνιδιασμό και την υποτονική πράγματι αντίδραση, οι αντιρρησίες συνειδησης ξεπερνούν τον αιφνιδιασμό και περνούν στην αντεπίθεση, διοργανώνοντας συναυλία διαμαρτυρίας στην Καβάλα.

Ο Θανάσης Μακρής έχει κατέβει (όπως και ο Μ. Μαραγκάκης) σε απεργία πείνας, με αιτήματα την άμεση απελευθέρωση των κρατούμενων συνειδησης και τη νομοθετική ρύθμιση του δικαιώματος εναλλακτικής κοινωνικής θητείας.

Γιώργος ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

Οικολογική Πρωτομαγιά

Ποιος είπε ότι η Πρωτομαγιά είναι μόνο ταξική γιορτή ή, κατ' άλλους, εξόρμηση για το «πιάσιμο του Μάη» με λουλουδένια στεφάνια; Τι άλλο μπορεί να είναι; Μπορεί να είναι καλύτερα μέρα οικολογικής διαμαρτυρίας.

Δράστες αυτής της πρωτομαγιάτικης μετεξέλιξης οι οικολόγοι της Θεσσαλονίκης, που για δεύτερη συνεχή χρονιά, με αφορμή την επέτειο της έκρηξης στο Τσερνομπίλ, εξοργισμένοι αυτή τη φορά στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, διαμαρτυρούνται για τους κινδύνους που περικλείει ακόμα και η ειρηνική χρήση της πυρηνικής ενέργειας. (Στη Βουλγαρία υπάρχουν 4 πυρηνικά εργοστάσια). Να θυμίσουμε ότι πέρα την ίδια μέρα, με την ίδια αφορμή και για τον ίδιο λόγο, είχαν εξορμήσει στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

Για όσους ενδιαφέρονται να ακολουθήσουν την εξόρμηση, η διεύθυνση της Οικολογικής Κίνησης Θεσσαλονίκης είναι Φιλίππου 51 (τηλέφωνο μάλλον δεν υπάρχει — όχι για οικολογικούς λόγους).

Β.Γ.

Η Γυάρος και το Πολεμικό Ναυτικό

Με την ευκαιρία της επετείου επιβολής της στρατιωτικής δικτατορίας, το περιοδικό ΕΝΑ δημοσίευσε και τη μαρτυρία ενός αξιωματικού του Βασιλικού Ναυτικού, κυβερνήτη οχηματαγωγού που μετέφερε αριστέρους, κρατούμενους της χούντας στη Γυάρο. Το κείμενο συνοδευόταν από πολύ ενδιαφέρουσες έγχρωμες φωτογραφίες του οχηματαγωγού μόλις αράζει στον κεντρικό όρμο του στρατοπέδου συγκέντρωσης του Ξερωνησιού και στο τέλος αναφέρεται: «Για λόγους ευνότητος, ο αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού δεν θέλει ν' αναφερθεί το όνομά του».

Πόσο ευνόητοι είναι οι λόγοι αυτοί; Ο τότε κυβερνήτης του οχηματαγωγού σήμερα είτε θα έχει αποστρατευθεί είτε θα βρίσκεται ψηλά στο Πολεμικό Ναυτικό. Τιμωρείται σήμερα η περιγραφή μιας διατεταγμένης υπηρεσίας πριν από 21 χρόνια, ή μήπως η δημοσίευση σχετικών φωτογραφιών επισύρει αρνητικές συνέπειες;

Η Γυάρος, που από τις 26 Απριλίου '67 ως τα τέλη του '68 γέμισε με 3.400 αριστέρους, είχε χρησιμοποιηθεί κατά κόρον και από το '47 ως το '52, μαζί με τη Μακρόνησο, τον Άη Στράτη, τη Λέρο κ.λπ. Ήταν η «κα-

θαρή» μορφή εξορίας, το στρατόπεδο συγκέντρωσης. Προηγούμενα και παράλληλα υπήρχε η εκτόπιση σε διάφορα, πανέμορφα για τουρισμό σήμερα, νησιά. Τόσο από τη χούντα, όσο και παλιότερα επί Μεταξά και ακόμα νωρίτερα: Και αυτού του εκσυγχρονισμού πατέρας υπήρξε ο Βενιζέλος. Πρώτο δε θύμα υπήρξε ο Αβραάμ Μπεναρόγιας, ηγέτης της Φεντερασιόν της Θεσσαλονίκης και από τους ιδρυτές του ΣΕΚΕ, που το 1914, μετά από μαχητική γενική απεργία στη Βόρεια Ελλάδα, εκτοπίστηκε για δύομισι χρόνια στη Νάξο, όπου όπως γράφει ο ίδιος στο έργο του «Η πρώτη σταδιοδρομία του ελληνικού προλεταριάτου» του δόθηκε η ευκαιρία να έρθει σε επαφή με τους εργάτες των σμυριδορυχείων και τους χωρικούς καθώς και να βελτιώσει τα ελληνικά του (ήταν Εβραίος): «Η εξορία αυτή δέον να σημειωθεί είναι η πρώτη πολιτική εξορία της νεωτέρας Ελλάδος. Και οι υπουργοί που εκύρυσαν την εξορίαν αυτήν με την απόφασίν των, δέκα - δώδεκα έτη αργότερον εξορίζονται με την σειράν των από τους αντιπάλους των, δια να γίνει η πολιτική εξορία είκοσι πέντε έτη αργότερον κοινό μέτρο κατά χιλιάδων ανθρώπων».

Γ.Κ.

ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ Αλληλεγγύη ή αναισθησία;

Η αυτοκτονία του δεκαεννιάχρονου Γιώργου Καλήρη και η εξέγερση των ανήλικων κρατούμενων στον Κορυδαλλό έφεραν πάλι στην επικαιρότητα, διά στόματος του δημάρχου κ. Θέμελη, το ζήτημα της απομάκρυνσης των φυλακών από την πόλη. Στο κείμενο που ακολουθεί, η «Παρέμβαση Πολιτών Κορυδαλλού» καταθέτει μια εντελώς διαφορετική οπτική, πιστεύοντας ότι η λογική του δημάρχου ενδιαφέρεται μόνο για τη βιτρίνα της πόλης, ενισχύοντας ταυτόχρονα την κοινωνική αναισθησία των Κορυδαλλιωτών.

Η αυτοκτονία του νεαρού Καλήρη και η μετέπειτα εξέγερση των 120 ανήλικων κρατούμενων, καθώς κι ο θάνατος αργότερα του σαραντάχρονου τοξικομανή Ζεράρ Μονζό, αποτελούν μονάχα την κορυφή του παγόβουνου. Αποτελούν την έκρηξη μιας παγιωμένης κατάστασης που διέπει εδώ και χρόνια και διαπερνά όλο το σύστημα λειτουργίας των φυλακών, ανήλικων και ανηλίκων. Η διαδικασία του «κατ' ευφημισμόν» σωφρονισμού είναι δομημένη στην κατάφωρη παραβίαση των πιο στοιχειωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων, είναι δομημένη στην καταστολή, στην τιμωρία και, τέλος, στην εξόντωση των κρατούμενων. Είναι δομημένη στη λογική της αναγκαιότητας ύπαρξης αποδιοπομπαίων τράγων — περιθωριοποιημένα στηρίγματα — της καθ' όλα τα άλλα «δικαίας και ανθρώπινης κοινωνίας μας».

Η δημοτική αρχή της πόλης μας, στην αυτοκτονία του Γιώργου Καλήρη, αλλά και στην εξέγερση στο κατάστημα ανηλίκων, επέδειξε τις πιο συντηρητικές μορφές που μπορεί να περιβληθεί μια δημοτική αρχή και το μέγεθος της κοινωνικής και πολιτικής αναισθησίας της εν λόγω αρχής. Αρκέστηκε λοιπόν η δημοτική αρχή ακόμα και μπροστά στο θάνατο ενός δεκαοχτάχρονου να αναμασήσει πάλι το σύνθημα για την απομάκρυνση των φυλακών Κορυδαλλού από την περιοχή μας.

Η λογική αυτού του συνθήματος παραπέμπει στην αναπαραγωγή του φόβου των συμπολιτών μας μπροστά στο θέαμα των φυλακών και των κρατούμενων, εξοβελίζει και εξορκίζει το θεσμό των φυλακών σαν θέαμα και όχι σαν ουσία. Η λογική αυτή ενδιαφέρεται για τη βιτρίνα της πόλης μας, απευθύνεται στο να ενισχύει την κοινωνική αδιαφορία των πολιτών, θεωρώντας πως το πρόβλημα των φυλακών δεν πρέπει να απασχολεί τους Κορυδαλλιώτες, αλλά τους Περσιεριώτες, τους Κοκκινιώτες ή όποιους άλλους.

Όμως, εμάς τους Κορυδαλλιώτες δεν μας προσβάλλουν τα κτίρια των φυλακών, όσο δέος κι αν μας προκαλούν. Μας προσβάλλει ο θάνατος ενός ανηλίκου — έσχατη αντίσταση στον εξευτελισμό της ανθρώπινης ύπαρξης.

Κι αυτός ο θάνατος προσβάλλει Κορυδαλλιώτες, Αθηναίους, Λαρισαίους ή Θεσσαλονικείς. Προσβάλλει την ανθρωπότητα.

Καταγγέλλουμε τη βαρβαρότητα του, κατά τη ρήση των ποινικολόγων, καλουμένου «σωφρονιστικού συστήματος», που (για το καλό του) οδήγησε στην αυτοκτονία νεαρού κρατούμενου. Δηλώνουμε πως αρνούμαστε να σιωπήσουμε στην απάνθρωπη καταπάτηση των πιο στοιχειωδών δικαιωμάτων των κρατούμενων συντοπιτών μας και συνανθρώπων μας και απαιτούμε να γκρεμιστεί «εδώ και τώρα» ο τοίχος σιωπής και απομόνωσης του κόσμου των φυλακών.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ

Καβγάς για το πάπλωμα

Σε κωμικοτραγική ιστορία, με απρόβλεπτες, όμως, συνέπειες για το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα, εξελίσσεται το σίριαλ της ΓΣΕΕ. Ήταν αρκετό το θέμα της συμμετοχής των συνταξιοδικών οργανώσεων στο συνέδριο για να κάνει κουρελόχαρτο την περίφημη συμφωνία των παρατάξεων και να διαλύσει στα εξ'ων συνετέθη τη διαπαραταξιακή επιτροπή.

■ Το 24ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ, κατά τη συμφωνία των παρατάξεων ΠΑΣΚΕ, ΕΣΑΚ-Σ, ΣΣΕΚ και ΑΕΜ, επρόκειτο ν' αρχίσει στις 22 του Απριλίου. Και, πραγματικά, οι εργασίες που ήταν καθορισμένες να γίνουν από τη διαπαραταξιακή επιτροπή (Δ.Ε.) είχαν ολοκληρωθεί, συντάσσοντας τον τελικό κατάλογο των συνέδρων. Δύο ήταν τα «αγκάθια» στη σύνθεση των μελών του συνεδρίου. Από τη μια οι συνταξιούχοι, που, όμως, η συμφωνία περιλάμβανε ρητά τη συμμετοχή τους και, από την άλλη, οι οργανώσεις-σφραγίδες των Λυκιαρδόπουλου, Μαραβέλια και σία, που με νόθες εκλογές και διαδικασίες πετύχαιναν μέχρι τώρα την εκπροσώπησή τους στα συνέδρια της ΓΣΕΕ.

Προφανώς, η ΔΕ, κατά πλειοψηφία (εκτός της ΠΑΣΚΕ), αποφάσισε ως προς τις οργανώσεις-φαντάσματα τον αποκλεισμό τους και ως προς τους συνταξιούχους τη συμμετοχή τους. Σύμφωνα μ' αυτά, και με δεδομένη τη συμμετοχή της ΔΑΚΕ όπως είχε πλέον δηλωθεί, η ΠΑΣΚΕ αδυνατούσε να εξασφαλίσει την πλειοψηφία στη νέα διοίκηση της συνομοσπονδίας, μια κι η συμμετοχή 10-12 συνταξιούχων (ψηφών της ΕΣΑΚ-Σ) και η αποχή καμιά τριανταριά εργατοπατέρων που θα μπορούσαν με διάφορες «μεθόδους» να συνεισφέρουν εκλογικά (μην ξεχνάμε το 23ο Συνέδριο) στην παράταξη του ΠΑΣΟΚ, οδηγούσαν στην άρση της περιβόητης αυτοδυναμίας. Παρασκηνιακά, βέβαια, τα γεγονότα που εκτυλίχτηκαν ήταν καθοριστικά. Ένα απ' αυτά ήταν η

προσφυγή στον Άρειο Πάγο της συνταξιοδικής οργάνωσης της Καλαμάτας, ύστερα από αποφάσεις του πρωτοδικείου και του εφετείου που απέκλειαν τη συμμετοχή της στο συνέδριο του εκεί εργατικού κέντρου. Η προσφυγή αυτή κατετέθη όταν η διοίκηση σ' αυτή την οργάνωση ανήκε στην ΕΣΑΚ-Σ και, προφανώς, ήταν γνωστή η ημερομηνία εκδίκασης της υπόθεσης στους επικεφαλής της παράταξης, που δεν δίστασαν όμως να συμφωνήσουν στην ίδια ημερομηνία την ημέρα έναρξης των εργασιών του συνεδρίου της ΓΣΕΕ! Στο μεταξύ, στη συγκεκριμένη οργάνωση η ΕΣΑΚ-Σ χάνει τη διοίκηση και στις εκλογές πλειοψηφεί η ΠΑΣΚΕ, η οποία με διάφορα τερτίπια απουσιάζει στη συζήτηση της προσφυγής, με αποτέλεσμα να τοποθετηθεί στο ψυγείο η υπόθεση!

Ως προς τις οργανώσεις των Λυκιαρδόπουλων και σία, η ΠΑΣΚΕ, επιδεικνύοντας πνεύμα «καλής θέλησης», συμφωνεί διά στόματος Ραυτόπουλου να αποκλειστούν, στο βαθμό, όμως, που αποκλείονται κι οι συνταξιοδικές οργανώσεις!

Έτσι, οδηγούμαστε στο «αδιέξοδο». Οι «υπερδυνάμεις» του συνδικαλισμού για μια ακόμα φορά δυναμιτίζουν τις εξελίξεις, αδυνατώντας να τηρήσουν ακόμα και την ίδια τους τη συμφωνία!

Ερήμην του εργατικού κινήματος

Από την αρχή βέβαια όλων αυτών

των διαδικασιών, αυτός που έβγαινε θανάσιμα λαβωμένος ήταν η αυτονομία του συνδικαλιστικού κινήματος. Όλη η προσπάθεια για το 24ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ ήταν δομημένη από την αρχή της έτσι που να σκοντάφτει στον «πόλεμο των κουκιών». Τα συμφωνημένα πρωτόκολλα κι οι υπογραφές των παρατάξεων δεν είχαν τίποτα να κάνουν με την εκδίωξη των δοτών από την ηγεσία της ΓΣΕΕ, αλλά πρόσμεναν τα πάντα μέσα από μια πιο «δίκαιη μοιρασιά» των εδρών της κορυφαίας συνδικαλιστικής οργάνωσης.

Και ήταν προφανές, επίσης, ότι κάτι τέτοιο δεν επίλυε τις ανάγκες του συνδικαλιστικού κινήματος, αλλά υπαγορευόταν από τις πολιτικές επιθυμίες των κομμάτων που καθοδηγούν τις συγκεκριμένες παρατάξεις.

Είναι γεγονός ότι η όλη προσπάθεια για την πραγματοποίηση του 24ου Συνεδρίου της ΓΣΕΕ υποτασσόταν στην ανάγκη του ΠΑΣΟΚ, εν όψει βουλευτικών εκλογών, να άρει τις εκκρεμότητες στο συνδικαλιστικό πεδίο και, έτσι, να βρει «γέφυρες» με την Αριστερά, ούτως ώστε να του εξασφαλιζεται ένα καινούργιο δημοκρατικό προσωπείο.

Από την άλλη μεριά, η Αριστερά και, κυρίως, το ΚΚΕ, ακολουθώντας με συνέπεια τη λογική της συμπληρωματικής δύναμης και μη θέλοντας και μη μπορώντας να ακολουθήσει την οδό της οξύνσης των διεκδικητικών αγώνων, οδηγήθηκε με μαθηματική ακρίβεια στα γρανάδια που λειτουργούσαν η κυβέρνηση και οι δοτοί της

ΓΣΕΕ.

Αξίζει εδώ να θυμηθούμε ότι η περίφημη συμφωνία για τη Δ.Ε. συνέπεσε με την υπογραφή της φετινής Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας, η οποία δεν έδινε στην κυριολεξία τίποτα από το χαμένο εισόδημα των εργαζομένων τα δυο χρόνια παγώματος των μισθών και ταυτόχρονα δεν κατοχύρωνε ούτε κι αυτή την κουτσουρεμένη ΑΤΑ.

Κι αυτά βέβαια έγιναν χωρίς να πέσει ούτε μια «τουφεκιά», για την τιμή των όπλων, από την πάλαι ποτέ κραταιά ΣΕΑ, μια κι η συνδικαλιστική αντιπολίτευση ήταν εγκλωβισμένη στη δημιουργία της Δ.Ε.

Και, δεν είναι τυχαίο, ότι οι φετινές εργατικές διεκδικήσεις και κινητοποιήσεις είναι οι πιο λιγοστές των τελευταίων χρόνων!

Υπάρχει κίνδυνος διάσπασης

Σύσσωμος σχεδόν ο Τύπος, μετά τα τελευταία γεγονότα και την παραιομνησία του 24ου Συνεδρίου της ΓΣΕΕ σε «καλύτερες μέρες», «αναρωτιέται» και «αγωνιά» για το ενδεχόμενο διάσπασης του συνδικαλιστικού κινήματος και δημιουργίας νέας ΓΣΕΕ από την Αριστερά! Ιδιαίτερα οι φυλλάδες των Κουρήδων και του συγκροτήματος Λαμπράκη «φοβούνται» μη τυχόν κι ό' αυτά είναι τα προεόρτια της ίδρυσης «κόκκινης» συνομοσπονδίας!

Χωρίς να θέλουμε να διασκεδάσουμε τις «ανησυχίες» των κοντυλοφόρων του ΠΑΣΟΚ, μια και τις θεωρούμε αποκλειστικά μέσο πίε-

σης για να «ενδώσει» το ΚΚΕ στους όρους του Ραυτόπουλου, οφείλουμε να πούμε ότι τέτοιο ενδεχόμενο *δεν υπάρχει!*

Κατά τη γνώμη μας, οι διασπάσεις κι οι δομήσεις νέων οργάνων δεν μπορούν να είναι αποτέλεσμα παρασκηνιακών ενεργειών και μεθοδεύσεων. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε ένα σφριγηλό, ρωμαλέο, επικίνδυνο για τα αστικά συμφέροντα σε τελική ανάλυση εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα, που θα εμποδιζόταν στην κινητοποίησή

του από τις πραξικοπηματικές μεθοδεύσεις των κυβερνητικών δυνάμεων.

Δυστυχώς, τέτοιο κίνημα σήμερα δεν υπάρχει. Και θα ήταν πολιτική αυτοχειρία για το ΚΚΕ, που εκτός των άλλων διακατέχεται και από το σύνδρομο της νομιμότητας, να αποτολμήσει τέτοιο ενδεχόμενο.

Αυτό που μένει είναι οι χωριστές πρωτομαγιάτικες συγκεντρώσεις που επαναλαμβάνονται, χωρίς προοπτική, κάθε χρόνο...

Προφανώς, οι πιέσεις για την πραγματοποίηση του 24ου Συνεδρίου της ΓΣΕΕ δεν θα σταματήσουν εδώ. Είναι κατανοητό, βέβαια, ότι οι κυρίαρχες συνδικαλιστικές παρατάξεις ΠΑΣΚΕ και ΕΣΑΚ-Σ ενδιαφέρονται για την κορυφή της πυραμίδας και την εξασφάλιση των απαιτούμενων ψήφων. Πολύ λίγο έχουν να κάνουν όλα αυτά με την αντιπαράθεση του συνδικαλιστικού κινήματος στην κυβερνητική πολιτική.

Θα ήταν δύσκολο να κάνει σή-

μερα κάποιος τον προφήτη και να προδιαγράψει τις εξελίξεις ως προς τη ΓΣΕΕ. Ήδη, διάφορα σενάρια βλέπουν το φως της δημοσιότητας και περιμένουν την υλοποίησή τους. Πεποίθησή μας είναι ότι το αν θα γίνει ή όχι το 24ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ ενδιαφέρει μόνο τους παράγοντες και τις κομματικές παρατάξεις. Η εργατική τάξη κι οι εργαζόμενοι στέκονται παγερά αδιάφοροι για τις εξελίξεις αυτές...

Τάσος ΚΑΤΙΝΤΣΑΡΟΣ

Η κράτηση της Βαγγελιώς Βογιατζή

■ Στις 19 Απριλίου στο Δικηγορικό Σύλλογο έγινε μια εκδήλωση ενημέρωσης των γυναικών οργανώσεων για την πολιτική κρατούμενη Βαγγελιώ Βογιατζή. Η Βαγγελιώ Βογιατζή κρατείται εδώ και επτά μήνες (2.10.87) στον Κορυδαλλό μαζί με το ενός έτους παιδί της, μετά την εν ψυχρώ εκτέλεση του Μ. Πρέκα από άνδρες των ΕΚΑΜ στην Καλογρέζα. Η όλη ιστορία, μαζί με τη σύλληψη των Μπουκουβάλα-Μαρινού-Σμυρναίου, παρουσιάστηκε σαν επιτυχία της αστυνομίας στα πλαίσια της αντιτρομοκρατικής της εκστρατείας.

Από το 1982 η Βαγγελιώ Βογιατζή δήλωσε επώνυμα στον Τύπο την παραβίαση της προσωπικής της ζωής (ξαφνικές έφοδοι της αστυνομίας στο σπίτι της) και κατατρομοκράτηση του κοινωνικού της περιβάλλοντος (η υγεία της μητέρας της είναι άσχημη).

Εξεγερμένη, μαθήτρια ακόμα, στην περίοδο της μεταπολίτευσης, η Βογιατζή, από την κοινωνική της θέση κατάλαβε γρήγορα πόσο απαραίτητη είναι η συμμετοχή στα κοινά πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα. Με συνειδητή επιλογή τρόπου ζωής, εργάστηκε στο χώρο των λιθογράφων σαν συνδικαλιστρια, σαν φεμινίστρια στην Κίνηση για την Απελευθέρωση της Γυναίκας, συμμετείχε στις κινήσεις συμπαράστασης στους φυλακισμένους. Όσοι και όσες τη γνώρισαν, μπορούν να μαρτυρήσουν πως λειτουργούσε ανοιχτά, αυθόρμητα, οι κινήσεις της ήταν νόμιμες και υπεύθυνες.

Με ποιο τρόπο τώρα κρίθηκε επικίνδυνη για το κοινωνικό σύνολο, τρομοκράτισσα, με ποιο τρόπο ποινικοποιήθηκαν οι προσωπικές της σχέσεις, με ποιο τρόπο χρεώθηκε, ενώ λεχούσε, κλοπές, πλαστογραφία διαβατηρίων, με ποιο τρόπο της προσάπτεται η συλλογική ευθύνη, μας είναι άγνωστο. Η δικογραφία έχει πάρει το δρόμο για κάποιο εισαγγελέα. Η Βογιατζή, μέσα στο γρανάζι της γραφειοκρατίας και όχι μόνο αυτής, βρίσκεται προφυλακισμένη και έχει ελάχιστη δυνατότητα επισκεπτηρίου, μέσα στις συνθήκες διαβίωσης των φυλακισμένων, που τα πρόσφατα γεγονότα στις φυ-

λακές μας έδωσαν μια γεύση.

Θύμα, λοιπόν, μαζί και το παιδί της, πάσχει εξαιτίας της βλακείας του συστήματος καταστολής της τρομοκρατίας, το οποίο συστηματικά περιφρονεί κεκτημένα δημοκρατικά δικαιώματα, όπως η προσωπική ζωή, η συνδικαλιστική και πολιτική δράση, και δεν βάζει μυαλό από τις αποτυχίες του. Είναι ντροπή μέσα σε τόσο λίγα χρόνια από τη μεταπολίτευση η μνήμη μας να έχει τόσο εξασθενήσει, να σκοντάφτει σε βασικές έννοιες όπως η συμπαράσταση και η αλληλεγγύη. Πώς έχουμε ξεχάσει ότι η πρακτική της συμπαράστασης και αλληλεγγύης μπορεί όχι μόνο να βοηθήσει το θύμα, αλλά και να αλλάξει τη ροή των γεγονότων; Μήπως έχουμε βολευτεί στη νομιμότητα; Η συμπαράσταση πάντως είναι νόμιμο δικαίωμα (για όσους νομίζουν πως είναι παράνομο). Η φυλακή είναι για όλους αποτρεπτική. Αυτό το σωφρονιστικό εργαλείο της στέρησης της ελευθερίας είναι ένα τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα, που συμβαδίζει με τη φαντασία, την έπαρση της εξουσίας.

Οι εγκλωβισμένοι άνθρωποι, αδύναμοι πια άνθρωποι, που στερούνται την ελευθερία τους είναι οι πρώτοι που κατανοούν αυτή την έπαρση των κρατούντων, την κοινωνική υποκρισία και την αυταπάτη. Η φυλακή ξέρουμε πως δεν είναι πραγματική τιμωρία, γιατί πραγματική τιμωρία δεν υπάρχει,

όπως δεν υπάρχει και πραγματική ελευθερία. Αυτό που κάνει αποτρεπτική την φυλακή είναι το ιδανικό που την επενδύει η εκάστοτε εξουσία.

Η συμπαράσταση τώρα είναι μια πράξη που προστατεύει τον αδύναμο, τον κάνει να αισθάνεται λιγότερο μόνος και πιο υπεύθυνος. Η συμπαράσταση πρέπει να αρνιέται τον οίκτο, να μην έχει τον αέρα της νομιμοφροσύνης και της συγκατάβασης, ούτε να την υπογορεύει το καθήκον. Γιατί το καθήκον περιέχει την ηθική, η ηθική την προκατάληψη και αυτή την υποκρισία.

Τη συμπαράσταση την ωθεί ένα άγριο τραγούδι μέσα μας, ή μια πληγή ή ένα παλιό τραύμα ή η μνήμη ή ό,τι ο καθένας διαθέτει και πολλές φορές κρύβει. Ο ρόλος των κοινωνικών ομάδων που είναι; Είναι ακριβώς να διατηρεί (τη μνήμη) και να προωθεί ιδεολογικά τη μνήμη.

Σήμερα στην Ελλάδα, ο πολιτικός κρατούμενος υποβιβάζεται σε εγκληματία και ο εγκληματίας π.χ. βιαστής περιβάλλεται με το χιτώνα του κοινωνικά αμυνόμενου. Πόσο τελικά παρεξηγούνται και οι δύο! Πώς τελικά αυτό το παιχνίδι πλάθει μια κοινή εικόνα, των δύο διαφορετικών κατηγοριών κρατουμένων, αδιαφορώντας για τις διαφορές. Αν προσθέσουμε τώρα την υστερία της μά-

ζας και του Τύπου, έδωσε το νερατζάκι, ή «με ειδήσεις θα σε ντύσω και θα σε εξευτελίσω». Καταλαβαίνουμε πόσο εξευτελίζεται ο άνθρωπος που υφίσταται τις συνέπειες των πράξεών του. Γιατί, τελικά, ο καταδικασμένος δεν υφίσταται μια αδικία, αλλά μια συνέπεια.

Κι εδώ είναι ο ρόλος των κοινωνικών ομάδων και των πολιτικών οργανώσεων, να δώσουν το ιδεολογικό ερέθισμα, ώστε να αποκαλυφθεί η άσκηση της κρατικής βίας και τρομοκρατίας στις πλάτες των πολιτών. Έτσι μόνο η συμπαράσταση δεν περιέχει τον οίκτο και την ελεημοσύνη. Πώς τοποθετούνται οι πολιτικές οργανώσεις της Αριστεράς σ' ένα τόσο σοβαρό θέμα; Με ποιο τρόπο καλύπτονται οι πολίτες; Με ποιο τρόπο προστατεύεται ώστε να μην γίνεις στόχος ή έρμαιο των φαντασιώσεων της αστυνομίας ή της δικαιοσύνης που ασκεί κατά βούληση την εξουσία της; Γιατί δεν βγαίνει με εγγύηση η Βογιατζή; Γιατί ζει περιορισμένη με ελάχιστη δυνατότητα επισκεπτηρίου; Και ο όρος τελικά «συλλογική ευθύνη» τι σημαίνει; Να παρακολουθεί ο ένας τον άλλο; Τέλος πάντων, φιλοδοξούμε κάτι ν' αλλάξει. Όταν λοιπόν θέλουμε κάτι ν' αλλάξει πρέπει να αποκαλύπτουμε πάνω σε τι κάθεται το ενδιαφέρον μας.

Συχνά θέλουμε να χρησιμοποιούμε τους ανθρώπους. Ο πραγματικός στόχος συχνά μετατοπίζεται προς την αφηρημένη εικόνα που έχουμε για τους ήρωες. Για να σώσουμε ιδέες, ενάγουμε σε ήρωες πρόσωπα μέσα στη δυστυχία τους, ξεχνώντας πως έτσι τους εντάσσουμε σ' ένα δικό μας σκηνικό. Έτσι τους δαμάζουμε, τους υποτάσσουμε και κατά βάθος τους περιφρονούμε. Κάπως έτσι και η εξουσία τους φυλακίζει. Γι' αυτό και οι πολιτικές ομάδες ή οι κοινωνικές οργανώσεις μπορούν να φανούν ανόητες όσο και η εξουσία.

Τελικά οι συμβιβασμένοι άνθρωποι είναι πιο αξιοπρεπείς απ' αυτούς που έχουν τη δύναμη ν' αντισταθούν και δεν το κάνουν.

Νένα ΒΕΝΕΤΣΑΝΟΥ

(Μέλος της Ομάδας Γυναικών για την υπεράσπιση της Ε. Βογιατζή)

Τέταρτη κατάληψη σπιτιού

■ Τη στιγμή που όσοι ενδιαφέρονται για το θέμα «στέγη» νόμιζαν ότι οι καταλήψεις των σπιτιών δεν πρόκειται να καρποφορήσουν στην Ελλάδα και ότι αυτή η πρόταση για αυτοστέγαση έχει ουσιαστικά αδρανοποιηθεί, μια ομάδα νέων φοιτητών, σπουδαστών και εργαζομένων ξανάβαλε το θέμα προς συζήτηση. Μιλάμε, βέβαια, για την ομάδα που κατέλαβε το κτίριο στη γωνία των οδών Ι. Δροσοπούλου και Λέλας Καραγιάννη.

Ας δούμε, όμως, πώς είχαν τα πράγματα λίγο νωρίτερα: την τελευταία περίοδο, το πείραμα αυτοστέγασης, που είχε ξεκινήσει τον Οκτώβριο του '85 στην Αθήνα (Χ. Τρικούπη 91) και το Νοέμβριο της ίδιας χρονιάς στη Θεσσαλονίκη (Λεωφ. Νίκης 39), είχε αρχίσει να περνά μια κρίση. Αρκετοί από τους καταληψίες έφευγαν — άλλος για το στρατό, άλλος είχε πάρει πτυχίο, άλλος γιατί δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της συγκατοίκησης. Ο νέος κόσμος, που ερχόταν, δυσκολευόταν να προσαρμοστεί στις πολιτικές (και όχι μόνο) πιέσεις. Μια απόπειρα για δεύτερη κατάληψη στη Θεσσαλονίκη (στην οδό Αρμενοπούλου) κατέληξε άδοξα, μια και δεν είχε προηγηθεί έρευνα του ιδιο-

κτησιακού καθεστώτος του ακινήτου και τελικά αποδείχτηκε ότι ο ιδιοκτήτης ήταν ιδιώτης, και μάλιστα δικηγόρος.

Ωστόσο, η εμπειρία που συσσωρεύτηκε αυτά τα τρία χρόνια μπόρεσε να αξιοποιηθεί στην περίπτωση του ακινήτου της οδού Δροσοπούλου. Το κτίριο, μια ωραιότατη πολυκατοικία των αρχών του αιώνα, που βρίσκεται σε αρκετά καλή κατάσταση, ανήκει στο υπ. Παιδείας, κληροδοτημένο με τον όρο να γίνει εστία για Κεφαλονίτες ή Ζακυνθινούς φοιτητές. Τόσα χρόνια το κτίριο είχε μείνει αναξιοποίητο και κόντευε να σκεπαστεί από τα αναρριχητικά φυτά, ενώ μόνος κάτοικος ήταν η κυρία Σοφία, μια τρομερή γηραιά κυρία.

Θα περίμενε, βέβαια, κανείς ότι οι μεν πανεπιστημιακές αρχές θα αντιμετώπιζαν με δυσμένεια το γεγονός, ενώ ο Τύπος θα έσπευδε να το επικροτήσει. Όποιος περίμενε κάτι τέτοιο θα είχε δίκιο, γιατί έτσι γινόταν μέχρι τώρα. Για παράδειγμα, ο πρόεδρος του τμήματος της Οδοντιατρικής Σχολής Θεσσαλονίκης (ιδιοκτησία της οποίας είναι η κατελημμένη πολυκατοικία της Λεωφ. Νίκης 39) έχει δηλώσει ότι μόλις εκλεγεί πρύτανης (πράγμα που θεωρείται αρκετά πιθανό), θα ζητήσει από τα ΜΑΤ να εισβά-

λουν στην πολυκατοικία και ότι δεν ενδιαφέρεται για το πανεπιστημιακό άσυλο. Αντίθετα, οι εφημερίδες, μέχρι τώρα, κάλυπταν με αρκετή αντικειμενικότητα και επί μακρόν τέτοιες ενέργειες, δεν παρέλειπαν δε να συνοδεύουν τα σχετικά άρθρα τους με «μίνι-έρευνες» για το στεγαστικό πρόβλημα εν Ελλάδι. Αυτή τη φορά, ωστόσο, τα πράγματα έγιναν εντελώς ανάποδα: οι κύριοι Κριμπάς και Σταθόπουλος, ηγέτορες της αθηναϊκής πανεπιστημιακής κοινότητας (που δεν είχαν διακριθεί μέχρι τώρα για τις φιλοφοιτητικές τους τάσεις), δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν ευνοϊκά αυτή την ενέργεια των φοιτητών που οπωσδήποτε δίνει, όπως είπαν, μια λύση στο πρόβλημα. Αναφέρεται, ωστόσο, ότι από το Ίδρυμα Νεότητας (διαχειριστής των εστιών) δηλώθηκε πως το κτίριο είχε περιέλθει στην κυριότητα του εδώ και μερικούς μήνες και ότι ήταν έτοιμοι ν' αρχίσουν τις εργασίες για την εστία των... Κεφαλονιτών φοιτητών: δεν είναι σίγουρο ωστόσο πως αυτές οι δηλώσεις του ιδρύματος λένε την αλήθεια και μόνο αυτή.

Ας αναφερθούμε τώρα και στην κάλυψη που έδωσαν οι εφημερίδες στο γεγονός. Το αποδυνάμωσαν πολιτικά εντελώς και το παρουσία-

σαν ξεκομμένο από τις οποιεσδήποτε διαδικασίες κινήματος, μοστράροντάς το —περισσότερο σαν «καλή πράξη που έκαναν τα παιδιά προς την καμένη τη γριούλα». Παρά το γεγονός ότι οι νεαροί καταληψίες είχαν μοιράσει την προκήρυξη τους, που αναδημοσιεύουμε παρακάτω, και είχαν δηλώσει τις απόψεις τους για το στεγαστικό πρόβλημα, το όλο εγχείρημά τους διαστρεβλώθηκε σε βαθμό που να γίνει αγνώριστο. Αυτό βέβαια δεν είναι ανεξήγητο: για όσο διάστημα υπήρχαν δυο τρία κατελημμένα σπίτια σ' όλη την Ελλάδα, το φαινόμενο μπορούσε να εξηγηθεί σαν «ιδιορρυθμία» των ενοίκων τους και να αποφορτιστεί από την πολιτική του σημασία. Αν όμως αυτά τα σπίτια αρχίσουν να γίνονται όλο και περισσότερα — και μάλιστα σε βάρος της ακίνητης ιδιοκτησίας του δημοσίου — κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος ότι δεν θα δοθεί το παράδειγμα και σε άλλες κοινωνικές ομάδες.

Αυτό, όμως, το τελευταίο είναι ακριβώς εκείνο που επιδιώκουν οι νεαροί καταληψίες της Ι. Δροσοπούλου και της Χ. Τρικούπη στην Αθήνα και της Α. Νίκης στη Θεσσαλονίκη.

Αρίστος ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Τα τελευταία χρόνια η καταπόνηση όσων των ενοίκων, ανάθεμα την κρίση της στέγης των ενοίκων, κινούνται προς...

Χιλιάδες πολλές στην Αθήνα αλλά και στις περισσότερες επαρχιακές πόλεις των κομμάτων, ενώ και 3 τριτοβάθμιες πόλεις με το όνομα του ενοίκου. Υπόλοιπα ποσά για καμιά ως είκοσι κατοικίες ανατολικά από τον λιμένα της Αθήνας, πρόβλημα στο οποίο καμιά κυβερνητική ρύθμιση δεν θέλει να δώσει λύσεις. Αντίθετα το κράτος και οι νόμοι των μικρών πόλεων διακρίνουν της γης και της στέγης, εξασφαλίζουν να ρυθμίζονται οι βάρες διαφόρων κοινωνικών ομάδων (νέων, άνεργων, φοιτητών, χαμηλόμισθων, συνταξιούχων).

Αυτή η κατάσταση οδηγεί τα όρια του ανατολικού Τύπου στην Ελλάδα (όπως και στην Ελλάδα) να μην είναι μόνο για το κράτος και τους μεσάζοντες (αν έχουν βάρες κάποιοι μεσάζοντες) αλλά και στην Αθήνα (όπως και στην Ελλάδα) να μην είναι μόνο για τους μεσάζοντες και ανατολικά. Πολλοί από αυτούς (τα μεσάζοντες) είναι περαστικοί, δημοτικοί εργολάβοι ή της ευλογίας.

Δημοσιογράφοι: αυτό που τρώει μια τεχνητή ελληνική στέγη που συντελεί στην όξυνση των αναγκών των ενοίκων, με αποτέλεσμα την αύξηση των ενοίκων και τελικά την ενίσχυση της κερδοσκοπίας πάνω στην κατοικία. Γιατί από τα κύρια χαρακτηριστικά του καπιταλιστικού συστήματος είναι η οικονομική εκμετάλλευση όλων των ανθρώπων αλλά και των εκμεταλλευτών της ανθρώπινης ζωής. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αλληλοεπηρεάζονται τόσο οι χώροι στους οποίους ζούμε αλλά και οι ίδιοι οι ανθρώποι και οι ανθρώπινες σχέσεις. Τα πάντα, οι πόλεις, η διακρίσεις, το φυσικό περιβάλλον γίνονται εμπόδια για μας, επιβάλλονται να αγοράζουμε αυτά που στην ουσία είναι δικαιώματά μας.

Έτσι, πάλι, μια ομάδα έμπειρων φοιτητών αποφασίζει να καταλάβει και να (χρησιμοποιήσει) στο κτίριο της οδού Δροσοπούλου και Α. Καραγιάννη, ιδιοκτησίας του πανεπιστημίου Αθηνών και του Υπουργείου Παιδείας, δημιουργίας έτσι εμπόδια της ανήλικης μας άρνηση στην παροχή στέγης, και στην εξοικονόμηση των βασικών δικαιωμάτων όπως είναι το δικαίωμα της κατοικίας.

Άρνηση στα γρήγορα των φοιτητικών ασκήσεων, από τις μαζικές μαθησιακές περιβαλλοντικές και διαπολιτισμικές των κοινωνικών ομάδων (όπως ανέφερα سابقاً και με τις εργασίες πολιτικής τριτοβάθμιας άρνησης σε εργοστάσια που αναφέρονται τα δικαιώματα είναι στην Ελλάδα και στην Ελλάδα).

Άρνηση στην αλληλεγγύη που επιβάλλει ο καπιταλισμός στις κοινωνικές ανισότητες, σχέσεις, αλληλεγγύη που πραγματοποιείται στα σπινθηροειδή, στην εξοικονόμηση των αναγκών και των επιβαρύνσεων μας.

Άρνηση στην πελατειακή σχέση της καταπόνησης, στην αθέτηση και διατήρηση των αναγκών μας από γραφειοκρατικές πολιτικές, που μπορούν μόνο να μας εγγυηθούν και να επιβάλλουν την ανεπιθύμητη με κάθε τρόπο.

Αυτή η συλλογή μας ενέργειας, δεν είναι απλά μια μερική διαμαρτυρία. Είναι επίσης μια πρόταση προέλευσης, τόσο για τους ίδιους, όσο και για όσους φοιτητές, άνεργους ή εργαζόμενους, άποτους και μη, έχουν τέτοιες παρόμοιες ανάγκες. Είναι επίσης απόδειξη της κατεύθυνσης μας ότι τα προβλήματα που το σύστημα δημιουργεί σε βάρος μας, μπορούμε να τα λύσουμε και να τα υπερβούμε με συνεπείς συλλογικές και κοινές πράξεις αυτοοργάνωσης.

Θεωρούμε ότι η ενέργειά μας αυτή είναι συνέχηση των λειτουργιών καταπολέμησης σε σχέση με όλη την αντανάκλαση από το '85 στην Λεωφόρο Νίκης 45 στη Θεσσαλονίκη, και Χρ. Τρικούπη 91 στην Αθήνα από διάφορους φοιτητές και άνεργους νέους. Είναι επίσης περαστικό πράγματι των φοιτητικών συνδικαλιστικών οργάνων και των διανοητικών καταλήψεων στο πανεπιστήμιο που έγιναν τον περασμένο χειμώνα.

Αναμένουμε να γίνει αισθητό το δικαίωμά μας στην κατοικία και η πρακτική μας γύρω απ' αυτό και δηλώνουμε την αλληλεγγύη και συμπαράστασή μας σε όλους όσους θέλουν να υπερβούν τους ανόλογους τρόπους του καπιταλισμού τους.

ΟΜΑΔΑ ΑΣΤΕΙΩΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η Ιστορία μιας εφημερίδας

PAR AVION

5 F. JEUDI 19 MARS 1967

NOUVELLE SERIE N° 1813

5 F. JEUDI 19 MARS 1967

NOUVELLE SERIE N° 1813

Libération

60 ÉCRIVAINS VOUS RACONTENT L'ACTUALITÉ !

LE ROMAN D'UN JOUR

LA PLUS RÉELLE DES FICTIONS

Libération a remis ses clés à plus de soixante romanciers, poètes, historiens et essayistes. De grand reportage à la moindre brève, ils ont tout écrit. A leur manière.

IL Y A VINGT-CINQ ANS, LE PARAPHE D'ÉVIAN

Le 19 mars 1962, négociateurs français et algériens signaient sur les bords du Léman, les accords qui mettaient fin à la guerre des djebels. Lire page 4.

SALON DU LIVRE, SEPTIÈME ÉDITION

Mille deux cents éditeurs au rendez-vous du Grand Palais : pour sa septième édition, le Salon du Livre espère 180 000 visiteurs. Lire page 46.

■ Η ιστορία της Λιμπερασιόν είναι σύντομη σε χρόνια, πληθωρική σε γεγονότα και ανοιχτή σε ερμηνείες. Από το επαναστατικό φύλλο του 1973 μέχρι την εφημερίδα της μοντέρνας αριστεράς, διαγράφεται μια πορεία και μια επιλογή αξιών που συντροφεύει τους πρωταγωνιστές του Μάη του '68 και σηματοδοτεί τη γαλλική αστική τάξη. Δεκαπέντε χρόνια μετά την εμφάνισή της, η Λιμπερασιόν αποτελεί σήμερα ζωντανό καθρέφτη μιας μερίδας της γαλλικής κοινωνίας και παρουσιάζεται πολιτικά προοδευτική, ευαισθητοποιείται από θέματα για πολύ καιρό ταμπού και αναζητεί μέσα από την πρόκληση και το χιούμορ την αίσθηση — ή την ψευδαίσθηση — της πρωτοπορίας.

Η Λιμπερασιόν του 1973 αποτελεί τον τελευταίο κρίκο μιας αλυσίδας εντύπων που ξεκίνησε από την εφημερίδα Clarté (Φως) της Ένωσης των Κομμουνιστών Φοιτητών και συνεχίστηκε από μια άνθιση επαναστατικών φύλλων όπως La Cause du Peuple (Ο λόγος του λαού), βασικό μαοϊκό όργανο, Les Cahiers de Mai (Τα τετράδια του Μάη), J'accuse (Κατηγορώ), Vive la Revolution (Ζήτω η Επανάσταση) και Actuel (Σύγχρονο). Το 1971 ιδρύεται το Πρακτορείο Ειδήσεων Λιμπερασιόν (APL), που σκοπό έχει την απευθείας συλλογή και παροχή στον Τύπο ειδήσεων που τα μεγάλα πρακτορεία αγνοούν. Το APL, διευθυντής του οποίου είναι ο Ζ.Π. Σαρτρ, μέσα σε δύο χρόνια αποκτά ένα πραγματικό ακροατή-

ριο. Όταν λοιπόν η οργάνωση «Προλεταριακή Αριστερά» αποφασίζει την έκδοση ενός καθημερινού φύλλου, όχι αποκλειστικά μαοϊκού ωστόσο, το έδαφος είναι ε-
τοίμο.

Οι «Επιτροπές Λιμπερασιόν» που συγκροτούνται σ' όλη τη Γαλλία, η υποστήριξη διανοουμένων όπως ο Σαρτρ, ο Φουκώ και ο Κλαβέλ, οι άγνωστοι μαϊκήνες που προσφέρουν δωρεές και οι συνε-
χείς δημόσιες εγγραφές βοηθούν στη συλλογή των χρημάτων που απαιτούνται για το ξεκίνημα. Η ε-
φημερίδα αρνείται κατηγορηματικά τη χρηματοδότηση από τις τρά-
πεζες και τη διαφήμιση. Απευθύνεται σ' εκείνους που ο υπάρχων Τύπος περιφρονεί: τους εργάτες, τους ξένους μετανάστες, τη νεο-
λαία, τις γυναίκες, τους ομοφυλό-
φιλους, τους φυλακισμένους. Θέ-
λει να είναι το καθημερινό έντυπο της νέας αντισταλινικής Αριστε-
ράς, ανοιχτής στις ερμηνείες του μαρξισμού, που μάχεται για την ε-
λευθερία της σκέψης και του λό-
γου. Η Λιμπερασιόν υπόσχεται να δώσει το λόγο στους μαχόμενους και τους περιθωριακούς, να είναι κατανοητή και ν' αποτελέσει μια γέφυρα ανάμεσα στους διανοου-
μένους και τους απλούς αγωνι-
στές.

Οι ιδρυτές της, ενωμένοι φιλι-
κά και συνδιαλεγόμενοι ιδεολογι-
κά εδώ και χρόνια, διαλέγουν το δρόμο της αυτοδιαχείρισης. Στην παραδοσιακή θέση του διευθυντή σύνταξης υπάρχει μια συντακτική ομάδα. Οι συντάκτες, μέτοχοι του κεφαλαίου της εφημερίδας, περ-
νούν διαδοχικά απ' όλα τα πόστα έκδοσης, αμείβονται ισότιμα και συνεργάζονται με τους αναγνώ-
στες για τη συγκέντρωση κι επιλο-
γή της ύλης. Το χιούμορ και η επι-
θετικότητα αποτυπώνονται στα άρθρα, τους τίτλους, τις έρευνες και τις μικρές αγγελίες. Οι δημο-
σιογράφοι έχουν πολύ μεγάλη ε-
λευθερία έκφρασης. Οι έρευνες έ-
χουν σαν αντικείμενο θέματα που δεν είχαν απασχολήσει ποτέ μέ-
χρι τότε τον Τύπο: από τις απερ-
γίες στα εργοστάσια και τη ζωή των φυλακισμένων μέχρι τις δια-
θήκες των Γάλλων και τα συνθή-
ματα στις ευρωπαϊκές τουαλέτες. Η έλλειψη σεβασμού απέναντι στην εξουσία και η δημοσίευση ει-
δήσεων συχνά μη επιβεβαιωμέ-
νων στοιχίζουν στη Λιμπερασιόν ένα σημαντικό αριθμό δικών, συ-
νοδευόμενο από πρόστιμα που ε-
πιδεινώνουν την εύθραυστη οικο-
νομική της κατάσταση.

Οι μικρές αγγελίες δημοσιεύ-

Αναγνωστικό κοινό, σύμφωνα με την έρευνα του οργανισμού CESP, το 1987

Σύνολο: 1.030.000 άτομα (αναγνώστες ενός φύλλου τουλάχιστον τη βδο-
μάδα).

Απ' αυτά: άνδρες 59%

15-24 ετών 28,4% και 25-34 ετών 33,2%

στελέχη επιχειρήσεων 25,2%

άνωτεροι υπάλληλοι 22,7%

ανώτατη εκπαίδευση 55,9%

κάτοικοι Παρισιού 56,1%

εισοδήματα: από 80.000-240.000 F το χρόνο 53,9%

Λιμπερασιόν: Μέσος όρος καθημερινών πωλήσεων 1975-1986

1975	16.000	1981	53.282
1976	23.500	1982	64.803
1977	29.352	1983	88.192
1978	34.665	1984	116.682
1979	38.478	1985	138.536
1980	41.619	1986	165.539

Οι αριθμοί από το 1975 έως το 1983 είναι οι εκτιμήσεις της εφημερίδας, ενώ από το 1984 κι έπειτα είναι τα επίσημα στοιχεία του αρμόδιου οργανισμού OJD.

1986

Μέσος όρος καθημερινού tiráž: 247.960 αντίτυπα.

Μέσος όρος καθημερινών πωλήσεων: στη Γαλλία 151.176, στο εξωτερικό 11.497

Ποσοστό συνδρομητών: 3,9%

ονται δωρεάν και αποτελούν σταυροδρόμι διαλόγου και συναν-
τήσεων. Μέσα απ' αυτές, οι φυλα-
κισμένοι αναζητούν συντρόφους ή δουλειά, οι νέοι ψάχνουν συνε-
πιβάτες για ταξίδια, κανονίζονται ραντεβού, ενώ ποράλληλα εκφρά-
ζονται τα ερωτικά φαντάσματα της πιο προχωρημένης φαντα-
σίας. Η εντυπωσιακή τους αύξηση θα οδηγήσει στην έκδοση ενός σαββατιάτικου ένθετου, του «Σάν-
τουιτς», που ανεβάζει τις πωλή-
σεις κατακόρυφα. Μια ολόκληρη κουλτούρα ως τότε παραγκωνι-
σμένη, όπως το ροκ, ο αντεργκρά-
ουντ κινηματογράφος, τα κόμικς, βρίσκει ένα χώρο να εκφραστεί. Το πνεύμα και το στυλ της Λιμπε-
ρασιόν προκαλεί την περιέργεια και τη συμπάθεια, φέρνοντας μια νέα πνοή στο γαλλικό Τύπο.

Τα προβλήματα ωστόσο δεν λείπουν. Όσο μοντέρνα είναι η τε-
χνολογία έκδοσης — φωτοσύνθε-
ση — τόσο θλιβερή είναι η όψη της εφημερίδας: κακή ποιότητα χαρτιού, άτακτη σελιδοποίηση, ορθογραφικά λάθη. Όσο οι ανα-
γνώστες δένονται μαζί της, τόσο ο αριθμός τους είναι περιορισμέ-
νος. Από τις 20.000 το 1975, οι 40.000 περίπου καθημερινές πω-
λήσεις το 1981 δεν αρκούν για να λύσουν τα οικονομικά προβλήμα-
τα που συσσωρεύονται. Η έλλειψη της πείρας και του επαγγελματι-
σμού, η έννοια περισσότερο για την ιδεολογία παρά για την ειδή-
ση και οι ολοένα αυξανόμενες συγκρούσεις των μελών της συν-
τακτικής ομάδας δεν θα μείνουν δίχως συνέπειες. Η Λιμπερασιόν λογαριάζεται σαν εφημερίδα-συ-
μπλήρωμα, κυρίως της Μοντ, που δεν εμπνέει το σεβασμό ούτε την α-
ξιοπιστία, μένει στο περιθώριο και γοητεύει με τις υπερβολές και τις εκπλήξεις της.

Το 1981 η ομάδα αντιμετωπίζει ένα δίλημμα. Ή να παραμείνει στο περιθώριο ή να προσπαθήσει ν' αγγίξει το μεγάλο κοινό, στηριζό-
μενη σε βάσεις επαγγελματικές κι αποδεχόμενη τις συμβάσεις των κανόνων της ελεύθερης οικονο-
μίας. Σε μια μνημειώδη γενική συ-
νέλευση στις 21/2/81, η πλειοψη-
φία των συντακτών συσπειρώνε-
ται γύρω από τον Σερζ Ζυλί και α-
ποφασίζει την προσωρινή διακο-
πή της έκδοσης, σημαντικό αριθμό απολύσεων και τη συγκρό-
τηση μιας νέας ομάδας για τη δη-
μιουργία μιας καινούργιας Λιμπε-
ρασιόν. Η απόφαση λαμβάνεται έ-
πειτα από έναν έντονο διάλογο α-
νάμεσα στα μέλη της ομάδας και τους αναγνώστες, μέσα απ' τον ο-
ποίο φάνηκε η πικρία και η αγανά-

κτηση μερικών και η ελπίδα και η φιλοδοξία άλλων. Οι απολύσεις συνοδεύονται από εθελοντικές αποχωρήσεις και νέες προσλήψεις. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας των υποψηφίων για την Προεδρία της Δημοκρατίας, η Λιμπερασιόν είναι απύουσα. Στα περίπτερα εμφανίζεται δυο μέρες μετά τη νίκη του Φ. Μιτεράν.

«Η μόνη ιδεολογία που μ' ενδιαφέρει είναι η πληροφόρηση», δηλώνει ο Σ. Ζυλί. Αναμφισβήτητος επικεφαλής της εφημερίδας, προτείνει και αποσπά έπειτα από σχετικό δημοψήφισμα την ιεράρχηση των μισθών, την εισαγωγή της διαφήμισης, τη συμμετοχή στο κεφάλαιο μετόχων εκτός των εργαζομένων (9,09%), την τραπεζική οικονομική ενίσχυση και την εσωτερική αναδιάρθρωση των τμημάτων της σύνταξης κάτω από τις οδηγίες και την επίβλεψη της διεύθυνσης.

Το σχήμα της εφημερίδας είναι μικρότερο από πριν, αλλά πάντα ταμπλόιντ. Η πρώτη σελίδα μοιάζει με αφίσα. Η φροντισμένη χρησιμοποίηση των φωτογραφιών και των σχεδίων δίνει την αίσθηση μιας τηλεοπτικής καταγραφής. Η όψη της Λιμπερασιόν αλλάζει: άνετη μακέτα, έμπνοι τίτλοι, σχεδόν πάντα λογοπαίγνια, νέες στήλες, κυρίως οικονομικές, φάκελοι, έρευνες και ρεπορτάζ, πολλές σελίδες αφιερωμένες στην κουλτούρα. Οι μικρές αγγελίες, και τώρα τολημνές και πολυάριθμες, δεν δημοσιεύονται πια δωρεάν.

Η πολιτική γραμμή της Λιμπερασιόν της δεύτερης περιόδου ακολουθεί τις βασικές επιλογές των σοσιαλιστών. Ολοκληρωτική ρήξη με την παραδοσιακή Αριστερά, κράτος παρών αλλά περιορισμένο, κοινωνία «μοντέρνα και δυναμική». Τα χτυπήματα είναι μια δεξιά, μια αριστερά. Όμως, όπως πριν, στις στήλες «κοινωνία» υπογραμμίζεται το σημείο της ειδήσης που φανερώνει τις ατέλειες του κοινωνικού συστήματος. Ο ρατσισμός κατακραυγάζεται, οι μειονότητες υποστηρίζονται και το δικαίωμα στη διαφορά αναζητείται επιτακτικά. Στις πολυάριθμες σελίδες αφιερωμένες στις τέχνες και τη λογοτεχνία προωθούνται τα νέα ρεύματα και οι κριτικές του κινηματογράφου φημίζονται για την προκλητικότητα και την υποκειμενικότητά τους.

Οι πωλήσεις γνωρίζουν εντυπωσιακή άνοδο. Από 65.000 το 1982, περνούν στις 116.000 το '84 για να φτάσουν το 1986 τις 165.000. Μια έρευνα, ένα μόλις

Εκτός από την καθημερινή έκδοση, η Λιμπερασιόν δημοεύγνυσε:

1982: TELE-LIBERATION (Παραγωγή ταινιών)

Ζημιές το 1985: 1.000.000 F

1983: TELEMATIQUE (μικρές αγγελίες, πληροφορίες, ειδήσεις που αναμεταδίδονται στις μικρές οθόνες του σπιτιού).

Κέρδη το 1985: 2.500.000 F

1985: RADIO-LIBERATION

Συνολικές ζημιές: 12.000.000 F και εγκατάλειψη σχεδίου.

1986: AGENCE VU (Φωτογραφία)

LYON-LIBERATION (τοπική έκδοση). Ζημιές 1986: 6.500.000 F

ZOOMS
22 Lycéens = 1 seule femme

TÊTE D'AFFICHE
JEAN DE SÈNE
réfuser, Oscar d'or

DESSOUS DE TABLE
Déjeuner de soleil dans un wagon Corail

DETAIL
La rétroviseur de la Ferrari Testa Rossa

Οι μέτοχοι της Λιμπερασιόν

1974

«SNPC» («Νέα εταιρία του τύπου και της επικοινωνίας») με 14 μετόχους, μέλη της συντακτικής κι εκδοτικής ομάδας.

1984

Η «SNPC» αποτελείται από δύο εταιρίες: η πρώτη («SCPL») κατέχει το 90,91% του κεφαλαίου και αποτελείται από τα σωματεία των εργαζομένων στην εφημερίδα και η δεύτερη («Επικοινωνία και Συμμετοχή») κατέχει το 9,09% του κεφαλαίου και συγκεντρώνει ονόματα γνωστών επιχειρηματιών και εκδοτών.

1985

Έπειτα από μια αύξηση του κεφαλαίου, η συμμετοχή των εξωτερικών μετόχων από 9,09% περνά σε 16,6%.

1986

Μια νέα αύξηση του κεφαλαίου συζητείται μαζί με την είσοδο των μετοχών στο χρηματιστήριο. Σ' αυτή την περίπτωση, η εξωτερική συμμετοχή θα φτάσει το 32%.

χρόνο μετά την αλλαγή της εφημερίδας, έδειξε πως το 70% των αναγνωστών είναι κάτω από 35 χρονών και το 46% είναι ανώτεροι υπάλληλοι ή στελέχη επιχειρήσεων! Οι περισσότεροι έχουν κάνει ανώτατες σπουδές, κατοικούν στο Παρίσι και κερδίζουν περίπου 8.000 φράγκα το μήνα (184.000 δρχ. σημερινές). Το νέο στυλ-Λιμπερασιόν γίνεται μόδα. Η Λιμπερασιόν κερδίζει σε αξιοπιστία και η Μοντ χάνει τους αναγνώστες της. Σήμερα, η πρώην μαοϊκή εφημερίδα διαβάζεται από 103.000 άτομα (το 2,2% του γαλλικού πληθυσμού) και τα ποσοστά των μορφωμένων, ευκατάστατων, Παριζιάνων, στελεχών ολόενα και μεγαλύτερων.

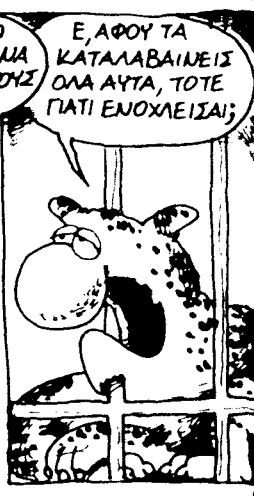
Παρ' όλα αυτά, τα οικονομικά προβλήματα δεν λείπουν. Οι ραδιο-ηλεκτρονικές δραστηριότητες δεν προχώρησαν σε ικανοποιητικό επίπεδο, αντάξιο των αναλόγων επενδύσεων. Όσο για την έκδοση της Λυόν-Λιμπερασιόν, παρά τις αισιόδοξες προβλέψεις, ήταν μια αποτυχία. Στα πλαίσια της οικονομικής εξυγίανσης και μπροστά στον κίνδυνο της απώλειας της ανεξαρτησίας της — το ποσοστό των εξωτερικών μετοχών έχει αυξηθεί σημαντικά — μελετώνται απολύσεις και μισθολογικές περικοπές. Η Λιμπερασιόν είναι πια μια επιχείρηση όπως οι άλλες. Τον περασμένο Ιανουάριο άνοιξε τις πόρτες και στην πολιτική διαφήμιση. Η ηλιοκαμένη φιγούρα του υποψηφίου Προέδρου Ζ. Σιράκ ξεσήκωσε θύελλα διαμαρτυριών. Η άποψη που επικράτησε, εν τούτοις, ήταν «το πολιτικό μάρκετινγκ μπήκε στη ζωή μας, δεν μπορούμε παρά να ακολουθήσουμε το πνεύμα των καιρών».

Τι απέμεινε από την παλιά Λιμπερασιόν; Ο αρχικός πυρήνας των δημοσιογράφων, από τα μέλη του οποίου άλλοι ασπάζονται τις επιλογές του Σ. Ζυλί κι άλλοι κρατούν τις αποστάσεις τους μέσα από τα κείμενά τους. Ο ανοιχτός διάλογος με τους αναγνώστες και η δυνατότητα κριτικής δίχως λογοκρισία. Το προκλητικό χιούμορ των τίτλων και η θαρραλέα επιλογή των θεμάτων. Για να γίνει μια εφημερίδα ικανή ν' ανταγωνιστεί τις υπόλοιπες, για να κερδίσει τόσους και τέτοιους αναγνώστες, για να επιβιώσει οικονομικά και να επηρεάζει το πολιτικό γίγνεσθαι, οι υποχωρήσεις και οι συμβιβασμοί ήταν αναπόφευκτοι. Το ερώτημα είναι εάν υπάρχουν όρια, ποιος τα καθορίζει και ποιοι τα αποδέχονται.

Σταυρούλα ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

Αρκάς

Ο Παντελής και το Λιοντάρι

ΣΧΟΛΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

■ Τριήμερο ταινιών μικρού μήκους οργάνωσε το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου στις 22, 23 και 24 Απριλίου. Και από τρομαχτική σύμπτωση, όλες οι ταινίες προέρχονταν μόνο από το Φεστιβάλ της μικρού μήκους που έγινε στη Δράμα υπό την αιγίδα του κράτους. Ούτε μία(!) από το αντι-Φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης. Κανένα πρόβλημα, βέβαια, αφού, ως εκπρόσωπος του επίσημου κράτους, το ΕΚΚ έχει κάθε δικαίωμα να «μπατσίσει» τους αμφισβητίες της πολιτικής του υπουργείου Πολιτισμού. Μόνο που δεν θα μπορεί να μας πείσει ο εκάστοτε εκπρόσωπος του ΕΚΚ, μετά απ' αυτό, για την πολιτική «σωτηρίας» του ελληνικού κινηματογράφου.

Rock against the rich

Ένα από τα αποτελέσματα της θεωρητικής πολιτικής στην Αγγλία είναι και η ενίσχυση των yuppies, των νεαρών, ανερχόμενων κοινωνικά επαγγελματιών και στελεχών που, εκτός από «ip» στο πνεύμα της «νέας εποχής», δήθεν αντικίτες και λοιπά, πιστεύουν κι από πάνω ότι ο κόσμος βρίσκεται στα πόδια τους. Δεν λείπουν κι από μας, βέβαια, ανάλογα νούμερα, αν και πιο πολύ στο ξενόγλωσσο και φαντασιακό, καθ' ότι πρόκειται για θλιβερές ρεπλικές που δουλεύουν μόνο όταν είναι στην πρίζα...

Οι νεαροί αυτοί δυναμικοί λελέδες εισβάλλουν πρόσφατα σε παραδοσιακές εργατικές και λαϊκές γειτονιές, αγοράζουν και ανακαινίζουν τα σπίτια εκτοπίζοντας τους παλιούς κατοίκους — ενώ οι λαϊκές κατοικίες παραμένουν στην τύχη τους και καταρρέουν μέχρι να αγοραστούν κι αυτές — κυκλοφορούν με τις κουρσάρες τους. Τα παραδοσιακά παμπ γίνονται απλησίαστα ονοπωλεία και τα γαλατάδικα μετατρέπονται σε μοντέρνα κορνιζάδικα.

Έτσι, μετά από διάφορες διαμαρτυρίες που δεν σταμάτησαν βέβαια, αφίσες, επιγραφές στους τοίχους, κανένα σπασμένο τζάμι ή ξεφούσκωτο λάστιχο, μια πιο οργανωμένη καμπάνια ετοιμάζεται. Η πρωτοβουλία είναι του Joe Strummer, παλιού

τραγουδιστή των Clash, και του Mat Rynacre της ομάδας «Class War». Η ομάδα αυτή (του «χώρου») που υπάρχει σε είκοσι βρετανικές πόλεις βγάζει την ομώνυμη εφημερίδα σε 20.000 αντίτυπα. Στρέφει δε μεγάλο μέρος της δραστηριότητάς της κατά των yuppies και της διάλυσης των λαϊκών γειτονιών και της κουλτούρας τους. Στις συγκεντρώσεις και τις διαμαρτυρίες τους δεν μαζεύονται μόνο άνθρωποι του χώρου, αλλά και «φιλήσυχoi πολίτες», κάτοικοι των περιοχών που απειλούνται από την εισβολή της νέοπλουτης ακρίδας.

Το «Rock against the rich» θα είναι μια σειρά από συναυλίες που θα γίνουν αυτό το καλοκαίρι (κατά το πρότυπο του Ροκ ενάντια στο ρατσισμό που είχε οργανωθεί πριν λίγα χρόνια), με σκοπό τη στήριξη και εννοποίηση ενός κινήματος σε περισσότερες από είκοσι βρετανικές πόλεις και που θα κορυφωθούν σε μια πανεθνική ημέρα Anti-Yuppie, το Σεπτέμβριο.

Στο μεταξύ εδώ θα έχουμε τις πολιτιστικές εκδηλώσεις των δήμων και κοινοτήτων παράλληλα με την προβολή της κάθε νέας μόδας και του νεότερου τρόπου ζωής. Γιατί το καλοκαίρι οι αντιθέσεις σε μας αργούν.

Ο.

1996: Η πουλημένη Ολυμπιάδα

■ Πού βρίσκονται; Οι εθνικά υπερήφανοι Έλληνες και ευρύτερα η «χριστιανική Δύση» που δεν παραλείπουν να αναφέρουν στους πανηγυρικούς τους την αρχαία Ελλάδα σαν την «κοιτίδα της Δημοκρατίας και των Ολυμπιάδων»;

Ως τον ουρανό θα πρέπει να φτάνει η αγανάκτησή τους που οι αθλητές των σημερινών Ολυμπιάδων — αντί να παρουσιάζουν στους θεατές τις κινήσεις των σωμάτων τους — είναι από κορυφής μέχρι ονύχων επικολημένοι με διαφημιστικά σήματα. Στην αρχαία Ελλάδα έτρεχαν και πάλευαν γυμνοί. Προς χάριν όλων των ανδρών.

Αλλά και το απδιαστικό κυνηγητό εναντίον του ανδρικού έρωτα ήταν άγνωστο στην αρχαία Ελλάδα. Είναι κάτι που ήρθε με το σύγχρονο καπιταλισμό. «Το κράτος χρειάζεται στρατιώτες και εργάτες». Αλήθεια, ήταν φυσικό για τους αρχαίους Έλληνες ότι τα αγόρια στην εφηβεία είχαν τις πρώτες ερωτικές και σεξουαλικές εμπειρίες τους με το ίδιο φύλο, ιδιαίτερα με τους δασκάλους τους. (Βλέπε περισσότερα στο βιβλίο του Bernard Sergent, *Ομοφυλοφιλία στην Ελληνική Μυθολογία*, εκδ. Χατζηνικολή, 1985). Είναι απίστευτο για τους σημερινούς Έλληνες, των οποίων ο γλωσσικός πλούτος όσο περνά ο καιρός απαρτίζεται από δύο μόνο λέξεις: *μαλάκας* και *πούστης*. Μπορεί και να έχουν υιοθετήσει μέχρι την Ολυμπιάδα του '96 το νόμο της Μάργκαρετ Θάτσερ, που θέλει να εξοστρακίσει τον έρωτα μεταξύ ανδρών από την κοινωνική ζωή με την απειλή επιβολής ποινής. Μ' αυτά θα ποινικοποιηθούν εκ των υστέρων οι αρχαίοι Έλληνες αθλητές και ο λόρδος Βύρων. Πάντως, οι «σύγχρονοι» Έλληνες του *μαλάκα* και *πούστη* μπορούν να είναι σίγουροι για την υποστήριξη των Αμερικανών φίλων τους:

«Οι ομοφυλόφιλοι στις ΗΠΑ δεν επιτρέπεται πλέον να ονομάζουν μια αθλητική εκδήλωση που προετοιμάζουν για το 1996 "Ολυμπιάδα ομοφυλόφιλων", επειδή η λέξη Ολυμπιάδα είναι σήμα κατατεθέν στις ΗΠΑ, που επιτρέπεται να χρησιμοποιείται μόνο κατά την κρίση και με άδεια της Αμερικανικής ή της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής. Αυτά αποφάσισε το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ στην Ουάσιγκτον, συμφωνώντας με την επιχειρηματολογία της Ολυμπιακής Επιτροπής των ΗΠΑ, που είχε απαγορεύσει στους διοργανωτές των αγώνων ομοφυλόφιλων τη χρησιμοποίηση του όρου "Ολυμπιάδα ομοφυλόφιλων", στηριζόμενη στον αθλητικό νόμο των ΗΠΑ του 1978». (Από το Konkret, Σεπτ. '87).

Ολλανδός αλτης ύψους (από το τελευταίο ΑΜΦ)

Η Ολυμπιάδα ως «σήμα κατατεθέν» έχει φυσικά μεγάλη σημασία για τη χημική βιομηχανία: Ο θεατής δεν πρέπει να δει πως οι σημερινοί «πρωταθλητές» είναι τόσο πολύ παραγεμισμένοι με φάρμακα και αναβολικά ώστε γυμνοί μοιάζουν πιο πολύ με τέρατα και συχνά, μετά από λίγα μόνο χρόνια «πρωταθλητισμού», καταντούν ισοβίως ερείπια.

Κι όσο για τους λίγους αρχαίους και νέους Έλληνες και Ελληνίδες που είναι περήφανοι για την παράδοσή τους και που λένε «Ναι στην Ολυμπιάδα του '96, αλλά γυμνοί και χωρίς διαφήμιση και φάρμακα», θα πρέπει δυστυχώς να τους απογοητέψω: Προβλέπω ότι ως το 1996 τα διεθνή μονοπώλια θα έχουν ήδη αγοράσει ολόκληρη την Ελλάδα σαν «σήμα κατατεθέν», μαζί και την «Ολυμπιάδα»...

Κατά τα άλλα, κρίμα που δεν μπορεί να φιληθεί κανείς από το τηλέφωνο.

Ρολφ ΠΟΛΕ

Η επιστροφή των ασώτων

Οι καημένοι οι Status Quo! Από τότε που έπαιξαν στη Νότια Αφρική, πνίγηκαν στα προβλήματα. Οι συνεχείς κατηγορίες, η περιφρόνηση και, το χειρότερο απ' όλα, ο κλονισμός της δημοτικότητάς τους, τους ανησύχησαν βαθιά. Τι να κάνουν λοιπόν κι αυτοί, το πήραν απόφαση. Έστειλαν γράμμα στην Ειδική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τη Νότια Αφρική, όπου αναγνώρισαν ότι έπαιξαν στο Sun City, προσθέτοντας ότι δεν πρόκειται να το ξανακάνουν. Κι ακόμα περισσότερο, εξέφρασαν (λίγο ό-

ψιμα βέβαια) την αντίθεσή τους στο καθεστώς του apartheide. Σε αντάλλαγμα, η επιτροπή αφαίρεσε τ' όνομά τους από τον κατάλογο των καλλιτεχνών που έχουν εμφανιστεί στη Νότια Αφρική. Έτσι οι Status Quo ξαναγύρισαν στον «ισιο δρόμο» με την απολογία τους αυτή. Την αμοιβή τους, πάντως, από τις συναυλίες στο Sun City φαίνεται πως την κράτησαν για την «ψυχική οδύνη» που τους προκάλεσαν οι επικριτές τους!

Χ. ΜΟΣ.

Θέατρο...

Σε πλήρη σύγχυση πρέπει να είναι οι υπεύθυνοι προγραμματισμού του Δ.Σ. του Κρατικού Θεάτρου Βόρειας Ελλάδας. Μετά από μια σειρά οργανωτικά προβλήματα που φαινόταν να επηρεάζουν την εξέλιξη του προγράμματος, το πράγμα έφτασε στο απροχώρητο με την αναβολή της πρεμιέρας του έργου του Γιάννη Ρίτσου «ο λόφος με το σιντριβάνι».

Τα προβλήματα δεν πρέπει να ξεπεράστηκαν ακόμα, γιατί σε σχετική ερώτηση οι υπάλληλοι του θεάτρου μας απάντησαν με ειλικρινή απορία: «Το επόμενο δεκαπενθήμερο; Πού θέλετε να ξέρουμε τι θα παίξουμε το επόμενο δεκαπενθήμερο;»

Γ.Ρ.

Σούπα

Πολύς κόσμος πήγε ν' ακούσει τον Γκιλέσπι. Ουρές, μαγνητοσκόπηση από την ΕΡΤ και στρίμωγμα. Ιδρωμένες κυρίες, πεντακάθαροι γυρίες, κουλ-λελέδες, δημοσιογράφοι, στελέχη κ.λπ. Κάτι σαν συναυλία για τον αγώνα κατά του AIDS...

Ξαναζεσταμένη μουσική για χλιαρό κόσμο που έφυγε ικανοποιημένος. Παρά τους άσφουγους μουσικούς, δεν έγιναν οι εκπλήξεις που ελπίζαμε... Το box χρειάζεται πολλή τρέλα για να παιχτεί πια...

Α.Κ.

Οι Τσαρίνες της Ομορφιάς

«Σύντροφοι, ήρθε η ώρα των καλλωγών! Περιμένετε με υπομονή αρκετά χρόνια, αλλά τελικά δικαιωθήκατε. Τα καλλιστεία έφτασαν και σε μας!»

Κάπως έτσι πρέπει να άκουσαν τα νέα οι κάτοικοι της Μόσχας. Μετά την Κίνα της Οικονομοτεχνικής Επανάστασης, η Σοβιετική Ένωση παραλαμβάνει τη σκυτάλη της ομορφιάς. Για πρώτη φορά στη Μόσχα θα διε-

ξαχθεί διαγωνισμός καλλιστειών από 17 ως 27 Ιουνίου. Οι υποψήφιοι πρέπει να «ξέρουν να κινούνται», να «μιλούν με χάρη», καθώς και να «γνωρίζουν ένα μουσικό όργανο και χορό». Η νικήτρια θα ανακηρυχθεί η «Εύχαρις Σύντροφος» του έτους. Δεν διευκρινίστηκε πάντως αν στα προσόντα για τη σκληρή δοκιμασία περιλαμβάνεται η πίστη στην «πρεστρόικα»!

Χ. ΜΟΣ.

Παραδεισένια ζωγραφιά...

Το να αναμασάμε χιλιοειπωμένα πράγματα, απλοϊκά και φθαρμένα μουσικά σχήματα, δεν είναι προς τιμή κανενός καλλιτέχνη. Στο χώρο της μουσικής, παρ' όλα αυτά, αυτή η τάση έχει επικρατήσει ολοσχερώς, με αποτέλεσμα το γέμισμα της τσέπης χωρίς καθόλου μα καθόλου κόπο. Θυμηθείτε τη ρεμπετομανία, τη ροκ-εν-ρολ-μανία και τώρα βέβαια τη Λατιν-μανία. Και βέβαια κάθε είδους μανία, που καταλαμβάνει «ως διά μαγείας» το πλατύ κοινό, αφορά πάντα το πιο εύπεπτο και φτηνό μέρος του είδους. Αλήθεια είναι ότι η εξάπλωση των κατά καιρούς ρετρο-μανιών δείχνει κάποια αδιέξοδα στη σύγχρονη δημιουργία. Η μάλλον η μισή αλήθεια. Η άλλη μισή βρίσκεται στη συνειδητή προώθηση και επιβολή των μαζικών υστεριών, και βέβαια πωλήσεων, από τους γνώστες των τεχνικών του marketing και του star-system.

Αφορμή γι' αυτές τις σκέψεις είναι το άρθρο της Άννας Βλαβιανού στο Βήμα 17-4-88 με τίτλο «λατιν-μανία». Το άρθρο χωρίς καμιά διάθεση κριτικής του φαινομένου, ουσιαστικά παραθέτει κάποιες γνώμες ειδικών και ιδίως του Γιώργου Νταλάρα, όπου διαβάζουμε τα εξής καταπληκτικά.

«... Προσπάθησα να πλησιάσω αυτή τη μουσική κάνοντας κάποιους πειραματισμούς και κάποιες διασκευές. Η δουλειά μου ήταν πειραματική και καθαρά συναισθηματική... είμαι υπεύθυνος για τη δική μου ενέργεια κι όχι για την παρενέργεια. Από ένα σημείο κι έπειτα έγινε εκμετάλλευση και παραφθορά αυτής της μουσικής...»

Υπέροχα! Ο κ. Νταλάρας, έξυπνος ως γνωστόν άνθρωπος, μυρίστηκε εγκαίρως τη δουλειά, πούλησε 300.000 δίσκους και γρήγορα τραβήχτηκε οκτιρίζοντας τους μιμητές του, αναβαπτίζόμενος μάλιστα στην κολυμπήθρα του κ. Χατζιδάκι για ένα καινούργιο πρόσωπο!

Ψάχνω απεγνωσμένα να βρω τους πειραματισμούς του κ. Νταλάρα στα «Μαγικά Νησιά» και στο «Μπάμπο το μπραζιλιέρο», αλλά μάταια.

Εκτός αν πειραματισμοί θεωρούνται τα ανούσια και φλύαρα σόλο του Αι di Meola, που σίγουρα δεν θα μπορούσαν να είναι καλύτερα πάνω σ' ένα μουσικό σώμα που αναδύει τη μυρωδιά της μούχλας. «Εγώ έκανα το δίσκο έτσι για το κέφι μου», δηλώνει ο τραγουδιστής. Έτσι για το κέφι, με τη... μεγαλύτερη διαφημιστική καμπάνια που έχω δει στην ελληνική δισκογραφία και με μουσική ενίσχυση από το... εξωτερικό. Σκέψου και να ήταν πιο σοβαρό το πράγμα!

Και δεν καταλαβαίνω γιατί το «Λάτιν» του Γ. Νταλάρα είναι «συναισθηματική» και... «πειραματική» (!) προσέγγιση, ενώ της κ. Ρίτας Σακελλαρίου και του Φίλιππα Νικολάου είναι παραφθορά! Ενώ πρόκειται για τη σκέυση του ίδιου πτώματος! Αντίθετα συναισθηματική προσέγγιση υπάρχει στο δίσκο της Αλίκης Καγιαλόγλου που, όμως, δεν ήταν προορισμένος να βγάλει, και δεν έβγαλε κανένα «χιτ»!

Δεν «φταίει», όμως, μόνο ο Γιώργος Νταλάρας! «Φταίει» και η κ. Βλαβιανού, που όχι μόνο προβάλλει τις απόψεις του, χωρίς την παραμικρή κριτική διάθεση, αλλά τον εμφανίζει και σαν πρωτοπόρο «ενός ρεύματος μουσικής», που συνδέεται μέχρι και με τις... προσεγγίσεις που κάνουν τζαζίστες στα κλαμπ του Λονδίνου που πειραματίζονται ενώπιον κοινού. (Εννοεί προφανώς τη μουσική «salsa» που ένα θαυμάσιο δείγμα της είδαμε στην Αθήνα από τον Tito Puente!!) Τι σχέση έχει ο τζαζ αυτοσχεδισμός, που απ' τη φύση του προορίζεται ν' ανοίγει συνεχώς καινούργιους δρόμους, με τα νεκρόφιλα σουξεδάκια του «δημοφιλούς τραγουδιστή» μόνο ο ίδιος και η κ. Βλαβιανού γνωρίζουν!

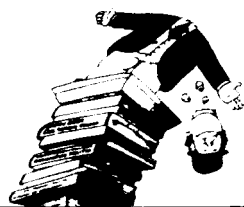
Ο Γιώργος Νταλάρας, βλέπετε, ανήκει σ' αυτή την καταπληκτική παρέα των «stars», μαζί με την κ. Βουγιουκλάκη και την κ. Λάσκαρη.

Για κάποιους περιέργους, κι όχι και τόσο ανεξερεύνητους, λόγους, η «λάμψη» τους ζαλίζει τους δημοσιογράφους, που τους περιβάλλουν μ' ένα άσβηστο, αμείωτο φωτιστόφανο. Κι ας είναι υπεύθυνοι, ο καθένας με το δικό του μερίδιο και στο δικό του πόστο, και βέβαια όχι μόνο αυτοί, για την κακογουστιά και τη ρηχότητα που χαρακτηρίζει την ελληνική πολιτιστική πραγματικότητα σε μαζικό επίπεδο!

Ό,τι κι αν κάνουν, όχι μόνο δεν κατακρίνεται, αλλά δημιουργεί και στυλ. Είναι πάνω από κόμματα, πάνω από παρατάξεις, πάνω από διαφωνίες, απόψεις, διαφορές, πάνω από εμάς! Κοσμούν εσώφυλλα και εξώφυλλα, μας βομβαρδίζουν καθημερινά, είναι ΕΘΝΙΚΟΙ!

Κι από πίσω τους όλοι αυτοί που με την πένα ή τη φωνή τους τους προβάλλουν, υποκύπτοντας στη γοητεία τους ή ίσως δανειζόμενοι κάτι απ' τη λάμψη τους!

Δημήτρης ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗΣ

■ Γούντστοκ νικεί: το σοβιετικό φεστιβάλ μουσικής ροκ τελικά ματαιώθηκε. Επρόκειτο για μια μεγάλη μουσική εκδήλωση που θα γινόταν στη σοβιετική πρωτεύουσα με συμμετοχή μεγάλων ονομάτων της ροκ μουσικής από Δύση και Ανατολή. Οργανωτής ήταν το εβδομαδιαίο περιοδικό Αγκανιόκ, το μεγαλύτερο μεταρρυθμιστικό αριστερο-γκορμπαντοφικό έντυπο, και διεκπεραιωτής μια συγγρική εταιρεία με σχετική πείρα. (Μια φήμη ανάφερε και τη Διεθνή Αμνηστία στη διοργάνωση). Για τα έσοδα είχε συμφωνηθεί να μοιραστούν μισά μισά σε Ανατολή και Δύση στην πρόληψη κατά των ναρκωτικών. Μια άλλη φορά...

Τα φτερά του έρωτα

Βέντερς και Μάρλμπορο

«Εσύ, παιδί μου, είσαι τρελό
κάνεις για το Βερολίνο
εκεί που είναι οι τρελοί
εκεί χωράς κι εσύ»
(παλιό βερολινέζικο τραγουδάκι)

■ «Μετά το Άουσβιτς δεν μπορούμε πια να γράφουμε τραγούδια». Το είπε ο Τέοντορ Αντόρνο, ο φιλόσοφος της «Σχολής της Φρανκφούρτης», που αναγκάστηκε να μεταναστεύσει στη Νέα Υόρκη στη διάρκεια της κυριαρχίας των ναζί. Σε αντίθεση με τον Χέρμπερτ Μαρκούζε, ο Αντόρνο και ο Μαξ Χόρκχάιμερ επέστρεψαν μετά το 1945 στη Φρανκφούρτη. «Ο αδύναμος, αβοήθητος, ανυπεράσπιστος αντιφασισμός», μ' αυτά τα λόγια περιγράφηκαν σ' ένα βιβλίο στα τέλη της δεκαετίας του '60 οι προσπάθειες αυτών και πολλών άλλων Γερμανών να αλλάξουν τη δυτικογερμανική κοινωνία, ώστε να μην ξαναδοθεί ποτέ πια καμιά ευκαιρία στο φασισμό. Οι νικητρίες δυνάμεις-δυνάμεις κατοχής ήταν ισχυρότερες από το γερμανικό λαό («ποτέ πια φασισμός — ποτέ πια πόλεμος»). Σ' όλους τους τομείς της κοινότητας, οι δυνάμεις που παρήγαγαν το φασισμό διατήρησαν τις δυνάμεις τους.

Με εκλεπτυσμένες μεθόδους, φυσικά. «Ο φασισμός με χαμογελαστό πρόσωπο» είχε και έχει ακόμα ζήτηση. «Ειρηνική χρήση της πυρηνικής ενέργειας» και «ατομικά εργοστάσια» ονόμαζαν και ονομάζουν οι βιομήχανοι και πολιτικοί το δίκτυο των εργοστασίων πυρηνικών βομβών που σκεπάζει ολόκληρη τη Δυτική Γερμανία. Κι όχι μόνο εκεί. Τα εργοστάσια πυρηνικών βομβών ήταν η μεγάλη εξαγωγική επιτυχία της χημικής και ηλεκτρονικής βιομηχανίας στη δεκαετία του '70, την εποχή του «νομπελίστα ειρήνης» Βίλυ Μπραντ και του κατόχου του ωνάσειου βραβείου ειρήνης Χέλμουτ Σμιτ, καγκελαρίων της Δυτ. Γερμανίας. Από τα κλειστά τώρα, χάρη στις διαμαρτυρίες του πληθυσμού και μάλλον και των υπερδυνάμεων εργοστάσια πλουτωνίου Nukem και Alkem κοντά στη Φρανκφούρτη «εξαφανίστηκε» πλουτώνιο αρκετό για κάμποσες ατομικές βόμβες. Όχι μόνο, αλλά

και με γερμανική βοήθεια υπάρχουν σήμερα οι χώρες που βρίσκονται στο κατώφλι της πυρηνικής δύναμης, μπορούν δηλαδή μέσα σε μέρες ή σε ώρες ακόμα να παράγουν ατομικές βόμβες: Αργεντινή, Βραζιλία, Ιράκ, «Ισραήλ», Ινδία, Πακιστάν και, φυσικά, η ίδια η Δυτ. Γερμανία.

Ας μείνουμε στο πρόσφατα γνωστοποιημένο παράδειγμα: όσοι αναγνώστες ενδιαφέρονται, μπορούν να βρουν πολλά περισσότερα παραδείγματα για τη διεθνή πλύση εγκεφάλου με την οποία συγκαλύπτεται ο ρόλος της Δυτ. Γερμανίας μέσα κι έξω από τη χώρα, στα άρθρα που έγραψα τα δυο τελευταία χρόνια στο Αντί και το Σχολιαστή. Ας ξαναγυρίσουμε στο απόσπασμα του Αντόρνο: Αλήθεια, καθόλου ποιήματα μετά το Άουσβιτς; Και με την ευρύτερη έννοιά του, όπως το εννόησε ο Αντόρνο, καθόλου τέχνη πια;

Ο διοικητής του στρατοπέδου συγκέντρωσης στο Άουσβιτς — που χτίστηκε για τα φριχτότερα καπιταλιστικά συμφέροντα της «Μπάγιερ», «BASF» και «Hoechst» (που στη ναζιστική εποχή ονομάζονταν «IG-Farben») — έλεγε: «Αγαπώ τα βουνά μου, το βιολοντσέλο μου και το σκύλο μου». Όταν ακούς κάτι τέτοιο από τον άνθρωπο που διέπραξε απανθρωπιές άγνω-

στες ως τότε στον κόσμο, όπως τη βιομηχανική, αυστηρά καπιταλιστικά οργανωμένη, κατά τις ανάγκες του ναζιστικού στρατού για συνθετικό καουτσούκ (λάστιχα αυτοκινήτων), μαζική εξολόθρευση μέσω της εργασίας ή με τους θαλάμους αερίων, τότε συμφωνείς με τον Αντόρνο. Μπορεί ίσως ο διοικητής του Άουσβιτς να δολοφονούσε λιγότερο απάνθρωπα αν το βράδυ δεν ξεκουραζόταν με Μπαχ, Μότσαρτ ή άλλο τι στο βιολοντσέλο του.

Εδώ στην Ελλάδα, όπου στο μεταξύ παράγονται και κυκλοφορούν βιντεο-κασέτες και βιβλία που παρουσιάζουν την Ουλρίκε Μάινχοφ σαν... διοικήτρια στρατοπέδου συγκέντρωσης, κι όπου μέχρι κι εγώ ο ίδιος έχω αναφερθεί από τις στήλες εφημερίδας μεγάλης κυκλοφορίας σαν υποτιθέμενος αυτουργός της σφαγής στο σταθμό της Μπολόνιας το 1980, ας μου επιτραπεί να απαντήσω με ένα προσωπικό αντεπιχείρημα: Δεν θα μπορούσα ποτέ να επιζητώ το πολύχρονο βασανιστήριο της απομόνωσης και άλλα στις δυτικογερμανικές φυλακές, αν δεν είχα — χάρη στο αστικό προνόμιο της μόρφωσης που είχα απολαύσει — συνέχεια στο μυαλό μου τη μουσική, κλασική γερμανική και μουσική ροκ του '60 και του '70, τα

ποιήματα του Μπρεχτ και τις όπερες των Μπρεχτ και Βάιλ, κι ακόμα τα έργα των Γκαίτε, Τουχόλσκι, Χάινε, τους πίνακες του Πικάσο και του Ντύρερ. Τέτοιου είδους ακραίες εμπειρίες σαν κι αυτές της φυλακής τις μεταφέρω σ' ολόκληρη την κοινωνία — όπως και πολλές άλλες ακραίες εμπειρίες εκεί — κι έτσι γίνεται σαφής και κατανοητή η στάση μου: Φυσικά, τέχνη κάθε είδους και απεριόριστη! «Η φαντασία στην εξουσία» ήταν μάλλον ένα σύνθημα του φοιτητικού μας κινήματος που άρχισε το 1966 από το Δυτικό Βερολίνο με τις πρώτες «κομμούνες».

Στην εποχή όμως των ολοκληρωτικών πολέμων, αυτών που κυρίως στρέφονται κατά των αμάχων και αόπλων, στην εποχή του ολοκληρωτικού ελέγχου που φτάνει μέχρι και τις πιο προσωπικές πτυχές της ζωής των ανθρώπων — αυτού που π.χ. με τις καμπάνιες για το AIDS απομονώνει και εκφοβίζει τους ανθρώπους και τους παραδίδει αβοήθητους σε άγνωστες δυνάμεις, ακόμα και στην ερωτική τους ζωή — εδώ και αρκετό καιρό έχει φροντίσει η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (WHO) να φακελώνει ανθρώπους που έχουν αλλάξει ερωτικό σύντροφο (ή που οι γείτονές τους το ισχυρίζονται...) ως «ομάδα επικινδυνότητας» υπό τον «κωδικό αριθμό 6» στην εποχή, τέλος, της αυξανόμενης εκμετάλλευσης και όλων των καλλιτεχνών και της τέχνης για τη γιγάντια διεθνή πλύση εγκεφάλου που προσπαθεί να συσκοτίσει τη συνειδηση του κόσμου από το αυτοκτονικό χάος όπου ζούμε, σ' αυτή, λοιπόν, την εποχή οι καλλιτέχνες έχουν ιδιαίτερη, κοινωνική και πολιτική, ευθύνη.

Στην ευθύνη αυτή δεν ανταποκρίνονται καθόλου, κατά τη γνώμη μου, οι «νέοι Γερμανοί κινηματογραφιστές», όπως ονομάζονται από τη δεκαετία του '60. Ιδιαίτερα στο παράδειγμα της ταινίας των Χάντκε-Βέντερς για την 750ή επέτειο του Βερολίνου («τα φτερά του έρωτα») θα ήθελα να δείξω πως οι κινηματογραφιστές αυτοί — ενσυνειδητά ή όχι — προσφέρονται να συσκοτίσουν τη συνειδηση των ανθρώπων για τις συνθήκες μέσα στις οποίες ζουν. Κι επειδή είμαι σίγουρος πως και οι πιο καλοπρο-

αίρετοι και συνειδητοί από τους πολλούς Έλληνες και Ελληνίδες (για τους οποίους οι Φάσμπιντερ, Σλέντορφ, Βέντερς κι όλοι οι άλλοι αποτελούν φιγούρες «λατρείας» της υποτιθέμενης άλλης, νέας Γερμανίας) δεν μπορούν παρά να δεχτούν τη λαθεμένη εικόνα που τους παρουσιάζεται για τη Γερμανία ή το Βερολίνο, ενώ από την άλλη θέλουν να μάθουν τι ακριβώς συμβαίνει στη χώρα αυτή, θα δώσω και κάποιες λεπτομέρειες για το πραγματικό Βερολίνο και τη Γερμανία. Η πρόσφατη επίσκεψη στην Αθήνα του «κυβερνήτη» - δημάρχου του Βερολίνου (στην πραγματικότητα είναι οι Αμερικανοί, Άγγλοι, Γάλλοι και Σοβιετικοί διοικητές που «κυβερνάνε», και το Ανατολικό Βερολίνο έχει δικό του δήμαρχο), όπου το Βερολίνο παρουσιάστηκε σαν πρότυπο για την Αθήνα, μας δίνει μια ακόμα ευκαιρία.

Βέντερς και «Μάρλμπορο»

Ίσως να υπάρχει κιάλας το ελληνικό βιβλίο με το σενάριο της ταινίας «Παρίσι, Τέξας». Στη γερμανική έκδοση (Grenö Verlag), διακρίνεται ευκρινώς η διαφήμιση (σελίδες 130, 132 και 136) που κάνει ο Βέντερς για τη Μάρλμπορο. 60.000 μάρκα λέγεται ότι εισέπραξε ο Βέντερς για την αποκλειστική παρουσίαση αυτής της μάρκας τσιγάρων στην ταινία («δεν πρέπει να φαίνεται με όνομα καμιά άλλη μάρκα είτε σε διαφήμιση είτε σε πακέτα»).

Λοιπές λεπτομέρειες από τη σύμβαση:

Η παρουσίαση της μάρκας θα γίνεται αποκλειστικά από τον παρουσιαστή του ρόλου «Γουώλτ», που θα καπνίζει τη μάρκα αυτή στην ταινία. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να παρουσιάζεται με θετικό τρόπο. Πρέπει να αποφεύγονται λήψεις όπου θα φαίνονται πακέτα των προϊόντων σε συσχετισμό με γεμάτα σταχτοδοχεία. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να παρουσιάζεται η μάρκα αυτόνομη ενταγμένη στο πλαίσιο και με δημιουργικό τρόπο. Αυτό θα γίνεται κυρίως με το προϊόν, είτε

σαν τσιγάρο, κουτί, ή κούτα τσιγάρων. Κάθε λήψη στην οποία διακρίνεται το όνομα της μάρκας πάνω από δυο λεπτά θα θεωρείται «λήψη σχετιζόμενη με την υπόθεση». Συνολικά προκύπτει για τις τρεις - τέσσερις «λήψεις που σχετίζονται με την υπόθεση» συνολικός χρόνος τουλάχιστον 45 δευτερόλεπτα. Αυτό σημαίνει ότι για 45 δευτερόλεπτα το όνομα της μάρκας είναι πλήρως και ευκρινώς ορατό. Η συμφωνία αυτή δεν επιτρέπεται να γνωστοποιηθεί σε τρίτους.

Αντί για τις συμφωνημένες 60 χιλιάδες, ο Βέντερς πήρε από την εταιρεία Μάρλμπορο μόνο 41.000 μάρκα, «λόγω των αλλαγών στην παρουσίαση της μάρκας». Τι συνέβη; Ήταν μόνο τριάντα δευτερόλεπτα η διαφήμιση στο Παρίσι - Τέξας; Μήπως ήταν απρόσεχτος ο «Γουώλτ» και πέταξε κανένα άδειο κουτί Μάρλμπορο; Ή μήπως δεν υπήρξε αρκετά δημιουργικός; Ή, τέλος, ήταν ο «Γουώλτ» φανατικός αντικαπνιστής ή ακόμα καπνιστής Γκολουάζ, ας πούμε, κι έπρεπε να του υποβαθμίσει το ρόλο ο Βέντερς;

Όπως και να 'χει το πράγμα, η δύναμη των μεγάλων τραστ δεν σταματάει μπροστά στις πύλες των

δικαστηρίων κι ένα σχετικά μικρό ψάρι σαν τον Βέντερς δεν θα είχε και μεγάλες πιθανότητες επιτυχίας απέναντι στα ατράνταχτα επιχειρήματα των δικηγόρων του τραστ.

Τα πράγματα ήρθαν όμως ακόμα χειρότερα: Η «πένα», το περιοδικό του προοδευτικού (για τη Δυτ. Γερμανία) συνδικάτου των δημοσιογράφων, είχε ήδη προετών ξεσκεπάσει τον τόσο «επιτυχημένο» επιχειρηματία του Τύπου, Σπρίνγκερ, (εφημ. «Bild») αποκαλύπτοντας ότι το συγκρότημά του χρηματοδοτούνταν στην πραγματικότητα από τη CIA. Τώρα, το Γενάρη του '87, δημοσίευσε το κείμενο της σύμβασης Βέντερς - «Μάρλμπορο».

Οποία προσβολή του συμβολαίου! Γιατί ο Βέντερς είχε καταφέρει να κερδίσει την οικονομική χρηματοδότηση και συμπαραγωγή με τη Δυτικογερμανική Ραδιοφωνία και είχε διά συμβολαίου διαβεβαιώσει σχετικά με την τηλεοπτική προβολή της ταινίας ότι το «Παρίσι, Τέξας» «δεν θα περιέχει ονόματα εταιρειών, εμπορικά σήματα ή άλλα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που θα μπορούσαν να εκληφθούν ως διαφήμιση». Βέβαια, τέτοια μόνιμα εδάφια στα συμβόλαια καταπατούνται κατά κανόνα στις κινηματογραφικές

και τηλεοπτικές παραγωγές, ιδιαίτερα για προϊόντα των οποίων απαγορεύεται η διαφήμιση από την τηλεόραση.

Σπάνια παρατηρούνται σχετικές αντιδράσεις από τα δημόσια τηλεοπτικά κανάλια, όπως επίσης σπάνια γνωστοποιούνται ευρύτερα τέτοιου τύπου εμπορικά συμβόλαια, όπως αυτά που έκανε ο Βέντερς. Χάρη στην «πένα» όμως έγινε γνωστό κι έτσι έπρεπε να υπάρξουν αντιδράσεις. Έτσι, σε συνεργασία με τον Βέντερς έγινε επεξεργασία του φιλμ σε κάποιο σημείο, όπου το «Μάρλμπορο» φάνταζε ωραίο μπροστά μπροστά στο πλάνο. Η δυτικογερμανική τηλεόραση πρόβαλε στις 6.3.88 μια αλλαγμένη εκδοχή που στερούσε λίγο από την τηλεοπτική επίδραση της μάρκας τσιγάρων.

«Αλλά μην τινάζετε στον αέρα», μη θυμώνετε, δηλαδή, έλεγε μια γνωστή δυτικογερμανική διαφήμιση για τα τσιγάρα HB, παρουσιάζοντας έναν άντρα να πετάγεται εκνευρισμένος στα ουράνια, όπου τον περιμένει το πακέτο με τα τσιγάρα. Παλιό διαφημιστικό ρεφρέν, με το τσιγάρο σαν κατευθυντικό για στρεσορρισμένους άντρες. Η άλλη μάρκα, τα «Peter Stuyvesant», έλεγαν «απόλαυσε τον αέρα του μεγάλου κόσμου» — αεριωθούμενα, πρώτη θέση και τζετ σετ — για να καπνίσουν τα εργατάκια, που τότε δεν μπορούσαν ακόμα να ταξιδεύουν αεροπορικά.

Δεν ξέρω πόσες άλλες μάρκες έχει διαφημίσει ο Βέντερς στο τελευταίο του έργο, «τα φτερά του έρωτα», τι συμβόλαια έχει κλείσει με εταιρείες, υπουργεία, τηλεοπτικούς σταθμούς. Αυτό είναι το φριχτό με την έρπουσα, συγκαλυμμένη διαφήμιση, που ονομάζεται σήμερα «πλασάρισμα προϊόντος» (product placement): σου γίνεται πλύση εγκεφάλου χωρίς να το γνωρίζεις. Έχοντας όμως υπόψη το συμβόλαιο με τη Μάρλμπορο και πολλαπλασιάζοντάς το επί δέκα ή επί είκοσι, με όλες τις λεπτομέρειες και τους όρους, καταλαβαίνω γιατί ο Χάντκε και ο Βέντερς πήγαν κυριολεκτικά στον ουρανό του Βερολίνου.

Ρολφ ΠΟΛΕ

Η τρέλλα του μεγαλείου

■ Μια ζωή στη σόου μπίζνες, ταγμένος στη σόου μπίζνες και τροφοδοτημένος από το σκάνδαλο του «ασκητισμού», αυτή είναι η εικόνα του Μάικελ Τζάκσον, που σκιαγραφείται στο άρθρο του ΜΠ. Μπέικερ στην αγγλική «Daily Mail» και αναδημοσιεύτηκε στην «Ελευθεροτυπία» της 13/4/88. Μια εικόνα που πολύ σωστά παρομοιάζεται — ως προς τα μέτρα προστασίας του ιδώλου — με αυτή του Προέδρου των Ην. Πολιτειών. Αναφερόμαστε σε έναν από τους εμπροκότερους κι ίσως από τους πλουσιότερους μαύρους μουσικούς της βιομηχανίας δίσκων, που περιβάλλεται από προσωπική ένοπλη φρουρά-συνοδεία, στις λίγες μάλλον εξόδους του. Εφόσον παραμένει έγκλειστος σε μία βίλα 56 δωματίων γεμάτη ρολόγια, ζώα ζωολογικού κήπου, ηλεκτρικά παιχνίδια, αφίσες, χρυσούς και πλατινένιους δίσκους που του απονεμήθηκαν κατά καιρούς. Κι εδώ σταματά η απαρίθμηση των συλλογών. Εκείνο που αποτελεί πρόκληση για το μέσο άνθρωπο του λιγότερο παρά ποτέ μαστιζόμενου από αιθαλομίχλη Λος Άντζελες είναι η εκθείαση κι ο υπερτονισμός της μικροβιοφοβίας αυτού του μαύρου κατοίκου του, που τον ωθεί όχι μόνο να κοιμάται σε ειδικό θάλαμο οξυγόνου, αλλά και να κυκλοφορεί με αποστειρωμένα ιατρική μάσκα στη μύτη και στο στόμα στις ελάχιστες αποστάσεις που θα διατρέξει (παισιωμένος πάντα από αρματωμένους σωματοφύλακες) βγαίνοντας από κάποιο κτίριο ως την πολυτελή λιμουζίνα του. Ας λάβουμε υπόψη και την υστερική θέληση να αλλάξει το χρώμα του: μήπως οι μαύροι είχαν ποτέ αποκλειστεί από τον κόσμο του θεάματος και τον αθλητισμό ή μήπως η Μπίλι Χολιντνί είχε παραφρονήσει όταν αρνιόταν να καλυφθεί από στρώματα ουσιών που θα παραπλανούσαν το λευκό κοινό ότι ανήκε στη φυλή τους την εποχή που παισίωνε σαν τραγουδίστρια τις μεγάλες ορχήστρες; Μάλλον στην ιδεοληψία του άσπρου και της θηλυπρέπιας που έχει καταλάβει τον Μ. Τ. οφείλονται οι αμέτρητες πλαστικές ενχειρήσεις που του άλλαξαν όλα τα χαρακτηριστικά του προσώπου

του ή στην εμπορική επιλογή του να διαφημίζει αρώματα αμερικάνικης εταιρίας καλλυντικών που απευθύνεται σε λευκούς μέχρι πρόσφατα καταναλωτές. Ας λάβουμε επίσης υπόψη και την εκφρασμένη λυσσαλέα ελξαπώθηση του Τζάκσον προς τη μαύρη βεριτάμπλ γυναίκα, σοουγούμαν Νταϊάνα Ρος, οπότε εκτός από την εκ θεμελίων βιολογική αλλαγή στο δέρμα, οι σκέψεις φτάνουν δικαιολογημένα ως τον υπολανθάνοντα τραβεστισμό.

Όχι πως κάτι τέτοιο δεν θα 'ταν θεμιτό στη μουσική ή στην κοινωνική ζωή του μαύρου αστέρα. Άλλωστε, το «sex, drugs and rock n' roll», σύνθημα-ειρωνεία του Ian Dury, δεν ισχύει σε καμιά περίπτωση για τον Μ.Τ. Πέρα από την πεισματική έλλειψη επαφών και με τα δυο φύλα (καμιά ερωτική ιστορία

δεν έχει διαρρεύσει ή διαφημιστεί στον Τύπο), σε πρώτο πλάνο προβάλλεται ο άνευ προηγουμένου παιδισμός του 30χρονου αδερφού Τζάκσον, που ευωχιάζεται βλέποντας Μίκυ Μάους στην ιδιόκτητη αίθουσα προβολών του, παίζοντας στην προσωπική του Ντίσνεϊλαντ ή με τα ηλεκτρικά του αυτοκινητάκια στον περίβολο του φρουρίου-σπιτιού του. Ενώ ο Ντέιβιντ Μπόουι στην περίοδο του Ziggy Stardust κι αργότερα επεφύλασσε για τον εαυτό του το δικαίωμα των χαλαρών ορίων ανάμεσα στο αρρενωπό-θηλυκό, κερδίζοντας ένα σωστό, από την άποψη του μάρκετινγκ, παιχνίδι αμφίροπης εικόνας, ο Τζάκσον εκμεταλλεύεται τη φυσιολογική παιδικότητα με δηλώσεις για μουσικές επενδύσεις ταινιών των Disney Productions, ξέροντας καλά ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του κοινού του καλύπτει η παντοδύναμη και χρυσοφόρα αγορά της νεολαίας.

Βέβαια η αγαμία μπορεί να είναι το επιβλημένο καθήκον των μαρτύρων του Ιεχωβά, στους οποίους ανήκει και στους οποίους κλήθηκε να απολογηθεί όταν τον απείλησαν για τη συνέχιση της καριέρας του μετά την επιτυχία του βίντεο του Thriller, μια κινηματογραφική αποθέωση των σεξουαλικών οργίων και του βαμπιρισμού που υπογράφει ο Τζων Λάντις. Η καινούργια εικόνα του Τζάκσον είναι γνωστό από το καλοκαίρι του 1987 ότι είναι εξελιγμένη. Με το LP Bad, ο άλλοτε ντυμένος σαν στρατιωτικός του 19ου αιώνα «μικρός», που συνόδευε σε αστραφτερά γκαλά το είδωλό του, την Ελίζαμπεθ Τέιλορ, κάνει στροφή 180 μοιρών. Στα κονσέρτα και στα βίντεο για την προώθηση του δίσκου, το αγόρι προσπαθεί να ξαναγίνει αγόρι, αν και αυτή τη φορά συνοικιακό παλιόπαιδο των αμερικάνικων μητροπόλεων, ζωσμένο από την κορυφή ως τα νύχια τα μαύρα πέτσινα κι εξαπολύοντας στο ομότιτλο τραγούδι του δίσκου απειλές για τσάμπουκά όλο μούρη και ιδέα, ζωγραφίζοντας με λίγα λόγια το πορτραίτο του καθαρού αρσενικού. Σύμφωνα με το μουσικό περιοδικό SPIN, ένα μέλος του επιτελείου του Μ. Τ. δήλωσε: «... Έχει μια διχασμένη προσωπικότητα. Είναι πανέξυπνος και σπινθηροβόλος από αυτοκαταστροφική σκοπιά. Έχει έναν εξαιρετικά υψηλό δείκτη ευφυΐας, ορισμένες λόξεις και διαταραχές προσωπικότητας. Μπορεί να διαθέτει από έξι ως είκοσι πλευρές κι όλες τους ανταγωνίζονται η μία την άλλη». Κι ο Πωλ Μόρισεϊ του συγκροτήματος Smi-

ths, συνεπής «παρθένος» δηλωμένος ομοφυλόφιλος, τραγούδησε το 1985 στο «Barbarism Begins at Home»: «τα απειθαρχα αγόρια που δεν λένε να μεγαλώσουν οφείλουν να συμμαζευτούν». Το μόνο τριημοσίωτο που μπορεί να σώσει αυτό τον ελάχιστο μαύρο τραγουδιστή, όταν θα βελήσει να μαγειρέψει ότι «έχει ενηλικιωθεί», είναι ένας διόλου ασυνήθιστος λευκός — κυριολεκτικά — γάμος.

Ιουλία ΠΑΛΛΙΔΗ

Ο θαυμαστός κόσμος της περιπλάνησης

"FROM STOCKHOLM
TO JERUSALEM
I HOPE TO BE THERE
IN A FEW MONTHS
18/3/82 JONATHAN"

Γκράφιτι από πινακίδα

Ο κόσμος των πινακίδων οδικής σήμανσης

Οι πινακίδες οδικής σήμανσης στις εθνικές οδούς αποτελούν — μεταξύ των άλλων — τον κατ'εξοχήν χώρο έκφρασης του κόσμου της περιπλάνησης. Στο πίσω μέρος των πινακίδων των διασταυρώσεων, των διοδίων, των πάρκινγκ κρύβεται ένας κόσμος αναμονής, απόδρασης, εξάντλησης, αγάπης για τη ζωή και τα ταξίδια. Ο περιπλανώμενος, κάθε φορά που του δίνεται η ευκαιρία, εκφράζει — με γκράφιτι, ποιήματα, ζωγραφιές και σκίτσα — τα συναισθήματά του, τους σκοπούς του, τα παράπονά του και μας δίνει πληροφορίες για την ψυχική και σωματική του κατάσταση, την πάρεά του, τα ταξίδια του και τις σκέψεις που τον βασανίζουν. Σε κάποια πινακίδα έχει γραφτεί στα ελληνικά «από δω πέρασαν ο Φώτης, ο Γιάννης και η Έλενα, τα πιο όμορφα αλάνια του κόσμου», ενώ σε κάποια άλλη μπορείς να διαβάσεις με μεγάλα γράμματα «ΠΕΙΝΑΩ». Σε κάποια άλλη, στα αγγλικά: «γαμημένη θεέ, περιμένω τρεις ώρες και δεν μ' έχει πάρει κανένας ακόμα».

Κόλλησε η βελόνα...

Είναι ευρύτατα διαδομένη η άποψη στους κύκλους της μπαρόβιας κουλτούρας πως στις μέρες μας δεν ταξιδεύει πια κανείς και πως η ηρωική εποχή των ταξιδιών, της περιπλάνησης και της περιπέτειας έχει περάσει ανεπιστρεπτή. Όπως μπορεί να κατανοήσει κανείς εύκολα από τις πολυάριθμες μουσικές εκπομπές των κρατικών και μη, ραδιοφωνικών προγραμμάτων, τα πολυάριθμα άρθρα στα ποικίλα και πολυώνυμα λογοτεχνικά περιοδικά, τις συνεχείς «πε-

Αυτοπροσωπογραφία
του Δανού περιπλανώμενου

ριπλανιάρικες» εκδόσεις, η μυθική αυτή εποχή ανάγεται στη δεκαετία του '50 και στις αρχές της δεκαετίας του '60 με την επική μορφή του κινήματος των μπητνικς. Η μουσειακού, σχολαστικού και εν

γένει ακαδημαϊκού χαρακτήρα εμμονή των ειδικών της περιπλάνησης και της περιπέτειας σ' αυτή την εποχή και η συνεχής παρουσίαση και προβολή της από τα μέσα της μαζικής ενημέρωσης και

ψυχαγωγίας, εκτός των άλλων, αποτελεί μια σαφή ομολογία της ολοκληρωτικής άγνοιάς τους για τον κόσμο της περιπλάνησης της τελευταίας εικοσαετίας. Ο κόσμος αυτός στις μέρες μας δεν περιορίζεται κατά κανέναν τρόπο μόνο σ' έναν αριθμό ατόμων αλλά, για λόγους που θα αναφέρω στη συνέχεια, αφορά ένα μεγάλο αριθμό νέων — και όχι μόνο — που δεν προέρχονται αποκλειστικά από τις μητροπόλεις της καπιταλιστικής Δύσης, αλλά και από τις χώρες του Τρίτου Κόσμου.

Η κουλτούρα της περιπλάνησης

Ο τρόπος ζωής των περιπλανωμένων εμφανίζει στοιχεία μιας νεανικής υποκουλτούρας, τα κύρια χαρακτηριστικά της οποίας είναι η άρνηση της μόνιμης εγκατάστασης και της μόνιμης κατοικίας, η περιπλάνηση σ' ολόκληρο τον κόσμο καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, η διαμονή σε κοινά στέκια, η διαβίωσή τους για μικρά ή μεγάλα χρονικά διαστήματα σε κοινότητες και εναλλακτικές κοινότητες. Κοινά στοιχεία ακόμα αποτελούν ο περιορισμός του χρόνου εργασίας στους τρεις με τέσσερις μήνες το χρόνο, η αμφισβήτηση του μύθου του επαγγέλματος, η δυνατότητα απασχόλησης σε ποικίλες εργασίες, η αντίθεσή τους προς τις μεγαλουπόλεις και τα αστικά κέντρα. Επίσης, η απουσία κάθε ιχνους πατριωτισμού, εθνικισμού και ρατσισμού, η αντίθεση και ο χλευασμός του θεσμού των διακοπών και του ελεύθερου — πλην όμως ετεροκαθοριζόμενου — χρόνου, η εκμάθηση και χρήση πολλών γλωσσών, η δημιουργία ομάδων περιπλάνησης, η επαφή με τη φύση, η συγχώνευση διαφορετικών πολιτιστικών στοιχείων, η ανακάλυψη τρόπων επιβίωσης σε δυσμενή και εχθρικά περιβάλλοντα και, τέλος, η απείθαρχη και αυπτότακτη απέχθεια προς κάθε μορφής εγκλεισμό και ετεροκαθορισμό, όπως π.χ. το γάμο, το σχολείο, την οικογένεια, το στρατό και τη φυλακή.

Πολλών δ' ανθρώπων ιδεν όσπερ και νόον ἔγνω¹⁾

Τα αίτια της σύγχρονης περιπλάνησης των νέων είναι ποικίλα και διαφορετικής υφής. Η *ανεργία*, η οποία έχει ξεσπάσει τα τελευταία χρόνια τόσο στην καπιταλιστική Δύση — μη εξαιρουμένης και της νεοελληνικής αστικής κοινωνίας — όσο και στις υπό ανάπτυξη χώρες του Τρίτου Κόσμου. Η *εξέγερση* ενάντια στην εργασία, που παίρνει τη μορφή της αποφυγής της ετεροκαθοριζόμενης εργασίας και των ατομικών προσπαθειών για τη δραστηκή μείωση του χρόνου εργασίας. Η *δυσαρέσκεια* για τον τρόπο ζωής στις μεγαλουπόλεις, που προσπαθεί να βρει διέξοδο με την εγκατάλειψή τους. Η *άρνηση* του, κάθε μορφής, εγκλεισμού στις σύγχρονες κοινωνίες, όπως το σχολείο, την οικογένεια, το γήπεδο, το μπαρ, το στρατό, το γραφείο, αλλά και των σύγχρονων μορφών τους, όπως ο εγκλεισμός των διακοπών και του ελεύθερου χρόνου, της πρέζας — δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι μεταξύ των περιπλανωμένων θα βρούμε και πρώην πρεζόνια ή «κολλημένους» που προσπαθούν να «γίνουν καλά» — του πνευματισμού κλπ. Και, τέλος, η *σφοδρή επιθυμία*, ιδιαίτερα των πιο νέων, να γνωρίσουν τον κόσμο, την περιπέτεια, τους ανθρώπους και τα ταξίδια — είναι οι γνωστοί έφηβοι που «εξαφανίζονται» — είναι οι κυριότεροι λόγοι που ωθούν τους νέους να διατρέχουν απρογραμμάτιστα, χωρίς προοπτική, όλο τον κόσμο, συνδυάζοντας διαφορετικές δραστηριότητες σ' έναν ενιαίο τρόπο ζωής.

Οι περιπλανώμενοι — που ακούν σε ποικίλες προσφωνήσεις όπως Routard, Landstreicher, Tramp, Vagabondo και πολλές άλλες, ιδιωματικές, κυρίως, ανάλογα με τη χώρα προέλευσης — ενώ στην ελληνική γλώσσα υπάρχουν οι εκφράσεις «ταξιδιάρης», «αλάτι», «είμαι στη γύρα» και «είμαι στό φεύγα» — προέρχονται από όλες τις χώρες του πλανήτη: από τη Δ. Ευρώπη, τη Ν. Αμερική, τον Καναδά, τη Γιουγκοσλαβία, τη Μαλαισία, την Κορέα, την Αφρική κλπ.

Ταξιδεύουν σ' όλο τον κόσμο, αλλά κυρίως προσανατολίζονται προς τις χώρες εκείνες που εξασφαλίζουν τις παρακάτω συνθήκες: να υπάρχει η δυνατότητα εργασίας για μικρά ή μεγάλα χρονικά διαστήματα, να εξασφαλίζει μι-

κρό κόστος ζωής — για τον περιορισμό του χρόνου εργασίας — να υπάρχει ανοχή και μειωμένος έλεγχος από την πλευρά της κρατικής εξουσίας και να διαθέτει σχετικά ήπιο κλίμα για την εξασφάλιση της διαμονής στη φύση και άρα τη μεγαλύτερη μείωση του χρόνου εργασίας. Τέτοιες χώρες, χωρίς όμως να εξασφαλίζουν ταυτόχρονα όλες αυτές τις βασικές συνθήκες, είναι οι χώρες της Αφρικής, ιδιαίτερα το Μαρόκο, η Τουρ-

γραμμή ανάμεσα στις ομάδες εκείνες που η περιπλάνηση αποτελεί όχι μόνο τρόπο ζωής αλλά και συστατικό στοιχείο της κουλτούρας τους και στις ομάδες εκείνες που μπαίνουν στον κόσμο της περιπλάνησης διατηρώντας όμως για μικρά ή μεγάλα χρονικά διαστήματα τα ιδιαίτερα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

Μια από τις πιο σημαντικές ομάδες της πρώτης κατηγορίας είναι οι «δημιουργοί του δρόμου».

«Όποιος γυρίζει, μυρίζει· όποιος κάθεται, θρωμάει»

ελληνική παροιμία

κία, οι Ινδίες, η Κεϋλάνη, το Νεπάλ, το Μεξικό, η Λατινική Αμερική, η Ισπανία και η Ν. Γαλλία.

Ο ελλαδικός χώρος τις τελευταίες δυο δεκαετίες έλκει σαν μαγνήτη τους περιπλανωμένους όλου του κόσμου. Εξασφαλίζει με τον καλύτερο τρόπο, ιδίως η Κρήτη, τις παραπάνω προϋποθέσεις, αλλά συγκεντρώνει κυρίως την προσοχή των Ευρωπαίων περιπλανωμένων. Ο χρόνος παραμονής τους στην Ελλάδα ποικίλει. Για πολλούς απ' αυτούς είναι ένας αναγκαστικός προσωρινός σταθμός με απώτερο σκοπό να συγκεντρώσουν κάποιο χρηματικό ποσό που θα τους επιτρέψει να την κοπανίσουν προς την Ανατολή — Ινδία, Κεϋλάνη, Νεπάλ — για γνωστούς και άγνωστους λόγους. Άλλοι χρησιμοποιούν τον ελλαδικό χώρο σαν βάση των ταξιδιών τους σε γειτονικές χώρες: Τουρκία, Αιγύπτο, Κύπρο, Ισραήλ. Υπάρχουν άλλοι που περιπλανούνται για πολλά χρόνια αποκλειστικά στην Ελλάδα, μαθαίνουν καλά την ελληνική γλώσσα, ενώ πολλές φορές το χειμώνα ξεχειμωνιάζουν σε μικρά απομακρυσμένα χωριά.

Ο κόσμος της περιπλάνησης

Ο κόσμος της περιπλάνησης αποτελεί ένα σύνολο διάφορων ετερόκλητων κοινωνικών ομάδων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά η καθεμία και που συνδέονται μεταξύ τους με το στοιχείο της περιπλάνησης. Ο περιορισμένος χώρος του περιοδικού δεν μας επιτρέπει να αναφερθούμε αναλυτικά στα χαρακτηριστικά αυτά όπως και στις αξίες ή τη θέση τους στο συνολικό φάσμα της περιπλάνησης, αλλά θα περιοριστούμε σε μια συνοπτική, πλην όμως κατατοπιστική, παρουσίασή τους.

Κατ' αρχάς θα πρέπει να τραβήξουμε μια σαφή διαχωριστική

Πρόκειται για τους περιπλανώμενους σκουλαρικάδες, κατασκευαστές παιχνιδιών, ζωγράφους του δρόμου, περιπλανώμενους μουσικούς — οργανοπαίκτες, τραγουδιστές, περιπλανώμενες κομπανίες — που μαζί με το θέατρο του δρόμου απαρτίζουν τους δημιουργούς του δρόμου.

Στη δεύτερη κατηγορία, που είναι και η πιο πολυπληθής, υπάγονται ποικίλες κοινωνικές ομάδες προερχόμενες από τον κόσμο της μόνιμης εγκατάστασης και που με την πάροδο του χρόνου χάνουν σταδιακά τα ιδιαίτερα κοινωνικά χαρακτηριστικά τους και εντάσσονται στον κόσμο της περιπλάνησης. Οι ομάδες αυτές είναι κυρίως οι άνεργοι, νεαρής ηλικίας, που προέρχονται από τις μεγαλουπόλεις των καπιταλιστικών χωρών, από τις μεγαλουπόλεις και την ύπαιθρο των υπό ανάπτυξη χωρών (ιδίως από το Περού, την Αργεντινή, την Αφρική, τη Ν. Α. Ασία κλπ.) και από χώρες του υπαρκτού σοσιαλισμού (Πολωνία και Γιουγκοσλαβία). Μαθητές και σπουδαστές που εγκατέλειψαν τις σπουδές τους και την οικογένειά τους. Νεαροί προλετάριοι που αρνήθηκαν την ένταξή τους στο παραγωγικό δυναμικό των χωρών τους. Νεαροί κάτοικοι των μεγαλουπόλεων, της Δ. Ευρώπης κυρίως, δραπέτες του τρόπου ζωής στις καπιταλιστικές μητροπόλεις — ανάμεσα σ' αυτούς μπορεί να συναντήσει κανείς και παντρεμένους που εγκατέλειψαν την οικογενειακή εστία.

Ανάμεσα στους περιπλανωμένους θα συναντήσει κανείς φυγόποινους, άτομα που φυγοδικούν, καταζητούμενους από την αστυνομία των χωρών τους, αλλά και από την Interpol, για παραβάσεις ποινικών νόμων (εμπόριο ναρκωτικών, ληστείες, φόνους, κλοπές κλπ.), δραπέτες φυλακών, αποφυλακισμένους που δεν μπορούν να

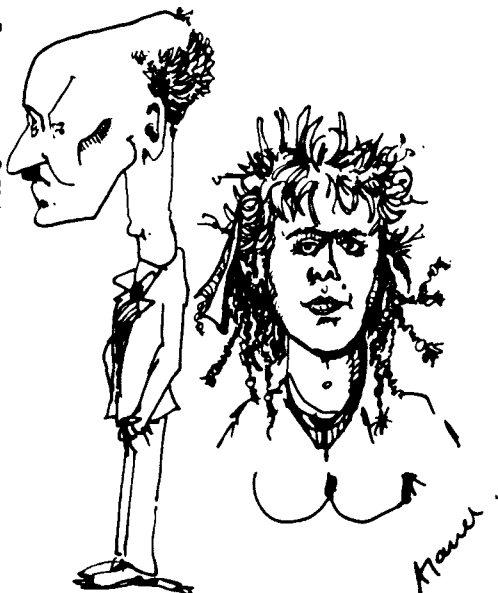
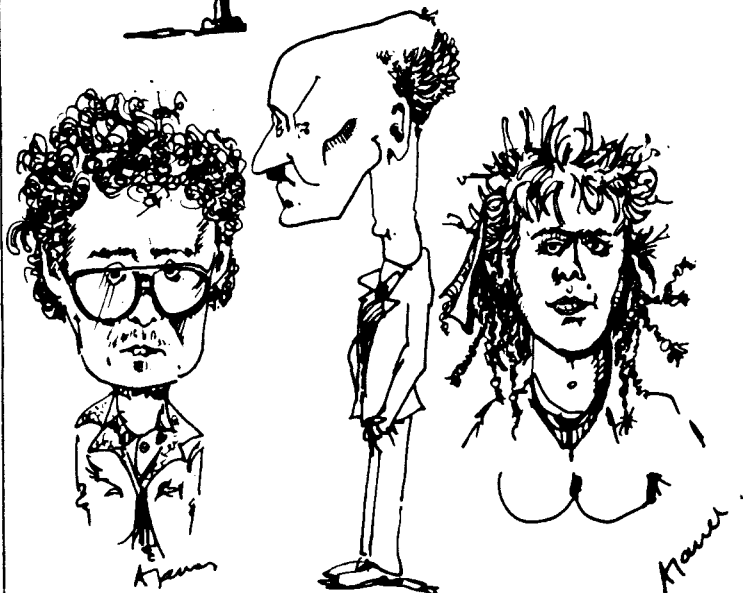
επανενταχθούν στο κοινωνικό σώμα. Για τους περιπλανωμένους είναι πολύ συχνό το φαινόμενο να παρουσιάζονται διάφορες «μανάδες» ή «πατεράδες» με φωτογραφίες στα χέρια που αναζητούν τα «χαμένα τους παιδιά». Ακόμα πόρνες του δρόμου καθώς και πρώην τζανκιά ή πρεζόνια που προσπαθούν να την «κόψουν».

Θα συναντήσει ακόμα κανείς νέους που αρνούνται να καταταγούν στο στρατό της χώρας τους, περιπλανώμενοι για πολλά χρόνια σε άλλες χώρες (λιποτάκτες στρατού). Μεγάλος είναι και ο αριθμός των πολιτικών προσφύγων που βρίσκουν καταφύγιο στην περιπλάνηση για να αποφύγουν τόσο το καταπιεστικό καθεστώς της χώρας τους όσο και τον εντοπισμό και τη σύλληψή τους. Στην περιπλάνηση βρίσκουν ακόμα καταφύγιο και πολλά μέλη ένοπλων οργανώσεων προερχόμενα κυρίως από την Ιταλία και τη Δ. Γερμανία. Πολλοί απ' αυτούς, προερχόμενοι από την Ιταλία, έχουν ιδρύσει στη Ν. Γαλλία και μικρές εναλλακτικές παραγωγικές κοινότητες.

Το δρόμο της... περιπλάνησης ακολουθούν ακόμα και άτομα που προέρχονται από τα κοινωνικά κινήματα των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, όπως για παράδειγμα τους καταληψίες του Δ. Βερολίνου, της Ολλανδίας και της Δανίας, από εναλλακτικές κοινότητες και κοινότητα της Δ. Γερμανίας και της Γαλλίας και από θρησκευτικές κοινότητες.

Το λόγο έχει η εγκληματολογία και η ψυχιατρική

Η περιπλάνηση και η αλητεία συνιστούν ριζική άρνηση και αμφισβήτηση του τρόπου ζωής των αστικών κοινωνιών που βασίζεται στη μόνιμη εγκατάσταση, την οικογένεια, τη σταθερή εργασία. Έτσι, δεν είναι τυχαίο που οι ποινικοί κώδικες όλων των χωρών τη θεώρησαν και τη θεωρούν ως έγκλημα, μολονότι η αλητεία δεν είναι πράξη — έγκλημα θεωρείται μόνο κάποια πράξη — αλλά ένας διαφορετικός τρόπος ζωής². Ο ελληνικός ποινικός κώδικας με το άρθρο 408 τιμωρεί με φυλάκιση μέχρι τριών μηνών για όποιον «στερείται τα μέσα συντήρησης από φυγοπονία ή εξαιτίας ροπής του προς την άτακτη ζωή και περιπλανιέται στη χώρα ή τη περιφέρεια συνεχώς σε κάποιον τόπο χωρίς να έχει μόνιμο κατάλυμα». Κατά το παρελθόν η αλητεία αντιμετώπιζε

Σκίτσα που έκανε ένας Δανός περιπλανώμενος από άλλους περιπλανώμενους στο Ναύπλιο, το Νοέμβριο του 1983 (Συλλογή Θ. Δρατζίδης)

απηνείς διώξεις εκ μέρους της κρατικής εξουσίας: κατά το 16ο αιώνα λέγεται ότι απαγχονίστηκαν 72.000 αλήτες, ενώ κατά το 14ο και 15ο αιώνα οι αρχές χτένιζαν την ευρωπαϊκή ύπαιθρο για τον εντοπισμό και τη σύλληψη των αλητών, με απώτερο σκοπό, μετά από μια συνοπτική δίκη, να επανδρώσουν τις γαλέρες εξαιτίας της μικρής διάρκειας ζωής των κωπηλατών³. Η εγκληματολογική σκέψη του περασμένου αιώνα θεωρούσε τις εκτελέσεις αυτές ως απαραίτητες γιατί συνέβαλαν στην τεχνητή επιλογή του ανθρώπινου γένους⁴.

Μετά την εγκληματολογία τη σκυτάλη πήρε η ψυχιατρική. Μέσα στο γενικότερο πνεύμα της ψυχιατρικοποίησης κάθε αμφισβήτησης και άρνησης του κλειστού χώρου, της μόνιμης εγκατάστασης και μόνιμης κατοικίας, η ψυχιατρική θεώρησε τη «ροπή» προς την περιπλάνηση και την αλητεία (Wanderlust ή Wandertrieb) ως σύμπτωμα κάποιας ψυχικής νόσου που της έδωσε το όνομα «αλητική παραφροσύνη» (Vagabundenwahnsinn)⁵. Ο K. Wilmanns αποκαλεί «την προς το αλητεύειν παρόρμηση» «πορειομανία» (Porriomanie) ενώ οι Γάλλοι συγγραφείς «δρομομανία»⁶. Τον τελευταίο όρο υιοθέτησε και ο δικός μας Μ. Στριγγάρης⁷.

Περιπλάνηση και εναλλακτικό κίνημα

Η κουλτούρα της περιπλάνησης, κατά τη γνώμη μου, φέρνει για πρώτη φορά στην επιφάνεια ορισμένα καίριας σημασίας ζητήματα που ο κόσμος της μόνιμης εγκατάστασης είτε δεν υποψιάστηκε είτε τα θεώρησε ασήμαντα εξαιτίας της γνωστής εχθρότητας και προκατάληψης που έδειξε προς την περιπλάνηση. Οι αρνητικές επιδράσεις του κλειστού χώρου πάνω στην ψυχοσύνθεση, καταστολή της φαντασίας, της δημιουργικότητας και του αυθορμητισμού, η χρήση του κλειστού χώρου από την εξουσία ως μέσον κοινωνικοποίησης αλλά και ελέγχου των πολιτών, η ψυχιατρικοποίηση και ποινικοποίηση κάθε μορφής αμφισβήτησης της μόνιμης εγκατάστασης και του κλειστού χώρου, π.χ. σχολειοφοβία, κλειστοφοβία κλπ., είναι θέματα που ελάχιστα έχουν ερευνηθεί και συζητηθεί.

Ο καθημερινός πειραματισμός των περιπλανωμένων πάνω σε ποικίλα θέματα έρχεται να συναντηθεί με τους πειραματισμούς του

εναλλακτικού κινήματος. Έτσι, δεν είναι τυχαία η σύγκλιση αυτών των δυο τρόπων ζωής. Στη Δ. Ευρώπη υπάρχει ένας αριθμός ατόμων που είτε ζουν από μια κοινότητα στην άλλη είτε, μόνιμα μέλη μιας κοινότητας, επιλέγουν για μικρά ή μεγάλα χρονικά διαστήματα τότε τον έναν και τότε τον άλλο τρόπο ζωής. «Οι άνθρωποι», γράφει ο K. Μαξ στα Grundrisse, «δεν κλίνουν από τη φύση τους στη μόνιμη εγκατάσταση»⁸, ενώ ο Bruno Zevi στη «Μοντέρνα γλώσσα της αρχιτεκτονικής» ομολογεί: «Η ψυχανάλυση και η ανθρωπολογία διδάσκουν ότι ο άνθρωπος, όσο ο πολιτισμός προοδεύει, χάνει κάποιες θεμελιώδεις αξίες. Την ενότητα χώρου και χρόνου, την ελευθερία της νομαδικής ζωής, τη χαρά της περιπλάνησης δίχως τις συνέπειες μιας «προοπτικής»»⁹.

Μήπως θα έπρεπε να αναρωτηθούμε εάν η μόνιμη εγκατάσταση αποτελεί συστατικό στοιχείο της καταπίεσης, αδιάφορο αν τη συναντούμε σε καπιταλιστικά ή σοσιαλιστικά καθεστώτα; Μήπως θα έπρεπε, μεταξύ των άλλων, να εστιάσουμε και την κριτική μας και σ' αυτό το φαινόμενο; Είναι άραγε δυνατή μια «άλλη» κοινωνία βασισμένη πάνω στη μόνιμη εγκατάσταση; Άραγε αυτό ήταν και το στοιχείο εκείνο που πήρε υπόψη του ο David Cooper όταν έγραφε: «Λαμβάνω πολλά γράμματα και λυπάμαι που, κατά γενικό κανόνα, δεν είμαι σε θέση να απαντήσω, μια και δεν έχω ούτε γραμματέα, ούτε μόνιμη διεύθυνση»¹⁰.

Θανάσης ΔΡΑΤΖΙΔΗΣ

1. Ομήρου Οδύσσεια, α 3.

2. Ν. Κουράκης: Το «εγκλημα» της Αλητείας, Δελτίο Εγκληματολογικής Ενημέρωσης, Τεύχος 2, Φεβρουάριος 1986. Επίσης, Ν. Ανδρουλάκης, Ποινικών Δίκαιον, Γενικό Μέρος (Πανεπιστημιακές παραδόσεις) σελ. 71, υποσ. 62.

3. Μ. Μπακατσούλα: Οι σύγχρονοι επαίται και αλήται, (ιδ. δι. δι. δι. Παν. Αθηνών), σελ. 12, υποσ. 4.

4. R. Garofalo: Griminologia, σελ. 278-279. Αναφέρεται από τον Μ. Μπακατσούλα, ό.π.

5. Ο όρος είναι δημιουργία του Kraepelin, βλ. Μ. Μπακατσούλα, ό.π. σελ. 24.

6. Μ. Μπακατσούλα, ό.π. σελ. 24, υποσ. 4.

7. Μ. Στριγγάρης, Παρορμητικά εγκλήματα, σελ. 32. Βλ. και σημ. 6.

8. Αναφέρεται από το Φέρεντζ Τοκάι στο «Για τον ασιατικό τρόπο παραγωγής», εκδ. Γ. Αναγνωστίδης, Αθήνα, σελ. 57.

9. Bruno Zevi, Η μοντέρνα γλώσσα της αρχιτεκτονικής, Νεφέλη, σελ. 80.

10. D. Cooper: Η γλώσσα της τρέλας, Ελεύθερος Τύπος, σελ. 9.